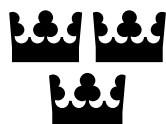

Kultur, medier, trossamfund och fritid

Förslag till statens budget för 2017

Kultur, medier, trossamfund och fritid

Innehållsförteckning

Tabellförteckning.....	9
Diagramförteckning	15
1 Förslag till riksdagsbeslut	17
2 Lagförslag.....	21
2.1 Förslag till lag om ändring i lagen (1989:41) om finansiering av radio och TV i allmänhetens tjänst	21
3 Utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid.....	23
3.1 Omfattning.....	23
3.2 Utgiftsutveckling	24
3.3 Skatteutgifter.....	24
3.4 Mål för utgiftsområdet.....	26
3.5 Resultatredovisning.....	28
3.5.1 Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder.....	28
3.5.2 Sammanfattande resultatbedömningar	28
3.6 Politikens inriktning	31
3.6.1 Ett Sverige som håller ihop	31
3.6.2 Kulturbudgetens utveckling.....	32
3.6.3 Mer kultur för fler	33
3.6.4 Kulturskapares villkor	35
3.6.5 Kulturarv	36
3.6.6 Övriga förslag inom kulturområdet	37
3.6.7 Internationellt samarbete inom kulturområdet	38
3.6.8 Trossamfund	38
3.6.9 Medier.....	39
3.6.10 Ungdomspolitik.....	40
3.6.11 Politik för det civila samhället	42
3.6.12 Folkbildning.....	46
3.6.13 Tillsyn över spelmarknaden	47
3.7 Bedömning av framtida personalkonsekvenser	48
4 Kulturområdesövergripande verksamhet	49
4.1 Omfattning.....	49
4.2 Utgiftsutveckling	49

4.3	Mål	50
4.4	Resultatredovisning	50
4.4.1	Bedömningsgrunder	50
4.4.2	Resultat	50
4.4.3	Analys och slutsatser	62
4.5	Budgetförslag	63
4.5.1	1:1 Statens kulturråd	63
4.5.2	1:2 Bidrag till allmän kulturverksamhet, utveckling samt internationellt kulturutbyte och samarbete	64
4.5.3	1:3 Skapande skola	65
4.5.4	1:4 Forsknings- och utvecklingsinsatser inom kulturområdet	66
4.5.5	1:5 Stöd till icke-statliga kulturlokaler	67
4.5.6	1:6 Bidrag till regional kulturverksamhet	68
4.5.7	1:7 Myndigheten för kulturanalys	70
4.5.8	Bidrag till kulturverksamhet från AB Svenska Spel	71
5	Teater, dans och musik	73
5.1	Omfattning	73
5.2	Utgiftsutveckling	73
5.3	Mål	73
5.4	Resultatredovisning	73
5.4.1	Bedömningsgrunder	73
5.4.2	Resultat	73
5.4.3	Analys och slutsatser	77
5.5	Budgetförslag	78
5.5.1	2:1 Bidrag till Operan, Dramaten, Riksteatern, Dansens Hus, Drottningholms slottsteater och Voksenåsen	78
5.5.2	2:2 Bidrag till vissa teater-, dans- och musikändamål	80
5.5.3	2:3 Statens musikverk	81
6	Litteraturen, läsandet och språket	83
6.1	Omfattning	83
6.2	Utgiftsutveckling	83
6.3	Mål	83
6.4	Resultatredovisning	84
6.4.1	Bedömningsgrunder	84
6.4.2	Resultat	84
6.4.3	Analys och slutsatser	87
6.5	Budgetförslag	87
6.5.1	3:1 Bidrag till litteratur och kulturtidskrifter	87
6.5.2	3:2 Myndigheten för tillgängliga medier	89
6.5.3	3:3 Institutet för språk och folkminnen	90
7	Bildkonst, arkitektur, form och design	91
7.1	Omfattning	91
7.2	Utgiftsutveckling	91
7.3	Mål	92
7.4	Resultatredovisning	92
7.4.1	Bedömningsgrunder	92
7.4.2	Resultat	92
7.4.3	Analys och slutsatser	95
7.5	Budgetförslag	95

	7.5.1	4:1 Statens konstråd.....	95
	7.5.2	4:2 Konstnärlig gestaltning av den gemensamma miljön	96
	7.5.3	4:3 Nämnden för hemslöjdsfrågor.....	96
	7.5.4	4:4 Bidrag till bild- och formområdet.....	97
8		Kulturskaparnas villkor	99
	8.1	Omfattning.....	99
	8.2	Utgiftsutveckling	99
	8.3	Mål.....	100
	8.4	Resultatredovisning.....	100
		8.4.1 Bedömningsgrunder	100
		8.4.2 Resultat.....	100
		8.4.3 Analys och slutsatser	102
	8.5	Budgetförslag.....	103
		8.5.1 5:1 Konstnärsnämnden.....	103
		8.5.2 5:2 Ersättningar och bidrag till konstnärer	103
9		Arkiv.....	105
	9.1	Omfattning.....	105
	9.2	Utgiftsutveckling	105
	9.3	Mål.....	106
	9.4	Resultatredovisning.....	106
		9.4.1 Bedömningsgrunder	106
		9.4.2 Resultat.....	106
		9.4.3 Analys och slutsatser	107
	9.5	Budgetförslag.....	108
		9.5.1 6:1 Riksarkivet	108
10		Kulturmiljö.....	109
	10.1	Omfattning.....	109
	10.2	Utgiftsutveckling	109
	10.3	Mål.....	110
	10.4	Resultatredovisning.....	110
		10.4.1 Bedömningsgrunder	110
		10.4.2 Resultat.....	110
		10.4.3 Analys och slutsatser	113
	10.5	Budgetförslag.....	114
		10.5.1 7:1 Riksantikvarieämbetet.....	114
		10.5.2 7:2 Bidrag till kulturmiljövård.....	115
		10.5.3 7:3 Kyrkoantikvarisk ersättning	116
11		Museer och utställningar.....	117
	11.1	Omfattning.....	117
	11.2	Utgiftsutveckling	117
	11.3	Mål.....	118
	11.4	Resultatredovisning.....	118
		11.4.1 Bedömningsgrunder	118
		11.4.2 Resultat.....	118
		11.4.3 Analys och slutsatser	120
		11.4.4 Årlig revision.....	120
	11.5	Budgetförslag.....	121
		11.5.1 8:1 Centrala museer: Myndigheter	121

11.5.2	8:2 Centrala museer: Stiftelser.....	122
11.5.3	8:3 Bidrag till vissa museer.....	123
11.5.4	8:4 Riksutställningar	124
11.5.5	Utökade uppgifter för Riksantikvarieämbetet	125
11.5.6	8:5 Forum för levande historia	125
11.5.7	8:6 Statliga utställningsgarantier och inköp av vissa kulturföremål.....	126
12	Trossamfund	127
12.1	Omfattning	127
12.2	Utgiftsutveckling.....	127
12.3	Mål	128
12.4	Resultatredovisning	128
12.4.1	Bedömningsgrunder	128
12.4.2	Resultat	128
12.4.3	Analys och slutsatser.....	130
12.5	Budgetförslag	130
12.5.1	9:1 Nämnden för statligt stöd till trossamfund.....	130
12.5.2	9:2 Stöd till trossamfund.....	131
13	Film	133
13.1	Omfattning	133
13.2	Utgiftsutveckling.....	133
13.3	Mål	134
13.4	Resultatredovisning	134
13.4.1	Bedömningsgrunder	134
13.4.2	Resultat	134
13.4.3	Analys och slutsatser.....	138
13.5	Budgetförslag	138
13.5.1	10:1 Filmstöd.....	138
14	Medier	141
14.1	Omfattning	141
14.2	Utgiftsutveckling.....	141
14.3	Mål	142
14.4	Resultatredovisning	142
14.4.1	Bedömningsgrunder	142
14.4.2	Resultat	142
14.4.3	Analys och slutsatser.....	149
14.5	Budgetförslag	151
14.5.1	11:1 Utbyte av tv-sändningar mellan Sverige och Finland	151
14.5.2	11:2 Forskning och dokumentation om medieutvecklingen..	151
14.5.3	11:3 Avgift till Europeiska audiovisuella observatoriet	152
14.5.4	11:4 Statens medieråd.....	153
14.5.5	11:5 Stöd till taltidningar	153
14.5.6	Radio och tv i allmänhetens tjänst	154
15	Ungdomspolitik	157
15.1	Omfattning	157
15.2	Utgiftsutveckling.....	157
15.3	Resultatredovisning för ungdomspolitiken	158
15.3.1	Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder	158

	15.3.2	Resultat.....	158
	15.3.3	Insatser inom politikområdet	161
	15.3.4	Analys och slutsatser	165
15.4		Budgetförslag.....	166
	15.4.1	12:1 Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor....	166
	15.4.2	12:2 Bidrag till nationell och internationell ungdoms- verksamhet	167
	15.4.3	12:3 Särskilda insatser inom ungdomspolitiken	168
16		Politik för det civila samhället.....	169
	16.1	Omfattning.....	169
	16.2	Utgiftsutveckling	169
	16.3	Mål för politiken för det civila samhället.....	170
	16.4	Resultatredovisning för politiken för det civila samhället.....	170
	16.4.1	Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder.....	170
	16.4.2	Resultat.....	170
	16.4.3	Analys och slutsatser	175
	16.5	Mål för idrottspolitiken	175
	16.6	Resultatredovisning för idrottspolitiken	176
	16.6.1	Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder.....	176
	16.6.2	Resultat.....	176
	16.6.3	Analys och slutsatser	182
	16.7	Friluftslivspolitik.....	184
	16.7.1	Mål för friluftslivspolitiken.....	184
	16.8	Budgetförslag.....	190
	16.8.1	13:1 Stöd till idrotten	190
	16.8.2	13:2 Bidrag till allmänna samlingslokaler	190
	16.8.3	13:3 Bidrag för kvinnors organisering	191
	16.8.4	13:4 Stöd till friluftslivsorganisationer.....	192
	16.8.5	13:5 Bidrag till riksdagspartiers kvinnoorganisationer	193
	16.8.6	13:6 Insatser för den ideella sektorn.....	194
17		Folkbildning.....	197
	17.1	Omfattning.....	197
	17.2	Utgiftsutveckling	197
	17.3	Resultatredovisning för folkbildningspolitiken	198
	17.3.1	Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder.....	198
	17.3.2	Resultat.....	198
	17.3.3	Analys och slutsatser	204
	17.4	Budgetförslag.....	206
	17.4.1	14:1 Bidrag till folkbildningen	206
	17.4.2	14:2 Bidrag till tolkutbildning.....	207
	17.4.3	14:3 Särskilda insatser inom folkbildningen	208
	17.4.4	14:4 Särskilt utbildningsstöd.....	209
18		Tillsyn över spelmarknaden	211
	18.1	Omfattning.....	211
	18.2	Mål.....	211
	18.3	Resultatredovisning.....	211
	18.3.1	Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder.....	211
	18.3.2	Spelmarknadens utveckling.....	212
	18.3.3	Tillsynen av spelmarknaden	214

	18.3.4	Analys och slutsatser.....	215
18.4		Budgetförslag	215
	18.4.1	15:1 Lotteriinspektionen.....	215

Tabellförteckning

Tabell 1.1	Anslagsbelopp	18
Tabell 1.2	Beställningsbemyndiganden	19
Tabell 3.1	Utgiftsutveckling inom utgiftsområde 17, Kultur, medier, trossamfund och fritid	24
Tabell 3.2	Härledning av ramnivån 2017–2020. Utgiftsområde 17, Kultur, medier, trossamfund och fritid	24
Tabell 3.3	Ramnivå 2017 realekonomiskt fördelad. Utgiftsområde 17, Kultur, medier, trossamfund och fritid.....	24
Tabell 3.4	Skatteutgifter inom utgiftsområde 17.....	25
Tabell 3.5	Kulturbudgetens utveckling	33
Tabell 3.6	Anslagsutveckling för medieområdet samt medelstildelning till radio och tv i allmänhetens tjänst	39
Tabell 4.1	Utgiftsutveckling inom kulturområdesövergripande verksamhet, utgiftsområde 17	49
Tabell 4.2	Skapande skola 2014–2016.....	50
Tabell 4.3	Fördelning av statliga medel 2015 till regional kulturverksamhet	52
Tabell 4.4	Länsviss fördelning av utvecklingsbidrag 2013–2015.....	53
Tabell 4.5	Svenskt deltagande i EU-programmet Kreativa Europa per stödform – delprogrammet Kultur 2015	54
Tabell 4.6	Kulturaktörer som mottagit statsbidrag från Statens kulturråd inom kultursamverkansmodellen eller övrig bidragsgivning 2013–2015.....	58
Tabell 4.7	Statliga kulturmyndigheters grundläggande tillgänglighet 2015	59
Tabell 4.8	Statliga medel till kulturverksamheter, fördelat per län och per invånare 2014–2015	61
Tabell 4.9	Anslagsutveckling	63
Tabell 4.10	Härledning av anslagsnivån 2017–2020 för 1:1 Statens kulturråd.....	63
Tabell 4.11	Anslagsutveckling	64
Tabell 4.12	Beställningsbemyndigande för anslaget 1:2 Bidrag till allmän kulturverksamhet, utveckling samt internationellt kulturutbyte och samarbete	64
Tabell 4.13	Härledning av anslagsnivån 2017–2020 för 1:2 Bidrag till allmän kulturverksamhet, utveckling samt internationellt kulturutbyte och samarbete	65
Tabell 4.14	Anslagsutveckling	65
Tabell 4.15	Beställningsbemyndigande för anslaget 1:3 Skapande skola	66
Tabell 4.16	Härledning av anslagsnivån 2017–2020 för 1:3 Skapande skola.....	66
Tabell 4.17	Anslagsutveckling	66
Tabell 4.18	Härledning av anslagsnivån 2017–2020 för 1:4 Forsknings- och utvecklingsinsatser inom kulturområdet	67
Tabell 4.19	Anslagsutveckling	67
Tabell 4.20	Beställningsbemyndigande för anslaget 1:5 Stöd till icke-statliga kulturlokaler	68

Tabell 4.21	Härledning av anslagsnivån 2017–2020 för 1:5 Stöd till icke-statliga kulturlokaler.....	68
Tabell 4.22	Anslagsutveckling.....	68
Tabell 4.23	Beställningsbemyndigande för anslaget 1:6 Bidrag till regional kulturverksamhet.....	69
Tabell 4.24	Härledning av anslagsnivån 2017–2020 för 1:6 Bidrag till regional kulturverksamhet.....	70
Tabell 4.25	Anslagsutveckling.....	70
Tabell 4.26	Härledning av anslagsnivån 2017–2020 för 1:7 Myndigheten för kulturanalys.....	70
Tabell 5.1	Utgiftsutveckling inom Teater, dans och musik, utgiftsområde 17.....	73
Tabell 5.2	Antal besökare (föreställningar) 2013–2015.....	74
Tabell 5.3	Bidragsgivning till scenkonstområdet	75
Tabell 5.4	Anslagsutveckling.....	78
Tabell 5.5	Härledning av anslagsnivån 2017–2020 för 2:1 Bidrag till Operan, Dramaten, Riksteatern, Dansens Hus, Drottningholms slottsteater och Voksenåsen.....	78
Tabell 5.6	Sammanställning av medelstilldelningen 2016 och 2017 till Operan, Dramaten, Riksteatern, Dansens hus, Drottningholms Slottsteater och Voksenåsen.....	78
Tabell 5.7	Anslagsutveckling.....	80
Tabell 5.8	Beställningsbemyndigande för anslaget 2:2 Bidrag till vissa teater-, dans- och musikändamål	80
Tabell 5.9	Härledning av anslagsnivån 2017–2020 för 2:2 Bidrag till vissa teater-, dans- och musikändamål	81
Tabell 5.10	Anslagsutveckling.....	81
Tabell 5.11	Härledning av anslagsnivån 2017–2020 för 2:3 Statens musikverk	81
Tabell 6.1	Utgiftsutveckling inom Litteraturen, läsandet och språket, utgiftsområde 17.....	83
Tabell 6.2	Bidrag till litteratur, kulturtidskrifter och läsfrämjande 2013–2015 (beviljade medel).....	85
Tabell 6.3	Anslagsutveckling.....	87
Tabell 6.4	Beställningsbemyndigande för anslaget 3:1 Bidrag till litteratur och kulturtidskrifter.....	88
Tabell 6.5	Härledning av anslagsnivån 2017–2020 för 3:1 Bidrag till litteratur och kulturtidskrifter.....	89
Tabell 6.6	Anslagsutveckling.....	89
Tabell 6.7	Härledning av anslagsnivån 2017–2020 för 3:2 Myndigheten för tillgängliga medier.....	89
Tabell 6.8	Anslagsutveckling.....	90
Tabell 6.9	Härledning av anslagsnivån 2017–2020 för 3:3 Institutet för språk och folkminnen	90
Tabell 7.1	Utgiftsutveckling inom Bildkonst, arkitektur, form och design, utgiftsområde 17.....	91
Tabell 7.2	Statens konstråds beviljade bidrag inom bild- och formområdet 2013–2015	93
Tabell 7.3	Anslagsutveckling.....	95
Tabell 7.4	Härledning av anslagsnivån 2017–2020 för 4:1 Statens konstråd	96
Tabell 7.5	Anslagsutveckling.....	96
Tabell 7.6	Härledning av anslagsnivån 2017–2020 för 4:2 Konstnärlig gestaltning av den gemensamma miljön	96

Tabell 7.7	Anslagsutveckling	96
Tabell 7.8	Härledning av anslagsnivån 2017–2020 för 4:3 Nämnden för hemslöjdsfrågor.....	97
Tabell 7.9	Anslagsutveckling	97
Tabell 7.10	Beställningsbemyndigande för anslaget 4:4 Bidrag till bild- och formområdet.....	98
Tabell 7.11	Härledning av anslagsnivån 2017–2020 för 4:4 Bidrag till bild- och formområdet.....	98
Tabell 8.1	Utgiftsutveckling inom Kulturskaparnas villkor, utgiftsområde 17	99
Tabell 8.2	Konstnärsnämndens stipendie- och bidragsärenden 2013–2015.....	100
Tabell 8.3	Konstnärsnämnden – beslutade stipendier och bidrag 2013–2015	101
Tabell 8.4	Anslagsutveckling	103
Tabell 8.5	Härledning av anslagsnivån 2017–2020 för 5:1 Konstnärsnämnden.....	103
Tabell 8.6	Anslagsutveckling	103
Tabell 8.7	Beställningsbemyndigande för anslaget 5:2 Ersättningar och bidrag till konstnärer	104
Tabell 8.8	Härledning av anslagsnivån 2017–2020 för 5:2 Ersättningar och bidrag till konstnärer	104
Tabell 9.1	Utgiftsutveckling inom Arkiv, utgiftsområde 17.....	105
Tabell 9.2	Normering och tillsyn av arkiv.....	106
Tabell 9.3	Mottagning av arkivmaterial.....	106
Tabell 9.4	Tillgång till arkiv.....	107
Tabell 9.5	Anslagsutveckling	108
Tabell 9.6	Härledning av anslagsnivån 2017–2020 för 6:1 Riksarkivet	108
Tabell 10.1	Utgiftsutveckling inom Kulturmiljö, utgiftsområde 17	109
Tabell 10.2	Beslutade medel anslag 7:2 Bidrag till kulturmiljövård.....	111
Tabell 10.3	Anslagsutveckling	114
Tabell 10.4	Avgiftsbelagd verksamhet.....	114
Tabell 10.5	Härledning av anslagsnivån 2017–2020 för 7:1 Riksantikvarieämbetet	114
Tabell 10.6	Anslagsutveckling	115
Tabell 10.7	Beställningsbemyndigande för anslaget 7:2 Bidrag till kulturmiljövård	115
Tabell 10.8	Härledning av anslagsnivån 2017–2020 för 7:2 Bidrag till kultur- miljövård	116
Tabell 10.9	Anslagsutveckling	116
Tabell 10.10	Härledning av anslagsnivån 2017–2020 för 7:3 Kyrkoantikvarisk ersättning.....	116
Tabell 11.1	Utgiftsutveckling inom Museer och utställningar, utgiftsområde 17...	117
Tabell 11.2	Anslagsutveckling	121
Tabell 11.3	Sammanställning över medelstilldelning till Centrala museer: Myndigheter	121
Tabell 11.4	Sammanställning över avgiftsintäkterna till Centrala museer: Myndigheter	121
Tabell 11.5	Arkeologisk uppdragsverksamhet.....	122
Tabell 11.6	Uppdragsverksamhet Cosmonova.....	122
Tabell 11.7	Uppdragsverksamhet Vasamuseet.....	122
Tabell 11.8	Härledning av anslagsnivån 2017–2020 för 8:1 Centrala museer: Myndigheter	122
Tabell 11.9	Anslagsutveckling	122
Tabell 11.10	Sammanställning över medelstilldelning till Centrala museer: Stiftelser	122

Tabell 11.11	Sammanställning över avgiftsintäkterna till Centrala museer: Stiftelser.....	123
Tabell 11.12	Härledning av anslagsnivån 2017–2020 för 8:2 Centrala museer: Stiftelser.....	123
Tabell 11.13	Anslagsutveckling.....	123
Tabell 11.14	Sammanställning över medelstilldelning för Bidrag till vissa museer ...	123
Tabell 11.15	Härledning av anslagsnivån 2017–2020 för 8:3 Bidrag till vissa museer	124
Tabell 11.16	Anslagsutveckling.....	124
Tabell 11.17	Härledning av anslagsnivån 2017–2020 för 8:4 Riksutställningar	124
Tabell 11.18	Anslagsutveckling.....	125
Tabell 11.19	Härledning av anslagsnivån 2017–2020 för 8:5 Forum för levande historia.....	126
Tabell 11.20	Anslagsutveckling.....	126
Tabell 11.21	Härledning av anslagsnivån 2017–2020 för 8:6 Statliga utställningsgarantier och inköp av vissa kulturföremål.....	126
Tabell 12.1	Utgiftsutveckling inom Trossamfund, utgiftsområde 17.....	127
Tabell 12.2	Anslagsutveckling.....	130
Tabell 12.3	Härledning av anslagsnivån 2017–2020 för 9:1 Nämnden för statligt stöd till trossamfund.....	130
Tabell 12.4	Anslagsutveckling.....	131
Tabell 12.5	Beställningsbemyndigande för anslaget 9:2 Stöd till trossamfund.....	131
Tabell 12.6	Härledning av anslagsnivån 2017–2020 för 9:2 Stöd till trossamfund..	132
Tabell 13.1	Utgiftsutveckling inom Film, utgiftsområde 17.....	133
Tabell 13.2	Ursprungsområde för premiärsatta långfilmer på biograf 2013–2015 ..	134
Tabell 13.3	Textade och syntolkade visningar på biograf 2013–2015	136
Tabell 13.4	Andel kvinnor respektive män som fått produktionsstöd till lång spelfilm 2013–2015	137
Tabell 13.5	Anslagsutveckling.....	138
Tabell 13.6	Härledning av anslagsnivån 2017–2020 för 10:1 Filmstöd.....	138
Tabell 14.1	Utgiftsutveckling inom Medier, utgiftsområde 17.....	141
Tabell 14.2	Utbetalat presstöd fördelat på antal tidningar 2013–2015.....	142
Tabell 14.3	Antal taltidningar 2013–2015.....	143
Tabell 14.4	Antal taltidningsabonnenter 2013–2015	144
Tabell 14.5	Sveriges Radios sändningar i marknätet per programkategori 2013–2015.....	144
Tabell 14.6	Sveriges Televisions sändningar i marknätet per programkategori (exklusive barnprogram) 2013–2015	145
Tabell 14.7	Sändningar av Sveriges Utbildningsradios radioprogram i marknätet per kanal 2013–2015	145
Tabell 14.8	Sändningar av Sveriges Utbildningsradios tv-program i marknätet per kanal 2013–2015	145
Tabell 14.9	Ärenden vid Myndigheten för press, radio och tv 2013–2015.....	147
Tabell 14.10	Antalet diarieförda granskningsärenden 2013–2015	147
Tabell 14.11	Utgången i granskningsärenden 2013–2015.....	147
Tabell 14.12	Anslagsutveckling.....	151
Tabell 14.13	Härledning av anslagsnivån 2017–2020 för 11:1 Utbyte av tv-sändningar mellan Sverige och Finland.....	151
Tabell 14.14	Anslagsutveckling.....	151
Tabell 14.15	Härledning av anslagsnivån 2017–2020 för 11:2 Forskning och dokumentation om medieutvecklingen.....	152
Tabell 14.16	Anslagsutveckling.....	152

Tabell 14.17	Härledning av anslagsnivån 2017–2020 för 11:3 Avgift till Europeiska audiovisuella observatoriet	152
Tabell 14.18	Anslagsutveckling	153
Tabell 14.19	Härledning av anslagsnivån 2017–2020 för 11:4 Statens medieråd	153
Tabell 14.20	Anslagsutveckling	153
Tabell 14.21	Härledning av anslagsnivån 2017–2020 för 11:5 Stöd till taltidningar..	154
Tabell 14.22	Medelstildelning för 2017	155
Tabell 15.1	Utgiftsutveckling inom Ungdomspolitik, utgiftsområde 17	157
Tabell 15.2	Andel unga (16–24 år) som varken arbetar eller studerar	159
Tabell 15.3	Andel unga (16–24 år) som skattar sitt allmänna hälsotillstånd som bra	160
Tabell 15.4	Anslagsutveckling	166
Tabell 15.5	Härledning av anslagsnivån 2017–2020 för 12:1 Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor	166
Tabell 15.6	Anslagsutveckling	167
Tabell 15.7	Beställningsbemyndigande för anslaget 12:2 Bidrag till nationell och internationell ungdomsverksamhet	167
Tabell 15.8	Härledning av anslagsnivån 2017–2020 för 12:2 Bidrag till nationell och internationell ungdomsverksamhet	168
Tabell 15.9	Anslagsutveckling	168
Tabell 15.10	Härledning av anslagsnivån 2017–2020 för 12:3 Särskilda insatser inom ungdomspolitiken	168
Tabell 16.1	Utgiftsutveckling inom Politik för det civila samhället, utgiftsområde 17	169
Tabell 16.2	Idrotter med flest deltagartillfällen, fördelat på pojkar och flickor, 2014..	177
Tabell 16.3	Styrelseledamöter i specialidrottsförbundens styrelser	179
Tabell 16.4	Kvinnor och män som ordförande respektive generalsekreterare i specialidrottsförbunden (SF) 2014	179
Tabell 16.5	Friluftorganisationer som fått bidrag år 2015 av Svenskt friluftsliv....	187
Tabell 16.6	Anslagsutveckling	190
Tabell 16.7	Härledning av anslagsnivån 2017–2020 för 13:1 Stöd till idrotten	190
Tabell 16.8	Anslagsutveckling	190
Tabell 16.9	Beställningsbemyndigande för anslaget 13:2 Bidrag till allmänna samlingslokaler	191
Tabell 16.10	Härledning av anslagsnivån 2017–2020 för 13:2 Bidrag till allmänna samlingslokaler	191
Tabell 16.11	Anslagsutveckling	191
Tabell 16.12	Beställningsbemyndigande för anslaget 13:3 Bidrag för kvinnors organisering	192
Tabell 16.13	Härledning av anslagsnivån 2017–2020 för 13:3 Bidrag för kvinnors organisering	192
Tabell 16.14	Anslagsutveckling	192
Tabell 16.15	Härledning av anslagsnivån 2017–2020 för 13:4 Stöd till friluftorganisationer	193
Tabell 16.16	Anslagsutveckling	193
Tabell 16.17	Beställningsbemyndigande för anslaget 13:5 Bidrag till riksdags- parti-ers kvinnoorganisationer	194
Tabell 16.18	Härledning av anslagsnivån 2017–2020 för 13:5 Bidrag till riksdagsparti-ers kvinnoorganisationer	194
Tabell 16.19	Anslagsutveckling	194

Tabell 16.20	Beställningsbemyndigande för anslaget 13:6 Insatser för den ideella sektorn.....	195
Tabell 16.21	Härledning av anslagsnivån 2017–2020 för 13:6 Insatser för den ideella sektorn.....	195
Tabell 17.1	Utgiftsutveckling inom Folkbildning, utgiftsområde 17	197
Tabell 17.2	Syften och indikatorer.....	198
Tabell 17.3	Anslagsutveckling.....	206
Tabell 17.4	Härledning av anslagsnivån 2017–2020 för 14:1 Bidrag till folkbildningen.....	207
Tabell 17.5	Anslagsutveckling.....	207
Tabell 17.6	Beställningsbemyndigande för anslaget 14:2 Bidrag till tolkutbildning.....	208
Tabell 17.7	Härledning av anslagsnivån 2017–2020 för 14:2 Bidrag till tolkutbildning.....	208
Tabell 17.8	Anslagsutveckling.....	208
Tabell 17.9	Härledning av anslagsnivån 2017–2020 för 14:3 Särskilda insatser inom folkbildningen.....	209
Tabell 17.10	Anslagsutveckling.....	209
Tabell 17.11	Härledning av anslagsnivån 2017–2020 för 14:4 Särskilt utbildningsstöd	210
Tabell 18.1	Resultat.....	212
Tabell 18.2	Spelmarknadens bruttoomsättning.....	212
Tabell 18.3	Marknadsandelar av nettoomsättningen	213
Tabell 18.4	De omsättningsmässigt största spelformerna.....	213
Tabell 18.5	Anslagsutveckling.....	215
Tabell 18.6	Offentlighetslig verksamhet.....	215
Tabell 18.7	Härledning av anslagsnivån 2017–2020 för 15:1 Lotteriinspektionen ..	216

Diagramförteckning

Diagram 16.1 Fördelning av statsbidrag.....	171
---	-----

1 Förslag till riksdagsbeslut

Regeringen föreslår att riksdagen

1. antar förslaget till lag om ändring i lagen (1989:41) om finansiering av radio och TV i allmänhetens tjänst (avsnitt 2.1 och 14.5.6),
2. godkänner att regeringen på AB Svenska Spels bolagsstämma 2017 verkar för att bolagsstämman beslutar om ett bidrag för konst, teater och andra kulturella ändamål som motsvarar 1/26 av bolagets överskott 2016 från Nya Penninglotten samt att bidraget ska fördelas enligt de närmare anvisningar som beslutas av regeringen (avsnitt 4.5.8),
3. bemyndigar regeringen att under 2017 besluta om en låneram i Riksgäldskontoret som uppgår till högst 120 000 000 kronor till Kungliga Operan AB för renovering och ombyggnation av vissa byggnadsanknutna inventarier som ägs av Kungliga Operan AB (avsnitt 5.5.1),
4. godkänner att riksdagens tidigare ställningstagande om att inrätta myndigheten Riksställningar inte längre ska gälla (avsnitt 11.5.5),
5. godkänner förslaget till medelstillsdelning för 2017 från rundradiokontot till Sveriges Radio AB med 2 899 600 000 kronor, till Sveriges Television AB med 4 865 400 000 kronor och till Sveriges Utbildningsradio AB med 419 400 000 kronor (avsnitt 14.5.6),
6. godkänner förslaget till medelstillsdelning för 2017 från rundradiokontot till budgetens inkomstsida med 8 700 000 kronor för den verksamhet som bedrivs av Myndigheten för press, radio och tv (avsnitt 14.5.6),
7. för budgetåret 2017 anvisar ramanslagen under utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid enligt tabell 1.1,
8. bemyndigar regeringen att under 2017 besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst de belopp och inom den tidsperiod som anges i tabell 1.2.

Tabell 1.1 Anslagsbelopp

Tusental kronor

Anslag	
1:1	Statens kulturråd 44 483
1:2	Bidrag till allmän kulturverksamhet, utveckling samt internationellt kulturutbyte och samarbete 336 301
1:3	Skapande skola 187 654
1:4	Forsknings- och utvecklingsinsatser inom kulturområdet 39 481
1:5	Stöd till icke-statliga kulturlokaler 9 851
1:6	Bidrag till regional kulturverksamhet 1 422 836
1:7	Myndigheten för kulturanalys 14 411
2:1	Bidrag till Operan, Dramaten, Riksteatern, Dansens Hus, Drottningholms slottsteater och Voksenåsen 1 006 604
2:2	Bidrag till vissa teater-, dans- och musikändamål 190 599
2:3	Statens musikverk 112 108
3:1	Bidrag till litteratur och kulturtidskrifter 147 724
3:2	Myndigheten för tillgängliga medier 120 192
3:3	Institutet för språk och folkminnen 65 930
4:1	Statens konstråd 8 614
4:2	Konstnärlig gestaltning av den gemensamma miljön 32 944
4:3	Nämnden för hemslöjdsfrågor 11 551
4:4	Bidrag till bild- och formområdet 28 067
5:1	Konstnärsnämnden 21 489
5:2	Ersättningar och bidrag till konstnärer 395 800
6:1	Riksarkivet 378 688
7:1	Riksantikvarieämbetet 223 613
7:2	Bidrag till kulturmiljövård 253 522
7:3	Kyrkoantikvarisk ersättning 460 000
8:1	Centrala museer: Myndigheter 1 128 591
8:2	Centrala museer: Stiftelser 253 971
8:3	Bidrag till vissa museer 52 214
8:4	Riksställningar 43 435
8:5	Forum för levande historia 55 379
8:6	Statliga utställningsgarantier och inköp av vissa kulturföremål 80
9:1	Nämnden för statligt stöd till trossamfund 10 093
9:2	Stöd till trossamfund 91 913
10:1	Filmstöd 547 144
11:1	Utbyte av tv-sändningar mellan Sverige och Finland 21 220
11:2	Forskning och dokumentation om medieutvecklingen 3 252
11:3	Avgift till Europeiska audiovisuella observatoriet 483
11:4	Statens medieråd 21 953
11:5	Stöd till taltidningar 57 556
12:1	Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor 41 786
12:2	Bidrag till nationell och internationell ungdomsverksamhet 243 440
12:3	Särskilda insatser inom ungdomspolitiken 35 000
13:1	Stöd till idrotten 1 935 311
13:2	Bidrag till allmänna samlingslokaler 52 164

13:3	Bidrag för kvinnors organisering	28 163
13:4	Stöd till friluftorganisationer	47 785
13:5	Bidrag till riksdagspartiers kvinnoorganisationer	15 000
13:6	Insatser för den ideella sektorn	28 758
14:1	Bidrag till folkbildningen	3 855 540
14:2	Bidrag till tolkutbildning	58 765
14:3	Särskilda insatser inom folkbildningen	175 000
14:4	Särskilt utbildningsstöd	154 860
15:1	Lotteriinspektionen	49 936
Summa		14 521 254

Tabell 1.2 Beställningsbemyndiganden*Tusental kronor*

Anslag	Beställnings- bemyndigande	Tidsperiod
1:2 Bidrag till allmän kulturverksamhet, utveckling samt internationellt kulturutbyte och samarbete	25 000	2018
1:3 Skapande skola	50 000	2018
1:5 Stöd till icke-statliga kulturlokaler	9 000	2018–2019
1:6 Bidrag till regional kulturverksamhet	55 000	2018–2019
2:2 Bidrag till vissa teater-, dans- och musikändamål	167 000	2018–2019
3:1 Bidrag till litteratur och kulturtidskrifter	25 000	2018
4:4 Bidrag till bild- och formområdet	14 000	2018
5:2 Ersättningar och bidrag till konstnärer	160 000	2018–2027
7:2 Bidrag till kulturmiljövård	90 000	2018–2020
9:2 Stöd till trossamfund	46 000	2018–2019
12:2 Bidrag till nationell och internationell ungdomsverksamhet	239 000	2018
13:2 Bidrag till allmänna samlingslokaler	30 000	2018–2020
13:3 Bidrag för kvinnors organisering	29 000	2018
13:5 Bidrag till riksdagspartiers kvinnoorganisationer	15 000	2018
13:6 Insatser för den ideella sektorn	28 000	2018–2019
14:2 Bidrag till tolkutbildning	110 000	2018–2021
Summa beställningsbemyndiganden under utgiftsområdet	1 092 000	

2 Lagförslag

Regeringen har följande förslag till lagtext.

2.1 Förslag till lag om ändring i lagen (1989:41) om finansiering av radio och TV i allmänhetens tjänst

Härigenom föreskrivs att 7 § lagen (1989:41) om finansiering av radio och TV i allmänhetens tjänst ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

	7 § ¹	
Radio- och tv-avgiften är 2 216 kronor för ett år. Den ska betalas i fyra poster om 554 kronor.		Radio- och tv-avgiften är 2 340 kronor för ett år. Den ska betalas i fyra poster om 585 kronor.

Varje post avser en avgiftsperiod om tre månader och ska betalas senast sista vardagen före avgiftsperiodens början.

För innehav av tv-mottagare under tiden före den första avgiftsperioden ska avgiften betalas med så stort belopp i förhållande till årsavgiften som motsvarar innehavstiden. Beloppet avrundas nedåt till jämnt antal kronor.

RIKAB får, efter avtal med den avgiftsskyldige, besluta dels att radio- och tv-avgift ska betalas i andra poster och vid andra tidpunkter än som anges i första och andra styckena, dels att avgiften inte ska aviseras enligt 10 §.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2017.

¹ Senaste lydelse 2015:392.

3 Utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid

3.1 Omfattning

Utgiftsområdet är underindelad i följande områden:

- Kulturområdesövergripande verksamhet
- Teater, dans och musik
- Litteraturen, läsandet och språket
- Bildkonst, arkitektur, form och design
- Kulturskaparnas villkor
- Arkiv
- Kulturmiljö
- Museer och utställningar
- Trossamfund
- Film
- Medier
- Ungdomspolitik
- Politik för det civila samhället
- Folkbildning
- Tillsyn över spelmarknaden

3.2 Utgiftsutveckling

Tabell 3.1 Utgiftsutveckling inom utgiftsområde 17, Kultur, medier, trossamfund och fritid

Miljoner kronor

	Utfall 2015	Budget 2016 ¹	Prognos 2016	Förslag 2017	Beräknat 2018	Beräknat 2019	Beräknat 2020
Kulturområdesövergripande verksamhet	1 783	1 964	1 938	2 055	2 085	2 075	2 122
Teater, dans och musik	1 278	1 289	1 287	1 309	1 322	1 325	1 335
Litteraturen, läsandet och språket	311	316	317	334	337	341	345
Bildkonst, arkitektur, form och design	80	81	80	81	81	82	82
Kulturskaparnas villkor	396	401	397	417	421	428	437
Arkiv	355	375	375	379	385	393	402
Kulturmiljö	920	929	928	937	985	991	997
Museer och utställningar	1 395	1 510	1 505	1 534	1 522	1 553	1 586
Trossamfund	93	102	96	102	102	102	96
Film	310	335	335	547	547	540	515
Medier	86	91	90	104	105	113	114
Ungdomspolitik	293	318	314	320	321	297	298
Politik för det civila samhället	2 186	2 106	2 105	2 107	2 119	2 129	2 133
Folkbildning	3 903	4 215	4 209	4 244	4 256	4 246	4 154
Tillsyn över spelmarknaden	46	49	48	50	51	52	53
Totalt för utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid	13 436²	14 081²	14 024²	14 521	14 640	14 666	14 668

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2016 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Beloppet är redovisat i 2017 års struktur avseende anslag 14:4 Särskilt utbildningsstöd enligt riksdagens beslut (prop. 2015/16:100, bet. 2015/16:KU23, rskr. 2015/16:290) om indelning i utgiftsområden (fördelning av ändamål och verksamheter inom utgiftsområden).

**Tabell 3.2 Härledning av ramnivå 2017–2020.
Utgiftsområde 17, Kultur, medier, trossamfund och fritid**

Miljoner kronor

	2017	2018	2019	2020
Anvisat 2016¹	13 848	13 848	13 848	13 848
<i>Förändring till följd av:</i>				
Pris- och löne- omräkning ²	64	139	234	342
Beslut	526	524	440	320
Överföring till/från andra utgifts- områden	24	24	24	24
Övrigt	59	105	119	133
Ny ramnivå	14 521	14 640	14 666	14 668

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2015 (bet. 2015/16:FiU10).

Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel innevarande år. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2018–2020 är preliminär.

**Tabell 3.3 Ramnivå 2017 realekonomiskt fördelad.
Utgiftsområde 17, Kultur, medier, trossamfund och fritid**

Miljoner kronor

	2017
Transfereringar ¹	10 814
Verksamhetsutgifter ²	3 685
Investeringar ³	22
Summa ramnivå	14 521

Den realekonomiska fördelningen baseras på utfall 2015 samt kända förändringar av anslagens användning.

¹ Med transfereringar avses inkomstöverföringar, dvs. utbetalningar av bidrag till exempelvis hushåll, företag eller kommuner utan att staten erhåller någon direkt motprestation.

² Med verksamhetsutgifter avses resurser som statliga myndigheter använder i verksamheten, t.ex. utgifter för löner, hyror och inköp av varor och tjänster.

³ Med investeringar avses utgifter för anskaffning av varaktiga tillgångar såsom byggnader, maskiner, immateriella tillgångar och finansiella tillgångar.

3.3 Skatteutgifter

Samhällets stöd till företag och hushåll inom utgiftsområde 17 redovisas normalt i huvudsak på budgetens utgiftssida. Vid sidan av dessa stöd finns det även stöd på budgetens inkomstsida i form av avvikelser från en enhetlig beskattning, s.k. skatteutgifter.

En skatteutgift uppstår om skatteuttaget för en viss grupp eller en viss kategori av skattebetalare är lägre än vad som är normen inom ett visst skatteslag. Förutom skatteutgifter redovisas i förekommande fall även skattesanktioner, där skatteuttaget är högre än den angivna normen inom skatteslaget. Många av skatteutgifterna har införts, mer eller mindre uttalat, som medel inom specifika områden som t.ex. konjunktur-, bostads-, miljö- eller arbetsmarknadspolitik. Dessa skatteutgifter påverkar budgetens saldo och kan därför jämföras med stöd på budgetens utgiftssida. En utförlig beskrivning av redovisningen av skatteutgifterna har redovisats i regeringens skrivelse Redovisning av skatteutgifter 2016 (skr. 2015/16:98). I det följande redovisas de skatteutgifter som är hänförliga till utgiftsområde 17.

Tabell 3.4 Skatteutgifter inom utgiftsområde 17

Miljoner kronor

	Prognos 2016	Prognos 2017
Bidrag till Tekniska museet och Svenska Filminstitutet	60	0
Försäljning av konstverk <300 000 kr/år	– ¹	–
Tidningar och tidskrifter	1 890	2 000
Böcker och broschyrer	1 390	1 460
Entréavgiftsbelagda kulturella föreställningar	2 010	1 350
Kommersiell idrott	1 860	1 910
Upphovsrätter	350	360
Entré djurparker	80	80
Försäljning av konstverk ≥300 000 kr/år	20	20
Ersättning till idrottsutövare	–	–
Omsättning i ideella föreningar	280	290
Stiftelser, ideella föreningar och registrerade trossamfund	–	–
Totalt för utgiftsområde 17	7 940	7 530

¹ Ett "–" innebär att skatteutgiften inte kan beräknas.

Bidrag till Stiftelsen Tekniska museet och Stiftelsen Svenska Filminstitutet

Enligt 16 kap. 10 § inkomstskattelagen (1999:1229), förkortad IL, får avdrag göras för bidrag som lämnas till Tekniska museet. För sådana bidrag och avgifter till Svenska Filminstitutet som avses i filmavtalet får avdrag göras, enligt 16 kap. 11 § IL, fram tills att filmavtalet upphör den 1 januari 2017. Skatteutgiften avser skatt på inkomst av näringsverksamhet och särskild löneskatt.

Försäljning av konstverk <300 000 kr/år

Vid försäljning av konstverk för under 300 000 kronor per år är enligt 1 kap. 2 a § mervärdesskattelagen (1994:200), förkortad ML, försäljningsbeloppet undantaget från mervärdesskatt under förutsättning att upphovsmannen eller dennes dödsbo vid försäljningen äger konstverket. Undantaget ger upphov till en skatteutgift avseende mervärdesskatt.

Tidningar och tidskrifter

Enligt 7 kap. 1 § ML är mervärdesskatten för tidningar och tidskrifter nedsatt till 6 procent. Skattesatsen gäller även radiotidningar för synskadade och andra varor som gör skrift tillgänglig för personer med nedsatt läsförmåga. Den nedsatta skattesatsen ger upphov till en skatteutgift avseende mervärdesskatt.

Böcker och broschyrer

Enligt 7 kap. 1 § ML är mervärdesskatten för böcker, broschyrer, häften, musiknoter, kartor och liknande alster nedsatt till 6 procent. Detta gäller även bilderböcker, ritböcker och målarböcker för barn. Den nedsatta skattesatsen ger upphov till en skatteutgift avseende mervärdesskatt.

Entréavgiftsbelagda kulturella föreställningar

Enligt 7 kap. 1 § ML är mervärdesskatten för entréavgift till konserter, cirkus-, teater-, opera- och balettföreställningar eller liknande föreställningar nedsatt till 6 procent. (Från och med den 1 januari 2017 höjs skattesatsen för tillträde till biografföreställningar från 6 till 25 procent.) Den nedsatta skattesatsen ger upphov till en skatteutgift avseende mervärdesskatt.

Kommersiell idrott

Enligt 7 kap. 1 § ML är mervärdesskatten för omsättning av tjänster inom idrottsområdet där verksamheten bedrivs kommersiellt, t.ex. i bolagsform, nedsatt till 6 procent. Den nedsatta skattesatsen ger upphov till en skatteutgift avseende mervärdesskatt.

Upphovsrätter

Enligt 7 kap. 1 § ML är mervärdesskatten för upphovsrätter nedsatt till 6 procent. Skattesatsen gäller för upplåtelse eller överlåtelse av vissa upphovsrättsligt skyddade litterära eller konstnärliga verk. Nedsättningen gäller inte för upplåtelse eller överlåtelse av fotografier, reklamprodukter, system och program för automatisk databehand-

ling eller film eller liknande upptagning av information. Den nedsatta skattesatsen ger upphov till en skatteutgift avseende mervärdesskatt.

Entré till djurparker

Enligt 7 kap. 1 § ML är mervärdesskatten för entréavgift till djurparker nedsatt till 6 procent. Nedsättningen gäller även för guidning i djurparker. Den nedsatta skattesatsen ger upphov till en skatteutgift avseende mervärdesskatt.

Försäljning av konstverk $\geq 300\,000$ kr/år

Enligt 7 kap. 1 § ML är skattesatsen för försäljning av konstverk för 300 000 kronor per år eller mer nedsatt till 12 procent. Detta gäller om konstverket vid försäljningen ägs av upphovsmannen eller dennes dödsbo. Den nedsatta skattesatsen ger upphov till en skatteutgift avseende mervärdesskatt.

Ersättning till idrottsutövare

Ersättning som en idrottsutövare erhåller från en skattebefriad ideell förening med huvudsakligt syfte att främja idrottslig verksamhet och som under året inte uppgår till ett halvt prisbasbelopp är enligt 2 kap. 19 § socialavgiftslagen (2000:980) undantagen från socialavgifter. Ersättningen är inte förmånsgrundande. Skatteutgiften avser därför särskild löneskatt.

Omsättning i ideella föreningar

Omsättning av vara eller tjänst i en ideell verksamhet räknas inte som ekonomisk verksamhet om föreningen är befriad från inkomstskatt för omsättningen i fråga. Av 4 kap. 8 § ML följer att denna verksamhet inte är skattskyldig. Detta ger upphov till en skatteutgift avseende mervärdesskatt.

Stiftelser, ideella föreningar och registrerade trossamfund

Stiftelser, ideella föreningar och registrerade trossamfund är, om bestämmelserna i 7 kap. 3–11 §§ IL är uppfyllda, befriade från skattskyldighet för all inkomst utom vissa rörelseinkomster.

3.4 Mål för utgiftsområdet

Kultur

Riksdagen beslutade i december 2009 (prop. 2009/10:3, bet. 2009/10:KrU5, rskr. 2009/10:145) om nationella kulturpolitiska mål.

Målen är att kulturen ska vara en dynamisk, utmanande och obunden kraft med yttrandefriheten som grund, att alla ska ha möjlighet att delta i kulturlivet och att kreativitet, mångfald och konstnärlig kvalitet ska präglade samhällets utveckling. För att uppnå målen ska kulturpolitiken

- främja allas möjlighet till kulturupplevelser, bildning och till att utveckla sina skapande förmågor,
- främja kvalitet och konstnärlig förnyelse,
- främja ett levande kulturarv som bevaras, används och utvecklas,
- främja internationellt och interkulturellt utbyte och samverkan,
- särskilt uppmärksamma barns och ungas rätt till kultur.

Det finns även riksdagsbundna mål inom litteratur och läsfrämjande, inom film, arkitektur, formgivning och design, inom arkivområdet samt inom kulturmiljöområdet. Dessa mål anges i respektive underindelade avsnitt där resultaten för dessa områden redovisas.

Medier

Målen för medieområdet är att stödja yttrandefrihet, mångfald, massmediernas oberoende och tillgänglighet samt att motverka skadlig mediepåverkan (prop. 2014/15:1 utg.omr. 17, bet. 2014/15:KrU6, rskr. 2014/15:96).

Trossamfund

Riksdagen har antagit mål för statens bidrag till trossamfund (prop. 1998/99:124, bet. 1999/2000:KU5, rskr. 1999/2000:45). Stödet ska bidra till att skapa förutsättningar för trossamfundens att bedriva en aktiv och långsiktigt inriktad religiös verksamhet i form av gudstjänst, själavård, undervisning och omsorg.

Ungdomspolitik

Målet för alla statliga beslut och insatser som berör ungdomar mellan 13 och 25 år är att alla ungdomar ska ha goda levnadsvillkor, makt att forma sina liv och inflytande över samhällsutvecklingen (prop. 2013/14:191, bet. 2013/14:KrU9, rskr. 2013/14:354).

Politik för det civila samhället

Målet för politiken för det civila samhället är att villkoren för det civila samhället som en central del av demokratin ska förbättras. Detta ska ske i dialog med det civila samhällets organisationer genom att

- utveckla det civila samhällets möjligheter att göra människor delaktiga utifrån engagemanget och viljan att påverka den egna livssituationen eller samhället i stort,
- stärka förutsättningarna för det civila samhället att bidra till samhällsutvecklingen och välfärden både som röstbärare och opinionsbildare och med en mångfald verksamheter, och
- fördjupa och sprida kunskapen om det civila samhället.

Målet beslutades av riksdagen i samband med beslutet om propositionen En politik för det civila samhället (prop. 2009/10:55, bet. 2009/10:KrU7, rskr. 2009/10:195).

Idrott

Riksdagen har beslutat om målen för den statliga idrottspolitiken (prop. 2008/09:126, bet. 2008/09:KrU8, rskr. 2008/09:243). Mål och syfte med statsbidraget är att ge möjligheter för flickor och pojkar, kvinnor och män att motionera och idrotta för att främja en god folkhälsa, att stödja en fri och självständig idrottsrörelse samt att ge flickor och pojkar, kvinnor och män positiva upplevelser av idrott som underhållning.

Stöd till barn och ungdomar ska lämnas till verksamhet som bedrivs ur ett barnrättsperspektiv. Stöd kan även lämnas till sådan verksamhet som stärker idrottsutövares internationella konkurrenskraft.

Friluftlivspolitik

Målet för friluftslivspolitiken är att stödja människors möjligheter att vistas ute i naturen och utöva friluftsliv där allemansrätten är en grund för friluftslivet. Alla människor ska ha möjlighet till naturupplevelser, välbefinnande, social gemenskap och ökad kunskap om natur och miljö (prop. 2009/10:238, bet. 2010/11:KrU3, rskr. 2010/11:37 och 2010/11:38).

Tio mätbara mål har redovisats till riksdagen (skr. 2012/13:51, bet. 2012/13:KrU4, rskr. 2012/13:278). Målen är följande:

- Tillgänglig natur för alla
- Starkt engagemang och samverkan
- Allemansrätten
- Tillgång till natur för friluftsliv
- Attraktiv tätortsnära natur
- Hållbar regional tillväxt och landsbygdsutveckling
- Skyddade områden som resurs för friluftslivet
- Ett rikt friluftsliv i skolan
- Friluftsliv för god folkhälsa
- God kunskap om friluftslivet

De tio målen har preciseringar som förtydligar innebörden av målen. Preciseringarna är ett stöd i genomförande av åtgärder. De är också underlag för att kunna mäta och följa upp målen samt för att kunna fortsätta utveckla friluftslivspolitiken.

Riksdagen har beslutat (prop. 2009/10:238, bet. 2010/11:KrU3, rskr. 2010/11:37 och 2010/11:38) att hanteringen av ansvaret för fördelning och utbetalning av statsbidrag till friluftsanslagstiftelser ska ligga hos samarbetsorganisationen Svenskt Friluftsliv.

Folkbildning

Målet för folkbildningspolitiken är att folkbildningen ska ge alla möjlighet att tillsammans med andra öka sin kunskap och bildning för personlig utveckling och delaktighet i samhället (prop. 2013/14:172, bet. 2013/14:KrU8, rskr. 2013/14:379).

Tillsyn över spelmarknaden

Målet är en sund och säker spelmarknad där sociala skyddsintressen och efterfrågan på spel tillgodoses under kontrollerade former. Överskottet från spel bör värnas och alltjämt vara förbehållet det allmänna eller allmännyttiga ändamål, dvs. föreningslivet, hästsporten och staten (prop. 2002/03:93, bet. 2002/03:KrU8, rskr. 2002/03:212).

3.5 Resultatredovisning

3.5.1 Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder

Resultatindikatorer och bedömningsgrunder för utgiftsområdet lämnas i respektive underindelade avsnitt där resultatredovisningen också redovisas. I detta avsnitt redovisas endast sammanfattande resultatbedömningar för utgiftsområdet.

3.5.2 Sammanfattande resultatbedömningar

Kultur

Att skapa fler möjligheter i hela landet för människor att ta del av och utöva kultur är en av regeringens viktigaste kulturpolitiska prioriteringar. Regeringen bedömer att de statligt stödda verksamheterna erbjuder ett konstnärligt utbud med både spets och bredd. Vidare genomförs förbättringar när det gäller tillgängligheten på många sätt. Exempel på detta är museernas arbete för att förbättra tillgången till det gemensamma kulturarvet genom bl.a. olika innovativa tekniska lösningar. Införandet av fri entré vid vissa statliga museer kan bidra till att undanröja hinder för den som är museiovan och att minska socio-ekonomisk ojämlikhet. Digitaliseringen av biograferna och framväxten av nya digitala visningsformer för film har skapat möjligheter till såväl ett ökat och mer flexibelt utbud i hela landet som en förbättrad tillgänglighet.

Det finns också områden med framtida utmaningar. Ett sådant område är den grundläggande tillgängligheten som syftar till att personer med funktionsnedsättning ska kunna ta

del av och utöva kultur på samma villkor som andra. Vidare behöver villkoren för de konstnärligt verksamma uppmärksammas och de statliga insatserna inom detta område anpassas till dagens behov.

En annan utmaning framöver är den sjunkande läsförmågan. Biblioteken har en viktig roll för att bl.a. stimulera barns och ungas intresse för läsning och litteratur. Mot den bakgrunden har regeringen gett Kungl. biblioteket i uppdrag att ta fram förslag till en nationell biblioteksstrategi för att bibehålla och utveckla en biblioteksverksamhet av hög kvalitet i hela landet och uppfylla kraven i bibliotekslagen.

Regeringen bedömer att det statliga kulturmiljöarbetet fungerat väl och spelar en allt viktigare roll för ett hållbart samhälle.

Satsningar på internationellt kulturutbyte har haft en positiv påverkan på konstnärernas möjligheter till försörjning.

Medier

Regeringen bedömer att de statliga insatserna på olika sätt har bidragit till uppfyllelse av medieområdets mål att stödja yttrandefrihet, mångfald, massmediernas oberoende och tillgänglighet samt att motverka skadlig mediepåverkan. Det har bl.a. skett genom de villkor som meddelats för radio och tv i allmänhetens tjänst, förändringarna av presstödet, införandet av det nya utvecklingsstödet till tryckta allmänna nyhetstidningar och den genomförda övergången till den nya taltidningsmodellen. Till måluppfyllelsen bidrar även den verksamhet som bedrivs vid myndigheter och institutioner, bl.a. Statens medieråds arbete för att skydda barn och unga från skadlig mediepåverkan respektive öka deras medie- och informationskunnighet. De snabba förändringarna inom medieområdet innebär samtidigt stora utmaningar och ställer krav på utvärdering och anpassning av de statliga insatserna för att de fortsatt ska vara effektiva och ändamålsenliga.

Trossamfund

Regeringen bedömer att statens stöd till trossamfund har bidragit till uppfyllelse av målet att stödet ska skapa förutsättningar för trossamfunden att bedriva en aktiv och långsiktigt

inriktad religiös verksamhet i form av gudstjänst, själavård, undervisning och omsorg.

Ett flertal av Nämnden för statligt stöd till trossamfunds aktiviteter har direkt gett trossamfundet förbättrade förutsättningar att kunna bedriva en aktiv och långsiktigt inriktad religiös verksamhet. Regeringen bedömer att insatser för att stärka den administrativa och organisatoriska kompetensen är avgörande för att många trossamfund ska klara av att utvecklas.

Regeringen bedömer att behovet av samarbete och samtal över religionsgränserna har ökat som en följd av religiöst färgade konflikter i vår omvärld och ett ökat flyktningmottagande i Sverige. Trossamfundens arbete för att utgöra ett forum för möten mellan människor med olika kulturell bakgrund har bidragit positivt till samhällsutvecklingen.

Ungdomspolitik

Regeringens prioriteringar inom ungdomspolitik är ungas etablering i arbets- och samhällslivet, makt och delaktighet samt fritid, organisering och välmående.

En prioriterad fråga inom ungdomspolitik är ungas etablering i arbets- och samhällslivet. Regeringen har gett Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF) i uppdrag att under 2016 och 2017 genomföra en tematisk analys av ungas etablering i arbets- och samhällslivet. MUCF ska även beskriva nationella och lokala verksamheter som arbetar för att främja ungas etablering. En delrapport med inriktning på unga nyanlända kvinnors och mäns villkor ska lämnas senast i november 2016 och en slutrapport senast den 30 november 2017.

Regeringen ser det som särskilt angeläget att främja samhällets insatser för unga som varken arbetar eller studerar. I november 2015 beslutade regeringen om Vägar framåt – strategi för unga som varken arbetar eller studerar (dnr U2015/05478/UF). Strategin innehåller åtgärder som regeringen har vidtagit och avser att vidta under åren 2015–2018 för unga som varken arbetar eller studerar. Åtgärderna fokuserar på ökad samverkan mellan berörda aktörer, ökad kunskap om unga som varken arbetar eller studerar och insatser riktade direkt till målgruppen. Regeringen har vidare utsett en samordnare för unga som varken arbetar eller studerar (U 2015:06) som ska främja samverkan

mellan myndigheter, kommuner och organisationer kring insatser för målgruppen. I samordnarens uppdrag ingår också att systematiskt samla in och analysera kunskap om insatser till målgruppen för att främja kunskaps- och erfarenhetsbaserade insatser och utveckla insatsernas kvalitet.

Under senare år har regeringen genomfört flera insatser för att stimulera unga, såväl unga kvinnor som unga män, att delta i den lokala demokratin för att ge möjligheter för ungas röster att höras.

Regeringen har gett MUCF i uppdrag att genomföra en kartläggning av den öppna fritidsverksamheten som ska redovisas hösten 2016. MUCF har även fått i uppdrag att kartlägga och sprida goda exempel om hur det unga civilsamhället skapar mötesplatser för unga nyanlända och lämna förslag på hur denna typ av verksamheter kan stödjas genom ytterligare åtgärder (dnr U2015/05946/UF).

Politik för det civila samhället

Regeringen gör bedömningen att statens insatser på civilsamhällesområdet har bidragit till att uppfylla målet för politiken, som är att villkoren för det civila samhället som en central del av demokratin ska förbättras. Målet ska uppfyllas i dialog med civilsamhällets organisationer.

Många civilsamhällesorganisationer har under året bedrivit ett intensivt arbete för och tillsammans med människor på flykt. I december 2015 tillfördes organisationer i det civila samhället och trossamfund 105 miljoner kronor för insatser till asylsökande och till att främja nyanländas etablering. Samtidigt tillfördes 20 miljoner kronor till idrottsrörelsen och 75 miljoner kronor till folkbildningen. Dessa medel har skapat förutsättningar för civilsamhället att stärka kapaciteten i sitt arbete.

Genom den så kallade sakrådsmodellen har regeringen tillsammans med organisationer skapat ytterligare ett verktyg i syfte att fördjupa och bredda regeringens kunskap och perspektiv i sakfrågor.

Kunskapen om det civila samhället har fördjupats genom forskningsprogrammet för det civila samhället som bedrivs av Vetenskapsrådet, SCB:s statistikuppdrag och arbetet som Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF) bedriver när det gäller att ta fram,

samla och sprida kunskap om civilsamhället. Ett exempel är skriften Samla kraft, en vägledning för kommuner och civilsamhället kring insatser för nyanlända, som MUCF har tagit fram och sprider till relevanta aktörer.

Idrott

Barn och ungdomar deltar i stor utsträckning i den demokratiskt organiserade idrottsverksamheten runt om i vårt land. Betydande ideella insatser görs bland ledare och funktionärer i föreningslivet lokalt, regionalt och centralt. Att idrottsverksamheten för barn och unga bedrivs ur ett barnrättsperspektiv är en förutsättning för att få del av statens stöd till idrotten. I det ingår barnets rätt till inflytande över sitt idrottande. Barnens positiva upplevelse av idrottandet ska stå i centrum, inte deras utveckling till senioridrottare.

Trots att idrotten fortsätter att på bred front engagera människor i fysisk aktivitet och ideellt arbete ser vi fortsatt en minskning i antalet deltagartillfällen inom barn- och ungdomsidrotten. Idrotten är öppen för alla men det finns fortfarande grupper som i mindre utsträckning deltar inom idrotten. Regeringen välkomnar att det inom idrottsrörelsen nu pågår ett aktivt arbete för att inkludera fler grupper i den idrottsliga gemenskapen. I den av Riksidrottsförbundet 2015 beslutade nya strategin för svensk idrott är en av de tydligaste förändringarna i färdriktningen mot 2025, att idrottsrörelsen ska fokusera på ett livslångt idrottande, oavsett ålder, bakgrund eller ambitionsnivå. Genomförandet av strategin kan få betydelse för att särskilt erbjuda tonåringar att idrotta längre i föreningslivet.

Andra utmaningar som idrottsrörelsen står inför är att värna och utveckla föreningsdemokratin, uppnå jämställdhet i beslutande organ och inom idrotten i stort, arbetet mot uppgjorda matcher och insatser mot dopning. Idrottsrörelsen har även andra etiska frågor som måste synliggöras och hanteras. Trots att idrottsrörelsen har utmaningar att fortsätta arbeta aktivt med är regeringens bedömning att idrottspolitikens mål i många delar är uppfyllda.

Friluftslivspolitik

Naturvårdsverket bedömer i sin första uppföljning av friluftslivsmålen att två av målen har en positiv utveckling till år 2020, fem mål har en neutral utveckling, två mål har en oklar utveckling och ett mål har en negativ utveckling.

Regeringen bedömer att ansvaret för friluftslivsfrågor måste bli tydligare och att samarbetet mellan myndigheter med ansvar för friluftslivsfrågor behöver utvecklas.

Friluftslivsorganisationerna skapar intresse och möjligheter för barn och vuxna att utöva friluftslivsaktiviteter, motionera och uppleva naturen. Organisationerna skapar också mötesplatser i naturen för människor med olika bakgrund och med olika förutsättningar att vistas ute i naturen. Regeringen konstaterar att det statliga bidraget till friluftslivsorganisationer under 2015 väl uppfyller bidragets syfte och att anslaget ger goda samhällseffekter.

I budgetpropositionen för 2016 ökade regeringen det statliga bidraget till friluftslivsorganisationer med 20 miljoner kronor per år för 2016 och framåt.

Folkbildning

Statens bidrag till folkbildningen har fyra syften, varav ett är att bidra till att utjämna utbildningsklyftorna i samhället. Regeringen bedömer att folkbildningen uppnår syftena med bidraget till folkbildningen vilket bl.a. bekräftas av den delrapport avseende utvärdering av folkbildningen som Statskontoret redovisade våren 2016. De verksamheter som Statskontoret har undersökt uppnår i hög grad statens syften med bidraget till folkbildningen. Denna bild av folkbildningen delades även i hög grad av de olika grupper som ingick i utvärderingen.

Kunskapslyftet fortsätter. Regeringen har därför fr.o.m. 2016 tillfört medel för motsvarande 3 000 utbildningsplatser på allmän och särskild kurs.

Satsningen på studieförbundens verksamheter för asylsökande och nyanlända i anläggningsboende, som initierades i augusti 2015, Svenska från dag ett, har varit framgångsrik och har inneburit att målgruppen fått möjlighet att utöka sina kunskaper i det svenska språket och om det svenska samhället. Regeringen har därför haft inriktningen att utöka denna satsning. Genom

riksdagens beslut om propositionen Vårändringsbudget för 2016 tillfördes 97 miljoner kronor för en utökning av dessa verksamheter. Av dessa medel skulle 25 miljoner kronor fördelas till folkhögskolorna och 72 miljoner kronor till studieförbunden.

Under de senaste åren och särskilt under 2015 har antalet personer som invandrat till Sverige ökat i hög omfattning vilket har inneburit ett kraftigt utökat behov av kontakttolkar. Detta bekräftas av den rapport om samhällets behov av kontakttolkar som Myndigheten för yrkeshögskolan redovisade i juni 2016. Regeringen har fr.o.m. 2016 förstärkt bidraget till kontakttolkutbildning vilket har inneburit en utökning av antalet utbildningsplatser i kontakttolkutbildningen och förbättrade möjligheter till validering för verksamma tolkar. Vidare har fler kompetenshöjande kurser kunnat genomföras.

Tillsyn över spelmarknaden

Regeringen kan konstatera att de prioriteringar som tillsynsmyndigheten gjort givit goda resultat vad gäller den reglerade marknaden i den utsträckning gällande regelverk medger.

De statliga insatser som genomförts på spelområdet har gett positiva effekter inom ett flertal områden, men ytterligare åtgärder krävs för att uppnå målen gällande spelmarknaden.

Spelmarknaden präglas av en ökad konkurrens med allt fler bolag som verkar i Sverige utan tillstånd och med en mer omfattande marknadsföring. En annan oroande utveckling är att ett begränsat antal personer spelar för allt mer pengar.

3.6 Politikens inriktning

3.6.1 Ett Sverige som håller ihop

I enlighet med riksdagens beslut om propositionen Vårändringsbudget för 2016 (prop. 2015/16:99, bet. 2015/16:FiU21, rskr. 2015/16:310) tillskjuts medel under 2016 för satsningar som kan skapa förutsättningar för ett Sverige som håller ihop. Denna satsning behöver fortsätta och vara långsiktig för att nå genomgripande resultat.

Det öppna samhället värnas genom att en mångfald av synsätt, åsikter och perspektiv kommer till uttryck, bl.a. genom ett fritt och vitalt kulturliv och oberoende medier.

Det pågår i dag en oroande utveckling i riktning mot ett mer splittrat Sverige där människor med olika bakgrund, värderingar och livsstilar i allt mindre utsträckning möts och kommunicerar med varandra. Vårt samhälle kan i dag beskrivas som allt mer polariserat, det har inte minst visat sig i den debatt som följt i spåren av den senaste tidens flyktingsituation.

Regeringen anser att det är viktigt att motverka denna polarisering, som bl.a. tar sig uttryck i rasism och liknande former av fientlighet, för att skapa förutsättningar för ett solidariskt och sammanhållet Sverige.

I denna proposition lämnar regeringen därför förslag till satsningar inom flera utgiftsområden (se även utg.omr. 1 avsnitt 9.10 och utg.omr. 13 avsnitt 4.6). Inom utgiftsområde 17 lämnas förslag som bl.a. har som utgångspunkt att skapa fler mötesplatser i samhället och på olika sätt bidra till att skapa broar mellan människor med olika bakgrund och erfarenheter.

Kultur i hela landet genom kultursamverkansmodellen

Regeringen beräknar att tillföra 30 miljoner kronor per år 2017–2020 för att förstärka kultursamverkansmodellen och möjliggöra för fler att ta del av och utöva kultur.

En förutsättning för ett öppet samhälle som främjar delaktighet och demokrati är ett fritt och vitalt kulturliv. Detta kulturliv behöver vara tillgängligt för fler. Att stärka kulturlivet lokalt och regionalt, både inom ramen för de regionala institutionernas verksamhet och inom det fria kulturlivet, är också viktigt med tanke på den växande klyfta som finns mellan storstad och land.

Regeringens utgångspunkt är att staten genom sina insatser ska värna ett jämlikt kulturutbud i hela landet, samtidigt som möjligheten till regional variation inom kultursamverkansmodellen ska vara god. Jämställdhet mellan kvinnor och män är en förutsättning för att verkställa uppdraget att främja allas möjlighet till kulturupplevelser, bildning och till att utveckla sina skapande förmågor. Även barns och ungas rätt till kultur är angeläget att beakta.

Mot bakgrund av olika utvärderingar av kultursamverkansmodellen har ett arbete inletts med att se över den framtida inriktningen och utvecklingsmöjligheter för kultursamverkansmodellen. En departementspromemoria med förslag om kultursamverkansmodellens utveckling kommer att remitteras under hösten 2016. En förstärkning av statens stöd till lokal och regional kultur möjliggör bl.a. en mer jämlik tillgång till kvalitativ kultur.

Arbetslivsmuseer och andra ideella aktörer inom kulturarvsområdet

Regeringen beräknar att bidraget till kulturmiljövård tillförs 3 miljoner kronor årligen 2017–2020 i syfte att skapa ett nytt bidrag till det civila samhällets aktörer inom kulturarvsområdet. Det nuvarande stödet till arbetslivsmuseer utvecklas och förstärks så att det bidrag som Riksantikvarieämbetet fördelar till arbetslivsmuseer också ska kunna användas till att omfatta annat ideellt kulturarvsarbete, t.ex. inom hembygdsrörelsen.

Det är av stor betydelse att de statliga insatserna inom kulturarvsområdet når ut till så många som möjligt och görs tillgängliga oavsett bakgrund och på platser runt om i landet. Detta kan bl.a. möjliggöras genom en förstärkt struktur för det civila samhällets aktörer på området.

Museimyndigheter främjar demokratin

Regeringen beräknar att Statens historiska museer och Statens museer för världskultur vardera tillförs 4 miljoner kronor årligen 2017–2020 i syfte att myndigheterna ska ges bättre förutsättningar att arbeta för en kunskapsbaserad och reflekterande historieskrivning som även ska ge förutsättningar för ökad delaktighet.

Satsningen möjliggör en offensiv museiverksamhet och en kraftfull utveckling inom kulturarvsområdet.

Regeringens införande av fri entré vid de statliga museimyndigheterna har lagt grunden för att alla människor ska kunna uppleva att dessa museer är till för dem. Att säkerställa att dessa gemensamt finansierade kunskapsinstitutioner genom sin verksamhet utgör offentliga platser för kunskapsinhämtning, idédebatt och

upplevelser är en investering, inte minst i en hållbar demokratisk utveckling.

Förstärkning av Statens medieråd

Regeringen beräknar att Statens medieråd tillförs 2 miljoner kronor fr.o.m. 2017 och ytterligare 1 miljon kronor årligen 2017–2020 i syfte att stödja arbetet med att stärka barn och unga, såväl flickor som pojkar, som medvetna medieanvändare och skydda dem från skadlig mediepåverkan. Statens medieråd genomför detta genom insatser för att öka medie- och informationskunnighet hos barn och unga, dvs. förmågan att finna, analysera, kritiskt värdera och skapa innehåll i medier.

De snabba förändringarna i omvärlden och på medieområdet, bl.a. det faktum att medieanvändningen går allt längre ner i åldrarna, ställer allt högre krav på samhället att utrusta barn och unga med medie- och informationskunnighet. I dagens informationssamhälle där ofta motstridig information sprids på internet är förmågan att kritiskt värdera innehåll i medier av stor vikt för att kunna ta till vara mediernas demokratistärkande funktion.

3.6.2 Kulturbudgetens utveckling

Förslagen som lämnas i denna proposition, inklusive tidigare aviserade anslagsförändringar, innebär en ökning av kulturbudgeten med 409 miljoner kronor för 2017, varav pris- och löneomräkningen utgör ca 58 miljoner kronor, i jämförelse med budgeten för 2016. Sedan 2014 har budgeten ökat med 740 miljoner kronor. Till kulturbudgeten räknas områdena Kulturområdesövergripande verksamhet, Teater, dans och musik, Litteraturen, läsandet och språket, Bildkonst, arkitektur, form och design, Kulturskaparnas villkor, Arkiv, Kulturmiljö, Museer och utställningar samt Film.

Tabell 3.5 Kulturbudgetens utveckling*Miljoner kronor*

Budgetår	Kulturbudget
2010	6 415
2011	6 488
2012	6 593
2013	6 729
2014	6 853
2015	6 825
2016	7 184
2017	7 593

3.6.3 Mer kultur för fler

Det behövs jämlik tillgång och tillgänglighet till platser där kulturella möten och utbyten kan ske. Människor i alla delar av landet ska erbjudas möjligheter att såväl utöva som ta del av konst och kultur. Människor ska ha möjlighet att möta konstnärliga och kulturella uttryck i sin vardag och det ska bli lättare att ta del av den. Fler ska också få möjlighet att utveckla sin kreativitet genom eget skapande.

För att skapa fler möjligheter att ta del av och utöva kultur föreslår regeringen i denna proposition satsningar som syftar till att bidra till en förbättrad tillgång till kultur genom bl.a. förstärkt regional spridning av kulturutbudet genom kultursamverkansmodellen (avsnitt 3.6.1), ökad digitalisering av filmarvet m.m. samt utbyggnad av läsfrämjande insatser. Det är viktigt att kulturen kommer alla till del, såväl kvinnor och män som pojkar och flickor.

Mer film till fler

Från och med den 1 januari 2017 kommer regeringen att ta ett helhetsansvar för den nationella filmpolitiken. Styrande blir de mål för filmpolitiken som fastställdes av riksdagen i juni 2016 (prop. 2015/16:132, bet. 2015/16:KrU11, rskr. 2015/16:289).

En ny filmpolitik

Regeringen beräknar att anslaget för filmstöd tillförs 20 miljoner kronor fr.o.m. 2019 i syfte att skapa långsiktiga och stabila ekonomiska förutsättningar för filmpolitiken. Detta innebär en förstärkning i förhållande till de medel som aviserades redan i budgetpropositionen för 2016

för att möjliggöra omställningen av filmpolitiken.

Riksdagen har i anslutning till behandlingen av propositionen Mer film till fler – en sammanhållen filmpolitik (prop. 2015/16:132) beslutat (bet.2015/16:KrU11, rskr. 2015/16:289) att tillkännage som sin mening vad kulturutskottet anfört om

- att regeringen bör tillsätta en bred parlamentarisk filmutredning,
- att Stiftelsen Svenska Filminstitutets roll och framtida organisationsform snarast bör utredas,
- att skyndsamt utreda hur parts- och branschsamverkan kan utvecklas efter att den nuvarande modellen med ett gemensamt filmavtal slutar gälla,
- att skyndsamt utreda en alternativ finansiering av filmpolitiken med utgångspunkt i att behålla den nuvarande mervärdesskattesatsen på biografbiljetter,
- att regeringen skyndsamt bör ta fram förslag för det fortsatta arbetet med att beivra illegal spridning av film,
- att regeringen skyndsamt bör utreda möjligheten till produktionsincitament och finansieringsstimulanser för filminspelning, och
- att utreda finansieringen av en fortsatt digitalisering av filmarvet och därmed säkerställa att det svenska filmarvet bevaras och tillgängliggörs.

De filmpolitiska målen kan inte uppnås utan nära samverkan med filmbranschen. I propositionen Mer film till fler – en sammanhållen filmpolitik beskriver regeringen en ny modell för samverkan med filmbranschen. Modellen genomförs successivt fr.o.m. hösten 2016. Filminstitutet skickade i juni 2016 en remiss till branschens aktörer med förslag gällande de s.k. branschrådens roll och utformning. Resultatet kommer att ligga till grund för det fortsatta arbetet. Regeringen avser att nära följa processen och vid behov överväga ytterligare åtgärder i syfte att stärka samverkan.

Det är av stor betydelse för den svenska filmbranschen att Sverige är ett attraktivt inspelningsland för såväl svenska som utländska film- och tv-produktioner. Regeringen avser därför att, i enlighet med riksdagens tillkännagivande,

låta en myndighet utreda lämpligheten i och förutsättningarna för att Sverige ska kunna införa någon form av produktionsincitament och finansieringsstimulanser för filminspelningar.

Filminstitutet har en central roll i genomförandet av filmpolitiken. Verksamheten ska bedrivas på ett sådant sätt att den skapar förtroende i filmbranschen och bidrar till att de filmpolitiska målen uppnås. Regeringen bedömer att det inte finns skäl att i nuläget utreda Filminstitutets organisationsform. Det finns dock, liksom riksdagen anført, anledning att fortsätta analysera frågan. Statskontoret gjorde 2013 en genomlysning av Filminstitutets verksamhet (Scener ur ett Filminstitut 2013:8). Regeringen avser att under mandatperioden inleda en uppföljande studie som även innefattar en analys av Filminstitutets organisationsform i förhållande till den nya filmpolitiska modellen.

En livskraftig filmbransch kräver stabila ekonomiska förutsättningar. Det finns en bred samsyn, i såväl politiken som filmbranschen, om att filmavtalet inte längre är en långsiktigt hållbar lösning. Flera utredningar har sedan slutet av 1990-talet fram till i dag analyserat alternativa finansieringslösningar för filmpolitiken. Att i nuläget genomföra nya, omfattande utredningar skulle orsaka oro och instabilitet under ytterligare minst ett år och därmed skada den svenska filmproduktionen. Regeringen anser därför att den nya filmpolitiken bör utvärderas när konsekvenserna av införandet kan bedömas. Syftet bör bl.a. vara att utvärdera de ekonomiska konsekvenserna för branschens olika aktörer.

Olovlig hantering av upphovsrättsligt skyddat material

För att Sverige ska fortsätta att vara ett framgångsland för de kulturella och kreativa näringarna krävs ett välfungerande upphovsrättsligt skydd. I takt med den digitala utvecklingen har alltmer sofistikerade tjänster för illegal spridning av film växt fram. Enligt uppgift från filmbranschen använder var tredje svensk de aktuella tjänsterna. Filmbranschen påtalar att de ekonomiska förluster som detta medför får alltmer kännbara effekter. Regeringen delar branschens och riksdagens oro över utvecklingen och genomför eller avser att genomföra följande insatser.

- Det pågående arbetet för att utarbeta mål och en gemensam uppförandekod med berörda branschaktörer, i syfte att främja

lagliga alternativ och försvåra för dem som tjänar pengar på att illegalt sprida bl.a. film, kommer att slutföras under hösten 2016.

- Inom ramen för de ökade resurser som i denna proposition beräknas tillföras Statens medieråd för 2017 kommer myndighetens uppdrag att informera barn och unga om upphovsrätt att förtydligas (avsnitt 3.6.1).
- Patent- och registreringsverket har tilldelats 80 miljoner kronor i ett särskilt uppdrag för att öka kunskapen om immaterialrätt och immateriella tillgångar, innovation och ekonomisk tillväxt (dnr N2016/02167/IF). Enligt uppdragsbeskrivningen ska PRV bl.a. ta fram och genomföra lämpliga informations- och kunskapssatsningar mot allmänheten som syftar till att värna upphovsrätten, minska upphovsrättsintrången i den digitala miljön samt öka det allmännas intresse för att ta del av upphovsrättsligt skyddat material genom lagliga alternativ. Arbetet är i en inledande fas och kommer att pågå till 2019.
- Regeringen har påbörjat arbetet med att närmare se över behovet av att införa brottsrubriceringen grovt upphovsrättsbrott.

Avskaffande av granskningsavgifter

I departementspromemorian Förslag till lag om ändring i lagen (2010:1882) om åldersgränser för film som ska visas offentligt (dnr Ku2016/01350/MF) föreslås att det inte längre ska tas ut en avgift för fastställande av åldergräns för film som ska visas offentligt. Promemorian har remissbehandlats. Dagens avgiftssystem är otidsenligt och innebär dessutom att filmer av kostnadsskäl inte lämnas in för granskning. Förslaget bedöms leda till att tillgången till film för barn under 15 år ökar samtidigt som den administrativa bördan och kostnaderna för filmdistributörerna minskar. Regeringen har för avsikt att återkomma till riksdagen under hösten 2016 med förslag bl.a. om att avskaffa det nuvarande avgiftssystemet.

Digitaliseringen av filmmarvet

Regeringen beräknar att anslaget för filmstöd tillförs 2,5 miljoner kronor fr.o.m. 2017 för att förstärka den pågående satsningen på digitalisering av filmmarvet.

Regeringen delar riksdagens bedömning om behovet av en långsiktig lösning för att säker-

ställa att det svenska filmarvet bevaras och tillgängliggörs.

Läsfrämjande insatser

Regeringen beräknar att bidraget till litteratur och kulturtidskrifter tillförs 15 miljoner kronor årligen 2017–2020 för att bygga ut den läsfrämjande insatsen Bokstart som Statens kulturråd tagit initiativ till samt för bidrag till läsfrämjande insatser under skollov. Det finns också behov av litteratur- och läsfrämjande insatser på de nationella minoritetsspråken.

Bokstart är ett samarbete mellan barnhälsovård och folkbibliotek i syfte att stimulera små barns språkutveckling och satsningen byggdes under 2016 ut till att omfatta fem områden i olika delar av landet. Förstärkningen av Bokstart innebär att satsningen utvidgas till att omfatta fler regioner och att satsningen på ett tydligare sätt också kopplas till förskolan.

För att stötta läsrörelsens initiativ Läslov v. 44 har regeringen bl.a. för avsikt att ge stöd till läsfrämjande aktiviteter inför och under skollov.

Regeringen har för avsikt att tillsätta en delegation med uppdrag att inom ramen för satsningen "Hela Sverige läser med barnen" samla de insatser för läsfrämjande som görs både inom och utanför skolan. Syftet med delegationen är att ge alla barn och ungdomar, såväl flickor som pojkar, likvärdiga förutsättningar till en fullgod läsförmåga och lustfyllda läsupplevelser. För barns och ungas läsförmåga är även föräldrarnas och andra närstående vuxnas förhållande till läsning viktigt. Därför bör detta uppmärksammas av delegationen.

Renovering och ombyggnad av Kungliga Operans byggnad i Stockholm

Regeringen har ambitionen att under 2016 fatta beslut om en ombyggnad och renovering av Kungliga Operans byggnad i Stockholm. Byggnaden är i dåligt skick och behovet av en renovering av vissa delar av byggnaden är akut. Den behöver också anpassas till nya krav på bl.a. publik tillgänglighet och arbetsmiljö. Som ett första steg i renoveringen kommer stora scenens övermaskineri att renoveras. Regeringen föreslår ett bemyndigande från riksdagen som innebär att Kungliga Operan AB ges möjlighet att ta upp

ett lån i Riksgälden för att finansiera renoveringen av övermaskineriet som är planerad att pågå åren 2017–2018. Regeringen beräknar att Kungliga Operan AB tillförs 9 miljoner kronor 2018 för att täcka kostnader i samband med renoveringen av övermaskineriet.

Stärkt scenkonst i hela landet

Regeringen beräknar att anslag 1:6 *Bidrag till regional kulturverksamhet*, anslag 2:1 *Bidrag till Operan, Dramaten, Riksteatern, Dansens Hus Drottningholms Slottsteater och Voksenåsen* samt anslag 2:2 *Bidrag till vissa teater-, dans- och musikändamål* tillförs totalt 70 miljoner kronor för 2017, 61 miljoner kronor för 2018 och 64 miljoner kronor årligen för 2019–2020. Förstärkningen syftar till ett fortsatt brett utbud av musik av hög kvalitet och god tillgänglighet till musikverksamheter i hela landet.

Äga rum

Under 2016 har satsningen Äga rum påbörjats, som kommer att pågå till och med 2018. Satsningen riktar sig till vissa bostadsområden med bl.a. lågt valdeltagande och andra socioekonomiska utmaningar. Satsningen ska utgå från de boendes önskemål och präglas av demokratisk delaktighet.

Ingmar Bergman 100 år

2018 är det hundra år sedan regissören och filmskaparen Ingmar Bergman föddes. Regeringen avser att uppmärksamma hans livsverk genom att på olika sätt stötta initiativ tagna av bl.a. Kungliga Dramatiska teatern AB och Stiftelsen Ingmar Bergman.

3.6.4 Kulturskapares villkor

De enskilda kulturskaparna tillhör kulturlivets absoluta fundament och det är viktigt att kulturskapare kan arbeta under rimliga villkor. Regeringen ser ett fortsatt behov av att analysera och se över kulturskaparnas villkor.

Kommittén Kulturbryggan inordnades fr.o.m. den 1 oktober 2015 som ett särskilt beslutsorgan

inom Konstnärsnämnden. Konstnärsnämnden tillförs 1 miljon kronor fr.o.m. 2017 för att kompensera för ökade kostnader relaterade till Kulturbryggans verksamhet.

Under 2015 har företrädare för Kulturdepartementet och de litterära upphovsmännen enats om att biblioteksansättningen grundbelopp för 2016 höjs med 7 öre och för 2017 med ytterligare 8 öre. Överenskommelsen har godkänts av regeringen. För 2017 beräknas den totala biblioteksansättningen uppgå till 156 839 000 kronor, vilket är en höjning med 7 842 000 kronor jämfört med 2016. Höjningen av grundbeloppet innebär en satsning på förbättrade villkor för författare, översättare, tecknare och fotografer. Regeringen beräknar bl.a. mot denna bakgrund att anslaget för ersättningar och bidrag till konstnärer tillförs 8 miljoner kronor per år fr.o.m. 2017.

3.6.5 Kulturarv

Regeringen anser att det behövs en samlad kulturarvspolitik för ett Sverige som håller ihop. Utgångspunkten bör vara ett reflekterande och öppet förhållningssätt till kulturarvet som kan ge utrymme för olika perspektiv på historien. Det gäller olika vetenskapliga tolknings- och förklaringsmodeller, men också olika perspektiv som har sin grund i personliga erfarenheter. Ett sådant förhållningssätt stöder ifrågasättandet av invanda föreställningar utifrån ny kunskap och ger utrymme för kritisk diskussion.

Regeringen avser att lämna en kulturarvspolitisk proposition till riksdagen. I propositionen ska den framtida inriktningen för de statliga insatserna på området presenteras.

Utökade uppgifter för Riksantikvarieämbetet

Den 1 juni 2017 inordnas flertalet av Riksutställningars uppgifter i Riksantikvarieämbetet som också får utökade uppgifter avseende museifrågor. Riksutställningar, som är lokaliserat till Gotland, avvecklas och upphör som myndighet den 31 maj 2017. Regeringen avser att verka för att antalet arbetstillfällen på Gotland inte minskar till följd av denna förändring.

Samordning av digitaliseringsarbetet inordnas i Riksantikvarieämbetet

Museiutredningen 2014/15 har i betänkandet Ny museipolitik (SOU 2015:89) bedömt att om regeringen beslutar att verksamheten vid samordningssekreteriatet Digisam, i dag placerad vid Riksarkivet, ska finnas kvar bör det övervägas om den kan överföras till en ny museimyndighet. En fortsatt samordning av digitaliseringsarbetet tillstyrks av remissinstanserna men flera instanser avstyrker flytt av Digisam till en ny och till storleken svag myndighet och förordar i stället en placering i någon av de etablerade myndigheterna, t.ex. Riksantikvarieämbetet.

Regeringen bedömer att det arbete som Digisam har bedrivit i huvudsak bör fortsätta. Regeringen bedömer att Riksantikvarieämbetet fr.o.m. den 1 januari 2017 bör driva det nationella samordningssekreteriatet för digitalisering, digitalt bevarande och digital förmedling av kulturarvet och avser att återkomma med preciseringar avseende denna uppgift i den aviserade kulturarvspolitiska propositionen.

Framtida inriktning för Statens centrum för arkitektur och design

Statens centrum för arkitektur och design (Arkdes) ska vara en stark företrädare för de värden som arkitektur och gestaltning av livsmiljön tillför samhället, värden som är viktiga för att nå en hållbar samhällsutveckling. Bedömningen är att Arkdes även framöver ska ha som sina huvuduppgifter att vara nationellt arkitekturmuseum respektive att bedriva en främjande, samverkande och debatterande verksamhet.

Regeringen avser att återkomma med förslag kring politiken för arkitektur, form och design under mandatperioden.

Främja skydd av hotat kulturarv

Regeringen beräknar att Statens museer för världskultur tillförs 1,3 miljoner kronor fr.o.m. 2017 för arbete med hotat kulturarv i bl.a. Syrien och Irak.

Till följd av pågående internationella konflikter har det förekommit utbredd förstörelse av kulturarv och illegal handel med kulturföremål. Förstörelsen har riktats mot såväl välkända

fornlämningsplatser i Syrien och Irak som mot kulturföremål i de drabbade länderna. Statens museer för världskultur har under lång tid varit en arena för kritisk reflektion kring de egna samlingarnas tillkomst och arbetar nära globala nätverk för museer och kulturmiljövård som stöds av Unesco. Myndigheten har därför stora möjligheter att utveckla ett långsiktigt arbete som främjar skydd av hotat kulturarv i bl.a. Syrien och Irak.

Kulturfastigheter

Regeringen avser att återkomma i de frågor som berör riksdagens tillkännagivande 2009 om att vidta vissa åtgärder som rör kulturinstitutionernas lokalkostnader (bet. 2009/10:KrU1, rskr. 2009/10:144) (se även utg.omr. 2 avsnitt 9.4).

Med anledning av tillkännagivandet fick Statens fastighetsverk i uppdrag att förbereda arbetet med att omförhandla hyresavtalen för de kulturinstitutioner som har kostnadshyra i syfte att förändra principerna för hyressättningen. Statens fastighetsverk lämnade 2013 en slutrapport med förslaget att regeringen ska fastställa grunden för den ränteberäkning som ska ske på det hyresgrundade kapitalet. Avsikten är att principerna för hyressättningen för de fem kulturfastigheter som har en kostnadsbaserad hyresmodell ska gälla vid de kommande omförhandlingarna av nuvarande hyresavtal. Målet är att en mer transparent modell ska tillämpas för att hyreskostnaderna ska bli mer förutsebara.

Regeringen avser att börja tillämpa nya principer under 2017.

Nationalmuseum

Nationalmuseums huvudbyggnad genomgår den första genomgripande renoveringen och ombyggnationen sedan huset stod färdigt 1866. Syftet är bl.a. att öka de publika ytorna och göra museet mer publikvänligt och tillgängligt samtidigt som husets unika karaktär bevaras. Museet ska också moderniseras för att bli bättre klimatanpassat och för att motsvara dagens säkerhetskrav. Renoveringen kommer att innebära en omfattande hyreshöjning för myndigheten, liksom även ökade kostnader som en följd av myndighetens egna investeringar inför

nyöppningen av museet. Regeringen avser därför att återkomma i frågan.

I den rapport om förslag till en ändamålsenlig organisatorisk struktur för Prins Eugens Waldemarsudde som mottogs av Kulturdepartementet under året (dnr Ku2015/02961/KI) görs bedömningen att stiftelsen Prins Eugens Waldemarsudde bör avskiljas från myndigheten Nationalmuseum och förvaltas självständigt av stiftelsens styrelse. Förutsättningen för detta är att vissa villkor uppfylls, bl.a. avseende en ekonomiskt stabil löpande verksamhet. Regeringen ställer sig positiv till förslaget under förutsättning att de uppställda villkoren kan uppfyllas och följer utvecklingen av i första hand den ekonomiska situationen för verksamheten vid Prins Eugens Waldemarsudde. Regeringen avser att återkomma till riksdagen i frågan.

3.6.6 Övriga förslag inom kulturområdet

Framtida ansvar för offentligt terminologiarbete

Terminologiarbete är av stor betydelse för hela samhällsutvecklingen, både inom offentlig och privat sektor. Det är därför viktigt att staten tar ansvar för att det offentliga terminologiarbetet blir relevant för så många som möjligt och struktureras på ett effektivt, ändamålsenligt och långsiktigt sätt. Regeringen ser ett värde i att knyta terminologiarbetet närmare språkpolitiken. Det svenska språkets ställning som samhällsbärande språk är beroende av att det kontinuerligt skapas termer för nya företeelser och begrepp. Det är därför av betydelse att det offentliga terminologiarbetet genomförs på ett språkpolitiskt medvetet och samordnat sätt. I 2016 års ekonomiska vårproposition (prop. 2015/16:100) har regeringen därför aviserat att de ändamål och verksamheter som avser bidrag till terminologisk verksamhet flyttas över från utgiftsområde 24 till utgiftsområde 17 fr.o.m. 2017. I enlighet med de förslag som lämnats i översynen av det offentliga terminologiarbetets organisation och struktur (dnr N2015/06730/FÖF) anser regeringen att Språkrådets (vid Institutet för språk och folkminnen) övergripande ansvar för svensk språkvård och genomförande av språkpolitiken tydligare bör omfatta även svensk terminologiutveckling. Regeringen anser även i enlighet med förslagen i översynen att det statliga bidraget till AB

Terminologicentrum TNC bör preciseras och inriktas på ett antal definierade allmännyttiga tjänster. Detta bör på sikt innebära en effektivare användning av statens medel, och därmed möjlighet att reducera de statliga kostnaderna för verksamheten. En del av medlen bör därmed även kunna bekosta Institutet för språk och folkminnens övergripande ansvar för verksamheten. Regeringen avser att ge Institutet för språk och folkminnen i uppdrag att i samråd med berörda aktörer lämna förslag på hur ansvarsfördelningen inom det offentliga terminologiarbetet kan preciseras ytterligare.

3.6.7 Internationellt samarbete inom kulturområdet

De nationella prioriteringarna på kulturområdet gäller också för det internationella samarbetet.

Sveriges genomförande av Agenda 2030 och de globala målen för hållbar utveckling är ytterligare en viktig utgångspunkt för arbetet. I en internationell kontext uppmärksammas kulturarvets förstörelse och flyktingsituationen särskilt. Regeringen ser dessa frågor som prioriterade. I relation till kulturens roll i utvecklings-samarbetet avser regeringen att tydliggöra kulturaktörernas roll för demokratisering, mänskliga rättigheter och en inkluderande och hållbar samhällsutveckling. Detta arbete knyter också an till EU-kommissionens och EU:s höga representants gemensamma meddelande från den 8 juni 2016 om en ny strategi för att sätta kulturen i fokus i EU:s internationella förbindelser.

Det internationella arbetet med att stärka möjligheterna för konstnärer att verka fritt är alltmer påkallat. Inom Unesco verkar Sverige för att stärka konstnärers yttrandefrihet. Stödet till fristadskonstnärer att ges möjlighet att bo och verka i Sverige är också en viktig komponent i detta arbete.

För en positiv utveckling på de områden som kulturpolitiken verkar krävs ett än närmare samarbete mellan länder – på global, europeisk och nordisk nivå. I enlighet med politiken för global utveckling (PGU) är samordning och samarbete mellan politikområden och samhällssektorer centralt.

3.6.8 Trossamfund

Regeringen anser att trossamfunden spelar en viktig roll både i vårt samhälle och i enskilda människors liv. Frågor som rör religion och trossamfund har hög aktualitet. Trossamfunden utgör en del av det civila samhället som bl.a. gör viktiga samhällsinsatser på det sociala området. Många trossamfund verkar för kunskap, förståelse och respekt för olika trosuppfattningar och motverkar därmed polariseringen i samhället. Det är av stor vikt att samarbetet mellan trossamfund fungerar och att kommuner och myndigheter ökar sin kunskap om och sitt samarbete med trossamfund.

Kontakter med trossamfunden inom ramen för regeringens råd är därför fortsatt prioriterat. Regeringen avser också att fortsätta stödja interreligiöst samarbete i Sverige, eftersom det bl.a. motverkar rasism och extremism.

Den ökade polariseringen i samhället har tyvärr också lett till en ökad utsatthet för många troende och församlingar. Regeringen tillför därför även fortsättningsvis medel för att stärka trossamfundens säkerhetsarbete. Trygghetsfrågorna ger också upphov till ett ökat arbete för SST med att involvera trossamfunden i krisberedskapsarbetet.

Regeringen har vidare tillsatt utredningen Översyn av statens stöd till trossamfund (dir. 2016:62) som senast den 15 mars 2018 bl.a. ska föreslå mål för statens stöd till trossamfund, eventuella förändringar av statens nuvarande stöd till trossamfund samt ett förtydligat demokratikriterium som är i överensstämmelse med religionsfriheten.

Nämnden för statligt stöd till trossamfund

Allt fler kommuner och myndigheter har i efterdyningarna av flyktingsituationen hört av sig till SST för att få information och råd. Regeringen avser att förlänga SST:s uppdrag att stödja och höja kompetensen hos kommuner och myndigheter när det gäller att medverka i och stödja lokalt interreligiöst samarbete.

SST har vidare satsat resurser på att bidra till det arbete som den nationella samordnaren för att värna demokratin mot våldsbejakande extremism (Ju2014:18) utför. I det arbetet är SST en viktig länk mellan kommunerna och trossamfunden (för regeringens övriga förebyggande

insatser mot våldsbejakande extremism, se utg.omr. 1). Det är också angeläget att den dialog SST för med trossamfunden i syfte att stimulera arbetet med demokrati och demokratisk medvetenhet fortsätter, och att kvinnor och ungdomar inom samfunden prioriteras även fortsättningsvis.

Mot denna bakgrund kan konstateras att behovet av en expertmyndighet på trossamfundsområdet ökat. Regeringen anser att det förslag gällande SST:s organisation som Statskontoret på regeringens uppdrag presenterade i november 2015 ligger i linje med politikområdets utveckling. Regeringen avser därför att under hösten genomföra en förändring av SST:s instruktion för att både stärka styrningen och förtydliga myndighetens roll som en expertmyndighet inom området.

3.6.9 Medier

En mångfald av fria och självständiga medier är av avgörande betydelse för en väl fungerande demokrati och för yttrande- och informationsfriheten.

Människor ska oavsett var i landet man bor ha möjlighet att kunna ta del av en allsidig nyhetsbevakning och journalistik av hög kvalitet. Att det runt om i landet finns förutsättningar för lokal nyhetsbevakning är av särskild vikt. Regeringens mediepolitik syftar till att skapa förutsättningar för en mångfald av oberoende medier som har förutsättningar att förmedla ett allsidigt nyhetsutbud och granska makthavare. Det är viktigt att medierna också är tillgängliga för människor. En modern mediepolitik är nödvändig för att möta ett medielandskap och en medieanvändning under stark förändring, särskilt i en tid där redaktionellt innehåll av hög kvalitet blir svårare att finansiera och det fria ordet är satt under press av hot och påtryckningar av olika slag.

Det pågående arbete som sker genom Medieutredningen, Myndigheten för press, radio och tv:s uppdrag om vidaresändningsplikt m.m. respektive när det gäller analog kommersiell radio (avsnitt 14.4.3) syftar till att analysera behovet av mediepolitiska insatser och andra förändringar i framtiden. Regeringen bedömer att en radio och tv i allmänhetens tjänst kommer att vara fortsatt viktig för att allmänheten även framöver ska få tillgång till ett kvalitativt

medieutbud som präglas av oberoende och mångfald. Att det bedrivs forskning och dokumentation om medieutvecklingen är väsentligt. I mediepolitiken ingår även åtgärder för att stärka barn och unga som medvetna medieanvändare och skydda dem från skadlig mediepåverkan.

Tabell 3.6 Anslagsutveckling för medieområdet samt medelstilldelning till radio och tv i allmänhetens tjänst

Miljoner kronor

Budgetår	Anslag	Radio och tv i allmänhetens tjänst ¹
2010	759	6 986
2011	765	7 125
2012	754	7 368
2013	753	7 413
2014	724	7 613
2015	693	7 765
2016	692	8 035
2017	705	8 193

¹ Avser medelstilldelningen från rundradiorörelsen till Sveriges Radio AB, Sveriges Television AB, Sveriges Utbildningsradio AB och granskningsnämnden för radio och tv.

Finansiering av radio och tv i allmänhetens tjänst

Den förra regeringens beslut avseende sändningsutrymme för tv-sändningar innebär att det tillgängliga frekvensutrymmet för marksänd tv minskar fr.o.m. den 1 april 2017, då utrymmet 694–790 MHz (det s.k. 700 MHz-bandet) får upplåtas för andra ändamål. Det minskade utrymmet medför att SVT:s andel av de fasta kostnaderna för nätdriften ökar samt att det uppstår kostnader för flytt av sändare. Dessa merkostnader, vilka uppskattas till totalt 310 miljoner kronor, kunde inte förutses vid tidpunkten för riksdagens beslut 2013 om SVT:s uppdrag respektive ekonomiska ramar för tillståndspanen 2014–2019. SVT föreslogs därför i budgetpropositionen för 2016 få en särskild tilldelning om 115 miljoner kronor från rundradiokontot för merkostnader som uppstår under 2016. Regeringen anser att SVT bör ges fortsatta ekonomiska förutsättningar att utföra sitt public service-uppdrag. Därför föreslås en särskild tilldelning om 115 miljoner kronor från rundradiokontot för merkostnader under 2017.

Höjda stödnivåer för endagstidningar

Riksdagen har tillkännagivit som sin mening vad konstitutionsutskottet anfört om att inom ramen för det befintliga anslaget öka driftsstödet för lågfrekventa tidningar (bet. 2014/15:KU12 mom. 8, rskr. 2014/15:195).

Regeringen har därför inom ramen för det tidigare bedömda ekonomiska utrymmet genomfört prioriterade förändringar av stödet till dagstidningar. När det gäller lågfrekventa tidningar har regeringen således infört höjda stödnivåer för dagstidningar som kommer ut två gånger per vecka och en jämnare stödtrappa för dagstidningar som kommer ut en eller två gånger per vecka (prop. 2015/16:1, bet. 2015/16:KU1, rskr. 2015/16:104).

Av betänkandet 2015/16:KU21 framgår att konstitutionsutskottet fortfarande inte anser att tillkännagivandet är fullt ut tillgodosett (rskr. 2015/16: 275).

Regeringen avser att fullt ut tillgodose tillkännagivandet och lämnar därför i denna proposition förslag om höjda stödbelopp även för tidningar som kommer ut en gång per vecka (se utg.omr. 1, avsnitt 11.3). Härigenom är tillkännagivandet slutbehandlat.

Utveckling av mediebarometern

Regeringen beräknar att Nordicom vid Göteborgs universitet tillförs 0,5 miljoner kronor fr.o.m. 2017 för att utveckla arbetet med bl.a. den årliga publikationen Mediebarometern. Det är av stor vikt att tillgången till högkvalitativ forskning och dokumentation säkras på lång sikt. För att den dokumentation som tas fram av Nordicom fortsatt ska vara relevant som underlag för forskare och beslutsfattare är det nödvändigt att tillföra ytterligare resurser för att möjliggöra bredare undersökningar och inhämtning av information och statistik.

Internationellt samarbete

En revidering av direktivet om audiovisuella medietjänster (AV-direktivet) har inletts inom EU och kommer att pågå under 2017. Det är ett högt prioriterat arbete för regeringen att verka för en modernisering av direktivet och samtidigt säkerställa en vidsträckt yttrandefrihet och

mediernas oberoende balanserat mot innehållsregler för skydd mot uppmaning till hat och medieinnehåll som kan skada minderåriga. Reklam ger intäktsmöjligheter för medie-företagen. Direktivets reklamregler är av stor betydelse och bör säkerställa ett ändamålsenligt och väl avvägt konsumentskydd som beaktar både konsumenters och näringsidkares intressen.

I det fortsatta arbetet inom Unesco och Europarådet avser regeringen att prioritera bl.a. 2030-agendan, mediepluralism, press- och yttrandefrihet samt skyddet av journalisters säkerhet. Uppmärksammandet av 250-årsjubileet av den svenska Tryckfrihetsförordningen har lett till att Sveriges internationella roll i dessa frågor har stärkts och regeringens engagemang kommer vara fortsatt starkt under 2017.

3.6.10 Ungdomspolitik

Målet för ungdomspolitiken är att alla ungdomar ska ha goda levnadsvillkor, makt att forma sina liv och inflytande över samhällsutvecklingen. Utgångspunkten ska vara de mänskliga rättigheterna så som de uttrycks i grundlagarna och i Sveriges konventionsåtaganden, att unga ska betraktas som en mångfald individer, att unga ska stödjas att bli självständiga och att unga ska ha möjlighet att vara delaktiga och ha inflytande.

Ungas hälsa och sociala förhållanden, såväl unga kvinnors som unga mäns, är generellt goda, särskilt i jämförelse med andra länder. Som grupp är ungdomar inte generellt mer problemtyngd än andra åldersgrupper. Samtidigt möter vissa ungdomar stora utmaningar, däribland unga med funktionsnedsättning, unga hbtq-personer samt unga nyanlända. Etableringen på arbetsmarknaden, bostadsbristen och den psykiska ohälsan är angelägna områden.

För att nå det övergripande ungdomspolitiska målet prioriterar därför regeringen även fortsättningsvis insatser för ungas etablering i arbets- och samhällslivet, främst när det gäller arbete, utbildning och bostad. Därutöver är ungas makt och delaktighet samt ungas fritid, organisering och välmående prioriterade områden.

Förbättra ungas etablering i arbets- och samhällslivet

Unga behöver ett arbete att gå till och en egen bostad. Alltför många unga vuxna saknar detta. Att ha en bostad och ett arbete är viktigt för såväl ungas egen frihet och självständighet som för den svenska välfärden och den ekonomiska tillväxten. Då etablering i arbets- och samhällslivet spänner över flera politikområden kan ungdomspolitikerna spela en särskild roll genom sin sektorsövergripande karaktär med utgångspunkt i ungdomars livsvillkor och mångfald. Regeringen bedriver ett ambitiöst reformprogram med satsningar inom bl.a. utbildnings- och arbetsmarknadspolitikerna, i syfte att nå det övergripande målet om full sysselsättning och därtill bidra till ungas etablering i arbets- och samhällslivet.

Strategi för unga som varken arbetar eller studerar 2016–2018

Regeringen beslutade i november 2015 om en strategi för unga som varken arbetar eller studerar och utsåg samtidigt en samordnare för unga som varken arbetar eller studerar (dnr U2015/05478/UF). Insatserna inleddes 2016.

Strategin innehåller bl.a. ett statsbidrag i syfte att stödja samordnade insatser som underlättar ungas etablering i arbets- och samhällslivet. Statsbidraget kan sökas av kommuner och samordningsförbund. För att vara berättigad till detta statsbidrag ska verksamheten i huvudsak vara inriktad på unga i åldern 15–25 år som varken arbetar eller studerar eller som löper risk att hamna i en sådan situation. I verksamheten ska ett uppsökande arbete ingå. Vid fördelning av statsbidrag ska särskild vikt fästas vid ansökningar från dels kommuner eller samordningsförbund som inte har någon verksamhet av det aktuella slaget, dels ansökningar som avser verksamhet där unga nyanländas behov särskilt beaktas. Statsbidraget ska omsättas i praktisk lokal verksamhet under kommande år.

Regeringens mål är att alla ungdomar ska ges möjlighet att påbörja och fullfölja en gymnasieutbildning. En fullföljd gymnasieutbildning är avgörande för möjligheten till vidare studier och en god position på arbetsmarknaden. I strategin ingår därför också ett uppdrag till Statens skolverk att genomföra insatser riktade direkt till huvudmän eller gymnasieskolor för att förebygga avhopp från gymnasieskolan. Vidare

genomförs också en matchningssatsning där studieförbund och folkhögskolor inom pilotregioner i Sverige kan matcha utbildning med individens förutsättningar och arbetsgivares behov av kompetens.

Stärka ungas makt och delaktighet

En rad samhällsförändringar, såsom ungas sena etablering i arbets- och samhällslivet, ungdomsarbetslösheten, bristen på bostäder och växande klyftor i samhället och bland unga, har på ett tydligt sätt påverkat ungas levnadsvillkor. Detta kan i sin tur påverka många ungas tilltro till samhället och samhällets institutioner. Det är av stor vikt att unga aktivt kan delta i att forma samhället. Det är därför viktigt att unga, såväl unga kvinnor som unga män, ges de verktyg och kunskaper som de behöver för att kunna föra fram sina åsikter till beslutsfattare. Att stärka ungas makt och delaktighet är en prioriterad fråga för regeringen i genomförandet av den nationella ungdomspolitikerna och det är väsentligt att satsningar görs för att främja alla ungas makt och delaktighet. Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF) har ett övergripande ansvar för att de nationella ungdomspolitiska målen får genomslag inom olika samhällssektorer. Utifrån detta ansvar har myndigheten haft särskilda uppdrag med syfte att stödja ungas möjligheter till inflytande och delaktighet. Det är viktigt att den kunskap och erfarenhet som är resultatet av uppdragen tas tillvara.

Inom ramen för de medel som tillfördes ungdomspolitikerna 2014 för det dåvarande ungdomspolitiska handlingsprogrammet (prop. 2013/14:191) planerar regeringen ytterligare insatser för att stärka ungas, såväl unga kvinnors som unga mäns, makt och delaktighet.

Främja ungas fritid, organisering och välmående

Ungdomar har mer fritid än den äldre befolkningen och tiden utanför skola och arbete spelar en särskilt viktig roll för ungas delaktighet, vägar till etablering och sociala tillit. Ungas möjligheter till inflytande, tillgång till mötesplatser och deltagande i demokratin är viktiga. Det är av särskild vikt för att kompensera för sociala och ekonomiska skillnader. MUCF har under 2016

ett uppdrag om mötesplatser och nätverk mellan unga nyanlända och andra ungdomar. Det är viktigt att den kunskap som blir resultatet av uppdraget tas till vara.

Barn- och ungdomsorganisationer har möjlighet att söka statsbidrag för att skapa bättre förutsättningar för barns och ungdomars självständiga organisering och inflytande i samhället.

Alla barn och unga ska ha möjlighet till bra aktiviteter på sommarlovet. Medel har därför tidigare avsatts för ett statligt sommarlovsstöd under åren 2016–2019 (se vidare utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg).

Inom ramen för de medel som tillfördes ungdomspolitiken 2014 för det dåvarande ungdomspolitiska handlingsprogrammet (prop. 2013/14:191) planerar regeringen insatser för att främja ungas fritid, organisering och välmående.

3.6.11 Politik för det civila samhället

Det civila samhället är en omistlig del i vår demokrati.

Regeringen vill underlätta för det civila samhällets organisationer att bedriva sin verksamhet, att utvecklas och att därigenom bidra till demokrati, välfärd, folkhälsa, gemenskap och social sammanhållning.

Regeringens övergripande mål för politikområdet är att villkoren för det civila samhället som en central del av demokratin ska förbättras. Utredningen för ett stärkt civilsamhälle har i sitt betänkande (SOU 2016:13) föreslagit åtgärder som stärker det civila samhällets roll i demokratin. Regeringens avsikt är att bereda dessa förslag under kommande år.

Regeringen anser att frågan om långsiktighet i bidragssystemen är viktig. Regeringskansliet har utsett en utredare för att undersöka hur statligt bidrag till stöd för det civila samhällets organisationer kan bli mer långsiktigt, förutsebart och enhetligt. Uppdraget ska redovisas den 15 april 2017.

Det är vidare viktigt att dialogen mellan det offentliga och det civila samhället ska vara tydlig och stark. Inte sällan möter det civila samhällets organisationer samma utmaningar i samhället som det offentliga. I syfte att fördjupa och bredda regeringens kunskap och perspektiv i sakfrågor avser regeringen använda den nya modellen för samråd – sakråd. Regeringen vill bl.a. genom sakråd fortsatt stärka dialogen med

det civila samhällets organisationer under mandatperioden.

Regeringen anser vidare att civilsamhällesorganisationers möjlighet att verka inom välfärden bör underlättas. När tjänster behövs eller efterfrågas som varken lämpar sig för föreningsbidrag eller upphandling i en kommun kan Idéburet offentligt partnerskap (IOP) övervägas. Möjligheterna att underlätta för det civila samhällets organisationer att delta i offentlig upphandling inom befintligt upphandlingsregelverk bereds för närvarande.

Regeringen anser det vara viktigt att kunskapen om det civila samhället utvecklas kontinuerligt och används av kommuner och myndigheter. Regeringen fortsätter därför att stödja det forskningsprogram som Vetenskapsrådet hanterar, Statistiska centralbyråns (SCB) årliga statistikuppföljning och studierna om det civila samhället, vars medel fördelas av Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, (MUCF).

Regeringens ambition är vidare att ge MUCF bättre förutsättningar att arbeta strategiskt med kunskapsuppdraget.

Förstärkt stöd till allmänna samlingslokaler

Regeringen anser att tillgången till förenings- och samlingslokaler i alla delar av landet bidrar till att främja såväl det civila samhället som demokratin. En kraftsamling behöver därför göras när det gäller att skapa föreningsdrivna mötesplatser, särskilt i storstädernas socioekonomiskt utsatta områden och med inriktning på lokaler för ungdomar. Regeringen förstärker därför bidraget till allmänna samlingslokaler.

Stöd till organisationer i civilsamhället för verksamhet med asylsökande m.fl.

Det är viktigt att tiden då den enskilde befinner sig i asylprocessen kan tas tillvara och användas på ett meningsfullt sätt. Det är särskilt angeläget för att underlätta och påskynda en framtida etablering på arbetsmarknaden och i samhällslivet för den som beviljas uppehållstillstånd. Regeringen förstärker därför tillgängliga medel för olika typer av tidiga insatser för målgruppen. Med tidiga insatser avses aktiviteter som motverkar sysslolöshet och förbättrar individens

möjligheter till etablering, framför allt insatser som syftar till att stärka asylsökandes kunskaper i svenska, kunskaper om det svenska samhället och andra etableringsfrämjande åtgärder. Organisationer i det civila samhället utgör en viktig resurs i detta arbete. Dessa satsningar beskrivs närmare i utgiftsområde 13.

Regeringen anslår även medel för att underlätta civilsamhällets organisationers arbete med att ge stöd och trygghet till asylsökande barn och unga.

Idrott

Regeringen vill stödja en stark och självständig idrottsrörelse, en folkrörelse som engagerar många och är en betydelsefull del i vår gemensamma välfärd. En viktig utgångspunkt för regeringen är att idrotten är inkluderande och öppen för alla, oavsett ålder, kön, könsidentitet, könsuttryck, sexuell läggning, livsåskådning, funktionsnedsättning eller social, etnisk och kulturell bakgrund.

Regeringens målsättning är att fler människor ska utöva idrott och motion oavsett formerna för detta. Fysisk aktivitet är en av grunderna för en god folkhälsa. Föreningsidrotten har även andra mervärden, såsom demokratisk delaktighet och social gemenskap, och förtjänar därför särskilt stöd. En levande folkrörelse utvecklas i sin samtid och av den studie över föreningsdemokratin inom idrottsrörelsen som Centrum för Idrottsforskning (CIF) redovisat framgår att idrotten behöver arbeta mer för att öka ungas delaktighet i demokratiska processer och att förbättra jämställdheten.

Jämställd idrott

Regeringen verkar i hela sin politik för en jämn fördelning av makt och inflytande mellan könen och förväntar sig att idrottsrörelsen på olika nivåer ökar sina ansträngningar att nå en jämställd idrott – en idrott där personer i beslutande ställning på alla nivåer inom idrotten och aktiva ges samma möjlighet att förverkliga sitt intresse att delta, oberoende av kön. Behovet av insatser för att möjliggöra detta blir särskilt tydligt utifrån CIF:s studie som belyser att sammanställningen av ledande företrädare i idrottens beslutande organ domineras av äldre och medelålders män och att kvinnor och unga är underrepresenterade.

Idrotten ska vara till för alla barn och unga

Regeringen anser att det är av särskild vikt att stärka barnrättsperspektivet inom idrotten och att attrahera barn och unga från grupper som i dag är underrepresenterade inom föreningsidrotten. Det är viktigt att alla unga får samma möjligheter att delta och vara en del av idrottsrörelsen. Idrotten ska vara till för alla, oavsett bakgrund, ambitionsnivåer och förutsättningar. En del i detta är att stärka arbetet med hbtq-frågor. Mot bakgrund av att flickor med utländsk bakgrund deltar i mindre omfattning i idrottsverksamheten än andra anser regeringen att särskilda insatser bör riktas mot denna grupp.

Regeringen strävar efter att fler barn och ungdomar ges möjlighet att delta i idrottsföreningarnas verksamhet. Stödet till idrotten ökade 2016 med 133 miljoner kronor och regeringen föreslår att stödet till idrotten ökar med ytterligare 11 miljoner kronor 2017 och beräknar att stödet därefter ökar med ytterligare 19 miljoner kronor till en sammanlagd ökning om 163 miljoner kronor per år fr.o.m. 2018. Detta tillskott är utöver satsningen på etablering av nyanlända på 64 miljoner kronor. Sammantaget beräknas därmed stödet till idrotten öka med 227 miljoner kronor per år fr.o.m. 2018, i förhållande till 2014. Avsikten är att ge svensk idrott förutsättningar att hålla avgifter och övriga kostnader inom barn- och ungdomsidrotten på en låg nivå samt bidra till en bättre etablering av nyanlända. Utöver detta föreslår regeringen att medel avsätts för att möjliggöra att idrottsrörelsen i större utsträckning kan bidra till idrottsverksamhet i utsatta områden och bidra till ökad sysselsättning.

Etablering av nyanlända

Det är viktigt att nyanlända invandrare ges goda förutsättningar att etablera sig och bli delaktiga i det svenska samhället. Ett engagemang i idrottsverksamhet kan underlätta detta. Idrottsrörelsen gör betydande insatser och det är angeläget att stödja denna verksamhet. Idrottsrörelsen beviljas därför 64 miljoner kronor per år för detta ändamål.

Reformprogram för minskad segregation

För att minska segregation och klyftor kommer regeringen att utveckla ett långsiktigt reformprogram. Syftet är att lyfta socialt utsatta områden och att bidra till att bryta segregationsmekanismer strukturellt (utgiftsområde 13, avsnitt 6.4.)

Reformprogrammet kommer att pågå under 2017–2025 och en del i programmet är insatser för att möjliggöra fler idrotts- och ungdomsledare i socialt utsatta områden. För att skapa varaktighet och självförsörjning av ledare är avsikten att erbjuda de boende utbildning i föreningskunskap och ledarutveckling. En förutsättning för framgång är idrottsrörelsens engagemang på olika nivåer och medel har därför föreslagits för särskilt detta ändamål.

Etiska frågor i relation till idrotten

Regeringens utgångspunkt är att god etik ska genomsyra alla delar av idrottsrörelsen, både i idrottsutövandet och i styrelserummen, såväl nationellt som internationellt.

Regeringen anser att idrottens antidopningsarbete är viktigt. I det ingår att idrottens antidopningsverksamhet inom elitidrotten fortsätter och utvecklas samt att olika aktörer bidrar till att gemensamt stärka arbetet mot dopning inom motionsidrotten. Regeringen avser att i samarbete med företrädare för idrottsrörelsen ta ställning till frågan om en samlad nationell antidopningsorganisation i Sverige.

Ansaret för att idrottsarrangemang kan anordnas på ett tryggt sätt med hög säkerhet för såväl aktiva som publik, vilar i första hand på arrangörerna. Samtidigt måste staten tillhandahålla ett regelsystem som stöder idrottsorganisationerna i deras arbete mot våld och ordningsstörningar. Regeringens ambition är därför att det införs ett förbud mot maskering vid idrottsarrangemang.

Den gemensamma nationella strategin för att minska otrygghet, brott och ordningsstörningar i samband med idrottsevenemang gäller mellan 2014 och 2017. Regeringen följer utvecklingen noga och bedömer att berörda myndigheter och organisationer i dialog med varandra måste anstränga sig ytterligare för att genomföra den nationella strategin.

Regeringen anser vidare att det är viktigt att fortsätta arbetet med att bekämpa uppgjorda matcher inom idrotten och välkomnar att Riksidrottsförbundet och andra berörda aktörer samordnar sina insatser.

Internationellt samarbete

Regeringens internationella arbete på idrottsområdet utgår från principen om en fri och självständig idrottsrörelse som även internationellt har ett betydande eget ansvar. Den internationella idrottens ansvarstagande för

framför allt mänskliga rättigheter, arbetsrätt, antikorrupption, jämställdhet och miljö är enligt regeringen viktig. Med beaktande av idrottens självständighet anser regeringen att frivilliga avtal på internationell nivå som ställer krav på dessa områden är en möjlig väg att gå.

Inom EU-arbetet kommer regeringen även fortsättningsvis att betona närhetsprincipen och vikten av att gemensamma insatser på området ska ha ett tydligt mervärde av att genomföras på unionsnivå.

Regeringen har beslutat att underteckna, med förbehåll för ratifikation, Europarådets konvention om en integrerad strategi för trygghet, säkerhet och service vid fotbollsmatcher och andra idrottsevenemang. Syftet med den nya konventionen är att samarbetet mellan de olika aktörerna, polisen, arrangörer och supporterklubbar, ska fördjupas.

Regeringen anser också att svensk idrott även framöver ska bedriva en betydande antidopningsverksamhet av hög kvalitet. I det ingår att bedriva ett aktivt arbete inom hela idrottsrörelsen och att följa det gemensamma antidopningsreglemente som följer av den av Världsantidopningsbyrån (WADA) antagna världsantidopningskoden. Genom svensk idrotts engagemang bidrar idrotten aktivt till att säkerställa att Sverige fullföljer sina åtaganden i de internationella antidopningskonventionerna inom idrotten i Unesco och Europarådet.

Friluftslivspolitik

Regeringen anser att förutsättningarna för människor att utöva friluftsliv fortsatt bör utvecklas. Regeringen avser att fortsätta utveckla politiken, uppföljningen av målen och se över åtgärder för att nå målen.

Naturen ska vara tillgänglig för alla människor oavsett förutsättningar. Alla ska ha möjlighet att vistas i naturen och utöva friluftsliv med allemansrätten som grund. Regeringen bedömer att barns och ungdomars tillgång och tillgänglighet till natur är en viktig samhällsfråga, inte minst för framtida generationers hälsa. Friluftslivet spelar en viktig roll i det mångkulturella samhället och för möjlighet att etablera sig i samhället för personer som nyligen har kommit till Sverige. Allemansrätten är av avgörande betydelse för friluftslivet, en grundlagsfäst rätt och ett ansvar som ska värnas.

Regeringen anser att det behövs en tydlig ambitionshöjning för att nå friluftslivsmålen, tillsammans med miljö kvalitetsmålen. Därför är det också en angelägenhet för staten att stödja civila samhällets organisationer och enskilda i friluftslivsarbetet. Genom den höjning av anslaget 13:4 *Stöd till friluftslivsorganisationer* med 20 miljoner kronor per år fr.o.m. 2016 som gjordes i budgetpropositionen för 2016 vill regeringen bl.a. stärka friluftslivsorganisationernas stöd till skolans verksamhet med friluftsdagar och utomhuspedagogik samt satsningar på utvistelse för barn och unga, naturkontakt, information, fysisk aktivitet, mångfald och integration. Anslagshöjningen förväntas stärka möjligheterna till aktivt friluftsliv särskilt för barn och ungdomar samt personer som nyligen har kommit till Sverige. Regeringen bedömer att bidraget till friluftslivsorganisationer, som fördelas av Svenskt Friluftsliv, ger goda effekter för samhället.

Friluftsliv är en hörnsten i naturvårdspolitik. Människans tillgång till natur som en grund för goda livsmiljöer ska stärkas och tillgänglighetsaspekter fortsatt lyftas. Biologisk mångfald är en grund för upplevelsevärden och landskapsbild, en förutsättning för människors mentala och fysiska hälsa, en källa till kunskap, konst och litteratur och även viktig för den växande besöksnäringen. Vistelse i naturen bidrar till att nå det övergripande folkhälsomålet att skapa samhälleliga förutsättningar för god hälsa på lika villkor.

Regeringen anser att den tätortsnära naturen är av stor betydelse för goda livsmiljöer, social sammanhållning och hållbar lokal och regional utveckling. Det finns behov av strategisk planering och förvaltning av tätortsnära natur för att bevara den biologiska mångfalden och kulturmiljön och förbättra förutsättningarna för friluftsliv. Regeringen avser därför att ge Naturvårdsverket i uppdrag att samordna arbetet med tätortsnära natur.

Kommunernas arbete med fysisk planering och deras bidrag till att nå miljö kvalitetsmålen och friluftslivsmålen tillika kulturmiljömålen är mycket viktigt. Det är angeläget att aktörer på lokal nivå kan utveckla samverkansprocesser där lokal kunskap och engagemang kan tas tillvara.

Barns tillgång till goda utemiljöer ska stärkas. Den nära och lättillgängliga naturen skapar förutsättningar för spontan lek, lärande och fysisk aktivitet. Samverkan behöver öka mellan

samhällsplanerare, civila samhällets organisationer, markägare, skola och förskola och andra berörda för att strategiskt arbeta med tätortsnära natur.

Regeringen anser att geografiska kunskapsunderlag om tätortsnära natur, kulturmiljöer och andra områden viktiga för friluftslivet fortsatt behöver förbättras. Fortsatta insatser behövs för att kartlägga och tillgängliggöra områden som har stor betydelse för friluftslivet.

Regeringens satsningar genom att förstärka anslag 1:3 *Åtgärder för värdefull natur* med 350 miljoner kronor de senaste två åren har medfört förbättringar för friluftslivet bl.a. i form av underhåll av vandringsleder, förbättrad information samt nya broar och vindskydd. Dessutom har kommunalt naturvårdsarbete (LONA) stärkts och tillgängligheten till natur- och kulturlandskapet ökat genom exempelvis tätortsnära naturreservat och information. Landskapets natur- och kulturvärden är en grundläggande förutsättning för de företag som utvecklar natur-, kultur- och ekoturismen i landet samt även jakt och fiske.

Friluftsliv är ett allmänt intresse. Regeringen anser att kunskap om friluftsliv behöver stärkas och integreras i samhällsplanering och markanvändning. Alla sektorer som nyttjar mark och vatten ska ta hänsyn till friluftslivets värden som en del av ett hållbart nyttjande. Den miljöhänsyn som skogsägarna tar vid brukandet av skogen är en viktig del för att uppnå miljö kvalitetsmålet. Skogsstyrelsens utvärderingar av miljöhänsynen visar på brister i skogsbrukets miljöhänsyn. Regeringen anser att skogens sociala värden är viktiga och bör fortsätta uppmärksammas i rådgivnings- och informationsinsatser. Skogsstyrelsens dialogarbete om skogsbrukets miljöhänsyn har här en viktig roll.

Vattennära områden och stränder är en viktig tillgång för friluftsliv och rekreation. Strandskyddet spelar en viktig roll genom att skapa tillgång till naturen på samma gång som viktiga naturvärden säkras.

Regeringen vill stärka allmänhetens delaktighet i naturvårdsarbetet, bl.a. genom tillgång till miljöinformation, deltagande i beslutsprocesser och tillgång till rättslig prövning.

Användarvänlig information om alla skyddade områden ska finnas lätt tillgänglig för allmänheten. Det ska vara enklare för människor att hitta ut i naturen, t.ex. genom att utnyttja den digitala teknikens möjligheter samt genom

vägledning och guidning. Information om allemansrätten är viktig och ska beakta jämställdhet och mångkulturella perspektiv.

Länsstyrelsernas ansvar för att samordna arbetet med friluftsliv på regional nivå har förtydligats för att bl.a. vägleda kommunerna i deras arbete med att uppnå miljö kvalitetsmålen och friluftslivsmålen.

Regeringen följer myndigheternas arbete med friluftslivsmålen. Uppföljningen av friluftslivsmålen som redovisades 2015 är ett viktigt underlag för vidareutvecklingen av friluftslivspolitik. Regeringen avser även att arbeta vidare med synpunkter och förslag som deltagarna lämnade på 2016 års Folk- och Naturkonferens och Tankesmedja för friluftsliv.

3.6.12 Folkbildning

Stödja verksamhet som bidrar till att stärka och utveckla demokratin

Folkbildningen i Sverige har en särställning som en bred arena för utbildning, bildning och delaktighet och är en omistlig aktör i det civila samhället. Genom sin verksamhet finns den representerad över hela landet och är viktig i arbetet med en rad samhällsutmaningar, såsom att stärka ett aktivt deltagande i samhället, ge människor fler möjligheter att utbilda sig eller byta bana mitt i livet, ge nyanlända möjlighet till etablering och att tillhandahålla ett rikt och inkluderande kulturliv.

Inom ramen för den omfattande utvärdering som Statskontoret gör av folkbildningen redovisades i april 2016 delrapporten En utvärdering utifrån syftena med folkbildningen (Statskontoret 2016:10). Denna visar att folkbildningens syften uppnås i hög grad och att deltagare i folkbildningen oftast har en mycket positiv bild av verksamheten. Deltagarna kan möta personer som de antagligen inte skulle träffa annars. Det handlar om möten mellan generationer och kulturer, men också mellan personer som på andra sätt har olika förutsättningar i livet.

Folkbildningsforum

Det är viktigt med en dialog mellan regeringen och folkbildningens aktörer. I februari 2016 anordnade regeringen därför i samarbete med Folkbildningsrådet ett första Folkbildnings-

forum med ett stort antal företrädare för studieförbund och folkhögskolor samt för regeringen, myndigheter och det civila samhället. Bland annat diskuterades folkbildningens roll för mottagande och nyanländas etablering.

Regeringens folkbildningsforum innebär att en strukturerad dialog kan föras i syfte att ytterligare utveckla och stärka folkbildningens roll i demokratin och som arena för utbildning och bildning. Regeringen avser att i samarbete med Folkbildningsrådet bjuda in folkbildningen till ett folkbildningsforum även under 2017.

Fler kontakttolkar

Det finns ett stort antal asylsökande och nyanlända i Sverige som är i behov av tolk i kontakter med det svenska samhället. Åtgärder som har initierats under 2016 innebär att antalet tolkar som gått den sammanhållna grundutbildningen eller fått sina kunskaper validerade ökar. Eftersom det rör sig om ettåriga och i viss mån tvååriga utbildningar kommer en ökad tillgång till kontakttolkar att uppstå först under 2017.

Bidra till att göra det möjligt för en ökad mångfald människor att påverka sin livssituation och skapa engagemang att delta i samhällsutvecklingen

Folkbildningsinsatser för asylsökande

Folkbildningen är en viktig aktör inom ramen för regeringens satsning på tidiga insatser för asylsökande m.fl. i syfte att ta tillvara asyltiden och underlätta för en framtida etablering för de personer som beviljas uppehållstillstånd. Studieförbunden har med början under andra halvåret 2015 genomfört särskilda utbildningsinsatser för asylsökande och personer som beviljats uppehållstillstånd och bor kvar i anläggningsboende. Satsningen kallas Svenska från dag ett. Insatserna har lett till att personer i målgruppen som deltagit har kunnat få kunskaper i det svenska språket och om det svenska samhället snabbare än som annars varit fallet. I enlighet med riksdagens beslut om vårandringsbudgeten för 2016 tillfördes ytterligare medel för särskilda folkbildningsinsatser för asylsökande och vissa nyanlända. Satsningen som syftar till att ge målgruppen ökade kunskaper i svenska språket och om det svenska samhället har varit framgångsrik.

Behovet av tidiga insatser för målgruppen är fortsatt stort. Regeringen anser därför att det är angeläget att inom ramen för tidiga insatser för asylsökande förstärka satsningen på särskilda folkbildningsinsatser för asylsökande och vissa nyanlända. Regeringen föreslår i propositionen Höständringsbudget för 2016 att ytterligare medel tillförs för dessa verksamheter under 2016. Regeringen föreslår vidare att medel tillskjuts så att satsningen kan utökas under 2017 samt beräknar att det tillförs ytterligare medel fram t.o.m. 2020.

Bidra till att utjämna utbildningsklyftor och höja bildnings- och utbildningsnivån i samhället

Folkhögskolans och studieförbundens pedagogik bygger på samtal och erfarenhetsutbyte i mindre studiegrupper. Denna pedagogik kan ge det stöd och den stimulans som många som inte har fullföljt en utbildning i det reguljära utbildningssystemet behöver. Många av de unga som saknar gymnasieutbildning har upplevt en lång rad misslyckanden och tillkortakommanden under sin skolgång. Även nyanlända personer kan ha behov av folkbildningens individanpassade och stimulerande arbetssätt. Undervisningen på allmän kurs möjliggör för deltagarna att få gymnasiekompetens och ökar på så sätt deras möjligheter till arbete eller fortsatt utbildning.

Kompetensutveckling för folkhögskollärare

De senaste årens utveckling innebär att betydligt fler av deltagarna på folkhögskolornas långa kurser har bristande kunskaper i svenska språket. Regeringen har beslutat förordningen (2016:709) om statsbidrag för fortbildning av lärare när det gäller svenska som andraspråk och kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare. Enligt förordningen kan de lärare inom folkhögskolan som har den lärarexamen som krävs delta i behörighetsgivande utbildning och i kompetensutveckling som syftar till att ge behörighet att undervisa i ämnet svenska som andraspråk eller i svenska för invandrare.

Bidra till att bredda intresset för och öka delaktigheten i kulturlivet

Ett av syftena med statens stöd till folkbildningen är att bidra till att bredda intresset för, och öka delaktigheten i, kulturlivet. Folkbildningen är en av Sveriges största kulturarenor, både när det gäller att erbjuda kulturupplevelser och möjligheter till eget skapande. Det är av stor vikt att folkbildningen fortsätter att spela denna roll. Folkbildningen bör också fortsatt verka för att nå nya grupper av människor som i dag inte är delaktiga i kulturlivet. Att folkbildningen är tillgänglig på orter som inte har andra kulturinstitutioner är viktigt. Tillsammans har studieförbunden verksamhet i Sveriges alla kommuner.

Folkbildningens kulturella verksamheter är omfattande. Kvinnor och män deltar dock ofta i olika kulturverksamheter, till exempel dominerar kvinnor inom studiecirkel med inriktning på konst och konsthantverk medan unga män dominerar inom studiecirkel med inriktning på musik och särskilt improvisatorisk musik. Det skulle vara önskvärt om folkbildningens kulturella verksamheter i högre grad kunde attrahera mer blandade deltagargrupper med hänsyn till kön, vilket land man är född i, funktionsnedsättning m.m. Genom att Folkbildningsrådet från och med 2016 ingår i regeringens nätverk för jämställdhetsintegrering, JiM, kommer folkbildningen under de kommande åren att kunna utveckla nya angreppssätt och metoder i sitt jämställdhetsarbete och finna verktyg för att utveckla de olika kulturverksamheterna så att de i högre grad attraherar båda könen. Det är angeläget att även utveckla arbetet med övrig integrering så att folkbildningens kulturverksamheter kan få en mer blandad sammansättning av deltagare med avseende på olika bakgrundsvariabler som belyser olikheter och mångfald.

3.6.13 Tillsyn över spelmarknaden

Spel över internet, bl.a. genom bolag som inte har tillstånd att bedriva spelverksamhet i Sverige, fortsätter att öka sin marknadsandel i Sverige. En framtida spelreglering bör på ett effektivt sätt bemöta en verklighet där nu oreglerade spelaktörer lockar allt fler att spela. Regleringen på spelområdet ska bl.a. säkerställa att de negativa

konsekvenserna av spel om pengar inte ökar och att skadeverkningarna av överdrivet spelande minskar.

Regeringen har tillsatt en utredning för att arbeta fram en ny reglering av spelmarknaden (dir. 2015:11). En särskild utredare har i uppdrag att lämna förslag till en ny spelreglering, som ska syfta till att skapa en spelmarknad som präglas av ett högt konsumentskydd, hög säkerhet i spelen och tydliga förutsättningar för att få verka på marknaden. Utredningens uppdrag är att ta fram ett licenssystem som innebär att alla som agerar på den svenska spelmarknaden ska göra det med behöriga tillstånd, och att aktörer utan tillstånd ska stängas ute.

Vid utformningen av den nya regleringen ska förutsättningarna för finansiering av statens verksamhet och allmännyttiga ändamål bevaras i så hög utsträckning som möjligt. I uppdraget ingår även att analysera vilken roll staten bör ha på en omreglerad spelmarknad. Uppdraget ska redovisas senast den 31 mars 2017.

3.7 Bedömning av framtida personalkonsekvenser

Nedan redovisas bedömningar av framtida personalkonsekvenser av de förslag i denna proposition som hör till detta utgiftsområde (avsnitt 3.6).

Förslaget att tillföra medel till Statens Medieråd bedöms möjliggöra en mindre ökning av antalet anställda.

Framtida personalkonsekvenser av förslagen att tillföra medel till Statens historiska museer och Statens museer för världskultur, Institutet för språk och folkminnen respektive Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor kan för närvarande inte bedömas.

Det är för närvarande svårt att överblicka personalpolitiska konsekvenser av avvecklingen av Riksställningar och inordnandet av ett flertal av dess uppgifter i Riksantikvarieämbetet. Riksställningar har ca 28 anställda, varav 18 tillsvidareanställda, och är lokaliserat till Gotland. Riksantikvarieämbetets övertagande av ansvaret för det nationella samordningssekretariatet för digitalisering, digitalt bevarande och digital förmedling av kulturarvet berör ca sex anställda vid Riksarkivet.

4 Kulturområdesövergripande verksamhet

4.1 Omfattning

Avsnittet omfattar myndigheterna Statens kulturråd och Myndigheten för kulturanalys samt bidrag till kulturområdesövergripande ändamål. I det innefattas bidrag till regional kulturverksamhet, Skapande skola, bidrag till

allmänkulturella ändamål, utvecklingsverksamhet och internationellt kulturutbyte, forsknings- och utvecklingsinsatser inom kulturområdet samt stöd till icke-statliga kulturlokaler. I avsnittet behandlas även tvärgående frågor som omfattar hela kulturområdet inklusive internationellt samarbete.

4.2 Utgiftsutveckling

Tabell 4.1 Utgiftsutveckling inom kulturområdesövergripande verksamhet, utgiftsområde 17

Miljoner kronor

	Utfall 2015	Budget 2016 ¹	Prognos 2016	Förslag 2017	Beräknat 2018	Beräknat 2019	Beräknat 2020
<i>Kulturområdesövergripande verksamhet</i>							
1:1 Statens kulturråd	44	44	44	44	46	47	48
1:2 Bidrag till allmän kulturverksamhet, utveckling samt internationellt kulturutbyte och samarbete	196	356	351	336	337	298	298
1:3 Skapande skola	184	186	183	188	192	182	182
1:4 Forsknings- och utvecklingsinsatser inom kulturområdet	38	39	39	39	40	40	40
1:5 Stöd till icke-statliga kulturlokaler	8	10	10	10	10	10	10
1:6 Bidrag till regional kulturverksamhet	1 297	1 315	1 296	1 423	1 446	1 484	1 530
1:7 Myndigheten för kulturanalys	16	16	16	14	15	15	15
Summa Kulturområdesövergripande verksamhet	1 783	1 964	1 938	2 055	2 085	2 075	2 122

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2016 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

4.3 Mål

I avsnitt 3.4 anges de mål för den nationella kulturpolitiken som riksdagen beslutat.

4.4 Resultatredovisning

4.4.1 Bedömningsgrunder

Utgångspunkter för kulturområdet

Huvuddelen av den resultatinformation som bedömningarna grundar sig på utgörs av återrapporteringar, uppföljningar och utvärderingar från myndigheter och institutioner.

Resultaten av de statliga insatserna kan vara svåra att avgränsa från andra offentliga insatser för bl.a. verksamheter som finansieras gemensamt med kommuner och landsting.

De bedömningsgrunder som är specifika för respektive område inom kulturområdet redovisas i respektive avsnitt. Gemensamma utgångspunkter för bedömningen inom kulturområdet som helhet är barns och ungas tillgång till kultur, jämställdhet, tillgänglighet samt förnyelse och utveckling av verksamheten.

Kulturområdesövergripande verksamhet

Bedömningen av resultatet för kulturområdesövergripande verksamhet utgår från

- verksamhet för att främja barns och ungas tillgång till kultur,
- bidragsgivning inom ramen för kultur- samverkansmodellen utifrån bl.a. fördelning av medel per län och per konst- och kulturområde,
- främjande av kulturlivets internationalisering och internationellt samarbete, och
- tillgänglighetsarbete utifrån både uppföljning av målen inom funktionshindersstrategin och digitalisering av kulturområdet.

Bedömningen görs vidare utifrån bl.a. Myndigheten för kulturanalys uppföljningar och utvärderingar av kulturpolitiken och rapporter från Statens kulturråd.

4.4.2 Resultat

Barn och unga

Regeringen har under 2015 ytterligare stärkt samarbetet mellan kultur- och utbildningsområdet genom att tillsätta en arbetsgrupp med uppgift att arbeta med frågor som rör kultur och skola.

Statens kulturråd arbetar aktivt med att särskilt uppmärksamma barns och ungas rätt till kultur i enlighet med de kulturpolitiska målen. Vid sidan av bidragsgivningen arbetar Statens kulturråd för att sprida kunskaper om hur barns och ungas tillgång till kultur kan stärkas.

Statens kulturråds mål om att minst 30 procent av de verksamheter som får stöd ska ha barn och unga som målgrupp har uppnåtts med god marginal. Den största andelen medel består av bidrag till den kulturområdesövergripande verksamheten eftersom medel från Skapande skola finns i denna kategori. Därefter är det litteratur, bibliotek och kulturstidskrifter som får störst andel bidrag, något som också var fallet tidigare år.

Skapande skola

Allt fler elever omfattas av Skapande skola. Det innebär dock att bidragsbeloppet minskar för varje elev även om beloppets storlek kan variera. Statens kulturråd konstaterar att skolhuvudmännens kontakter med kulturlivet blir allt mer etablerade och strukturen för arbetet blir bättre.

Tabell 4.2 Skapande skola 2014–2016

	2014	2015	2016
Antal beviljade bidrag	369	402	399
Antal avslag	3	1	3
Antal kommuner som beviljats bidrag	253	266	264
Andel kommuner i procent-	88	92	91
Antal elever som omfattas av beviljade ansökningar	772 000	822 000	879 000

Källa: Statens kulturråd. Siffrorna baseras på den fördelning som skett vid ordinarie ansökningstillfälle under våren 2016. Siffrorna är därmed preliminära.

Efter förslag i propositionen Vårändringsbudget för 2015 samt i budgetpropositionen för 2016 har riksdagen beslutat om att öka bidraget till Skapande skola med 10 miljoner kronor årligen 2015–2018 för att användas till verksamhet i förskolan. Detta har lett till att 17 kommuner där tillgången till professionell kulturverksamhet bedöms vara låg getts möjlighet att ansöka om

bidrag för att turnerande grupper inom teater, musik, dans och cirkus ska genomföra aktiviteter i förskolan.

Statens kulturråd konstaterar att tillgången till konst och kultur varierar i landet och har därför i sin bidragsgivning till skolor prioriterat kommuner där många invånare har stora geografiska avstånd till kulturverksamhet. Myndigheten har också uttryckt att den prioriterar kulturinsatser som syftar till att integrera nyanlända barn i skolorna.

Kommunala musik- och kulturskolan

I maj 2015 beslutade regeringen om direktiv till en utredning med uppdrag att ta fram en nationell strategi för den kommunala musik- och kulturskolan (dir. 2015:46). Med utgångspunkt i ett brett kunskapsunderlag ska utredaren lämna förslag och bedömningar som gäller hur staten kan bidra till att göra den kommunala musik- och kulturskolan mer tillgänglig och jämlik. Utredaren ska redovisa sitt uppdrag senast den 31 oktober 2016.

Riksdagen beslutade i enlighet med budgetpropositionen för 2016 om medel till att främja låga avgifter och hög kvalitet i den kommunala musik- och kulturskolan. Regeringen beslutade den 17 december 2015 förordningen (2015:998) om statsbidrag till kommuner som bedriver

musik- och kulturskoleverksamhet. Statens kulturråd har fått i uppdrag att fördela medel till kommuner efter ansökan.

Kulturen ska stärkas i hela landet

Kultursamverkansmodellen

Under 2015 fördelade Statens kulturråd 1 147 miljoner kronor inom ramen för kultursamverkansmodellen. Den länsvisa fördelningen av medel framgår av tabell 4.3 nedan.

Efter förslag i propositionen Vårändringsbudget för 2015 samt i budgetpropositionen för 2016 har anslaget för regional kulturverksamhet ökat med 15 miljoner kronor årligen fr.o.m. 2015. Statens kulturråd beslutade att medlen skulle användas för att i möjligaste mån återställa verksamhetsbidragen inom modellen.

Från och med 2015 är litteratur- och läsfrämjande ett område inom kultursamverkansmodellen, vilket inneburit att Kulturrådet antagit nya riktlinjer och arrangerat temadagar för regionerna.

Övergången till ett nytt pensionssystem på scenkonstområdet under 2015 innebar bl.a. att medel har kunnat frigöras till kvalitetsförstärkande insatser inom scenkonstområdet.

Tabell 4.3 Fördelning av statliga medel 2015 till regional kulturverksamhet

Total bidragsfördelning per län och fördelning i procent per konst- och kulturområde

Län	Tkr	Arkiv	Film	Hemslöjd	KK-främjande	Bibliotek	Museer	TDM	Beslut om tillskott 25 juni
Blekinge	16 294	3,2	0,0	3,7	3,6	12,0	27,7	48,5	1,2
Dalarna	32 030	1,4	3,7	2,0	2,4	4,0	17,1	68,3	1,2
Gotland	22 334	Statligt	3,9	Se regional musei-verksamhet	0,8	4,0	38,6	51,4	1,2
Gävleborg	37 303	3,3	Se KK-främjande	Se KK-främjande	25,3	Se KK-främjande	22,5	47,6	1,2
Halland	25 094	1,8	0,0	0,0	7,2	5,4	24,7	59,8	1,2
Jämtland	27 692	1,0	2,7	2,1	2,3	4,1	30,3	56,3	1,2
Jönköping	30 159	1,0	1,3	2,1	2,4	4,0	20,4	67,7	1,2
Kalmar	28 780	1,0	4,2	2,2	1,0	3,8	31,7	55,0	1,2
Kronoberg	33 304	1,3	Se Kalmar	1,9	0,9	Se Blekinge	19,1	75,6	1,2
Norrbottnen	41 234	0,9	2,9	1,5	5,6	4,6	9,7	73,8	1,2
Skåne	183 327	0,2	2,1	0,7	0,4	2,2	13,0	80,2	1,2
Södermanland	25 480	1,8	2,4	2,5	1,6	4,6	21,9	63,9	1,2
Uppsala	38 506	1,1	1,0	0,0	1,7	3,0	13,3	78,6	1,2
Värmland	49 940	0,9	2,3	1,2	2,2	2,8	12,5	76,9	1,2
Västerbotten	77 024	0,6	1,2	0,8	1,4	1,9	9,4	83,5	1,2
Västernorrland	42 521	1,4	Se TDM	1,6	1,7	2,7	11,1	80,4	1,2
Västmanland	29 817	1,5	1,9	2,0	2,2	4,4	14,1	72,7	1,2
Västra Götaland	303 557	0,4	0,5	0,6	4,2	1,3	12,5	79,2	1,2
Örebro	36 540	1,2	1,3	1,3	1,6	3,1	13,2	77,3	1,2
Östergötland	66 415	0,7	0,9	0,9	0,5	2,5	9,7	83,6	1,2
Delsumma	1 147 351	0,8	1,4	1,0	3,1	2,6	15,1	74,8	1,2
Stockholm (utanför modellen)	89 251	0,0	0,0	0,0	0,2	2,5	5,8	91,5	0,0
Totalt	1 236 602	76,7	14,7	3,0	0,7	1,3	1,0	2,6	

Källa: Statens kulturråd

¹ Avser teater, dans och musik.² Avser konst- och kulturfrämjande.³ Bidrag ingår i fördelning till annat län.

Kulturrådet beslutade under 2015 om utvecklingsbidrag till 70 projekt runt om i landet. Kulturrådet prioriterade projekt som beaktar de nationella kulturpolitiska målen om kvalitet, konstnärlig förnyelse och tillgänglighet till kulturutbudet. Se tabell 4.4 för den länsvisa fördelningen av utvecklingsbidragen.

Tabell 4.4 Länsvis fördelning av utvecklingsbidrag 2013–2015

Tusental kronor

Län	2013	2014	2015
Blekinge	300	300	0
Dalarna	950	2 400	2 390
Gotland	400	756	580
Gävleborg	600	300	300
Halland	2 420	1 650	300
Jämtland	1 790	1 100	1 300
Jönköping	1 925	1 450	1 050
Kalmar	1 770	950	1 420
Kronoberg	2 800	2 200	250
Norrbottnen	3 280	3 110	3 070
Skåne	5 170	7 170	2 240
Södermanland	1 780	2 300	500
Uppsala	650	650	1 100
Värmland	1 465	500	500
Västerbotten	6 050	4 550	2 150
Västernorrland	1 245	2 550	1 600
Västmanland	750	2 100	1 400
Västra Götaland	4 400	2 675	2 100
Örebro	1 700	1 350	250
Östergötland	2 400	1 250	750
Totalt i modellen	41 845¹	39 311¹	23 250
Stockholm	3 050	2 300	1 650
Total summa riket	44 895	41 611	24 900

Källa: Statens kulturråd

¹ Den tillfälliga förstärkningen på 25 miljoner kronor per år ingår i beloppen för 2013–2014.

Uppföljning och utvärdering

Statens kulturråd presenterade under 2015 en uppföljning av kultursamverkansmodellen 2014. De regionala årliga bidragen till verksamheterna inom kultursamverkansmodellen utgjorde ca 1 802 miljoner kronor och den kommunala nivåns bidrag var ca 988 miljoner kronor. Det innebär att de regionala och kommunala

bidragen utgör 46 procent respektive 25 procent. Staten, vars bidragsgivning 2014 uppgick till 1 151 miljoner kronor, stod för 29 procent av de årliga bidragen.

Enligt samma rapport har de regionala och lokala bidragen ökat kraftigt 2010–2014. Även de statliga bidragen har ökat, både i löpande och fasta priser, men inte i lika stor omfattning.

Uppföljningen visar också att kulturhuvudstadsåret i Umeå 2014 gjorde avtryck, såväl i Västerbotten som i de tre övriga nordligaste länen, genom flera interregionala och konstområdesövergripande samarbeten.

Myndigheten för kulturanalys har i sin årliga rapport Kulturanalys år 2016 haft fokus på olika aktörers inflytande inom kultursamverkansmodellen. Myndighetens övergripande slutsats är att den statliga styrningen är fortsatt stark, men att ett ökat engagemang bland de regionala politikerna och tjänstemännen är märkbart. En annan slutsats är att civilsamhällets möjligheter att delta i dialogerna kring kulturplanerna måste förbättras. Bilden bekräftas av kulturutskottets utvärdering av kultursamverkansmodellen (År samverkan modellen? En uppföljning och utvärdering av kultursamverkansmodellen, 2015/16:RFR4), som presenterades i december 2015.

Dialog om kultursamverkansmodellen

I maj 2016 bjöd Kulturdepartementet in ett fyrtiotal landstingspolitiker till dialog om kultursamverkansmodellens framtida inriktning och utvecklingsmöjligheter.

Äga rum

Satsningen Äga rum 2016–2018 möjliggör ett ökat utbud av kultur i vissa bostadsområden med bl.a. lågt valdeltagande och andra socioekonomiska utmaningar. Satsningen, som totalt uppgår till 130 miljoner kronor, ska utgå från de boendes önskemål och präglas av demokratisk delaktighet. Under 2015 har Statens kulturråd respektive Statens konstråd lämnat in en rapport till regeringen om hur satsningen ska genomföras. Statens konstråd har fr.o.m. 2016 påbörjat sin del av satsningen, som kallas Konst Händer, med att genomföra konstnärliga gestaltsprojekt i utvalda områden. Statens kulturråds förslag till utformning av satsningen har varit ute på remiss och fått ett positivt mottagande. Regeringen beslutade den 4 maj 2016 om förordningen (2016:406) om statsbidrag till kulturverk-

samheter i vissa bostadsområden 2016–2018. Förordningen trädde i kraft den 1 juni 2016.

Kulturella och kreativa näringar

Arbetet med kulturella och kreativa näringar sker i både myndigheters arbete och genom nationella regelverk.

Statens kulturråd arrangerade i november 2015 ett rundabordssamtal med nationella och internationella deltagare tillsammans med Tillväxtverket och Region Skåne med titeln Tillsammans för de värden kulturella och kreativa näringar skapar i Europa.

De kulturella och kreativa näringarna har särskilt utpekats som ett betydelsefullt område i Sveriges nya exportstrategi som presenterades i september 2015.

Kulturlivets internationalisering

Internationellt och interkulturellt utbyte och samarbete ska främjas för hela kulturområdet vilket framgår av de nationella kulturpolitiska målen. Detta beskrivs även i styrdokumenterna för områdets myndigheter och institutioner.

Statens kulturråd främjar internationalisering

Statens kulturråd har ett övergripande uppdrag att verka för ökat internationellt och interkulturellt utbyte och samverkan inom hela kulturområdet. Myndigheten ska särskilt bedriva ett främjandearbete inom litteratur och scenkonst.

Från och med 2015 är Kulturrådets stöd till internationell mobilitet och internationellt samarbete integrerat i övrig bidragsgivning inom såväl scenkonst och musik som bild och form. Ett ökande antal aktörer inom bild- och formkonst, musik, teater, dans och övrig scenkonst bedriver internationell verksamhet.

Svenskt deltagande i EU:s kulturprogram

Kulturrådet och Filminstitutet är nationell kontaktpunkt i Sverige för EU-programmet Kreativa Europa 2014–2020 med uppdrag att öka kunskapen om programmet samt att främja ansökningar från svenska aktörer. En stor del av arbetet består även av individuell rådgivning till sökande. Intresset från svenska kulturaktörer har enligt Kulturrådet varit fortsatt stort, samtidigt som konkurrensen om medlen inom delprogrammet Kultur liksom föregående år är mycket hård. Endast ca 13 procent av ansökningarna om

stöd inom kategorierna större och mindre samarbetsprojekt beviljades stöd. Det beviljade beloppet till ansökningar där svenska organisationer ingick var 6,3 miljoner euro, vilket är lägre än föregående år främst på grund av att det var färre svenska organisationer som ingick i större samarbetsprojekt.

För redovisning av delprogrammet MEDIA se avsnitt 13.4.

Tabell 4.5 Svenskt deltagande i EU-programmet Kreativa Europa per stödform – delprogrammet Kultur 2015

	2014	2015
Större samarbetsprojekt - projektledare	1	0
Större samarbetsprojekt - projektpartner	5	3
Mindre samarbetsprojekt - projektledare	1	1
Mindre samarbetsprojekt - projektpartner	2	4
Europeiska plattformar – ny utlysning 2015	0	0
Europeiska plattformar – partner (3-årigt stöd, partnerskapsavtal, utlysningen gjordes 2014)	1	1
Översättning och spridning av europeisk skönlitteratur (2-årigt stöd)	0	0
Översättning och spridning av europeisk skönlitteratur (3-årigt stöd, partnerskapsavtal, utlysningen gjordes 2014)	1	1
Totalt antal svenska aktörer, samtliga stödformer	11	10
Beviljade medel i miljoner euro, samtliga stödformer	11,3	6,3

Källa: Statens kulturråd

De utsända kulturråden

Regeringen inrättade 2016 en ny befattning som kulturråd vid ambassaden i Pretoria. Därigenom kommer kultursamarbetet med Sydafrika och andra delar av Södra Afrika-regionen att både stärkas och fördjupas. För kulturlivet utgör de utsända kulturråden en viktig länk mellan Sverige och de länder i vilka kulturråden verkar.

Bland 2015 års projekt kan nämnas utställningen Sámi Contemporary i Berlin. Svenska insatser på jämställdhetsområdet lyftes fram i Washington D.C. och utställningen om tillgänglighet, AccessAbility, väckte uppmärksamhet när den visades i bl.a. Ryssland och Turkiet. I Paris gjordes betydande satsningar i samband med FN:s klimatkonferens. I London arrangerades en utställning med organisationen Livstycket, som arbetar med integrationsfrågor och kvinnor i flyktsituation. Intresset för svensk

film i Kina främjades genom medverkan i China Women's Film Festival, som hade särskilt svenskt fokus. Främjarresor i Ryssland inkluderade bl.a. ett svenskt bidrag till filmfestivalen i Krasnojarsk.

Internationellt samarbete

Europeiska unionen

Den rådande migrations- och flyktingsituationen kom att prägla aktiviteterna i unionsarbetet under 2015 även inom kulturområdet. I november 2015 beslutade rådet om en ändring av rådets arbetsplan för kultur 2015–2018. Beslutet innebar att en arbetsgrupp tillsattes för att utbyta erfarenheter och sammanställa goda exempel på hur kultur och konst kan bidra till att individer och grupper kan närma sig varandra över kulturella gränser. Inom programmet Kreativa Europa beslutades för 2016 om en ny stödform för projekt med fokus på integration av flyktingar. Ansökningstrycket har varit mycket stort i förhållande till avsatta stödmedel.

I likhet med migrations- och flyktingsituationen har frågan om förstörelse av och illegal handel med kulturföremål i konfliktområden lyfts i EU-arbetet. Betydelsen av denna handel för finansieringen av terrorism har också uppmärksammats.

Under året uppmärksammades också kulturrens roll i EU:s yttre förbindelser med fokus på utvecklingssamarbete, bl.a. genom antagandet av rådsslutsatser. Kommissionen presenterade i sin tur i juni 2016 ett meddelande om kultur i EU:s yttre förbindelser som tar ett bredare grepp kring frågan.

Utvärdering av Umeå europeisk kulturhuvudstad 2014

I budgetpropositionen för 2013 avsattes 75 miljoner kronor till Umeå europeisk kulturhuvudstad 2014. Därutöver har ett antal institutioner och myndigheter sammanlagt beviljat ca 27,4 miljoner kronor av egna medel till projekt som relaterades till det europeiska kulturhuvudstadsåret. Statskontoret har i oktober 2015 redovisat ett regeringsuppdrag angående en utvärdering av de statliga insatserna. Statskontorets övergripande slutsatser är att de statliga insatserna, som totalt motsvarade ca en tredjedel av den totala finansieringen, har bidragit till de kulturpolitiska främjandemålen

och i viss mån även till tillväxtpolitiska respektive utrikespolitiska mål. Det är viktigt att tillvarata erfarenheterna inför kommande kulturhuvudstadsår.

EU:s struktur- och investeringsfondsprogram

Under 2015 tilldelades projekt med svenskt deltagande och med kulturanknytning 223,6 miljoner kronor från EU:s struktur- och investeringsfondsprogram. Under 2014 uppgick motsvarande belopp till 2,9 miljoner kronor, vilket ska jämföras med 2013 då tilldelningen var 104 miljoner kronor. Anledningen till den låga siffran 2014 var att tilldelning inte skett från den nya programperioden 2014–2020. Åren 2013 och 2014 ingick även medel som fördelats inom Landsbygdsprogrammet, vilket inte varit möjligt att inkludera 2015. Av Statens kulturråds årliga redovisning framgår att det under programperioden 2014–2020 finns möjlighet till finansiering av kultureller projekt inom de olika programmen om än i varierande grad mellan de olika programmen och programområdena.

Nordiska ministerrådet

Under 2015 har de nordiska kulturministrarna bl.a. samarbetat kring internationella frågor. De initierade en gemensam satsning för att presentera och förmedla nordisk kultur i samarbete med Southbank Centre i London under hela 2017. Satsningen relateras även till Nordiska ministerrådets strategi för internationell profilering och positionering.

De nordiska kulturministrarnas fokus på Baltikum har stärkts i och med beslutet att lansera ett treårigt program där nordiska författare turnerar i de baltiska länderna. Inom ramen för besöken arrangeras seminarier kring bl.a. minoritetslitteratur och yttrandefrihet.

De nordiska kulturministrarna enades i maj 2015 om ett gemensamt uttalande kring den olovliga handel med kulturföremål som uppstått i kölvattnet av konflikterna i Mellanöstern. Uttalandet fick stor uppmärksamhet internationellt. En nordisk konferens arrangerades på temat i december 2015, där en slutsats blev att det nordiska samarbetet mot olovlig handel med kulturföremål bör stärkas ytterligare, bl.a. genom upprättandet av en nordisk samordningsgrupp för ändamålet.

För att möta behovet av ett bredare kunskapsunderlag för kulturpolitiska satsningar har de nordiska kulturministrarna beslutat att hos

Myndigheten för kulturanalys inrätta en kunskapsresurs för nordisk kulturpolitik och kulturstatistik. Kunskapsresursen ska koordinera insatser och främja nätverksbyggande inom det kulturpolitiska forskningsfältet.

Unesco

Under perioden 2014 till 2017 är Sverige ledamot i Unescos styrelse. För samma period gäller regeringens strategi för Sveriges samarbete med Unesco.

I december 2015 lanserades en global rapport, som finansierats av Sverige via Sida, vars syfte är att gagna och underlätta genomförandet av konventionen om skydd för och främjande av mångfalden av kulturyttringar (Mångfaldskonventionen) genom att bl.a. belysa komplexa samband, identifiera trender och visa på goda exempel.

Unesco har under året fortsatt sina ansträngningar att motverka kulturarvets förstörelse och den illegala handeln med kulturföremål, bl.a. genom att samla nationella erfarenheter och uppmana till globala åtgärder. En svensk myndighetsgrupp har organiserats för att utveckla samverkan mot illegal handel med kulturföremål.

I arbetet med konventionen om trygghet av det immateriella kulturarvet följer Sverige internationella händelser inom konventionen och bidrar till att utveckla det nordiska samarbetet i konventionsarbetet genom Institutet för språk och folkminnen. Ett nordiskt nätverksmöte hölls i september 2015 med syftet att bl.a. identifiera gemensamma intressen. I oktober 2015 lanserades den nationella förteckningen Levande traditioner på Institutet för språk och folkminnens webbplats.

Europarådet

Under 2015 har fortsatt fokus inom ramen för styrkommittén för kultur, kulturarv och landskap (CDCPP) lagts på kulturarvet. Ett särskilt arbete har pågått för att utforma en europeisk kulturarvsstrategi mot bakgrund av förslag vid ministerkonferens för ministrar med ansvar för kulturarvsfrågor i Namur 2015. Strategin, som behandlades av styrkommittén vid dess möte i juni 2016, baseras på en social del, en del för hållbar utveckling samt en del som avser kunskap och utbildning. Europarådets ministerkommitté har i mars 2016 beslutat att ta fram en ny konvention som ska ersätta Europarådets konvention om brott med anknyt-

ning till kulturegendom. Arbetet kommer att ledas av Europarådets straffrättsliga styrkommitté (CDPC) i nära samverkan med CDCPP.

Resultat för samarbetet inom området medier och information redovisas under avsnitt 14.4.

Kulturens roll i utvecklingssamarbetet

Regeringen har i maj 2016 skickat ut på remiss ett förslag till nytt policyramverk för svenskt utvecklingssamarbete och humanitärt bistånd, där bl.a. kulturaktörers roll för demokratisering och mänskliga rättigheter klargjorts. Regeringen har inom ramen för sitt arbete med framtagandet av en handlingsplan för politiken för global utveckling (PGU) gett ett uppdrag till ett antal kulturmyndigheter att redovisa vilka insatser som redan görs inom kulturområdet för att bidra till global hållbarhet.

Främjande av fristadssystemet

Kulturrådet har under 2015 fortsatt arbetet med att stödja fristadskonstnärer och verka för fler fristäder för förföljda konstnärer. Frågan har också lyfts i den dialog som förs med regionerna. Projektbidrag om ca 334 000 kronor har fördelats för bl.a. insatser som främjar fristadskonstnärernas möjlighet att delta i det offentliga kulturlivet. Därtill har 250 000 kronor beviljats för att utveckla fristadskoordinatorers verksamhet.

Regeringen har i regleringsbrevet för 2016 gett Statens kulturråd ett förtydligat uppdrag att verka för en utveckling av fristadssystemet. I uppdraget ingår bl.a. att uppmärksamma betydelsen av det fria ordet och rätten till konstnärlig frihet och att lyfta fram och synliggöra nuvarande fristadskommuner och fristadskonstnärers verksamhet.

Utvärdering och forskning inom kulturområdet

Myndigheten för kulturanalys

Under 2015 publicerade Myndigheten för kulturanalys rapporter om museistatistik, kulturvanor, personalsammansättningen i kultursektorn och en omvärldsanalys om samhällstrender och kulturvanor. Vidare har myndigheten bl.a. utvecklat statistikarbetet och medverkat i seminarier.

Baserat på sina rapporter har myndigheten värderat resultaten i relation till kulturpolitiska och tvärssektoriella mål. Myndigheten bedömer att både deltagande i kulturlivet och eget skapande är brett förankrat bland medborgarna, men såväl val av kulturuttryck som omfattning varierar. Myndigheten konstaterar att flera av verktygen för att nå de kulturpolitiska målen ligger utanför kulturpolitiken och att samverkan krävs mellan flera politikområden.

Forskning inom kulturområdet

Statens stöd till forskning och utveckling inom kulturområdet genom anslag 1:4 *Forsknings- och utvecklingsinsatser inom kulturområdet* uppgick 2015 till 38 miljoner kronor.

Statens kulturråd fördelar den del av medlen som kan sökas av de centrala museerna för att stärka kunskapsuppbyggnaden inom museisektorn. Bedömningen görs bl.a. utifrån kulturpolitisk relevans. Av tolv ansökningar för 2015 beviljades sju projekt bidrag till ett totalbelopp om 3,6 miljoner kronor. Tre av de beviljade projekten rör mångfaldsfrågor och ett barns och ungas datorspelsanvändning.

Riksarkivets del i anslaget under 2015 uppgick till 10,5 miljoner kronor, varav fyra miljoner har använts till projekt som syftar till att handlingar ska kunna bevaras hos myndigheterna, bl.a. till utvecklingen av s.k. förvaltningsgemensamma specifikationer vars spridning redan överträffat förväntningarna enligt myndigheten. Medel har även använts till publikationer baserade på Riksarkivets bestånd samt metodutveckling för digital förmedling och digitalisering. Under året har ett program för Riksarkivets FoU-verksamhet 2016–2018 beslutats.

Riksantikvarieämbetet har fördelat 13,7 miljoner kronor för 2015 till 30 projekt varav 24 var placerade vid universitet och högskolor. Särskilt prioriterat i utlysningen var frågor om funktionshinder och tillgänglighet till kulturarvet. Riksantikvarieämbetet har även utvecklat Sveriges deltagande i det s.k. Joint Programming Initiative (JPI) for Cultural Heritage and Global Change, genom finansiering av svenska forskare i tre av totalt 16 projekt i forskningsutlysningen Heritage Plus inom JPI:n. Av det totalt disponibla anslagsbeloppet, 16 miljoner kronor, har myndigheten även använt medel till forskningskommunikation genom seminarier där resultaten av tidigare projekt presenterats.

Institutet för språk och folkminnets del i anslaget, 1,2 miljoner kronor för 2015, utlyser myndigheten internt till bl.a. pilotprojekt, digitalisering av samlingar, metodutveckling, utbyggandet av databaser och seminarieverksamhet. Under 2015 hel- eller delfinansierades 13 projekt av medel från anslaget, inom myndighetens samtliga fem ämnesområden: dialekter, folkminnen, namn, svensk och allmän språkvård samt minoritetsspråk.

Naturhistoriska riksmuseets del i anslaget uppgick 2015 till 6,9 miljoner kronor. Museet har valt att långsiktigt prioritera medlen dels till att driva olika forskningslaboratorier inom geologi och biologi, dels till löne-medel för ett antal forskare där övriga kostnader finansieras med externa medel.

Ett kulturliv för alla

Kultur främjar integrering

Kulturens myndigheter och institutioner verkar i en föränderlig omvärld med nya utmaningar och möjligheter. Det inspirerar verksamheten bl.a. genom att kulturinstitutionerna ordnar utställningar på viktiga samtida teman och på olika sätt försöker nå nya målgrupper.

Under 2015 har exempelvis Moderna museet gjort en satsning på ensamkommande flyktingbarn genom den så kallade Superbarnskursen där museet har erbjudit gratis konstskola med en av museets konstpedagoger. Dramaten har haft en samtalsserie om europeiska romers utsatthet och Moderna museet har haft olika aktiviteter riktade bl.a. till hemlösa kvinnor, före detta missbrukare och personer med demenssjukdom. I propositionen Vårändringsbudget för 2016 avsattes 10,5 miljoner kronor under 2016 för främjande av biblioteken som öppna mötesplatser, samt till inköp av böcker och samhällsinformation till grupper som inte har svenska som modersmål.

Jämställdhet

För att uppnå såväl det kulturpolitiska målet om allas möjlighet att delta i kulturlivet som de jämställdhetspolitiska målen, ska samtliga myndigheter inom kulturområdet integrera ett jämställdhetsperspektiv i sina verksamheter.

Fem myndigheter – Statens musikverk, Konsthärnämnden, Statens kulturråd, Statens konstråd och Riksställningar – har även fått i

uppdrag att ta fram en plan för hur jämställdhetsarbetet kan integreras och bli en del av myndigheternas ordinarie verksamheter, exempelvis i deras styrprocesser. Myndigheterna redovisar åtgärder och resultat i årsredovisningarna för 2015–2018.

Resultat av arbetet med jämställdhet redovisas under respektive områdesavsnitt.

Synliggörande av hbtq-personers rättigheter

Kulturrådet arrangerade i november 2015 en konferens om hur hbtq-frågorna kan göras synliga inom kulturområdet i samverkan med Riksutställningar och andra kulturmyndigheter. Kulturrådet har även genomfört en undersökning av hur statliga kulturmyndigheter, kulturinstitutioner, konstnärliga högskoleutbildningar och biblioteksutbildningar arbetar med hbtq-perspektiv. Undersökningen visade att kunskap är det största utvecklingsbehov som kan identifieras, följt av behov av nya arbetssätt och metoder samt dialogmöten eller nätverk. Exempel på kulturverksamheter och projekt med hbtq-inriktning och material om hbtq-frågor från andra myndigheter har lyfts fram på Kulturrådets webbplats och i andra kanaler.

För att underlätta och stödja erfarenhetsutbyte mellan kommuner och landsting har Kulturrådet deltagit i framtagandet av en exempelsamling om arbete med att främja hbtq-personers lika rättigheter och möjligheter i olika verksamheter, publicerad av Socialstyrelsen. Myndigheten har också arbetat för att främja hbtq-perspektiv inom kulturområdet regionalt genom att medverka vid utbildningsdagar och konferenser på tre orter.

Likaså har samråd genomförts med övriga strategiska myndigheter inom ramen för strategin för lika rättigheter och möjligheter oavsett sexuell läggning, könsidentitet eller könsuttryck samt med organisationer som företräder hbtq-personer. Kulturrådet, Forum för levande historia, Riksutställningar och Statens museer för världskultur medverkade i Regeringskansliets monter vid Stockholm Pride. Kulturrådet arrangerade även tillsammans med de övriga strategiska myndigheterna en programpunkt på West Pride i Göteborg.

Funktionshinderspolitik

Statens kulturråd och Riksantikvarieämbetet är sektorsansvariga myndigheter inom ramen för regeringens strategi för genomförande av funktionshinderspolitiken 2011–2016. Kultur-

rådets uppföljning Kultur för alla – inget hinder, som är en slutredovisning av myndighetens arbete med delmålen inom funktionshinderspolitiken år 2011–2016, visar en positiv utveckling för alla tre delmål. Samtliga kulturinstitutioner med statsbidrag för regional kulturverksamhet via kultursamverkansmodellen eller direkt från Statens kulturråd och som har besvarat enkäten har en handlingsplan för arbetet att öka tillgängligheten.

Kulturrådet konstaterar att kunskapen om arbete med den internationella webbstandarden tycks ha ökat under perioden sedan 2011, medan kunskapen om det som kallas enkelt avhjälpna hinder har varit låg bland de kulturaktörer som har ingått i undersökningarna. Av de kulturinstitutioner och övriga aktörer som har svarat på enkäten (se tabell 4.6) anger 56 procent att webbplatsen helt eller till viss del följer internationell standard för tillgänglighet. 79 procent anger att de har åtgärdat enkelt avhjälpna hinder fullständigt eller till stor del, dock pekar Kulturrådet på att den låga kunskapen om vad som kan kategoriseras som enkelt avhjälpna hinder här kan utgöra en möjlig felkälla.

Tabell 4.6 Kulturaktörer som mottagit statsbidrag från Statens kulturråd inom kultursamverkansmodellen eller övrig bidragsgivning 2013–2015

Andel i procent	2013	2014	2015
Åtgärdat enkelt avhjälpna hinder fullständigt eller till stor del ¹	75	71	79
Webbplatsen följer helt eller till viss del internationell standard för tillgänglighet ²	46	48	56

Källa: Kultur för alla – inget hinder, slutredovisning av Kulturrådets arbete med delmålen inom funktionshinderspolitiken år 2011–2016 (Statens kulturråd)

¹ Tidsserie för 112 aktörer som svarat på enkätfrågan 2013–2015

² Tidsserie för 145 aktörer som svarat på enkätfrågan 2013–2015

I Riksantikvarieämbetets rapport Kulturarv för alla: Sammanfattande redovisning av en strategi för genomförande av funktionshinderspolitiken 2011–2016 görs bedömningen att funktionshindersfrågorna i ökande grad har integrerats i länsstyrelsernas, museernas och de ideella organisationernas verksamhet på kulturmiljöområdet. Ett omfattande arbete med att utveckla tillgängligheten till kulturmiljön och i synnerhet äldre skyddad bebyggelse återstår.

Även Riksantikvarieämbetet har under strategiperioden i ökande grad integrerat funktionshindersperspektivet i den egna bidragsgivningen.

Myndigheten för tillgänglighet gör årligen öppna jämförelser av tillgängligheten på statliga

myndigheter. Inom kulturområdet har myndigheterna högst poäng gällande tillgänglighet till lokaler, medan det fortfarande är flera som i högre grad kan tillgänglighetsanpassa sin kommunikation och information. När det gäller den grundläggande tillgängligheten, som bl.a. handlar om i vilken grad funktionshindersperspektivet finns med i myndighetens planering, har det skett fler försämringar än förbättringar jämfört med föregående år som framgår av tabell 4.7.

Tabell 4.7 Statliga kulturmyndigheters grundläggande tillgänglighet 2015

Maxpoäng 13

	2014	2015
Myndigheten för tillgängliga medier	12	12
Statens kulturråd	13	11
Forum för levande historia	12	12
Statens maritima museer	11	8
Livrustkammaren och Skoklosters slott med Stiftelsen Hallwylska museet	12	11
Nationalmuseum med Prins Eugens Waldermars udde	6	4
Riksantikvarieämbetet	9	9
Riksutställningar	10	10
Statens försvarshistoriska museer	11	10
Statens centrum för arkitektur och design	9	5
Riksarkivet	8	8
Institutet för språk och folkminnen	10	9
Naturhistoriska riksmuseet	8	7
Statens musikverk	7	7
Moderna museet	10	10
Statens museer för världskultur	6	7
Statens historiska museer	4	6
Statens konstråd	8	8

Källa: Myndigheten för delaktighet

Nationella minoriteters kultur

Att främja de nationella minoriteternas möjligheter att behålla och utveckla sitt språk och sin kultur, och i synnerhet främjandet av barns utveckling av en kulturell identitet, är skyldigheter för det allmänna enligt lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk.

Statens kulturråd fördelar särskilda medel för att främja det samiska folkets och övriga nationella minoriteters kulturverksamhet. Liksom föregående år fördelades merparten av bidragen 2015 som verksamhetsbidrag till fem verksamheter: Uusi Teatteri, Tornedalsteatern, Sverigefinska biblioteket i Stockholm, Judiska

biblioteket och Romska kulturcentret. Kulturrådet fördubblade nästan under 2015 budgeten för bidrag till planerad utgivning av nationella minoriteters litteratur jämfört med föregående år. Summan av alla beviljade bidrag till nationella minoriteters kulturverksamhet uppgick 2015 till ca 10,2 miljoner kronor, att jämföra med ca 9,3 miljoner kronor för 2014 och ca 12,3 miljoner kronor för 2013.

Under året har samråd hållits med nationella minoritetsorganisationer kring Statens kulturråds särskilda bidrag och kultursamverkansmodellen.

Bidrag till samisk kultur fördelas även av Sametinget, vars anslagsmedel 2015 uppgick till ca 14,4 miljoner kronor. Bidraget används för verksamhet med en samisk bibliotekskonsulent, för bidrag till Sámi Teáhter (Giron Sámi Teáhter) samt till bidrag inom samiskt konst- och kulturliv.

Det civila samhället

Av den årliga uppföljningen av politiken för det civila samhället för 2015 framgår att de statliga insatserna inom kulturområdet är fortsatt omfattande. Många kulturverksamheter runt om i landet drivs av aktörer inom det civila samhället och många kulturinstitutioner samverkar med civilsamhället.

I tidigare utvärderingar av kultursamverkansmodellen har det framkommit att samverkan med det civila samhället behöver utvecklas. Riksdagens uppföljnings- och utvärderingsgrupp har gjort en bred genomlysning av kultursamverkansmodellens första fem år. Utvärderingen visar att en tydlig effekt av modellens införande är ökad dialog mellan landsting, kommuner, institutioner, kulturskapare och civilsamhälle inom länet, men att det alltjämt finns utvecklingspotential.

Regional fördelning av statligt stöd

Statens kulturråd redovisar årligen det regionala utfallet av myndighetens bidragsgivning. År 2015 uppgick Kulturrådets bidragsgivning till ca 2 miljarder kronor varav 1,6 miljarder kronor kunnat härledas till en specifik region. Det regionala utfallet för 2014 och 2015 framgår av tabell 4.8 nedan.

Den regionala fördelningen 2015 visar att det finns stora skillnader mellan regionerna. Västra Götaland står för nästan en femtedel av Kulturrådets bidragsgivning och Skåne län respektive Stockholms län för en tiondel var. Det regionala utfallet i antalet kronor per invånare är dock störst i Västerbotten och Gotland. I snitt ligger det statliga stödet per invånare på 167 kr per invånare 2015.

Några större förändringar mellan 2014 och 2015 har inte skett för de flesta regionerna. Norrbottens andel har ökat något, mycket på

grund av ökat stöd inom satsningen Skapande skola. I Umeå och Stockholm har stödet minskat kraftigt mellan åren. I Umeå beror minskningen på att dess del av anslaget för Umeå Europas kulturhuvudstad 2014 inte längre var aktuellt 2015. I Stockholm beror minskningen till stor del på att man gör en annan bedömning av hur man härleder stöder till ett antal organisationer i Stockholmsregionen.

Tabell 4.8 Statliga medel till kulturverksamheter, fördelat per län och per invånare 2014–2015*Tusental kronor (totalt) och kronor (per invånare), löpande priser.*

	2014	Kr/inv	2015	Kr/inv
Län				
Stockholm	206 965	94	189 379	85
Uppsala	49 540	142	49 341	139
Södermanland	33 648	120	31 762	112
Östergötland	83 539	189	84 498	190
Jönköping	42 151	122	40 148	115
Kronoberg	40 118	212	38 620	202
Kalmar	36 383	154	36 906	155
Gotland	25 655	448	25 012	436
Blekinge	20 463	133	19 967	128
Skåne	241 191	187	233 113	179
Halland	33 070	106	33 470	106
Västra Götaland	368 784	226	363 317	220
Värmland	58 775	214	58 945	214
Örebro	44 684	155	44 490	153
Västmanland	37 259	142	37 580	142
Dalarna	42 046	151	43 070	153
Gävleborg	44 342	158	44 136	157
Västernorrland	55 841	230	53 351	219
Jämtland	34 670	273	33 608	264
Västerbotten	124 542	475	95 625	363
Norrbottn	54 536	218	57 320	230
Summa	1 678 202	176	1 613 658	167
Medel som inte har fördelats regionalt	338 554		419 938	
Totalt	2 016 756		2 033 596	

Källa: Statens kulturråd

Redovisning av vissa kulturinstitutioners hyreskostnader

I budgetpropositionen för 2016 aviserades att hyreskostnader för vissa kulturfastigheter ska redovisas vartannat år. Nästa gång detta sker blir i budgetpropositionen för 2018.

4.4.3 Analys och slutsatser

Statens stöd till kulturområdet bidrar till såväl konstnärlig kvalitet som ett brett utbud av kultur i hela landet. Bidraget som fördelas inom ramen för Skapande skola når allt fler elever och numera även förskolebarn. Vidare bedömer regeringen att Kulturrådets och Riksantikvarieämbetets arbete har ökat medvetenheten och kunskapen om tillgänglighet och i ökande grad har bidragit till att integrera tillgänglighetsfrågorna inom de kulturinstitutioner och aktörer som mottar stöd. Myndigheternas arbete har också tydliggjort behovet av ytterligare insatser för att bidra till att förbättra möjligheten för personer med funktionsnedsättning att delta i kulturlivet, exempelvis ökade kunskaper om krav och tillämpliga standarder. Regeringen gör dock bedömningen att de statliga kulturmyndigheterna bör kunna utveckla sin grundläggande tillgänglighet och kommer därför att noga följa detta arbete.

Regeringen framhåller även vikten av att fler får möjlighet att utöva kultur. Regeringen konstaterar att även om landstingen och regionerna kommit olika långt i sitt arbete med att främja nationella minoriteters kultur har frågan fortsatt lyfts under 2015 i högre utsträckning än tidigare och kompetensen på regional nivå ökar. Regeringen bedömer att Statens kulturråds arbete för nationella minoriteters kultur har utvecklats positivt, samt betonar att Sametinget som förvaltningsmyndighet för samisk kultur har ett viktigt uppdrag att bidra till utvecklingen av ett starkt och mångfaldigt samiskt konst- och kulturliv.

Regeringen avser vidare att fortsatt följa att myndigheter och institutioner inom kulturområdet arbetar aktivt för ökad öppenhet och mångfald avseende hbtq-frågor i enlighet med regeringens strategi för lika rättigheter och möjligheter oavsett sexuell läggning, könsidentitet eller könsuttryck.

Kultursamverkansmodellen är, tillsammans med andra satsningar, en betydelsefull del i att stärka kulturen i hela landet. Regeringens utgångspunkt är att det är viktigt att värna den grundläggande rätten till kultur, samtidigt som möjligheten till regional variation inom kultursamverkansmodellen ska vara god. Mot den bakgrunden anser regeringen att det är centralt att staten fortsatt tar sin del av ansvaret för att stödja regional och lokal kulturverksamhet och möjliggöra för fler att ta del av och utöva kultur. Det är viktigt inte minst för att skapa ett öppet samhälle som främjar delaktighet och demokrati. Kulturutskottets utvärdering kommer att vara en viktig grund för regeringens översyn av den framtida inriktningen och vilka utvecklingsmöjligheter som finns för kultursamverkansmodellen.

Den nya satsningen Äga rum 2016–2018 främjar utbudet av kultur och möjligheten till eget skapande i områden med lågt valdeltagande och andra socioekonomiska utmaningar. Regeringen kommer att noga följa satsningens effekter.

På ett flertal håll pågår olika digitaliseringsinsatser inom kulturverksamheterna som kan bidra till att stärka utbudet av och tillgången till kultur i hela landet.

Regeringen bedömer att statens bidrag till, och samverkan med, det civila samhället på kulturens olika områden har stor betydelse för att uppnå de nationella kulturpolitiska målen. Det civila samhällets insatser är en förutsättning för ett fritt, obundet och dynamiskt kulturliv. Vidare breddar och kompletterar det civila samhället på många sätt det utbud av kultur som offentliga aktörer tillhandahåller. Det finns en positiv växelverkan mellan det breda och det professionella utövandet. Regeringskansliets interdepartementala arbetsgrupp för civilsamhällesfrågor har under året tagit fram en modell i syfte att höja kvaliteten på beslutsunderlag angående sakfrågor inom olika politikområden. Regeringen har därmed skapat bättre möjligheter för att i fortsättningen tillvarata den expertis och den utvecklingskraft som aktörer inom det civila samhället på kulturområdet kan bidra med i utvecklingen av kulturpolitiken. Betänkandet Palett för ett stärkt civilsamhälle (SOU 2016:13) överlämnades till regeringen våren 2016 och har remissbehandlats (se avsnitt 16.4.3).

Anslaget till forsknings- och utvecklingsinsatser inom kulturområdet har använts till

projekt som utvecklar verksamheterna och bidrar till en ökad kunskapsuppbyggnad inom både kulturområdet och samhället i stort. Flera av myndigheterna som får del av anslaget har även betonat vikten av att ha egna forskningsmedel som kan fungera som bas inför ansökningar om externa forskningsmedel och forskningssamarbeten. Regeringen bedömer därför att medlen är ett viktigt strategiskt verktyg i institutionernas kunskapsuppbyggnad.

Regeringen bedömer att genomförda analyser av kulturpolitikens effekter är viktiga underlag för det fortsatta arbetet med att nå de kulturpolitiska målen.

Kulturella och kreativa näringar är i dag en etablerad horisontell fråga. Frågor som rör främjande av kulturella och kreativa näringar drivs i dag inom flera departement och utgiftsområden.

Många konstformer arbetar redan i dag integrerat över landsgränser och internationella kontakter är en alltmer naturlig del i skapandet. Statens kulturråds arbete med att utveckla formerna för uppföljning och redovisning av myndighetens internationella verksamhet bör fortsätta.

Det internationella samarbetet har under den senaste tiden präglats såväl av migrations- och flyktingsituationen som av den förstörelse av kulturarv som skett i samband med krigshandlingar i bl.a. Syrien och Irak. Frågan om kulturarvets förstörelse och den illegala handeln har lyfts i det nordiska samarbetet, Europarådet, EU och Unesco. Inte minst i ljuset av att den illegala handeln med kulturföremål beräknas vara en stor del av terroristorganisationen Daeshs finansiering blir samarbetet inom och mellan internationella organisationer på detta område allt viktigare. Regeringen bedömer vidare att det finns anledning för de nordiska kulturministrarna att i det framtida samarbetet i högre grad ta tillvara den potential som finns i det nordiska kulturlivet och civilsamhället för integration och inkludering.

Kommissionens meddelande om kultur i utrikes förbindelser rymmer förslag om ett mer strategiskt arbetssätt för EU:s olika institutioner. Både rådet och Europaparlamentet har stöttat arbetet för att utveckla formerna, vilket är viktigt att konstatera.

4.5 Budgetförslag

4.5.1 1:1 Statens kulturråd

Tabell 4.9 Anslagsutveckling

Tusental kronor

2015	Utfall	44 468	Anslags-sparande	531
2016	Anslag	43 715 ¹	Utgifts-prognos	43 611
2017	Förslag	44 483		
2018	Beräknat	45 570 ²		
2019	Beräknat	46 636 ³		
2020	Beräknat	47 629 ⁴		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2016 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 44 487 tkr i 2017 års prisnivå.

³ Motsvarar 44 486 tkr i 2017 års prisnivå.

⁴ Motsvarar 44 486 tkr i 2017 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Statens kulturråds förvaltningsutgifter.

Regeringens överväganden

Tabell 4.10 Härledning av anslagsnivån 2017–2020 för 1:1 Statens kulturråd

Tusental kronor

	2017	2018	2019	2020
Anvisat 2016 ¹	43 715	43 715	43 715	43 715
<i>Förändring till följd av:</i>				
Pris- och löne- omräkning ²	779	1 863	2 929	3 923
Beslut	-12	-8	-8	-9
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt	1	0	0	0
Förslag/ beräknat anslag	44 483	45 570	46 636	47 629

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2015 (bet. 2015/16:FiU10).

Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2016. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2018–2020 är preliminär.

Regeringen föreslår att 44 483 000 kronor anvisas under anslaget 1:1 *Statens kulturråd* för 2017. För 2018, 2019 och 2020 beräknas anslaget till 45 570 000 kronor, 46 636 000 kronor respektive 47 629 000 kronor.

4.5.2 1:2 Bidrag till allmän kulturverksamhet, utveckling samt internationellt kulturutbyte och samarbete

Tabell 4.11 Anslagsutveckling

Tusental kronor

2015	Utfall	195 754	Anslags-sparande	28
2016	Anslag	356 466 ¹	Utgifts-prognos	351 348
2017	Förslag	336 301		
2018	Beräknat	337 284		
2019	Beräknat	297 682		
2020	Beräknat	297 682		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2016 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till allmän kulturverksamhet, utveckling samt internationellt kulturutbyte och samarbete. Anslaget får användas för utgifter för administration, uppföljning och genomförande av verksamheten.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2017 för anslaget 1:2 *Bidrag till allmän kulturverksamhet, utveckling samt internationellt kulturutbyte och samarbete* besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 25 000 000 kronor 2018.

Skälen för regeringens förslag: De aktörer som får bidrag inom ramen för detta anslag har behov av att kunna planera sin verksamhet för kommande år. Ett bemyndigande möjliggör en mer långsiktig planering. Regeringen bör därför bemyndigas att under 2017 för anslaget 1:2 *Bidrag till allmän kulturverksamhet, utveckling samt internationellt kulturutbyte och samarbete* besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 25 000 000 kronor 2018.

Tabell 4.12 Beställningsbemyndigande för anslaget 1:2 Bidrag till allmän kulturverksamhet, utveckling samt internationellt kulturutbyte och samarbete

Tusental kronor

	Prognos 2016	Förslag 2017	Beräknat 2018
Ingående åtaganden		25 000	
Nya åtaganden	25 000	25 000	
Infriade åtaganden		-25 000	-25 000
Utestående åtaganden	25 000	25 000	
Erhållet/förslaget bemyndigande	25 000	25 000	

Regeringens överväganden

Tabell 4.13 Härledning av anslagsnivån 2017–2020 för 1:2 Bidrag till allmän kulturverksamhet, utveckling samt internationellt kulturutbyte och samarbete

Tusental kronor

	2017	2018	2019	2020
Anvisat 2016¹	345 966	345 966	345 966	345 966
<i>Förändring till följd av:</i>				
Beslut	-9 697	-10 691	-50 291	-50 291
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt ²	32	2 009	2 007	2 007
Förslag/beräknat anslag	336 301	337 284	297 682	297 682

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2015 (bet. 2015/16:FIU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Anslaget beräknas fr.o.m. 2017 med ett bestämt nominellt belopp. Mot bakgrund av detta tillförs anslaget 32 000 kronor 2017 och fr.o.m. 2018 årligen 2 009 000 kronor vilket motsvarar den prisomräkning som hade skett om anslaget fortsatt hade pris- och löneomräknats.

Tidigare beslutade och aviserade anslagsförändringar innebär att anslaget minskas med 9 697 000 kronor för 2017, 10 691 000 kronor för 2018, och med 50 291 000 kronor fr.o.m. 2019. I huvudsak beror minskningen på hur fördelningen av vissa tidsbegränsade satsningar fördelar sig mellan olika verksamhetsår.

Regeringen föreslår att 336 301 000 kronor anvisas under anslaget 1:2 *Bidrag till allmän kulturverksamhet, utveckling samt internationellt kulturutbyte och samarbete* för 2017. För 2018, 2019 och 2020 beräknas anslaget till 337 284 000 kronor, 297 682 000 kronor respektive 297 682 000 kronor.

4.5.3 1:3 Skapande skola

Tabell 4.14 Anslagsutveckling

Tusental kronor

2015	Utfall	183 625	Anslags-sparande	-54
2016	Anslag	185 533 ¹	Utgifts-prognos	182 816
2017	Förslag	187 654		
2018	Beräknat	191 825		
2019	Beräknat	181 824		
2020	Beräknat	181 824		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2016 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till Skapande skola för barn i förskola, förskoleklass, grundskola och motsvarande skolformer. Anslaget får även användas för utgifter för administration, främjande, uppföljning och genomförande av verksamheten.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2017 för anslaget 1:3 *Skapande skola* besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 50 000 000 kronor 2018.

Skälen för regeringens förslag: Inom anslaget fördelas stöd till kulturverksamhet i skolan som innefattar ett samarbete mellan konstnärer eller institutioner och skolan. För att ge skolhuvudmän och kulturaktörer bättre planeringsförutsättningar behövs ett bemyndigande för anslaget. Regeringen bör därför bemyndigas att under 2017 för anslaget 1:3 *Skapande skola* besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 50 000 000 kronor 2018.

Tabell 4.15 Beställningsbemyndigande för anslaget 1:3 Skapande skola

Tusental kronor

	Utfall 2015	Prognos 2016	Förslag 2017	Beräknat 2018
Ingående åtaganden			50 000	
Nya åtaganden		50 000	50 000	
Infriade åtaganden			-50 000	-50 000
Utestående åtaganden	0	50 000	50 000	
Erhållet/förslaget bemyndigande	100 000	100 000	50 000	

Regeringens överväganden**Tabell 4.16 Härledning av anslagsnivån 2017–2020 för 1:3 Skapande skola**

Tusental kronor

	2017	2018	2019	2020
Anvisat 2016¹	185 533	185 533	185 533	185 533
<i>Förändring till följd av:</i>				
Beslut	-1	-1	-10 001	-10 001
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt ²	2 122	6 293	6 292	6 292
Förslag/ beräknat anslag	187 654	191 825	181 824	181 824

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2015 (bet. 2015/16:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Anslaget beräknas fr.o.m. 2017 med ett bestämt nominellt belopp. Mot bakgrund av detta tillförs anslaget 2 122 000 kronor för 2017 och fr.o.m. 2018 årligen 6 292 000 kronor vilket motsvarar den prisomräkning som hade skett om anslaget fortsatt hade pris- och löneomräknats.

Tidigare beslutade och aviserade anslagsförändringar innebär att anslaget minskas med ca 10 000 000 kronor 2019 och 2020. I huvudsak beror detta på att en tidsbegränsad satsning inom Skapande skola upphör 2019.

Regeringen föreslår att 187 654 000 kronor anvisas under anslaget 1:3 *Skapande skola* för 2017. För 2018, 2019 och 2020 beräknas anslaget till 191 825 000 kronor, 181 824 000 kronor respektive 181 824 000 kronor.

4.5.4 1:4 Forsknings- och utvecklingsinsatser inom kulturområdet**Tabell 4.17 Anslagsutveckling**

Tusental kronor

			Anslags- sparande	
2015	Utfall	38 239		350
2016	Anslag	38 775 ¹	Utgifts- prognos	38 617
2017	Förslag	39 481		
2018	Beräknat	40 153		
2019	Beräknat	40 153		
2020	Beräknat	40 153		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2016 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för forsknings- och utvecklingsinsatser inom kulturområdet. Anslaget får även användas för utgifter för administration och genomförande av verksamheten.

Regeringens överväganden

Tabell 4.18 Härledning av anslagsnivån 2017–2020 för 1:4 Forsknings- och utvecklingsinsatser inom kulturområdet

Tusental kronor

	2017	2018	2019	2020
Anvisat 2016¹	38 775	38 775	38 775	38 775
<i>Förändring till följd av:</i>				
Beslut				
Överföring till/ från andra anslag				
Övrigt ²	706	1 378	1 378	1 378
Förslag/beräknat anslag	39 481	40 153	40 153	40 153

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2015 (bet. 2015/16:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Anslaget beräknas fr.o.m. 2017 med ett bestämt nominellt belopp. Mot bakgrund av detta tillförs anslaget 706 000 kronor för 2017 och 1 378 000 kronor fr.o.m. 2018 vilket motsvarar den prisomräkning som hade skett om anslaget fortsatt hade pris- och löneomräknats.

Regeringen föreslår att 39 481 000 kronor anvisas under anslaget 1:4 *Forsknings- och utvecklingsinsatser inom kulturområdet* för 2017. För 2018, 2019 och 2020 beräknas anslaget till 40 153 000 kronor, 40 153 000 kronor respektive 40 153 000 kronor.

4.5.5 1:5 Stöd till icke-statliga kulturlokaler

Tabell 4.19 Anslagsutveckling

Tusental kronor

2015	Utfall	8 284	Anslags- sparande	1 591
2016	Anslag	9 851 ¹	Utgifts- prognos	9 710
2017	Förslag	9 851		
2018	Beräknat	9 852		
2019	Beräknat	9 852		
2020	Beräknat	9 852		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2016 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till icke-statliga kulturlokaler för ändring, tillbyggnad och handikappanpassning av sådana lokaler.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2017 för anslaget 1:5 *Stöd till icke-statliga kulturlokaler* besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 9 000 000 kronor 2018 och 2019.

Skälen för regeringens förslag: Projekt som ryms inom stödet till icke-statliga kulturlokaler kan sträcka sig över flera kalenderår. Stöd betalas ut när projekten är avslutade. Regeringen bör därför bemyndigas att under 2017 för anslaget 1:5 *Stöd till icke-statliga kulturlokaler* besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 9 000 000 kronor 2018 och 2019.

Tabell 4.20 Beställningsbemyndigande för anslaget 1:5 Stöd till icke-statliga kulturlokaler

Tusental kronor

	Utfall 2015	Prognos 2016	Förslag 2017	Beräknat 2018	Beräknat 2019
Ingående åtaganden	6 776	7 422	9 000		
Nya åtaganden	7 367	9 000	7 350		
Infriade åtaganden	-6 721	-7 422	-7 350	-7 350	-1 650
Utestående åtaganden	7 422	9 000	9 000		
Erhållet/förslaget bemyndigande	9 000	9 000	9 000		

Regeringens överväganden**Tabell 4.21 Härledning av anslagsnivån 2017–2020 för 1:5 Stöd till icke-statliga kulturlokaler**

Tusental kronor

	2017	2018	2019	2020
Anvisat 2016¹	9 851	9 851	9 851	9 851
<i>Förändring till följd av:</i>				
Beslut		1	1	1
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt				
Förslag/ beräknat anslag	9 851	9 852	9 852	9 852

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2015 (bet. 2015/16:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Regeringen föreslår att 9 851 000 kronor anvisas under anslaget 1:5 *Stöd till icke-statliga kulturlokaler* för 2017. För 2018, 2019 och 2020 beräknas anslaget till 9 852 000 kronor, 9 852 000 kronor respektive 9 852 000 kronor.

4.5.6 1:6 Bidrag till regional kulturverksamhet**Tabell 4.22 Anslagsutveckling**

Tusental kronor

2015	Utfall	1 297 331	Anslags- sparande	1 574
2016	Anslag	1 314 576 ¹	Utgifts- prognos	1 296 211
2017	Förslag	1 422 836		
2018	Beräknat	1 445 510 ²		
2019	Beräknat	1 483 522 ³		
2020	Beräknat	1 529 789 ⁴		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2016 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 1 414 180 tkr i 2017 års prisinivå.

³ Motsvarar 1 409 553 tkr i 2017 års prisinivå.

⁴ Motsvarar 1 409 554 tkr i 2017 års prisinivå.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till regionala och lokala kulturverksamheter inom följande områden:

- professionell teater-, dans- och musikverksamhet,
- museiverksamhet,
- bibliotek-, läs- och litteraturfrämjande verksamhet,
- konst- och kulturfrämjande verksamhet,
- regional enskild arkivverksamhet,
- filmkulturell verksamhet,
- främjande av hemslöjd.

Anslaget får användas för utgifter för tidsbegränsade utvecklingsinsatser samt för bidrag till det civila samhället och de professionella kulturskaparnas medverkan i arbetet med att ta fram och genomföra regionala kulturplaner. Anslaget får även användas för Kungl. bibliotekets genomförande av det samlade ansvaret för statens stöd och samordning inom biblioteksväsendet. Anslaget får även användas för kvalitetsstärkande insatser inom scenkonstområdet samt för Statens kulturråds arbete med bedömning, uppföljning och främjande inom ramen för kultursamverkansmodellen.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2017 för anslaget 1:6 *Bidrag till regional kulturverksamhet* besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 55 000 000 kronor 2018 och 2019.

Skälen för regeringens förslag: De aktörer som får bidrag inom ramen för detta anslag har behov av att kunna planera sin verksamhet för kommande år. Ett bemyndigande på anslaget minskar antalet beslut som behöver fattas och möjliggör en mer långsiktig planering för mottagare av stödet. Regeringen bör därför bemyndigas att under 2017 för anslaget 1:6 *Bidrag till regional kulturverksamhet* besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 55 000 000 kronor 2018 och 2019.

Tabell 4.23 Beställningsbemyndigande för anslaget 1:6 Bidrag till regional kulturverksamhet

Tusental kronor

	Prognos 2016	Förslag 2017	Beräknat 2018	Beräknat 2019
Ingående åtaganden		40 000		
Nya åtaganden	40 000	40 000		
Infriade åtaganden		-25 000	-40 000	-15 000
Utestående åtaganden	40 000	55 000		
Erhållet/föreslaget bemyndigande	40 000	55 000		

Regeringens överväganden

Tabell 4.24 Härledning av anslagsnivån 2017–2020 för 1:6 Bidrag till regional kulturverksamhet

Tusental kronor

	2017	2018	2019	2020
Anvisat 2016¹	1 314 576	1 314 576	1 314 576	1 314 576
<i>Förändring till följd av:</i>				
Pris- och löne- omräkning ²	15 038	44 494	84 812	128 455
Beslut	93 222	86 440	84 135	86 758
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt				
Förslag/ beräknat anslag	1 422 836	1 445 510	1 483 522	1 529 789

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2015 (bet. 2015/16:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2016. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2018–2020 är preliminär.

Nu föreslagna och aviserade anslagsförändringar innebär att anslaget ökas med 30 000 000 kronor årligen för 2017–2020 för en förstärkning av kultursamverkansmodellen. Vidare ökas anslaget med 5 000 000 kronor årligen för 2017–2020 för läsfrämjande insatser under skollov.

För en förstärkning av den musikaliska scenkonsten i hela landet ökas anslaget med 58 000 000 kronor för 2017, med 50 000 000 kronor för 2018 och med 53 000 000 årligen för 2019 och 2020.

Regeringen föreslår att 1 422 836 000 kronor anvisas under anslaget 1:6 *Bidrag till regional kulturverksamhet* för 2017. För 2018, 2019 och 2020 beräknas anslaget till 1 445 510 000 kronor, 1 483 522 000 kronor respektive 1 529 789 000 kronor.

4.5.7 1:7 Myndigheten för kulturanalys

Tabell 4.25 Anslagsutveckling

Tusental kronor

2015	Utfall	15 705	Anslags- sparande	195
2016	Anslag	15 500 ¹	Utgifts- prognos	15 864
2017	Förslag	14 411		
2018	Beräknat	14 657 ²		
2019	Beräknat	14 928 ³		
2020	Beräknat	14 694 ⁴		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2016 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 14 411 tkr i 2017 års prisnivå.

³ Motsvarar 14 393 tkr i 2017 års prisnivå.

⁴ Motsvarar 13 859 tkr i 2017 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Myndigheten för kulturanalys förvaltningsutgifter. Anslaget får även användas för utgifter för forsknings- och utvecklingsinsatser.

Regeringens överväganden

Tabell 4.26 Härledning av anslagsnivån 2017–2020 för 1:7 Myndigheten för kulturanalys

Tusental kronor

	2017	2018	2019	2020
Anvisat 2016¹	15 500	15 500	15 500	15 500
<i>Förändring till följd av:</i>				
Pris- och löne- omräkning ²	222	490	807	1 169
Beslut	-2 657	-2 701	-2 755	-2 816
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt	1 346	1 368	1 376	841
Förslag/ beräknat anslag	14 411	14 657	14 928	14 694

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2015 (bet. 2015/16:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2016. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2018–2020 är preliminär.

Nu föreslagna och aviserade anslagsförändringar innebär att anslaget minskas med 1 300 000 kronor fr.o.m. 2017 för att bidra till att finansiera prioriterade satsningar.

Regeringen föreslår att 14 411 000 kronor anvisas under anslaget 1:7 *Myndigheten för kulturanalys* för 2017. För 2018, 2019 och 2020

beräknas anslaget till 14 657 000 kronor, 14 928 000 kronor respektive 14 694 000 kronor.

4.5.8 Bidrag till kulturverksamhet från AB Svenska Spel

Regeringens förslag: Riksdagen godkänner att regeringen på AB Svenska Spels bolagsstämma 2017 verkar för att bolagsstämman beslutar om ett bidrag för konst, teater och andra kulturella ändamål som motsvarar 1/26 av bolagets överskott 2016 från Nya Penninglotten samt att bidraget ska fördelas enligt de närmare anvisningar som beslutas av regeringen.

5 Teater, dans och musik

5.1 Omfattning

Avsnittet omfattar statens bidrag till Kungliga Operan AB, Kungliga Dramatiska Teatern AB, Riksteatern, Stiftelsen Dansens Hus, Stiftelsen

Drottningholms Slottsteater och Voksenåsen AS. Vidare omfattas det statliga stödet till den fria scenkonsten och Statens musikverk.

5.2 Utgiftsutveckling

Tabell 5.1 Utgiftsutveckling inom Teater, dans och musik, utgiftsområde 17

Miljoner kronor

	Utfall 2015	Budget 2016 ¹	Prognos 2016	Förslag 2017	Beräknat 2018	Beräknat 2019	Beräknat 2020
<i>Teater, dans och musik</i>							
2:1 Bidrag till Operan, Dramaten, Riksteatern, Dansens Hus, Drottningholms slottsteater och Voksenåsen	978	989	989	1 007	1 017	1 019	1 026
2:2 Bidrag till vissa teater-, dans- och musikändamål	189	189	186	191	191	191	191
2:3 Statens musikverk	111	111	112	112	114	116	118
Summa Teater, dans och musik	1 278	1 289	1 287	1 309	1 322	1 325	1 335

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2016 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

5.3 Mål

I avsnitt 3.4 anges de mål för den nationella kulturpolitiken som riksdagen beslutat.

- fördelning av statliga bidrag till den fria scenkonsten bl.a. med avseende på olika verksamheter, barn och unga samt kön, och
- fördelade bidrag och insatser kring internationell och interkulturell verksamhet.

5.4 Resultatredovisning

5.4.1 Bedömningsgrunder

Bedömningen av resultatet inom teater, dans och musik utgår från

- utbud, besöksiffror, antalet föreställningar, beläggning samt verksamhet riktad till barn och unga för statliga kulturinstitutioner,

Bedömningen görs vidare utifrån resultat relaterade till relevanta bedömningsgrunder gemensamma för kulturområdet (se avsnitt 4.4.1).

5.4.2 Resultat

Genom den verksamhet som bedrivs av institutioner, fria utövare och aktörer inom det

civila samhället kommer statens bidragsgivning en stor publik till del i hela landet. Under 2015 har de statligt stödda scenkonstverksamheterna bidragit till ett stort och brett utbud som kännetecknats av hög konstnärlig kvalitet. Många scenkonstaktörer runt om i landet har gjort särskilda insatser för att nå och engagera nyanlända.

Statens insatser kompletteras i många fall av andra offentliga insatser och av privata aktörer inom olika delar av scenkonstområdet.

Nya regler för statliga pensioner inom scenkonstområdet har trätt i kraft 2015 och nya tillämpningsregler för anställningar av musiker och sångare kommer att träda i kraft 2017. Från och med 2015 upphörde den statliga regleringen av tjänstepensionerna på scenkonstområdet och ersattes med en kollektivavtalsreglerad pensionsordning. Den nya pensionsordningen innebär att medel frigörs för andra ändamål inom scenkonstområdet. För 2015 öronmärkte därför regeringen totalt 60 miljoner kronor till kvalitetsförstärkande insatser inom scenkonstområdet inom berörda anslag. Hösten 2015 beslutade Skatteverket om nya regler fr.o.m. 2017 vad gäller det s.k. schablonavdraget som arbetsgivare får göra för anställningar av musiker och sångare.

Statskontoret genomförde 2015 en myndighetsanalys av Statens musikverk. Med anledning av denna analys har myndigheten i rapporter till regeringen redovisat hur myndighetens interna styrning och uppföljning, kompetensförsörjning och bidragsgivningen till musiklivet ska vidareutvecklas.

Under våren 2015 beslutade regeringen om direktiv för en särskild utredare som ska ta fram förslag till en nationell strategi för den kommunala musik- och kulturskolan (dir. 2015:46). Utredaren ska lämna förslag om hur staten kan bidra till att göra den kommunala musik- och kulturskolan mer tillgänglig och jämlik.

Besöksutveckling

Tabell 5.2 Antal besökare (föreställningar) 2013–2015

	2013	2014	2015
Kungliga Dramatiska Teatern AB	252 144	303 785	274 058
Kungliga Operan AB	291 043	237 971	296 807
Regionala scenkonstinstitutioner m.m.	2 187 617	2 007 803	-
Fria scenkonsten (Statens kulturråd)	1 701 293	1 957 260	-
Dansens Hus	58 595	60 039	50 608
Drottningholms Slottsteater	8 825	8 786	5 555
Riksteatern	473 439	410 397	448 643
Totalt antal besökare	4 972 956	4 986 041	

¹ Könsupplagd statistik saknas

Den statligt stödda scenkonsten har en stor publik med nära fem miljoner besökare årligen, vilket framgår av tabell 5.2. ovan.

Landstingens bidragsgivning med statliga medel till scenkonstverksamheter huvudsakligen inom kultursamverkansmodellen genererar en publik på ca 2 miljoner besökare. Lika stor publik drar den fria scenkonsten (teater, dans och musik) som tilldelas bidrag av Statens kulturråd, enligt senaste tillgängliga statistik från 2014. De fria musikgrupperna står för mer än hälften av dessa besökare. De fria dans- respektive teatergrupperna har ett brett och betydelsefullt utbud som ofta riktas till barn och unga.

Bidragsgivning

Tabell 5.3 Bidragsgivning till scenkonstområdet

Miljoner kronor	2013	2014	2015
Bidrag till Kungl. Operan, Dramaten, Riksteatern, Dansens Hus, Drottningholms Slottsteater och Voksenåsen	958	978,9	977,7
Kultursamverkansmodellen och Stockholms län	935,1	951,1	939,9
Statens kulturråd (fria aktörer, scenkonstallianser m.m.)	303,7	292,7	320,3
Statens musikverk (samverkansprojekt)	25	25,7	25,7
Konstnärsnämnden (enskilda konstnärer)	37,9	38,4	45,4
Total bidragsgivning	2 259,7	2 286,8	2 309,0

Som tabell 5.3 ovan visar uppgår den totala statliga bidragsgivningen till scenkonstområdet till ca 2,3 miljarder kronor årligen 2013–2015. Därmed utgör området omkring en tredjedel av hela den statliga kulturbudgeten. En stor del, ca 38 procent av de statliga medlen, beslutar landstingen om inom ramen för kultursamverkansmodellen. Medlen inom modellen kan lämnas till såväl institutioner som till andra organisationer, t.ex. fria aktörer med regionala uppdrag.

I det stöd till fria grupper som Statens kulturråd fördelar ingår bl.a. stödet till nationella minoriteter. Mer än hälften (5,5 miljoner kronor) av det totala särskilda stödet på 10,1 miljoner kronor fördelades till scenkonstområdet 2015. Vidare ingår även 82 miljoner kronor som fördelats till de tre allianserna, Musik-, Teater- respektive Dansalliansen. Från och med 2015 har dessa stärkts med totalt 20 miljoner kronor för att möjliggöra att antalet anställda frilansande konstnärer kan öka (se även avsnitt 8.4.2.).

Genom den reform om att främja låga taxor i kultur- och musikskolorna som trätt i kraft under 2016 ökas statens bidragsgivning med ytterligare 100 miljoner kronor årligen.

Jämställdhet

I regeringens styrning av myndigheter och organisationer inom scenkonstområdet och i

villkoren för bidragsgivningen framgår att jämställdhet ska integreras i verksamheterna.

Den statliga bidragsgivningen inom scenkonstområdet är jämställd i den meningen att inget kön är representerat med mer än 60 procent. Statens kulturråd, Statens musikverk och Konstnärsnämnden, som alla har regeringens uppdrag att integrera jämställdhet i all sin verksamhet 2015–2018, redovisar att den direkta bidragsgivningen är jämställd. Ett undantag är Konstnärsnämndens bidragsgivning till dansområdet där andelen kvinnor uppgår till 68 procent. Konstnärsnämnden förklarar detta med att kvinnor dominerar stort bland de yrkesverksamma.

Kulturrådet och Musikverket lyfter dock fram att det finns fortsatta behov av att verka för ökad jämställdhet, särskilt inom musikområdet. Enligt en rapport som tagits fram av Föreningen Kvinnlig Anhopning av Svenska Tonsättare (KVA) i samverkan med Föreningen Svenska Tonsättare (FST), Statistik över offentliga orkestrar (dnr Ku2015/00572/KI), har orkestrar som tilldelats statligt stöd långt kvar till en jämställd repertoar. Kulturrådet och Musikverket har därför regeringens uppdrag 2016 att i samverkan med berörda aktörer främja en mer jämställd repertoar. Föreningen Kvinnor Upp På Pulten (KUPP) har 2015 genomfört en studie som visar att förekomsten av svenska kvinnliga dirigenter bland orkestrar som tilldelats statligt stöd är mycket låg (dnr Ku2016/00616/KI).

Kungliga Operan AB (Operan), Kungliga Dramatiska teatern AB (Dramaten) och Dansens Hus arbetar för att främja verk av kvinnliga upphovsmän. På Operan är de äldre verken i hög grad skapade av män men när det gäller nya beställningar bedrivs ett aktivt arbete för att öka andelen verk av kvinnor. På Dramaten är kvinnliga regissörer underrepresenterade på stora scenen medan könsfördelningen är jämn när det gäller fördelningen på samtliga scener. Hälften av de 41 gästspel som visades på Dansens Hus under 2015 var verk av kvinnliga koreografer.

Samverkan och internationellt

Samverkan och internationellt utbyte är viktiga förutsättningar för den konstnärliga utvecklingen. Svenska scenkonstaktörer samverkar såväl sinsemellan som med verksamheter och

aktörer inom både kulturområdet och andra samhällsområden. Samverkan inom kulturområdet fokuserar på frågor som handlar om konstnärlig kvalitet och ökad tillgänglighet. Scenkonsten finns väl representerad i hela landet och samverkar med aktörer inom bl.a. utbildning, folkbildning, sjukvård, äldreomsorg, besöksnäring och regional utveckling. Under 2015 har scenkonstens aktörer i hela landet öppnat upp sina verksamheter för flyktingar och nyanlända. Många av dessa satsningar görs i samverkan med scenkonstaktörer och andra.

Riksteatern har 2015 haft en bred samverkan, bl.a. för ökad internationalisering, interkulturellt utbyte och för att inkludera nyanlända. Tillsammans med Unesco och Statens kulturråd arrangerades 10-årsjubileet av Unescos mångfaldskonvention. I projektet Kompetensintegration samverkar Riksteatern med Svensk scenkonst, Arbetsförmedlingen och Teaterförbundet för att erbjuda nyanlända scenkonstare ingångar och praktikplatser i det svenska kulturlivet. Riksteatern arrangerar även Eldfesten som årligen lockar stor publik i Stockholm, Göteborg och Malmö.

Statens musikverk initierade 2015 ett projekt där Musikarrangörer i samverkan (MAIS), Regional Musik i Sverige och Musikcentrum Riks ska föreslå en nationell turnéstruktur inom musikområdet. Vidare har myndighetens samverkansavtal med Export Music Sweden förlängts 2016–2018 och kompletterats med ett uppdrag att visa upp svenska musikakter (eng. showcase). Hälften av Musikverkets bidragsgivning avser nationella samverkansprojekt och övriga hälften internationella samverkansprojekt. Även Statens kulturråd främjar svensk scenkonst i utlandet i samverkan med andra myndigheter. Under 2015 har det skett vid bl.a. internationella scenkonstmässor i New York och Seoul. En förfrågan om ett nordiskt utbyte med Sydkorea med fokus på scenkonst för barn och unga är ett av resultaten.

Kungl. Musikaliska akademien, som tilldelas statligt stöd genom Statens kulturråd, driver bl.a. projektet Levande Musikarv. Projektet tillgängliggör svensk musik från flera århundraden och genomförs i samverkan med Statens musikverk, Svensk Musik och Sveriges Radio och bidrar till ökad kunskap om det svenska musikaliska kulturarvet så att det kan levandegöras och även inspirera till nyskapande musik.

Den professionella dansen är, enligt Kulturrådet, starkt koncentrerad till storstäderna vilket beror på brist på scener och spelplatser runt om i Sverige i övrigt. Majoriteten av dansens upphovspersoner och dansare återfinns inom det fria kulturlivet. Riksteatern har regeringens uppdrag att utveckla och sprida svenskt dansliv genom samarbete med nationella, regionala och lokala aktörer så att koreografer och dansare ska kunna utveckla sitt konstnärskap.

Voksenåsen AS, en kurs- och konferensanläggning i Oslo, är Norges nationalgåva till Sverige. Programverksamheten ska stärka samhörigheten mellan Norge och Sverige, öka den ömsesidiga kunskapen om samhällsliv, språk och kultur samt spegla ländernas internationella engagemang. 2015 arrangerades bl.a. Sommer-Akademien för 20:e året i rad, en kurs för unga musiker från hela världen.

Barn och unga

Genom ett brett utbud för barn och unga skapas mer kultur till fler. Även återväxten av konstnärligt verksamma gynnas. Flertalet statligt stödda verksamheter arbetar med att utveckla sina verksamheter för den yngre publiken, bl.a. genom samverkan med skolor.

Den fria scenkonsten har stor betydelse för utbudet av teater, dans och musik för barn och unga. En övervägande del av den fria scenkonstens föreställningar riktas till barn och unga. Särskilt hög är denna andel inom det fria teaterområdet, ca 76 procent. Inom dansområdet uppgår andelen till ca 72 procent och inom musikområdet till ca 33 procent. Inom Statens musikverks bidragsgivning har endast 9 procent barn och unga som huvudmålgrupp medan hela 70 procent har barn och unga som en del av målgruppen.

Både Operan och Dramaten har utökat sina respektive barn- och ungdomsverksamheter de senaste åren. Från och med 2015 är Unga Dramaten åter tillbaka i Dramatenhuset och antalet föreställningar för barn och unga, liksom antalet besökare, ökade kraftigt.

Musikverket har under 2015 haft ett särskilt fokus på barn och unga i sin bidragsgivning. Under våren 2016 har myndigheten samverkat med Rädda Barnen kring en turnéverksamhet med musiklådor till nyanlända och barn på flykt.

Dansens Hus arrangerar årligen streetdans-festivalen Urban Connection som bidrar till att främja dansens utveckling, ung urban koreografi och ungas dansintresse. Riksteatern driver i samarbete med länsteatrarna bl.a. projektet Länk med angelägen dramatik för skolor och unga amatörensembler (15–20 år). Under 2015 engagerades 60 ensembler. Vidare har Riksteatern 2015 gått med i projektet Skapa dans, en koreografitävling för unga i samverkan med Danscentrum.

Tillgänglighet

Alla ska kunna ta del av den kultur som de statligt stödda verksamheterna erbjuder. Under 2015 har tillgängligheten i fråga om såväl fysisk tillgänglighet som annan tillgänglighet vidareutvecklats i flertalet verksamheter i hela landet, bl.a. genom ökad digitalisering. Statens kulturråd har ett särskilt uppdrag att driva på utvecklingen så att kulturlivet blir mer tillgängligt för personer med funktionsnedsättning och verkar för att främja fysisk tillgänglighet bland såväl institutioner som fria grupper (avsnitt 5.4.2.).

Operan arbetar för att erbjuda personer med nedsatt hörsel en upplevelse av högre kvalitet. Vid arbetet med den planerade ombyggnaden av operahuset kommer hänsyn tas till ökad tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning. Även Dramaten arbetar systematiskt för att tillgängliggöra föreställningar, lokaler och kommunikation för personer med funktionsnedsättning utifrån de förutsättningar som gäller för byggnaden. Tyst Teater vid Riksteatern firade 45 år under 2015 och turnerade föreställningar i landet och i Skottland.

Genom Svenskt visarkiv vid Statens musikverk har över 50 000 ljudinspelningar som dokumenterar 100 års musikaliskt kulturarv digitaliserats och gjorts tillgängliga under 2015. Därmed är arkivet nu mer tillgängligt än någonsin. Musikverket har 2015 tagit fram en digitaliseringsplan för allt kulturarvsmaterial och arbetar för att Scenkonstmuseet, som planeras öppnas 2017, ska vara så tillgängligt som möjligt för alla och locka ny och bredare publik. Digitaliseringens möjligheter för ett ökat scenkonstutbud står också i fokus för projektet Kulturnätet som drivs i samverkan mellan Riksteatern, Dramaten, Kungliga Operan och Svenska Filminstitutet.

Dansens Hus arrangerade 2015 tillsammans med bl.a. med Stockholms konstnärliga högskola ett symposium om ifrågasättande av den normativa kroppen på scenen. Ett resultat är att Dansens Hus avser att varje säsong presentera minst en föreställning som inkluderar funktionsvariationer.

5.4.3 Analys och slutsatser

Regeringens bedömning är att de statliga insatserna inom scenkonstområdet är mycket betydelsefulla för uppfyllelsen av de nationella kulturpolitiska målen om kultur som en dynamisk, utmanande och obunden kraft och att alla ska ha möjlighet att delta. De statligt stödda verksamheterna bidrar till både spets och bredd i det konstnärliga utbudet samt drar en stor publik i hela landet, genom bl.a. ökad tillgänglighet på olika sätt. Det statliga stödet bidrar till att kulturskapare i högre grad kan leva på sitt konstnärskap. Scenkonsten bidrar och kan än mer bidra till och främja möten mellan nyanlända och svenska medborgare. Det är en viktig uppgift framöver att tillvarata och utveckla scenkonstens breda möjligheter att bidra till ett levande demokratiskt samtal och till ett Sverige som håller ihop. Scenkonsten för samman människor och bidrar till att skapa möten mellan olika erfarenheter och perspektiv. Regeringen bedömer vidare att scenkonstområdet stärks av såväl samverkan som internationellt utbyte.

Det finns fortsatta behov av ökad jämställdhet och mångfald på landets olika scener i stort. Särskilt inom musikområdet finns det inom vissa delområden behov av ökad jämställdhet. Det är angeläget att orkestrar som tilldelas statligt stöd vidareutvecklar en mer jämställd repertoar och representativitet inom svensk orkestermusik.

Regeringen bedömer att dansområdet är det område inom scenkonsten som har den svagaste infrastrukturen. Av denna anledning är det angeläget att samverkan mellan olika aktörer kan vidareutvecklas för att främja danskonstens utveckling.

5.5 Budgetförslag

5.5.1 2:1 Bidrag till Operan, Dramaten, Riksteatern, Dansens Hus, Drottningholms slottsteater och Voksenåsen

Tabell 5.4 Anslagsutveckling

Tusental kronor

2015	Utfall	977 660	Anslags-sparande	0
2016	Anslag	989 425 ¹	Utgifts-prognos	989 425
2017	Förslag	1 006 604		
2018	Beräknat	1 017 339 ²		
2019	Beräknat	1 019 096 ³		
2020	Beräknat	1 026 278 ⁴		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2016 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 1 014 649 tkr i 2017 års prisnivå.

³ Motsvarar 1 011 629 tkr i 2017 års prisnivå.

⁴ Motsvarar 1 011 588 tkr i 2017 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till Kungliga Operan AB, Kungliga Dramatiska Teatern AB, Riksteatern (ideell förening), Stiftelsen Dansens Hus, Stiftelsen Drottningholms Slottsteater och Voksenåsen AS. Anslaget får även användas för kvalitetsstärkande insatser inom scenkonstområdet.

Regeringens överväganden

Tabell 5.5 Härledning av anslagsnivån 2017–2020 för 2:1 Bidrag till Operan, Dramaten, Riksteatern, Dansens Hus, Drottningholms slottsteater och Voksenåsen

Tusental kronor

	2017	2018	2019	2020
Anvisat 2016 ¹	989 425	989 425	989 425	989 425
<i>Förändring till följd av:</i>				
Pris- och löne-omräkning ²	12 017	14 672	19 408	26 560
Beslut	5 162	13 243	10 263	10 293
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt		- 1	0	0
Förslag/beräknat anslag	1 006 604	1 017 339	1 019 096	1 026 278

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2015 (bet. 2015/16:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2016. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2018–2020 är preliminär.

Nu föreslagna och aviserade anslagsförändringar innebär att anslaget tillförs 10 000 000 kronor för 2017 och 9 000 000 kronor årligen 2018–2020 för att stärka den musikaliska scenkonsten. Vidare tillförs anslaget 9 000 000 kronor 2018 och 6 000 000 kronor årligen 2019 och 2020 för att täcka kostnader till följd av renovering av Kungliga Operan AB:s övermaskineri.

Tidigare beslutade och aviserade anslagsförändringar innebär att anslaget minskas med ca 5 000 000 kronor fr.o.m. 2017.

Tabell 5.6 Sammanställning av medelstilldelningen 2016 och 2017 till Operan, Dramaten, Riksteatern, Dansens hus, Drottningholms Slottsteater och Voksenåsen

Tusental kronor

	2016	2017
Operan	452 284	465 525
Dramaten	229 442	230 967
Riksteatern	261 727	263 403
Dansens Hus	23 605	23 775
Drottningholms Slottsteater	11 904	12 369
Voksenåsen	10 463	10 565
Summa	989 425	1 006 604

Operan

Regeringen beräknar att bidraget till Operan ökas med 5 817 000 kronor till följd av pris- och löneomräkning. Vidare ökas bidraget till Operan med 9 700 000 kronor 2017 och

8 730 000 kronor årligen 2018–2020 för att stärka scenkonsten. Bidraget tillförs även 9 000 000 kronor 2018 och 6 000 000 kronor årligen 2019 och 2020 för att täcka kostnader i samband med renovering av Operans övermaskineri. Enligt tidigare beslutade och aviserade anslagsförändringar minskas bidraget med 2 276 000 kronor fr.o.m. 2017. Sammantaget uppgår bidraget till Operan till 465 525 000 kronor för 2017.

Dramaten

Regeringen beräknar att bidraget till Dramaten ökas med 2 707 000 kronor till följd av pris- och löneomräkning. Regeringen beräknar vidare att bidraget till Dramaten minskas med 1 182 000 kronor enligt tidigare beslutad och aviserad anslagsförändring. Sammantaget uppgår bidraget till Dramaten till 230 967 000 kronor för 2017.

Riksteatern

Regeringen beräknar att bidraget till Riksteatern ökas med 3 056 000 kronor till följd av pris- och löneomräkning. Regeringen beräknar vidare att bidraget till Riksteatern minskas med 1 380 000 kronor enligt tidigare beslutade och aviserade anslagsförändringar. Sammantaget uppgår bidraget till Riksteatern till 263 403 000 kronor för 2017.

Dansens Hus

Regeringen beräknar att bidraget till Dansens hus ökas med 170 000 kronor till följd av pris- och löneomräkning. Sammantaget uppgår bidraget till Dansens hus till 23 775 000 kronor för 2017.

Drottningholms Slottsteater

Regeringen beräknar att bidraget till Drottningholms Slottsteater ökas med 165 000 kronor till följd av pris- och löneomräkning. Regeringen beräknar vidare att bidraget till Drottningholms Slottsteater ökas med 300 000 kronor för 2017 och 270 000 årligen 2018–2020 för att stärka scenkonsten. Sammantaget uppgår bidraget till Drottningholms Slottsteater till 12 369 000 kronor för 2017.

Voksenåsen

Regeringen beräknar att bidraget till Voksenåsen ökas med 102 000 kronor till följd av pris- och löneomräkning. Sammantaget uppgår bidraget till Voksenåsen till 10 565 000 kronor för 2017.

Regeringen föreslår att 1 006 604 000 kronor anvisas under anslaget 2:1 *Bidrag till Operan, Dramaten, Riksteatern, Dansens hus, Drottningholms slottsteater och Voksenåsen* för 2017. För 2018, 2019 och 2020 beräknas anslaget till 1 017 339 000 kronor, 1 019 096 000 kronor respektive 1 026 278 000 kronor.

Lån till Kungliga Operan AB

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2017 besluta om en låneram i Riksgäldskontoret som uppgår till högst 120 000 000 kronor till Kungliga Operan AB för en renovering och ombyggnation av vissa byggnadsanknutna inventarier som ägs av Kungliga Operan AB.

Skälen för regeringens förslag: Kungliga Operan AB (Operan) är Sveriges nationalscen för opera och balett. Operan uppfördes i sin nuvarande form i slutet av 1890-talet och har i många avseenden stått orörd i nästan 120 år. I dag har byggnaden ett stort renoveringsbehov och stora arbetsmiljöbrister som påverkar de medarbetare som arbetar i huset.

Sedan tidigare har en omfattande renovering och ombyggnation av operahuset planerats. Det finns bl.a. ett stort behov av att byta ut eller göra en genomgripande renovering av operahusets övermaskineri. Vid ombyggnationen av huset kommer även tillgängligheten för personer med funktionsnedsättning att beaktas.

Kostnadsökningarna för Operan kommer att kompenseras genom medelstillskott.

För att möjliggöra renoveringen och ombyggnaden bör Operan, för vissa byggnadsanknutna inventarier som ägs av Operan, få möjlighet att ta ett lån på högst 120 000 000 kronor i Riksgäldskontoret. Regeringen bör mot denna bakgrund bemyndigas att under 2017 besluta om en låneram i Riksgäldskontoret som uppgår till högst 120 000 000 kronor till Operan för renovering och ombyggnation.

5.5.2 2:2 Bidrag till vissa teater-, dans- och musikändamål

Tabell 5.7 Anslagsutveckling

Tusental kronor

2015	Utfall	189 084	Anslags-sparande	-20
2016	Anslag	188 586 ¹	Utgifts-prognos	185 859
2017	Förslag	190 599		
2018	Beräknat	190 614		
2019	Beräknat	190 614		
2020	Beräknat	190 614		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2016 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till det fria kulturlivet, arrangörer, fonogram-verksamhet och vissa andra aktörer av kulturpolitiskt intresse inom teater, dans och musik. Anslaget får även användas för utgifter för administration och genomförande av verksamheten.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2017 för anslaget 2:2 *Bidrag till vissa teater-, dans- och musikändamål* besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 167 000 000 kronor 2018 och 2019.

Skälen för regeringens förslag: Inom anslaget beviljas bidrag till den fria scenkonsten samt fonogramstöd. För att skapa goda planeringsförutsättningar för de fria grupperna bör beslut om bidrag kunna fattas som medför utgifter för kommande år.

Anslaget används huvudsakligen för bidragsgivning till fria scenkonstgrupper. Dessa grupper är oftast små och har små ekonomiska resurser. Statens andel av deras offentliga finansiering är betydande och en viktig förutsättning för dem att finna övrig finansiering. Grupperna bedriver omfattande turnéverksamhet, både i Sverige och i utlandet, vilket medför behov av goda planeringsförutsättningar.

Regeringen bör därför bemyndigas att under 2017 för anslaget 2:2 *Bidrag till vissa teater-, dans- och musikändamål* besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 167 000 000 kronor 2018 och 2019.

Tabell 5.8 Beställningsbemyndigande för anslaget 2:2 Bidrag till vissa teater-, dans- och musikändamål

Tusental kronor

	Utfall 2015	Prognos 2016	Förslag 2017	Beräknat 2018	Beräknat 2019
Ingående åtaganden	101 682	102 324	137 000		
Nya åtaganden	101 724	137 000	137 000		
Infriade åtaganden	-101 082	-102 324	-107 000	-137 000	-30 000
Utestående åtaganden	102 324	137 000	167 000		
Erhållet/föreslaget bemyndigande	137 000	137 000	167 000		

Tabell 5.9 Härledning av anslagsnivån 2017–2020 för 2:2 Bidrag till vissa teater-, dans- och musikändamål

Tusental kronor

	2017	2018	2019	2020
Anvisat 2016¹	188 586	188 586	188 586	188 586
<i>Förändring till följd av:</i>				
Beslut	2 013	2 028	2 028	2 028
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt				
Förslag/beräknat anslag	190 599	190 614	190 614	190 614

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2015 (bet. 2015/16:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Nu föreslagna och aviserade anslagsförändringar innebär att anslaget tillförs 2 000 000 kronor för en förstärkning av den musikaliska scenkonsten 2017. För 2018–2020 beräknas 2 000 000 kronor tillföras årligen för samma ändamål.

Regeringen föreslår att 190 599 000 kronor anvisas under anslaget 2:2 *Bidrag till vissa teater-, dans- och musikändamål* för 2017. För 2018, 2019 och 2020 beräknas anslaget till 190 614 000 kronor, 190 614 000 kronor respektive 190 614 000 kronor.

5.5.3 2:3 Statens musikverk

Tabell 5.10 Anslagsutveckling

Tusental kronor

2015	Utfall	111 163	Anslags-sparande	2 243
2016	Anslag	111 209 ¹	Utgifts-prognos	111 823
2017	Förslag	112 108		
2018	Beräknat	113 672 ²		
2019	Beräknat	115 620 ³		
2020	Beräknat	117 963 ⁴		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2016 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 112 113 tkr i 2017 års prisnivå.

³ Motsvarar 112 113 tkr i 2017 års prisnivå.

⁴ Motsvarar 112 113 tkr i 2017 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Statens musikverks förvaltningsutgifter och för utgifter för statsbidrag till musiklivet. Anslaget får även användas för utgifter som uppkommer till följd av att Stiftelsen Svenska rikskonserter avvecklas,

så som pensionskostnader som regleras retroaktivt.

Regeringens överväganden

Tabell 5.11 Härledning av anslagsnivån 2017–2020 för 2:3 Statens musikverk

Tusental kronor

	2017	2018	2019	2020
Anvisat 2016¹	111 209	111 209	111 209	111 209
<i>Förändring till följd av:</i>				
Pris- och löne-omräkning ²	907	2 466	4 414	6 757
Beslut	-8	-3	-3	-3
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt				
Förslag/beräknat anslag	112 108	113 672	115 620	117 963

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2015 (bet. 2015/16:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2016. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2018–2020 är preliminär.

Regeringen föreslår att 112 108 000 kronor anvisas under anslaget 2:3 *Statens musikverk* för 2017. För 2018, 2019 och 2020 beräknas 113 672 000 kronor, 115 620 000 kronor respektive 117 963 000 kronor.

6 Litteraturen, läsandet och språket

6.1 Omfattning

Avsnittet omfattar Statens kulturråds och Kungl. bibliotekets bidragsgivning och verksamhet som rör bibliotek, litteratur och kultur-

tidskrifter. Vidare omfattas Myndigheten för tillgängliga medier och Institutet för språk och folkminnen.

6.2 Utgiftsutveckling

Tabell 6.1 Utgiftsutveckling inom Litteraturen, läsandet och språket, utgiftsområde 17

Milljoner kronor

	Utfall 2015	Budget 2016 ¹	Prognos 2016	Förslag 2017	Beräknat 2018	Beräknat 2019	Beräknat 2020
<i>Litteraturen, läsandet och språket</i>							
3:1 Bidrag till litteratur och kulturtidskrifter	138	138	136	148	148	148	148
3:2 Myndigheten för tillgängliga medier	115	120	121	120	122	124	127
3:3 Institutet för språk och folkminnen	58	59	60	66	67	69	70
Summa Litteraturen, läsandet och språket	311	316	317	334	337	341	345

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2016 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

6.3 Mål

I avsnitt 3.4 anges de mål för den nationella kulturpolitiken som riksdagen beslutat.

Riksdagen har även antagit följande nationella mål för politiken för litteratur- och läsfrämjande (prop. 2013/14:3, bet. 2013/14:KrU4, rskr. 2013/14:117):

Alla i Sverige ska, oavsett bakgrund och med utgångspunkt i vars och ens särskilda förutsättningar, ges möjlighet att utveckla en god läsförmåga och ha tillgång till litteratur av hög kvalitet.

De riksdagsbundna målen för en nationell språkpolitik (prop. 2005/06:2, bet. 2005/06:KrU4, rskr. 2005/06:89) är:

- Svenska språket ska vara huvudspråk i Sverige.
- Svenskan ska vara ett komplett och samhällsbärande språk.
- Den offentliga svenskan ska vara vårdad, enkel och begriplig.
- Alla ska ha rätt till språk: att utveckla och tillägna sig svenska språket, att utveckla och bruka det egna modersmålet och nationella minoritetsspråket och att få möjlighet att lära sig främmande språk.

De språkpolitiska målen ligger till grund för språklagen (2009:600).

6.4 Resultatredovisning

6.4.1 Bedömningsgrunder

Bedömningen av resultatet av statens insatser inom området litteraturen, läsandet och språket utgår från

- bidragsgivning till biblioteksverksamhet samt övriga biblioteksfrämjande insatser med utgångspunkt i bl.a. bibliotekslagen (2013:801),
- bidragsgivning till litteratur och kulturtidskrifter och internationellt litteratursamarbete för att främja mångfald, kvalitet och fördjupning i utgivningen samt spridning och läsning av litteratur och kulturtidskrifter,
- insatser för att främja ett ökat läsande,
- produktion, utlåning och distribution av tillgänglig litteratur och medier, och
- insatser inom språkområdet med utgångspunkt i bl.a. språklagen (2009:600).

Bedömningen görs vidare utifrån resultat relaterade till relevanta bedömningsgrunder gemensamma för kulturområdet (se avsnitt 4.4.1).

6.4.2 Resultat

Bibliotek och tillgängliga medier

Bibliotekssamverkan

Regeringen har den 11 juni 2015 gett Kungl. biblioteket i uppdrag att i samverkan med andra berörda aktörer lämna förslag till en nationell biblioteksstrategi. Syftet är att det ska finnas en biblioteksverksamhet av hög kvalitet i hela landet som uppfyller de krav som ställs i bibliotekslagen. Kungl. biblioteket har i maj 2016 presenterat en första omvärldsanalys inom ramen för uppdraget. En fördjupad delredovisning av uppdraget med förslag till en nationell biblioteksstrategi ska lämnas senast den 1 oktober 2017. Uppdraget ska slutredovisas senast den 1 mars 2019.

Kungl. biblioteket har under 2015 inrättat Forum för nationell bibliotekssamverkan, en ny samverkansplattform som ska stödja myndigheten i uppdraget att ha nationell överblick och främja samverkan inom området. Deltagande myndigheter och organisationer är bl.a. Statens

kulturråd, Myndigheten för tillgängliga medier, Statens skolverk och Sveriges Kommuner och Landsting. En myndighetsövergripande grupp för att titta på skolbiblioteksfrågan har också bildats. Gruppen ska i första hand bidra med omvärldsanalyser till arbetet med en nationell biblioteksstrategi.

Den officiella biblioteksstatistiken har gjorts om och för första gången presenterades 2015 en samlad statistik för alla bibliotekstyper. Kungl. biblioteket följer även upp och stödjer framtagandet av kommunala och regionala biblioteksplaner samt de regionala kulturplanerna. Biblioteksplaner finns inte antagna överallt i landet, trots krav i bibliotekslagen. Det finns också brister i sambandet mellan regionala biblioteksplaner och regionala kulturplaner.

Biblioteken har på olika sätt anpassat sin verksamhet för att bättre kunna stötta människor på flykt och de som nyligen kommit till Sverige. Efter förslag i propositionen Vårändringsbudget för 2016 har riksdagen beslutat om att tillföra 10,5 miljoner kronor för att främja biblioteken som mötesplatser för fri åsiktsbildning, informationsutbyte och möjlighet till gemensam bildning. Kulturrådet har fått i uppdrag att fördela medlen under 2016.

Biblioteksverksamhet i kultursamverkansmodellen
Från och med 2015 fördelas medel inom kultursamverkansmodellen till litteratur- och läsfrämjande verksamhet, utöver biblioteksverksamhet som sedan tidigare fått stöd. Totalt fördelade landstingen ca 30 miljoner kronor i statliga medel till biblioteksverksamhet under 2015. Stockholms län, som inte ingår i kultursamverkansmodellen, fick 2,2 miljoner kronor för ändamålet, se vidare avsnitt 4.4.2.

Tillgänglig litteratur och nyhetsförmedling

Myndigheten för tillgängliga mediers (MTM) produktion av talböcker ökade med 16 procent mellan 2014 och 2015.

Det totala antalet digitala utlåningar av talböcker genom webbsidan och appen Legimus ökade med 37 procent. Biblioteken stod under 2015 för 20 procent av det totala antalet digitala lån. Flertalet låntagare laddar alltså ned sina talböcker själva via MTM. Utlåningen av fysiska talböcker på cd fortsätter att minska, under 2015 med nio procent.

Ökningen av antalet låntagare som använder tjänsten egen nedladdning under 2015 var 43 procent. Det är också en tjänst som lockar

yngre åldersgrupper, inte minst appen Legimus som stod för 60 procent av lånen för användare under 18 år.

Produktionen av punktskriftsböcker minskade något 2015 samtidigt som både antalet användare och utlån ökade.

MTM har under året inriktat sin verksamhet på att producera och införskaffa titlar som efterfrågas av användare och även satsat stort på att de tal- och punktskriftsböcker som myndigheten producerar ska komma ut i nära anslutning till förlagens utgivningsdatum.

Lättlästförlaget, som sedan 2015 är en del av MTM, har under 2015 producerat 24 titlar. Verksamhetsåret har i övrigt präglats av arbetet med att integrera förlaget i MTM:s övriga verksamhet.

MTM har under 2015 arbetat aktivt med läsombudsverksamheten genom inspirationsdagar, utbildningsdagar, mässor och informationsmaterial. En översyn av regional och lokal läsombudsverksamhet har också inletts.

Tidningen 8 Sidor har utkommit med 52 nummer under 2015. Tidningen tillgängliggörs i flera format, både digitalt och analogt. Vid utgången av 2015 hade tidningen 8 143 prenumeranter och upplagan av papperstidningen var 7 506. Besöken på 8 Siders webbplats ökade med 56 procent under året.

Riksdagen har som sin mening gett regeringen till känna att regeringen bör utreda tidningen 8 SIDOR:s framtid inom ramen för ett public service-uppdrag (bet. 2013/14:KrU11, rskr. 2013/14:356). Regeringen har i skrivelsen Redogörelse för behandlingen av riksdagens skrivelser till regeringen (skr. 2015/16:75) redogjort för de åtgärder som vidtagits med anledning av tillkännagivandet. Regeringen bedömer vidare att den återrapporering av regeringens uppdrag som Myndigheten för tillgängliga medier har redovisat visar att tidningens redaktionella oberoende och spridningen till målgruppen tillgodosetts på ett ändamålsenligt sätt (dnr Ku2014/01216/MF). För att säkerställa det redaktionella oberoendet har bl.a. åtgärder vidtagits avseende lokaler, it-lösningar och administration. Regeringen anser mot bakgrund av de åtgärder som vidtagits att riksdagens tillkännagivande har tillgodosetts. Tillkännagivandet får därmed anses slutbehandlat.

Litteratur, läsfrämjande och kulturtidskrifter

Statens kulturråd fördelar flera bidrag som syftar till att dels stödja utgivning och distribution av litteratur och kulturtidskrifter, dels främja läsning och litteraturförmedling, särskilt bland barn och unga. Av tabell 6.2 framgår fördelning av stöd inom området.

Tabell 6.2 Bidrag till litteratur, kulturtidskrifter och läsfrämjande 2013–2015 (beviljade medel)

	2013	2014	2015
Efterhandsstöd till litteratur (tkr)	36 930	35 686	37 184
<i>Antal ansökningar om litteraturstöd</i>	<i>1 850</i>	<i>1 935</i>	<i>2 339</i>
<i>Antal beviljade ansökningar</i>	<i>793</i>	<i>769</i>	<i>797</i>
Läs- och litteraturfrämjande bidrag ¹ (tkr)	10 837	20 703	18 840
<i>Antal ansökningar om läsfrämjandebidrag</i>	<i>175</i>	<i>207</i>	<i>278</i>
<i>Antal beviljade ansökningar</i>	<i>87</i>	<i>104</i>	<i>125</i>
Litterära evenemang ¹ (tkr)	3 555	4 215	-
Inköpsstöd till folk- och skolbibliotek (tkr)	24 160	24 721	24 100
Internationellt litteratursamarbete (projektbidrag och översättningsstöd) (tkr)	5 311	6 287	6 844
Kulturtidskrifter (stöd till produktion, utveckling och tidskriftsverkstäder) (tkr)	21 575	2 405 ²	41 140 ²
Litteraturpriset till Astrid Lindgrens minne (Alma) (tkr)	5 000	5 000	5 000
Alla tiders klassiker (tkr)	73	0	0
Övrigt (planerad utgivning, fristadsförfattare, författarverkstäder m.m.) (tkr)	1 229	1 166	1 314
TOTALT (tkr)	108 670	100 183	134 422

Källa: Statens kulturråd

¹ Från och med 2015 är stöd till läsfrämjande insatser och litterära evenemang en bidragsform.

² Beslut om produktionsstöd till kulturtidskrifter har tidigare år fattats inför nästkommande år utifrån beviljade bemyndiganden. Med anledning av osäkerheten inför 2015 års budget och regleringsbrev avvaktade Kulturrådet med beslutet till i början av 2015.

Läs- och litteraturfrämjande insatser

Under 2015 har Kulturrådet fortsatt arbetet med att genomföra handlingsprogrammet för läsfrämjande inom flera områden. Under året har flyktingar och asylsökande varit en tydlig målgrupp i fördelningen av bidrag till läs- och litteraturfrämjande insatser. En utbyggnad av Bokstart, en satsning för att stimulera små barns språkutveckling, har gjorts och glesbygdsområden har särskilt prioriterats.

Forskningsöversikten Med läsning som mål – Om metoder och forskning på det läsfrämjande området som publicerades under 2015 rönt stor uppmärksamhet och kommer att ligga till grund för Kulturrådets fortsatta arbete på området.

På Bokmässan 2015 utsågs en ny läsambassadör och årets Barnbokskatalog släpptes. Därutöver slutredovisade Kulturrådet den treåriga satsningen på samarbete mellan idrottsföreningar och bibliotek för att stärka pojkars och flickors läsning.

Inköpsstöd till folk- och skolbibliotek söktes 2015 av 248 kommuner varav 245 fick stöd. Ett nytt stödvillkor var att sökande kommuner måste ha en politiskt antagen och aktuell biblioteksplan.

Litteraturpriset till Astrid Lindgrens minne tilldelades 2015 den sydafrikanska läsfrämjande organisationen PRAESA, Project for Alternative Education in South Africa.

Stöd till utgivning av litteratur och kulturtidskrifter
Efterhandsstöd till utgiven litteratur är det bidrag inom vilket Kulturrådet mottar flest antal ansökningar av samtliga bidragsformer (se tabell 6.2).

Av de beviljade ansökningarna utgörs en betydande andel av titlar utgivna av små förlag, vilka står för en stor del av kvalitetsutgivningen i landet. Dessa förlag är i hög grad beroende av litteraturstöd för att kunna bedriva sin verksamhet.

För att bidra till ökad spridning av kvalitetslitteratur distribueras samtliga litteraturstödda titlar till bl.a. landets huvudbibliotek. Kulturrådet arbetar för att underlätta för biblioteken att arbeta läsfrämjande med de litteraturstödda böckerna.

Medel som avsattes till planerad utgivning av nationella minoriteters litteratur nära fördubblades under 2015 jämfört med året innan och uppgick till drygt 1 miljon kronor.

Kulturrådet fördelar också stöd till produktion och utveckling av kulturtidskrifter, både i tryckt och i digital form, se tabell 6.2. Under 2015 fick 80 kulturtidskrifter stöd, varav 13 digitala kulturtidskrifter. För 2016 har Kulturrådet höjt produktionsstödet till kulturtidskrifter med drygt en miljon kronor till 20 miljoner kronor och 93 kulturtidskrifter har fått stöd. Av dessa är 16 tidskrifter helt eller delvis på annat språk än svenska och 7 tidskrifter

behandlar nationella minoriteters språk och kultur.

Internationellt litteratursamarbete

Statens kulturråd verkar för att stärka den svenska kvalitetslitteraturen i utlandet genom projekt- och översättningsstöd samt egeninitierad verksamhet (se tabell 6.2).

Översättningsstödet är det viktigaste instrumentet för att öka utgivningen av svensk litteratur utomlands. Efterfrågan är fortsatt stor, särskilt inom det nordiska översättningsstödet. Under 2015 infördes stöd till produktionskostnader inom ramen för översättarstödet med syftet att stimulera utgivning av svenska bilderböcker och serier.

Språk och immateriellt kulturarv

Språkpolitik

I arbetet med att följa tillämpningen av språklagen (2009:600) har Språkrådet vid Institutet för språk och folkminnen under 2015 bl.a. utkommit med en årlig språkpolitisk omvärldsrapport och en rapport om klarspråksverksamheten 2015. I den sistnämnda rapporten konstaterar myndigheten bl.a. att klarspråksverksamheten når ut till allt fler myndigheter, kommuner och landsting och att Språkrådets nätverk av kontaktpersoner hos myndigheter, kommuner och landsting ökat från 473 personer 2014 till 501 personer 2015.

Inom ramen för de språkvårdande insatser som Institutet och språk och folkminnen genomför har myndigheten under 2015 bl.a. publicerat en svensk-romsk skolordlista och påbörjat ett arbete med ett läromedel som riktar sig till nya svenskar som läser ämnet svenska som andraspråk. Myndighetens kunskapsspridande insatser inom svensk och allmän språkvård samt minoritetsspråk har överlag ökat något under året. Även myndighetens forsknings- och utvecklingsinsatser inom samma områden har ökat något under 2015.

Under 2015 har en översyn av det offentliga terminologiarbetets organisation och struktur genomförts av en utredare vid Näringsdepartementet (dnr N2015/06730/FÖF). Översynen redovisades den 15 januari 2016 i promemorian Uppdrag om offentlig terminologi. I översynen föreslås bl.a. att Språkrådets ansvar för terminologifrågor bör tydliggöras och att statens

bidrag till AB Terminologicentrum TNC bör preciseras och inriktas på ett antal definierade allmännyttiga tjänster. I februari 2016 hölls en hearing med berörda aktörer och skriftliga synpunkter har mottagits.

Immateriellt kulturarv

I arbetet med tillämpningen av Unescos konvention om trygghet av det immateriella kulturarvet har Institutet för språk och folkminnen under 2015 lanserat en nationell förteckning på institutets webbplats, med exempel på immateriellt kulturarv. Allmänhet och organisationer har uppmanats att lämna förslag till förteckningen.

6.4.3 Analys och slutsatser

Statens kulturråds stöd till litteratur och kulturtidskrifter är betydelsefulla för att främja mångfald och kvalitet i utgivningen. Regeringens bedömning är att Kulturrådets insatser bidrar till att alla ges möjlighet att utveckla en god läsförmåga, bl.a. genom att prioritera flyktingar och asylsökande i bidragsgivningen och genom att bygga ut Bokstart.

Den sjunkande läsförmågan och den ökande klyftan när det gäller kunskap och utbildning mellan olika grupper i samhället är en stor samhällsutmaning framöver. I 2016 års ekonomiska vårproposition (prop. 2015/16:100) har regeringen aviserat en omfattande läsfrämjande insats som innebär att berörda aktörer – skola, kultur-, idrotts- och föreningsliv – och de läsfrämjande insatserna samlas under paraplyet Hela Sverige läser med barnen. Det yttersta syftet med satsningen är att ge alla barn och ungdomar likvärdiga förutsättningar till en fullgod läsförmåga och lustfyllda läsoplevelser.

Bibliotekens uppdrag är bl.a. att verka för det demokratiska samhällets utveckling genom att bidra till kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning. De har därför en betydelsefull roll när det gäller att motverka de kunskapsklyftor som finns i samhället. Biblioteken har också en viktig roll för att stimulera framför allt barns och ungas intresse för läsning och litteratur, men även för att bevara och tillgängliggöra en viktig del av kulturarvet. Mot den bakgrunden har regeringen gett Kungl. biblioteket i uppdrag att ta fram en nationell biblioteksstrategi för att bibehålla och utveckla en biblioteksverksamhet av hög kvalitet.

Talboksverksamheten vid MTM fungerar tillfredsställande när det gäller såväl produktionstakt som utlåning, där både antalet användare och utlån ökar kraftigt. Det kan noteras att den tidigare iakttagna utvecklingen av distributionen fortsätter, vilket innebär att utlåning av fysiska exemplar av talböcker minskar till fördel för nedladdning av digitala talböcker. Även när det gäller punktskriftsböcker ökar antalet utlån och låntagare. De förbättrade produktions- och tiderna innebär att användarna får böckerna snabbare och att fler böcker i punktskriftsformat kan produceras. Myndighetens arbete bedöms vara mycket positivt för användarna.

Regeringen bedömer att insatserna inom språkvården och språkpolitiken sammantaget har bidragit till att fler får tillgång till språk, vilket ytterst är en fråga om jämlikhet och allas lika rätt till demokratisk delaktighet. Institutet för språk och folkminnen har en viktig uppgift att fortsätta följa tillämpningen av språklagen och genomföra språkvårdsinsatser, inte minst avseende de nationella minoritetsspråken och svenska som andraspråk.

Den genomförda översynen av det offentliga terminologiarbetets organisation och struktur pekar på ett behov av att omstrukturera det offentliga terminologiarbetet för att åstadkomma mer effektivitet, ändamålsenlighet och långsiktighet i arbetet (se vidare avsnitt 3.6.6).

6.5 Budgetförslag

6.5.1 3:1 Bidrag till litteratur och kulturtidskrifter

Tabell 6.3 Anslagsutveckling

Tusental kronor

2015	Utfall	137 961	Anslags-sparande	99
2016	Anslag	137 715 ¹	Utgifts-prognos	135 738
2017	Förslag	147 724		
2018	Beräknat	147 735		
2019	Beräknat	147 735		
2020	Beräknat	147 735		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2016 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till litteratur, kulturtidskrifter, läsfrämjande och ett litteraturpris till Astrid Lindgrens minne. Anslaget får användas för utgifter för administration, uppföljning, främjande och genomförande av verksamheten.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2017 för anslaget 3:1 *Bidrag till litteratur och kulturtidskrifter* besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 25 000 000 kronor 2018.

att skapa goda planeringsförutsättningar för aktörerna inom området bör beslut om bidrag kunna fattas som medför utgifter för kommande år. Statens kulturråd har också behov av att fatta beslut om översättningsstöd i förskott eftersom stödets konstruktion innebär att ingen del av det beslutade bidragsbeloppet betalas ut innan det aktuella stödobjektet (boken) är färdigproducerat. Regeringen bör därför bemyndigas att under 2017 för anslaget 3:1 *Bidrag till litteratur och kulturtidskrifter* besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 25 000 000 kronor 2018.

Skälen för regeringens förslag: Inom anslaget fördelas stöd till utgivning och spridning av litteratur och kulturtidskrifter. För

Tabell 6.4 Beställningsbemyndigande för anslaget 3:1 Bidrag till litteratur och kulturtidskrifter

Tusental kronor

	Utfall 2015	Prognos 2016	Förslag 2017	Beräknat 2018
Ingående åtaganden		20 000	25 000	
Nya åtaganden	20 000	25 000	25 000	
Infriade åtaganden		-20 000	-25 000	-25 000
Utestående åtaganden	20 000	25 000	25 000	
Erhållet/förslaget bemyndigande	25 000	25 000	25 000	

Tabell 6.5 Härledning av anslagsnivån 2017–2020 för 3:1 Bidrag till litteratur och kulturtidskrifter

Tusental kronor

	2017	2018	2019	2020
Anvisat 2016 ¹	137 715	137 715	137 715	137 715
Förändring till följd av:				
Beslut	10 009	10 020	10 020	10 020
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt				
Förslag/beräknat anslag	147 724	147 735	147 735	147 735

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2015 (bet. 2015/16:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Nu föreslagna och aviserade anslagsförändringar innebär att anslaget ökas med 10 000 000 kronor årligen 2017–2020 för läsfrämjande insatser, bl.a. satsningen Bokstart.

Regeringen föreslår att 147 724 000 kronor anvisas under anslaget 3:1 *Bidrag till litteratur och kulturtidskrifter* för 2017. För 2018, 2019 och 2020 beräknas anslaget till 147 735 000 kronor, 147 735 000 kronor respektive 147 735 000 kronor.

6.5.2 3:2 Myndigheten för tillgängliga medier

Tabell 6.6 Anslagsutveckling

Tusental kronor

2015	Utfall	115 489	Anslags-sparande	3 170
2016	Anslag	119 683 ¹	Utgifts-prognos	121 089
2017	Förslag	120 192		
2018	Beräknat	122 018 ²		
2019	Beräknat	124 393 ³		
2020	Beräknat	127 151 ⁴		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2016 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 120 035 tkr i 2017 års prisnivå.

³ Motsvarar 120 035 tkr i 2017 års prisnivå.

⁴ Motsvarar 120 036 tkr i 2017 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Myndigheten för tillgängliga mediers förvaltningsutgifter.

Tabell 6.7 Härledning av anslagsnivån 2017–2020 för 3:2 Myndigheten för tillgängliga medier.

Tusental kronor

	2017	2018	2019	2020
Anvisat 2016 ¹	119 183	119 183	119 183	119 183
Förändring till följd av:				
Pris- och löne-omräkning ²	1 119	3 106	5 486	8 250
Beslut	-110	-271	-276	-282
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt				
Förslag/beräknat anslag	120 192	122 018	124 393	127 151

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2015 (bet. 2015/16:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2016. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2018–2020 är preliminär.

Regeringens överväganden

Tidigare beslutade och aviserade anslagsförändringar innebär att anslaget minskas med 90 000 kronor för 2017 och ca 250 000 kronor fr.o.m. 2018.

Regeringen föreslår att 120 192 000 kronor anvisas under anslaget 3:2 *Myndigheten för tillgängliga medier* för 2017. För 2018, 2019 och 2020 beräknas anslaget till 122 018 000 kronor, 124 393 000 kronor respektive 127 151 000 kronor.

6.5.3 3:3 Institutet för språk och folkminnen

Tabell 6.8 Anslagsutveckling

Tusental kronor

2015	Utfall	57 874	Anslags- sparande	1 725
2016	Anslag	58 876 ¹	Utgifts- prognos	59 731
2017	Förslag	65 930		
2018	Beräknat	67 280 ²		
2019	Beräknat	68 725 ³		
2020	Beräknat	70 222 ⁴		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2016 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 65 933 tkr i 2017 års prisnivå.

³ Motsvarar 65 934 tkr i 2017 års prisnivå.

⁴ Motsvarar 65 933 tkr i 2017 års prisnivå.

terminologisk verksamhet under utgiftsområde 24 Näringsliv.

Regeringen föreslår att 65 930 000 kronor anvisas under anslaget 3:3 *Institutet för språk och folkminnen* för 2017. För 2018, 2019 och 2020 beräknas anslaget till 67 280 000 kronor, 68 725 000 kronor respektive 70 222 000 kronor.

Ändamål

Anslaget får användas för Institutet för språk och folkminnens förvaltningsutgifter. Anslaget får även användas för utgifter för statsbidrag till terminologiskt arbete.

Regeringens överväganden

Tabell 6.9 Härledning av anslagsnivån 2017–2020 för 3:3 Institutet för språk och folkminnen

Tusental kronor

	2017	2018	2019	2020
Anvisat 2016 ¹	58 876	58 876	58 876	58 876
<i>Förändring till följd av:</i>				
Pris- och löne- omräkning ²	2 780	4 039	5 390	6 790
Beslut	-4	0	0	0
Överföring till/från andra anslag	4 278	4 365	4 459	4 556
Övrigt				
Förslag/ beräknat anslag	65 930	67 280	68 725	70 222

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2015 (bet. 2015/16:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2016. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2018–2020 är preliminär.

Nu föreslagna och aviserade anslagsförändringar innebär att anslaget ökas med 4 278 000 kronor fr.o.m. 2017 till följd av att de ändamål och verksamheter som avser bidrag till terminologisk verksamhet flyttas från anslaget 1:13 *Bidrag till*

7 Bildkonst, arkitektur, form och design

7.1 Omfattning

Avsnittet omfattar Statens kulturråds bidragsgivning inom bild- och formområdet samt Statens konstråds insatser för den konstnärliga gestaltningen av den gemensamma miljön. Verksamhet inom bild- och formområdet bedrivs dessutom av Moderna museet, Nationalmuseum med Prins Eugens Waldemarsudde, Riksställningar och Konstnärsnämnden.

Moderna museets och Nationalmuseum med Prins Eugens Waldemarsuddes verksamheter redovisas dels i detta avsnitt, dels i avsnitt 11

Museer och utställningar. Riksställningars verksamhet redovisas även i avsnitt 11 och Konstnärsnämndens verksamhet redovisas endast i avsnitt 8 Kulturskaparnas villkor. Vidare omfattas Statens centrum för arkitektur och design, vars verksamhet även redovisas i avsnitt 11, Föreningen Svensk form och Nämnden för hemslöjdsfrågor.

Statliga medel till bildkonst, form och design fördelas också via kultursamverkansmodellen till bl.a. läns museer, konsthallar och andra regionala och lokala organisationer.

7.2 Utgiftsutveckling

Tabell 7.1 Utgiftsutveckling inom Bildkonst, arkitektur, form och design, utgiftsområde 17

Miljoner kronor

	Utfall 2015	Budget 2016 ¹	Prognos 2016	Förslag 2017	Beräknat 2018	Beräknat 2019	Beräknat 2020
4:1 Statens konstråd	9	8	8	9	9	9	9
4:2 Konstnärlig gestaltning av den gemensamma miljön	32	33	33	33	33	33	33
4:3 Nämnden för hemslöjdsfrågor	11	11	12	12	12	12	12
4:4 Bidrag till bild- och formområdet	28	28	28	28	28	28	28
Summa Bildkonst, arkitektur, form och design	80	81	80	81	81	82	82

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2016 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

7.3 Mål

I avsnitt 3.4 anges de mål för den nationella kulturpolitiken som riksdagen beslutat.

Riksdagen har även antagit mål för statens arbete med arkitektur, formgivning och design (prop. 1997/98:117, bet. 1997/98:KrU14, rskr. 1997/98:225). Målen är följande:

- arkitektur, formgivning och design ska ges goda förutsättningar för sin utveckling,
- kvalitet och skönhetsaspekter ska inte underställas kortsiktiga ekonomiska överväganden,
- kulturhistoriska och estetiska värden i befintliga miljöer ska tas till vara och förstärkas,
- intresset för hög kvalitet inom arkitektur, formgivning, design och offentlig miljö ska stärkas och breddas,
- offentligt och offentligt understött bygande, inredande och upphandlande ska på ett föredömligt sätt behandla kvalitetsfrågor,
- svensk arkitektur, formgivning och design ska utvecklas i ett fruktbart internationellt samarbete.

7.4 Resultatredovisning

7.4.1 Bedömningsgrunder

Bedömningen av resultatet inom bildkonst, arkitektur, form och design utgår från

- främjande av intresse för och kunskap om bildkonst, arkitektur, form och design,
- insatser för att främja konstens frihet, mångfald och kreativitet,
- insatser för att främja tillgänglighet och delaktighet,
- insatser för att berika den gemensamma miljön med konst, arkitektur, form och design,
- insatser för att våra livsmiljöer ska präglas av hållbarhet, dialog och delaktighet, och
- bidragsgivning till konstnärliga organisationer med utgångspunkt i områdets förnyelse och utveckling.

Bedömningen görs vidare utifrån resultat relaterade till relevanta bedömningsgrunder gemensamma för kulturområdet (avsnitt 4.4.1).

7.4.2 Resultat

Bildkonst

Nya sätt att tillgängliggöra och främja intresset för konst

Moderna museet verkar för konstnärlig förnyelse och har under året fortsatt att arbeta för ökad mångfald i sin presentation av den samtida konsten. Ett flertal utställningar och programaktiviteter i linje med museets motto ett öppet museum i en större värld har anordnats och synliggjort verk och konstnärer med bakgrund utanför västvärlden, och öppnar upp för andra kulturer och discipliner. Museets omfattande arbete med barn och unga fortsätter att visa goda resultat och antalet ungdomar och barn som besökte museet i Stockholm och i Malmö ökade med 17 procent till en nivå som aldrig tidigare uppnåts. Moderna museet fortsätter också att utveckla samarbeten med andra institutioner som ett led i att nå nya målgrupper. Ett exempel är samarbetet med Stadsmissionen och Röda korset som lett till program riktade till ensamkommande flyktingbarn och hemlösa kvinnor.

Verksamheten vid Nationalmuseum med Prins Eugens Waldemarsudde har präglats av den pågående renoveringen och ombyggnationen av museibyggnaden på Blasieholmen. Tillfälliga utställningslokaler finns på Konstakademien och på Kulturhuset Stadsteatern i Stockholm. Under renoveringsperioden sker nya samarbeten som tillgängliggör konst för nya och breda målgrupper. Konst har visats på fyra flygplatser och på järnvägsstationer runt om i landet. Utställningen *Slow art* har turnerat i landet och visades under året vid länmuseet i Jönköping och konstmuseet i Ystad. Nationalmuseum har även inlett ett samarbete med Jämtlands läns museum Jamtli med sikte på att etablera en permanent samverkan inom ramen för Nationalmuseum Norr.

Under året har Statens konstråd fortsatt det arbete som inleddes för två år sedan med att utveckla vad offentlig konst är och kan vara för att skapa större relevans för konsten i de gemensamma rummen. Detta har inneburit nya

format för gestaltningar och ett tydligt fokus på spridningen av kunskap om konstens betydelse för en god samhällsmiljö, såväl nationellt som internationellt. Myndigheten har genomfört särskilda förmedlingsinsatser riktade till barn och unga där de kopplat konstprojekt till de ungas verklighet och erfarenhet för att skapa samtal om konstens roll och därmed uppmuntra medvetenhet om de offentliga rummen.

Riksutställningar har fortsatt att långsiktigt utveckla arbetsmodellen för samverkan och utveckling inom samtidskonstområdet genom en rad aktiviteter som exempelvis Samtidskonstdagarna, Mashup: Nod, Samtidskonstens infrastruktur och Kokpunkter. Samtidskonstdagarna är ett årligt evenemang inom museisektorn och 2015 besöktes Samtidsdagarna av ca 300 internationella och lokala branschpersoner.

Samarbeten mellan museerna för främjande av bildkonst

Moderna museet och Nationalmuseum med Prins Eugens Waldemarsudde har samarbetat kring Konstbiblioteket, som är museernas gemensamma bibliotek för konst, fotografi och design. Konstbiblioteket är ett av Nordens största specialbibliotek inom området.

Under året har det gemensamma arbetet vid Moderna museet och Statens centrum för arkitektur och design (Arkdes) som påbörjades under hösten 2014 fortsatt kring administrativa funktioner. Ett annat exempel är utställningen med verk av Ólafur Eliasson som organiserades av Moderna museet i samarbete med Arkdes och som visades parallellt på de båda institutionerna.

De statliga museerna med uppdrag inom konstområdet har under 2015 även samarbetat med regionala och lokala museer, konsthallar, skolor och universitet liksom med aktörer i det civila samhället. Museisamverkan redovisas även under avsnitt 11 Museer och utställningar.

Statens kulturråds stöd inom bildkonstområdet

Tabellen nedan visar Statens kulturråds fördelning av bidrag inom bildkonstområdet.

Tabell 7.2 Statens konstråds beviljade bidrag inom bild- och formområdet 2013–2015¹

Tusental kronor

	2013	2014	2015
Bild och form/projektbidrag ²	-	1 420	2 975
Verksamhetsstöd till utställningsarrangörer/arrangerade konstföreningar	9 250	9 470	9 420
Organisationer inom bild- och formområdet	13 530	13 430	13 480
Konsthanterverkskooperativ/kollektivverkstäder	3 180	3 000	2 800
Totalt	25 960	27 320	28 675³

¹ Avser endast anslag 4.4 Bidrag till bild- och formområdet

² Ökningen mellan 2014–2015 beror på en omläggning av Kulturrådets bidragsformer

³ Exklusive de medel till regionala utvecklingsbidrag, bidrag till Akademien för de fria konsterna, bidrag för inköp av konst till lokalthållande organisationer och bidrag som kommit in utanför ordinarie ansökningsomgångar, som uppgår totalt till 5,5 mnkr.

Källa: Statens kulturråd

Kulturrådet har också fördelat verksamhetsbidrag och utvecklingsbidrag till de två museer i Stockholms län som inte ingår i kultursamverkansmodellen samt utvecklingsbidrag och forskningsbidrag till de statliga centrala museerna. Bidrag till bild- och formområdet uppgick till ca 34 miljoner kronor och utgjorde därmed ca 4,5 procent av Statens kulturråds totala bidragsgivning 2015, exklusive de medel som fördelas inom ramen för kultursamverkansmodellen. Under 2015 beviljades 14 procent av sökt belopp inom projektbidraget. Under 2015 har Kulturrådet i samarbete med Tillväxtverket initierat ett pilotprojekt med exportstöd till bl.a. aktörer inom bild- och formområdet.

Kulturrådets regionala bidrag till museiområdet redovisas under avsnitt 4.4.2. Kultursamverkansmodellen.

Arkitektur, form och design

Ett antal institutioner verkar för att främja intresse för och kunskap om arkitekturens, formens och designens värden och betydelse.

Statens centrum för arkitektur och design (Arkdes) ska vara en nationell mötesplats för aktörer inom verksamhetsområdet. För att förtydliga och konkretisera arbetet med uppdraget har Arkdes under året bedrivit arbetet tematiskt, där ett tema löper under ett helt kalenderår med fokus på bl.a. medborgarperspektivet. Inom ramen för varje tema har aktiviteter genomförts på olika platser i landet i

nära samverkan med lokala och regionala aktörer. Arkdes har arbetat med att stärka kunskapen om och främja intresset för arkitekturens, formens och designens värden bl.a. genom utställningen *Reprogramming the City* om stadsutveckling (se även avsnitt 11 Museer och utställningar).

Inom Arkdes form och designverksamhet kan nämnas utställningar som *Ung Svensk Design* i samarbete med *Svensk Form* samt den största soloutställningen någonsin om den tyske formgivaren Konstantin Grcic.

I februari 2015 öppnade Nationalmuseum med Prins Eugens Waldemarsudde en ny utställningsyta helt inriktad mot form och design på Kulturhuset Stadsteatern i Stockholm.

Nämnden för hemslöjdsfrågor har under 2015 vidareutvecklat sin webbplats och under året mer än fördubblat besöksantalet till denna. Vidare har Nämnden för hemslöjdsfrågor under 2015 påbörjat ett kartläggningsarbete av samtida slöjdande genom omvärldsspaningar som riktats mot slöjdande utanför etablerat föreningsliv och institutionella ramar. För att främja möjligheterna för professionella slöjdare att försörja sig på sin yrkeskunskap beviljade Nämnden för hemslöjdsfrågor under 2015 stöd till förstudien En röst åt slöjdföretagarna.

Svensk Form hade vid årsskiftet 4 200 medlemmar och är rikstäckande genom 13 ideella föreningar (två nya regionalföreningar tillkom under 2015). Det statliga bidraget till föreningen *Svensk Form* höjdes 2015 för att stärka den rikstäckande närvaron och öka samverkan med regionerna. Föreningen har avsatt särskilda resurser för regionala samarbeten och samverkan med branschorganisationer inom nätverket SDA – Svenskt Designsamarbete. Tack vare höjningen kunde en del av årsbidragen till regionalföreningarna återinrättas och en regional samordnare kunde anlitas på kansliet.

I oktober 2015 överlämnades betänkandet *Gestaltad livsmiljö* – en ny politik för arkitektur, form och design (SOU 2015:88) till regeringen. Utredningen framhåller bl.a. att det behövs en myndighet som kan utveckla och driva politiken för arkitektur, form och design, följa kunskapsutvecklingen, skapa perspektiv, samarbeta, stimulera, debattera och följa upp statens förebildlighet och vid behov föreslå nya mål. Utredningen har remitterats till en bred grupp remissinstanser. Ärendet bereds för närvarande i Regeringskansliet. Remissunderlaget har bl.a.

använts vid bedömning av Arkdes framtida verksamhet.

Hållbar stadsutveckling

Bildkonst, arkitektur och design tillhandahåller betydelsefulla verktyg och metoder som kan bidra till en hållbar stadsutveckling.

Konstnärlig gestaltning

Det gångna året har Statens konstråds verksamhet bl.a. präglats av förberedelserna inför satsningen Åga rum som aviserades i 2015 års ekonomiska vårproposition. Satsningen syftar till att främja kultur i vissa bostadsområden under åren 2016–2018. Konstrådet har under året lagt ned ett stort arbete på att skapa en fördjupad förståelse för uppdragets olika aspekter vad gäller bl.a. dialog och delaktighet. Konstrådets del i satsningen har kommunicerats under namnet *Konst händer*.

Samverkan för hållbar stadsutveckling

Under året utvecklades webbplatsen *Hållbar Stad* till att bli mer redaktionellt betonad och antalet besök ökade med ca 80 procent. Resultaten av regeringsuppdraget *Plattform för hållbar stadsutveckling* kommuniceras på *Hållbar Stad*. Med start i augusti 2015 och fram till den 13 januari 2017 arbetar Arkdes med en utställning om bostäder under rubriken *Bo. Nu. Då*.

Den samverkan som initierades i det tidigare regeringsuppdraget *Samverkan om gestaltning av offentliga miljöer* mellan Statens konstråd, Arkdes, Boverket och Riksantikvarieämbetet har fortsatt inom ramen för myndigheternas ordinarie verksamhet och samordnas nu även med den myndighetssamverkan som etablerades i regeringsuppdraget *Främjande av hållbar stadsutveckling* där även Formas ingår. Inom ramen för myndighetssamverkan kring hållbar stadsutveckling och gestaltning av offentliga miljöer arrangerades i november 2015 seminariet *Metoder för kulturmiljö i planeringsprocesser*.

Arkdes och Form/Design Center i Malmö har under 2015 med medel från Nordiska ministerrådet grundat plattformen *SUSTAINORDIC* – ett samarbete mellan nordiska form-, design- och arkitekturaktörer kring hållbar konsumtion och produktion.

7.4.3 Analys och slutsatser

Sverige är ett urbaniserat land, med 85 procent av befolkningen som bor i tätorter. Urbaniseringen innebär nya utmaningar i stadsplaneringen. Den måste ske i nära samarbete mellan olika kompetenser. Bildkonst, arkitektur och design inverkar starkt på samhället och staden, både konkret i utformandet av gemensamma livsmiljöer och genom att forma attityder och människosyn i samtiden. Genom gestaltningen och omvandlingen av staden påverkas människors livsvillkor och miljön.

Regeringen bedömer att de statliga insatserna på området bidrar till att främja mångfald, kreativitet och delaktighet. Insatserna stärker tillgången till samt intresset och förståelsen för de värden som området innebär för samhället, de offentliga rummen och människors livsmiljö. Regeringen bedömer att den statliga bidragsgivningen bidrar till utveckling och förnyelse av området. Vidare bidrar de statliga insatserna till en rik museiverksamhet och till att den offentliga miljön berikas med konst, arkitektur, form och design.

Regeringen bedömer att de statliga insatserna inom den konstnärliga gestaltningen av den gemensamma miljön bidrar till att förbättra arbetsvillkoren för bildkonstnärer, bl.a. genom konstinköp, beställning av nya konstverk och uppdrag.

Statens konstråds och Statens kulturråds förberedelser av satsningen Äga rum bedöms ha skapat en bra grund för den operativa fasen som nu ska ske 2016–2018.

Politiken för arkitektur, form och design innefattar verksamheter inom ett stort antal politikområden och utvecklingen påverkas av en mängd processer och aktörer. Det ställer krav på en utvecklad tvärssektoriell samverkan både inom Regeringskansliet och mellan myndigheter. Regeringen bedömer att det gemensamma arbete som Konstrådet, Riksantikvarieämbetet, Arkdes, Formas och Boverket bedriver kring främjande av hållbar stadsutveckling är av särskilt intresse.

Efter remitteringen av promemorian Inordnande av Statens centrum för arkitektur och design i Moderna museet – en kraftsamling för konsten, arkitekturen och formen (dnr Ku2015/01181/KI) gjorde regeringen bedömningen att vidare ställningstaganden om Arkdes framtid skulle avvakta remissförfarandet av utredningarna Gestaltad livsmiljö och Musei-

utredningens betänkanden. Många remissinstanser framhåller Arkdes betydelse som en arena för möten och diskussion om angelägna samhällsfrågor samt som kulturarvs- och forskningsinstitution. Regeringen bedömer att Arkdes arbete med att lyfta fram de värden som arkitektur, form, design och gestaltning tillför livsmiljön har stärkts under året, bl.a. tack vare att plattformsuppdraget förtydligats.

Regeringen ser också positivt på det ökade samarbetet mellan Arkdes och Moderna museet kring stödfunktioner, program och utställningsverksamhet. Regeringen bedömer sammantaget att Arkdes under året har utvecklat sin verksamhet i en positiv riktning. Det är viktigt att denna utveckling kan fortsätta.

7.5 Budgetförslag

7.5.1 4:1 Statens konstråd

Tabell 7.3 Anslagsutveckling

Tusental kronor

2015	Utfall	8 783	Anslags-sparande	-127
2016	Anslag	8 253 ¹	Utgifts-prognos	8 009
2017	Förslag	8 614		
2018	Beräknat	8 778 ²		
2019	Beräknat	8 959 ³		
2020	Beräknat	9 155 ⁴		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2016 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 8 615 tkr i 2017 års prisnivå.

³ Motsvarar 8 615 tkr i 2017 års prisnivå.

⁴ Motsvarar 8 615 tkr i 2017 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Statens konstråds förvaltningsutgifter.

Regeringens överväganden

Tabell 7.4 Härledning av anslagsnivån 2017–2020 för 4:1 Statens konstråd

Tusental kronor

	2017	2018	2019	2020
Anvisat 2016 ¹	8 253	8 253	8 253	8 253
<i>Förändring till följd av:</i>				
Pris- och löne- omräkning ²	364	527	708	904
Beslut	-3	-2	-2	-2
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt				
Förslag/ beräknat anslag	8 614	8 778	8 959	9 155

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2015 (bet. 2015/16:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2016. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2018–2020 är preliminär.

Regeringen föreslår att 8 614 000 kronor anvisas under anslaget 4:1 *Statens konstråd* för 2017. För 2018, 2019 och 2020 beräknas anslaget till 8 778 000 kronor, 8 959 000 kronor respektive 9 155 000 kronor.

7.5.2 4:2 Konstnärlig gestaltning av den gemensamma miljön

Tabell 7.5 Anslagsutveckling

Tusental kronor

			Anslags- sparande	
2015	Utfall	32 332		232
2016	Anslag	32 942 ¹	Utgifts- prognos	32 698
2017	Förslag	32 944		
2018	Beräknat	32 947		
2019	Beräknat	32 947		
2020	Beräknat	32 947		

¹ Inklusivt beslut om ändringar i statens budget 2016 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för Statens konstråds utgifter för konstnärlig gestaltning av den gemensamma miljön. Anslaget får även användas för utgifter för administration och genomförande av verksamheten.

Regeringens överväganden

Tabell 7.6 Härledning av anslagsnivån 2017–2020 för 4:2 Konstnärlig gestaltning av den gemensamma miljön

Tusental kronor

	2017	2018	2019	2020
Anvisat 2016 ¹	32 942	32 942	32 942	32 942
<i>Förändring till följd av:</i>				
Beslut	2	5	5	5
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt				
Förslag/ beräknat anslag	32 944	32 947	32 947	32 947

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2015 (bet. 2015/16:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Regeringen föreslår att 32 944 000 kronor anvisas under anslaget 4:2 *Konstnärlig gestaltning av den gemensamma miljön* för 2017. För 2018, 2019 och 2020 beräknas anslaget till 32 947 000 kronor, 32 947 000 kronor respektive 32 947 000 kronor.

7.5.3 4:3 Nämnden för hemslöjdsfrågor

Tabell 7.7 Anslagsutveckling

Tusental kronor

			Anslags- sparande	
2015	Utfall	11 243		311
2016	Anslag	11 498 ¹	Utgifts- prognos	11 639
2017	Förslag	11 551		
2018	Beräknat	11 654 ²		
2019	Beräknat	11 784 ³		
2020	Beräknat	11 939 ⁴		

¹ Inklusivt beslut om ändringar i statens budget 2016 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 11 551 tkr i 2017 års prisnivå.

³ Motsvarar 11 551 tkr i 2017 års prisnivå.

⁴ Motsvarar 11 551 tkr i 2017 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Nämnden för hemslöjdsfrågors förvaltningsutgifter. Anslaget får även användas för utgifter för statsbidrag till Svenska Hemslöjdsföreningars Riksförbund, rikshemslöjds konsulenternas verksamhet och för projekt inom hemslöjdsområdet.

Regeringens överväganden

Tabell 7.8 Härledning av anslagsnivån 2017–2020 för 4:3 Nämnden för hemslöjdsfrågor

Tusental kronor

	2017	2018	2019	2020
Anvisat 2016¹	11 498	11 498	11 498	11 498
<i>Förändring till följd av:</i>				
Pris- och löne- omräkning ²	53	156	286	441
Beslut				
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt				
Förslag/ beräknat anslag	11 551	11 654	11 784	11 939

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2015 (bet. 2015/16:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2016. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2018–2020 är preliminär.

Regeringen föreslår att 11 551 000 kronor anvisas under anslaget 4:3 *Nämnden för hemslöjdsfrågor* för 2017. För 2018, 2019 och 2020 beräknas anslaget till 11 654 000 kronor, 11 784 000 kronor respektive 11 939 000 kronor.

7.5.4 4:4 Bidrag till bild- och formområdet

Tabell 7.9 Anslagsutveckling

Tusental kronor

2015	Utfall	28 134	Anslags- sparande	1
2016	Anslag	28 065 ¹	Utgifts- prognos	27 662
2017	Förslag	28 067		
2018	Beräknat	28 069		
2019	Beräknat	28 069		
2020	Beräknat	28 069		

¹ Inklusiva beslut om ändringar i statens budget 2016 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till organisationer inom bild- och formområdet, utställare, konsthantverkskooperativ samt utrustningsbidrag till kollektivverkstäder. Anslaget får även användas för statsbidrag till

folkparkerna och vissa samlingslokalhållande organisationer för konstförvärv.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2017 för anslaget 4:4 *Bidrag till bild- och formområdet* besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 14 000 000 kronor 2018.

Skälen för regeringens förslag: Anslaget används till bidrag som fördelas till fria aktörer inom bild och formområdet. Bemyndigandet innebär att dessa aktörer kan ansöka om bidrag vartannat år, vilket minskar den administrativa bördan och skapar bättre planeringsförutsättningar. Regeringen bör därför bemyndigas att under 2017 för anslaget 4:4 *Bidrag till bild- och formområdet* besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 14 000 000 kronor 2018.

Tabell 7.10 Beställningsbemyndigande för anslaget 4:4 Bidrag till bild- och formområdet

Tusental kronor

	Prognos 2016	Förslag 2017	Beräknat 2018
Ingående åtaganden		14 000	
Nya åtaganden	14 000	14 000	
Infriade åtaganden		-14 000	-14 000
Utestående åtaganden	14 000	14 000	
Erhållet/föreslaget bemyndigande	14 000	14 000	

Tabell 7.11 Härledning av anslagsnivån 2017–2020 för 4:4 Bidrag till bild- och formområdet

Tusental kronor

	2017	2018	2019	2020
Anvisat 2016¹	28 065	28 065	28 065	28 065
<i>Förändring till följd av:</i>				
Beslut	2	4	4	4
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt				
Förslag/ beräknat anslag	28 067	28 069	28 069	28 069

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2015 (bet. 2015/16:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Regeringen föreslår att 28 067 000 kronor anvisas under anslaget 4:4 *Bidrag till bild- och formområdet* för 2017. För 2018, 2019 och 2020 beräknas anslaget till 28 069 000 kronor, 28 069 000 kronor respektive 28 069 000 kronor.

8 Kulturskaparnas villkor

8.1 Omfattning

Avsnittet omfattar de statliga ersättningar och bidrag som i huvudsak riktar sig till kulturskapare och andra insatser som har direkt inverkan på kulturskapares villkor. Området behandlar särskilt Konstnärsnämnden och dess ersättningar, stipendier och bidrag inom bild och form-, musik-, teater-, dans- och filmområdet. I avsnittet behandlas också nämndens inter-

nationella konstnärsutbytesverksamhet och bevakning av konstnärernas sociala och ekonomiska villkor.

Vidare omfattas bl.a. Sveriges författarfonds verksamhet, med i första hand fördelning av biblioteksersättning till konstnärer inom ordområdet, och fördelning av den individuella visningsersättningen till bildkonstnärer som den ekonomiska föreningen Bildupphovsrätt i Sverige (BUS) ansvarar för.

8.2 Utgiftsutveckling

Tabell 8.1 Utgiftsutveckling inom Kulturskaparnas villkor, utgiftsområde 17

Miljoner kronor

	Utfall 2015	Budget 2016 ¹	Prognos 2016	Förslag 2017	Beräknat 2018	Beräknat 2019	Beräknat 2020
<i>Kulturskaparnas villkor</i>							
5:1 Konstnärsnämnden	24	20	20	21	22	22	23
5:2 Ersättningar och bidrag till konstnärer	373	381	377	396	399	405	414
Summa Kulturskaparnas villkor	396	401	397	417	421	428	437

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2016 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

8.3 Mål

I avsnitt 3.4 anges de mål för den nationella kulturpolitiken som riksdagen beslutat.

8.4 Resultatredovisning

8.4.1 Bedömningsgrunder

Bedömningen av resultatet inom kulturskaparnas villkor utgår från

- uppgifter om ansökningar samt fördelade bidrag och ersättningar för de olika konstområdena nationellt och internationellt,
- arbete med att bevaka och informera om konstnärernas sociala och ekonomiska villkor,
- insatser för att stärka konstnärernas arbetsmarknad, och
- fördelade stipendier och bidrag utifrån ett jämställdhetsperspektiv.

Bedömningen görs vidare utifrån resultat relaterade till relevanta bedömningsgrunder gemensamma för kulturområdet (se avsnitt 4.4.1).

Cirka 20 procent av ansökningarna beviljades, vilket är samma bifallsprocent som de senaste två åren.

Konstnärsnämnden beslutade om stipendier och bidrag till ett belopp om 157 miljoner kronor.

Könsfördelningen är fortsatt jämn när det gäller antalet ansökningar om konstområdena betraktas samlat. Kvinnors andel av antalet ansökningar är 56 procent och av beviljade medel får kvinnor 53 procent. Liksom tidigare år skiljer det sig emellertid åt mellan konstområdena. Inom dansen ligger männen som det underrepresenterade könet under 40-procentsgränsen för den statistiska jämställdheten med 38 procent av bifallsbesluten. Inom musiken är det kvinnorna som fortfarande är underrepresenterade med 40 procent av bifallsbesluten.

Från och med den 1 oktober 2015 är den tidigare kommittén Kulturbryggan ett särskilt beslutsorgan inom Konstnärsnämnden. Kulturbryggan har sedan 2011 fördelat 25 miljoner kronor årligen till nyskapande kultur. Bidraget ska främst inriktas på det fria kulturlivet. Kulturbryggan har även i uppgift att främja samverkan med andra finansörer. Under perioden 1 oktober – 31 december 2015 fördelade Kulturbryggan 11,3 miljoner kronor.

8.4.2 Resultat

Konstnärsnämnden

Stipendier och bidrag

Under 2015 behandlades 7 911 ansökningar, vilket är en ökning med 5 procent jämfört med 2014.

Tabell 8.2 Konstnärsnämndens stipendie- och bidragsärenden 2013–2015

Antal ansökningar

	2013			2014			2015		
	Kvinnor	Män	Totalt	Kvinnor	Män	Totalt	Kvinnor	Män	Totalt
Behandlade ansökningar	4 502	3 731	8 233	4 085	3 407	7 492	4 423	3 488	7 911
Beviljade ansökningar	779	707	1 486	803	721	1 524	819	729	1 548
Avslagna ansökningar	3 723	3 024	6 747	3 282	2 686	5 968	3 604	2 759	6 363

Tabell 8.3 Konstnärsnämnden – beslutade stipendier och bidrag 2013–2015*Tusental kronor*

	2013	2014	2015
Bild och form	69 267	68 300	67 682
Musik	22 113	22 172	22 365
Teater	7 343	7 163	7 828
Dans	8 423	8 724	9 166
Film	9 416	9 890	9 935
Övrigt ¹	2 937	4 130	2 937
Totalt	119 499	120 379	119 913

¹ Könsuppdelad statistik återfinns i Konstnärsnämndens statistik- och fördjupningsrapport för 2015.

² I övrigt ingår bl.a. statliga ålderspensionsavgifter, som varierar mellan åren på grund av förskottsinbetalningar, och medel till Sveriges författarfond för långtidsstipendier till författare och översättare. I beräkningarna ingår inte övriga kostnader för stipendier och bidrag (för resor, boende m.m.), medel till Stiftelsen Filmform eller statliga inkomstgarantier för konstnärer. I tabellen redovisas inte heller Kulturbryggans medel för 2015 eller tillfälliga medel för internationellt utbyte på litteraturområdet.

Internationellt arbete

Konstnärsnämndens roll för att främja internationellt kulturutbyte i alla dess former blir allt viktigare.

Det direkta stödet till konstnärers internationella kulturutbyte inklusive resebidrag och residens var 21,5 miljoner kronor. Totalt omfattade den internationella verksamheten 33,6 miljoner kronor under 2015.

Av det totala antalet ansökningar som bifölls gällde 53 procent kvinnliga sökande.

I en studie som genomfördes 2015 av det internationella stödets betydelse för konstnärernas inkomst- och arbetsmöjligheter visade det sig att drygt hälften av de som erhållit stöd några år tidigare också hade fått fortsatta uppdrag eller samarbeten som de direkt kunde knyta till myndighetens stöd. För 94 procent hade utbytet haft positiv påverkan på deras konstnärskap.

Analys- och bevakningsuppdraget

Konstnärsnämnden har under året arbetat med att fördjupa och sprida kunskaper om konstnärernas villkor och om förutsättningar för konstnärligt skapande. Det har skett genom bl.a. ökade informationsinsatser i form av en ny skriftserie på området och utveckling av webbplatsen Konstnärsguiden, men också genom samverkan med myndigheter och andra offentliga aktörer. Under Almedalsveckan 2015 var Konstnärsnämnden huvudansvarig för seminariet Hot, kränkningar, själv censur och anpassning – vilka effekter ser vi inom våra kulturinstitutioner?

Konstnärsnämnden har under året inlett arbetet med en ny bred inkomstundersökning. Undersökningen är utformad för att kunna jämföras med en tidigare inkomstundersökning från 2009, men tar också upp faktorer som andelen konstnärer med utländsk bakgrund, regional fördelning och fördelning av verksamhet i tätort respektive landsbygd.

Insatser för att stärka kulturskaparnas arbetsmarknad

Scenkonstallianserna och centrubildningarna

Scenkonstallianserna fördelar medel till teater-, dans- och musikallianserna i syfte att bl.a. öka frilansande scenkonstnärers sociala och ekonomiska trygghet, avlasta arbetslöshetskassan, utveckla matchning och förmedling samt stimulera den konstnärliga utvecklingen. Från och med 2015 har allianserna tillförts 20 miljoner kronor för att möjliggöra att antalet anställda kan öka. Totalt fördelades 82 miljoner kronor under 2015.

Centrubildningarna, som samlar drygt 10 000 fria professionella kulturutövare inom olika konstområden i Sverige, arbetar med att förmedla uppdrag och med kompetensutveckling. De spelar en viktig roll för frilansande konstnärliga utövers arbetsmöjligheter. Statens kulturråd har under 2015 fördelat nästan 26 miljoner kronor till 13 centrubildningar inom olika konstområden.

Medverkans- och utställningsersättningen

Avtalet om medverkans- och utställningsersättning, MU-avtalet, som reglerar vilka villkor och ersättningsnivåer som ska gälla när statliga institutioner ställer ut verk som ägs av konstnären reviderades under 2014 för att bli lättare att tillämpa för både utställare och konstnärer. Regeringen har framhållit betydelsen av att avtalet även fungerar som en förebild för andra offentliga och privata utställare. Därför har Statens kulturråd ett särskilt uppdrag att redovisa i vilken grad institutioner som omfattas av kultursamverkansmodellen tillämpar MU-avtalet.

Övriga ersättningar och bidrag till kulturskapare

Inom det kulturpolitiska området finns ett flertal ersättningar som syftar till att ge kulturskapare betalt för utfört konstnärligt arbete, men också stödordningar som leder till möjligheter att fördjupa och utveckla sitt konstnärskap. Utöver de ersättningar som redovisas nedan fördelas också talboksersättning till författare och översättare för nyttjandet av deras verk i form av talböcker. Ersättningen fördelas av Sveriges Författarförbund och uppgick 2015 till 9 miljoner kronor.

Fonogramersättningen fördelas av STIM och SAMI som kompensation för att musikaliska verk på fonogram och i tryckt form lånas ut genom folk- och skolbibliotek. Under 2015 fördelades 5 miljoner kronor i fonogramersättning.

Bibliotekersättning

Under 2015 har Sveriges författarfond fördelat nära 5 000 ersättningar och stipendier inom ramen för bibliotekersättningen som under året uppgick till 141 000–933 000 kr, en höjning med 2 700 000 kronor jämfört med året innan. Därutöver har Författarfonden fördelat bidrag till författare, översättare, kulturjournalister och dramatiker om ca 9 miljoner kronor.

Från och med den 1 januari 2015 gäller en ny överenskommelse mellan företrädare för upphovsmännen och regeringen om förhandling om bibliotekersättningens grundbelopp. Under 2015 har regeringen godkänt en överenskommelse som innebär att grundbeloppet höjs med 7 öre för 2016 och med ytterligare 8 öre för 2017.

Individuell visningsersättning

Individuell visningsersättning (IV) fördelas av Bildupphovsrätt i Sverige (BUS) till bild- och formkonstnärer som ersättning för att verk som ägs av offentliga institutioner visas för allmänheten. Under 2015 uppgick den totala ersättningen till ca 37,5 miljoner kronor.

Under 2015 beviljades totalt 3 708 konstnärer stöd. Av de som söker beviljades drygt 90 procent ersättning, med ett belopp mellan 50 kronor och 42 000 kronor.

Kvinnorna utgjorde ca 59 procent av de sökande. När det gäller ersättningsnivån är kvinnorna fler i de lägre ersättningsnivåerna och männen fler i grupperna med höga ersättningar. Kvinnorna är överrepresenterade bland de yngre ersättningsmottagarna och män bland de äldre.

8.4.3 Analys och slutsatser

En av regeringens kulturpolitiska prioriteringar är att skapa bättre villkor för konstnärer.

Konstnärsnämndens stipendie- och bidragsgivning bidrar enligt de undersökningar myndigheten gjort bl.a. till konstnärlig utveckling och ökade möjligheter för konstnärer att försörja sig på sin konstnärliga verksamhet. Även satsningarna på internationellt utbyte har visat sig ha en positiv påverkan på konstnärernas möjligheter till försörjning.

MU-avtalet tillförsäkrar konstnärsgруппerna rimlig ersättning för att deras verk ställs ut vid statliga institutioner. Regeringen anser att det är angeläget att andelen offentliga och andra utställare som tillämpar MU-avtalets principer ökar.

Regeringen bedömer att scenkonstallianserna bidrar till att uppfylla både kulturpolitiska och arbetsmarknadspolitiska mål och ökar den sociala och ekonomiska tryggheten hos frilansande scenkonstnärer.

Höjningen av bibliotekersättningens grundbelopp 2016 och 2017 innebär en satsning på förbättrade villkor för författare, översättare, tecknare och fotografer.

Kultur- och demokratiministern har under året inlett en serie rundabordssamtal med företrädare för ett stort antal aktörer som alla i olika omfattning berörs av olovlig hantering av upphovsrätsskyddat material. Samtalen handlar bl.a. om frivilliga åtgärder för att motverka upphovsrättsintrång i kommersiell skala och främjande av lagliga alternativ (se avsnitt 3.6.3).

Rapporter från såväl Konstnärsnämnden som andra berörda aktörer visar att stipendier och bidrag i huvudsak fördelas jämt mellan kvinnor och män. Trots detta kan konstateras att det fortfarande finns områden, t.ex. dansområdet, där jämställdhet inte uppnåtts varför det är viktigt att jämställdhetsarbetet fortsätter.

8.5 Budgetförslag

8.5.1 5:1 Konstnärsnämnden

Tabell 8.4 Anslagsutveckling

Tusental kronor

2015	Utfall	23 629	Anslags- sparande	1 717
2016	Anslag	20 105 ¹	Utgifts- prognos	20 433
2017	Förslag	21 489		
2018	Beräknat	21 945 ²		
2019	Beräknat	22 381 ³		
2020	Beräknat	22 877 ⁴		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2016 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 21 572 tkr i 2017 års prisnivå.

³ Motsvarar 21 572 tkr i 2017 års prisnivå.

⁴ Motsvarar 21 572 tkr i 2017 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Konstnärsnämndens förvaltningsutgifter.

Regeringens överväganden

Tabell 8.5 Härledning av anslagsnivån 2017–2020 för 5:1 Konstnärsnämnden

Tusental kronor

	2017	2018	2019	2020
Anvisat 2016¹	20 105	20 105	20 105	20 105
<i>Förändring till följd av:</i>				
Pris- och löne- omräkning ²	409	764	1 179	1 650
Beslut	976	1 077	1 098	1 123
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt	-1	-1	-1	-1
Förslag/ beräknat anslag	21 489	21 945	22 381	22 877

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2015 (bet. 2015/16:FiU10).

Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2016. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2018–2020 är preliminär.

Nu föreslagna och aviserade anslagsförändringar innebär att anslaget ökas med 1 000 000 kronor fr.o.m. 2017 för att kompensera för ökade kostnader relaterade till Kulturbryggans verksamhet.

Regeringen föreslår att 21 489 000 kronor anvisas under anslaget 5:1 *Konstnärsnämnden* för

2017. För 2018, 2019 och 2020 beräknas anslaget till 21 945 000 kronor, 22 381 000 kronor respektive 22 877 000 kronor.

8.5.2 5:2 Ersättningar och bidrag till konstnärer

Tabell 8.6 Anslagsutveckling

Tusental kronor

2015	Utfall	372 682	Anslags- sparande	1 233
2016	Anslag	380 865 ¹	Utgifts- prognos	376 578
2017	Förslag	395 800 ²		
2018	Beräknat	399 296		
2019	Beräknat	405 336		
2020	Beräknat	414 270		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2016 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² 3 500 000 kronor avser beräknad statlig ålderspensionsavgift sedan hänsyn tagits till regleringsbeloppet för 2014 som uppgick till 2 704 kronor.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag och ersättningar till konstnärer och upphovsmän inom bild-, form-, musik-, teater-, dans-, ord- och filmområdet. Anslaget får även användas för utgifter för administration och genomförande av verksamheten, inklusive för det särskilda beslutsorganet Kulturbryggan.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2017 för anslaget 5:2 *Ersättningar och bidrag till konstnärer* besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 160 000 000 kronor 2018–2027.

Skälen för regeringens förslag: Inom anslaget fördelar Konstnärsnämnden bidrag och stipendier som sträcker sig upp till tio år. Regeringen bör därför bemyndigas att under 2017 för anslaget 5:2 *Ersättningar och bidrag till konstnärer* besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 160 000 000 kronor 2018–2027.

Tabell 8.7 Beställningsbemyndigande för anslaget 5:2 Ersättningar och bidrag till konstnärer

Tusental kronor

	Utfall 2015	Prognos 2016	Förslag 2017	Beräknat 2018	Beräknat 2019	Beräknat 2020–2027
Ingående åtaganden		96 242	94 716			
Nya åtaganden		28 474	94 000			
Infriade åtaganden		-30 000	-30 000	-40 000	-40 000	-78 716
Utestående åtaganden	96 242	94 716	158 716			
Erhållet/föreslaget bemyndigande	136 000	136 000	160 000			

Regeringens överväganden

Tabell 8.8 Härledning av anslagsnivån 2017–2020 för 5:2 Ersättningar och bidrag till konstnärer

Tusental kronor

	2017	2018	2019	2020
Anvisat 2016¹	380 865	380 865	380 865	380 865
<i>Förändring till följd av:</i>				
Beslut	8 004	8 005	8 005	8 005
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt ²	6 931	10 426	16 466	25 400
Förslag/ beräknat anslag	395 800	399 296	405 336	414 270

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2015 (bet. 2015/16:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Anslaget beräknas fr.o.m. 2017 med ett bestämt nominellt belopp. Mot bakgrund av detta tillförs anslaget 6 931 000 kr 2017, 10 426 000 kr 2018, 16 466 000 kr 2019 och fr.o.m. 2020 årligen 25 400 000 kr vilket motsvarar den prisomräkning som hade skett om anslaget fortsatt hade pris- och löneomräknats.

Nu föreslagna och aviserade anslagsförändringar innebär att anslaget ökas med 8 000 000 kronor fr.o.m. 2017 bl.a. med anledning av en höjning av bibliotek ersättningen.

Regeringen föreslår att 395 800 000 kronor anvisas under anslaget 5:2 *Ersättningar och bidrag till konstnärer* för 2017. För 2018, 2019 och 2020 beräknas anslaget till 399 296 000 kronor, 405 336 000 kronor respektive 414 270 000 kronor.

9 Arkiv

9.1 Omfattning

Avsnittet omfattar myndigheten Riksarkivet och bidrag till regional arkivverksamhet.

9.2 Utgiftsutveckling

Tabell 9.1 Utgiftsutveckling inom Arkiv, utgiftsområde 17

Miljoner kronor

	Utfall 2015	Budget 2016 ¹	Prognos 2016	Förslag 2017	Beräknat 2018	Beräknat 2019	Beräknat 2020
<i>Arkiv</i>							
6:1 Riksarkivet	355	375	375	379	385	393	402
Summa Arkiv	355	375	375	379	385	393	402

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2016 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

9.3 Mål

I avsnitt 3.4 anges de mål för den nationella kulturpolitiken som riksdagen beslutat.

Riksdagen har även antagit mål för den statliga arkivverksamheten, vilka kommer till uttryck i arkivlagen (1990:782) (prop. 1989/90:72, bet. 1989/90:KrU29, rskr. 1989/90:307). Målen syftar bl.a. till

- att öka möjligheterna att ta del av allmänna handlingar och annat arkivmaterial,
- att tydliggöra och förstärka arkivens betydelse som källa till information och kunskap om samhället och dess utveckling, och
- metod- och kunskapsutveckling inom arkivområdet.

9.4 Resultatredovisning

9.4.1 Bedömningsgrunder

Bedömningen av resultatet för arkiv utgår från

- Riksarkivets centrala uppgifter vad gäller att ha ett särskilt ansvar för den statliga arkivverksamheten och för arkivvården i landet,
- informationshantering och tillsynsverksamhet, t.ex. inspektioner, rådgivning, utbildning och utarbetande av föreskrifter,
- bevarande och tillgängliggörande av arkiv, t.ex. arkivleveranser, forskarbesök, framtagna volymer och besvarade förfrågningar, och
- digitalisering och e-förvaltning.

Bedömningen görs vidare utifrån resultat relaterade till relevanta bedömningsgrunder gemensamma för kulturområdet (se avsnitt 4.4.1).

9.4.2 Resultat

Rätten att ta del av allmänna handlingar

Riksarkivet har under året främst inspekterat tillsynsobjekt inom områdena utbildning och forskning, lag och rätt samt kultur. De förelägganden och anmärkningar som utfärdats har oftast gällt brister i hanteringen av elektroniska handlingar och att verksamhetsbaserad arkiv-

redovisning enligt nya krav inte har upprättats. Ändrade arbetsmetoder har medfört en minskning av antalet inspektioner. Under året har även de enskilda organ som förvarar allmänna handlingar och som förtecknas i bilagan till offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) kartlagts och inordnats i inspektionsplanen. Sammantaget bedömer Riksarkivet att myndigheternas uppfyllande av gällande föreskrifter är tillfredställande vilket är samma bedömning som gjordes för de områden som berördes 2014.

Under året har bl.a. ändringar gjorts i föreskrifter för gallring och annat avhållande, allmänna råd till kommuner och landsting och i bestämmelser om handlingar på mikrofilm. Normeringsverksamheten ligger på en relativt konstant nivå sett över en längre tid.

Tabell 9.2 Normering och tillsyn av arkiv

Prestationer 2013–2015, antal.

	2013	2014	2015
Inspektioner vid statliga myndigheter	118	124	73
Utfärdande av föreskrifter	68	55	68
Besök med rådgivning	150	160	130
Utbildning, kurser	27	14	13

Källa: Riksarkivet

Riksarkivet har under de senaste åren inspekterat de egna arkivlokalerna. Resultatet visar att flertalet lokaler håller god eller mycket god kvalitet men att vissa depåer inte uppfyller kraven. Sammantaget bedömer myndigheten att beståndens förvaringsmiljö är tillfredsställande.

Tabell 9.3 Mottagning av arkivmaterial

Prestationer 2013–2015 i antal.

	2013	2014	2015
Leveranser (staten)	547	362	291
Papper, hyllmeter (staten)	12 262	7 794	4 479
Kartor och ritningar (staten)	26 004	60 687	10 947
Elektroniska arkiv (staten)	30	24	17
Leveranser (enskilda arkiv)	276	260	326
Papper, hyllmeter (enskilda arkiv)	1 138	964	873
Kartor och ritningar (enskilda arkiv)	332	30 113	264

Källa: Riksarkivet

Mottagning av leveranser av statligt material har fortsatt att minska. Riksarkivet anger att bidrag-

ande orsaker kan vara en ytterst restriktiv policy för leverans av pappershandlingar yngre än tjugo år och att flera myndigheter själva vill långtidsförvara sina arkiv. Leveranser av material från den enskilda sektorn har däremot ökat de senaste åren även om omfattningen ligger på en betydligt lägre nivå. Leverans av elektroniska arkiv ligger på en fortsatt låg nivå. Årets leveranser innebär att pappersbestånden har ökat med cirka två procent.

Arkiven som källa till information och kunskap

Riksarkivet uppger att så gott som samtliga arkiv inom myndigheten är inskrivna och sökbara på beståndsnivå i arkivinformatiönssystemet Arkis. Statliga arkivbestånd är i allmänhet sökbara på volymnivå men på denna nivå brister sökbarheten i material från enskilda arkiv.

Arkis innehåller ca 169 miljoner skannade bilder av handlingar och av dessa är 51 procent offentliga och enkelt sökbara för allmänheten. Under året har bl.a. fordonsregisterkort från fem län i landsarkivet i Uppsalas distrikt skannats för att tillgängliggöras och svenska folkräkningen 1910 har färdigregistrerats. En webbplats som presenterar information som Riksarkivet tillhandahåller för vidareutnyttjande har skapats. Sammantaget bedömer Riksarkivet att tillgängligheten till de arkiv som förvaras vid myndigheten är tillfredsställande.

Tabell 9.4 Tillgång till arkiv

Prestationer 2013–2015, antal.

	2013	2014	2015
Exponeringar (miljoner)	29,6	37,6	20,5
Webbesökare (miljoner unika)	1,76	1,58	1,30
Visningar (grupper/tillfällen)	1 096	1 083	1 072
Forskarbesök	49 713	45 164	44 814
Skriftliga förfrågningar	144 277	129 897	162 643

Källa: Riksarkivet

Riksarkivet har bedrivit lokalt anpassad programverksamhet riktad mot ett brett spektrum av besökare. Flera vetenskapliga eller populärvetenskapliga publikationer har getts ut bl.a. inom ramen för Det medeltida Sverige, Svenskt diplomarium och Svenskt biografiskt lexikon.

Riksarkivet noterar att antalet forskarbesök är långsiktigt nedåtgående men att samma minskning inte ses på antalet framtagna volymer. Myndigheten tror att en delförklaring kan vara att forskarna i allt större utsträckning fotogra-

ferar av handlingarna för senare studier. Fjärrlån ersätts i allt större utsträckning av inskannade handlingar. Minskningen av unika webbesök beror på byte av statistikverktyg. I huvudsak är den fysiska tillgängligheten god men några lokaler saknar personhiss.

Riksarkivet bedömer att myndighetens service till användare i form av framtagning av material och besvarande av frågor är tillfredsställande.

Metod- och kunskapsutveckling

Inom ramen för ett regeringsuppdrag till Statens servicecenter och Riksarkivet har förvaltningsgemensamma specifikationer för e-arkiv tagits fram för ett antal pilotmyndigheter. Uppdraget slutrapporterades i februari 2016 (dnr N2013/03701/ITP, N2014/03415/ITP). Utbildnings- och andra främjandeinsatser har genomförts kring e-arkiv, e-diarium, öppna data och vidareutnyttjande av information. Regeringen beslutade i juni 2016 om ett uppdrag till Riksarkivet att främja statliga myndigheters arbete med att tillgängliggöra data för vidareutnyttjande (dnr Fi2015/02025/SFÖ). Riksarkivet har även bedrivit ett projekt som syftar till att utarbeta tekniska specifikationer till stöd för förvaring och skydd av myndighetshandlingar och flera projekt kopplade till digitalt bevarande.

Riksarkivet har deltagit i EU-projekt bl.a. kring utveckling av en europeisk arkivportal och kring förbättrade möjligheter för allmänheten att medverka i forskning om kulturarvet.

Samordningssektariatet Digisam har efter det sista året av regeringsuppdraget (dnr Ku2011/00242/KA) lämnat en slutrapport till regeringen med förslag till nationella riktlinjer. Digisams uppdrag har förlängts under 2016 i avvaktan på regeringens ställningstagande om verksamhetens framtid.

9.4.3 Analys och slutsatser

Regeringen bedömer att förutsättningarna för att rätten att ta del av allmänna handlingar inom den statliga förvaltningen kan upprätthållas är tillfredsställande. Regeringen är dock oroad av att allt fler myndigheter vill ta eget ansvar för arkivens långtidsbevarande. Det kan leda till suboptimering av de statliga resurserna och problem vid framtida förändringar av myndighetsstrukturen.

Regeringen bedömer att med ökande grad av tillgänglighet och en fortsatt hög efterfrågan är arkivens förmåga att vara källa till information och kunskap tillfredsställande.

Regeringen bedömer att en god och relevant metod- och kunskapsutveckling har bedrivits. Regeringen noterar i detta sammanhang att statsförvaltningens utveckling i riktning mot ökad e-förvaltning kan komma att delvis förändra Riksarkivets roll och uppgift. Regeringen har beslutat om en myndighetsanalys av Riksarkivet som ska redovisas våren 2017 och som kommer att ge en fördjupad bild av myndighetens förutsättningar.

9.5 Budgetförslag

9.5.1 6:1 Riksarkivet

Tabell 9.5 Anslagsutveckling

Tusental kronor

2015	Utfall	355 429	Anslags-sparande	10 306
2016	Anslag	375 402 ¹	Utgifts-prognos	374 948
2017	Förslag	378 688		
2018	Beräknat	385 271 ²		
2019	Beräknat	392 946 ³		
2020	Beräknat	401 666 ⁴		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2016 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 378 708 tkr i 2017 års prisnivå.

³ Motsvarar 378 708 tkr i 2017 års prisnivå.

⁴ Motsvarar 378 709 tkr i 2017 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Riksarkivets förvaltningsutgifter. Anslaget får även användas för utgifter för statsbidrag till restaurering, arkivering och arkivförvaltning av kulturhistorisk, försvarsanknuten film samt för statsbidrag till enskilda arkiv.

Regeringens överväganden

Tabell 9.6 Härledning av anslagsnivån 2017–2020 för 6:1 Riksarkivet

Tusental kronor

	2017	2018	2019	2020
Anvisat 2016 ¹	375 402	375 402	375 402	375 402
Förändring till följd av:				
Pris- och löne-omräkning ²	7 278	13 909	21 665	30 476
Beslut	-492	-480	-489	-500
Överföring till/från andra anslag	-3 500	-3 561	-3 632	-3 712
Övrigt				
Förslag/beräknat anslag	378 688	385 271	392 946	401 666

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2015 (bet. 2015/16:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2016. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2018–2020 är preliminär.

Nu föreslagna och aviserade anslagsförändringar innebär att anslaget minskas med 3 500 000 kronor fr.o.m. 2017 för att finansiera driften av det nationella samordningssekretariatet för digitalisering, digitalt bevarande och digital förmedling av kulturarvet vid Riksantikvarieämbetet. Anslaget minskas med 81 000 kronor fr.o.m. 2017 för att bidra till finansiering av en nationell digital infrastruktur. Se även avsnitt 4.5.1 under utgiftsområde 22 Kommunikationer.

Tidigare beslutade och aviserade anslagsförändringar innebär att anslaget minskas med ca 440 000 kronor.

Regeringen föreslår att 378 688 000 kronor anvisas under anslaget 6:1 *Riksarkivet* för 2017. För 2018, 2019 och 2020 beräknas anslaget till 385 271 000 kronor, 392 946 000 kronor respektive 401 666 000 kronor.

10 Kulturmiljö

10.1 Omfattning

Avsnittet omfattar verksamheten vid myndigheten Riksantikvarieämbetet. Vidare omfattas bidragen till kulturmiljövård, kyrkoantikvarisk

ersättning, den arkeologiska uppdragsverksamheten vid Statens historiska museer samt i viss utsträckning det regionala kulturmiljöarbetet som bedrivs av länsstyrelserna.

10.2 Utgiftsutveckling

Tabell 10.1 Utgiftsutveckling inom Kulturmiljö, utgiftsområde 17

Miljoner kronor

	Utfall 2015	Budget 2016 ¹	Prognos 2016	Förslag 2017	Beräknat 2018	Beräknat 2019	Beräknat 2020
<i>Kulturmiljö</i>							
7:1 Riksantikvarieämbetet	212	218	218	224	272	277	283
7:2 Bidrag till kulturmiljövård	248	251	250	254	254	254	254
7:3 Kyrkoantikvarisk ersättning	460	460	460	460	460	460	460
Summa Kulturmiljö	920	929	928	937	985	991	997

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2016 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

10.3 Mål

I avsnitt 3.4 anges de mål för den nationella kulturpolitiken som riksdagen beslutat.

Riksdagen har även antagit nationella mål för kulturmiljöarbetet (prop. 2012/13:96, bet. 2012/13:KrU9, rskr. 2012/13:273). I enlighet med målen ska det statliga kulturmiljöarbetet främja

- ett hållbart samhälle med en mångfald av kulturmiljöer som bevaras, används och utvecklas,
- människors delaktighet i kulturmiljöarbetet och möjlighet att förstå och ta ansvar för kulturmiljön,
- ett inkluderande samhälle med kulturmiljön som gemensam källa till kunskap, bildning och upplevelser, och
- en helhetssyn på förvaltningen av landskapet som innebär att kulturmiljön tas till vara i samhällsutvecklingen.

De nationella målen för arbetet med kulturmiljön är ett komplement till de nationella kulturpolitiska målen och de preciseringar rörande kulturmiljön som finns i flera av miljö kvalitetsmålen samt generationsmålet för miljöarbetet.

10.4 Resultatredovisning

10.4.1 Bedömningsgrunder

Bedömningen av resultatet utgår från det nationella och det regionala kulturmiljöarbetets verksamhet för att uppnå de nationella kulturmiljömålen. Bedömningen baseras på under året redovisade uppdrag och andra redovisningar av bl.a. uppgifter såsom

- kunskapsuppbyggnad,
- bidragsgivning,
- arbete för ökad tillgänglighet,
- samverkan och samarbete, och
- tillämpning av lagstiftning.

Bedömningen görs vidare utifrån resultat relaterade till relevanta bedömningsgrunder gemensamma för kulturområdet (se avsnitt 4.4.1).

10.4.2 Resultat

Riksantikvarieämbetet är ansvarig myndighet för det statliga kulturmiljöarbetet. På regional nivå ansvarar länsstyrelserna enligt kulturmiljölagen (1988:950) för det statliga kulturmiljöarbetet och ska enligt kulturmiljöförordningen (1988:1188) samverka med kulturmiljövårdande organ inom länet, särskilt läns museerna och motsvarande museer.

Ett offensivt och angeläget kulturmiljöarbete

Riksantikvarieämbetet har i maj 2016 enligt uppdrag i regleringsbrev för 2015 redovisat arbetet med en vision för kulturmiljöarbetet till 2030. Arbetet har bedrivits i dialog med länsstyrelser, läns museer och statliga museer, nationella förvaltningsmyndigheter och det civila samhället. Visionen framhåller framtidens kulturmiljöarbete som avgörande för ett inkluderande samhälle genom att skapa förutsättningar att förstå samtiden samt möjlighet att utveckla samhällsengagemang, tillit och gemenskap. Visionen förverkligas genom att uppnå målbilder om kulturmiljöarbetet som en utmanande kraft, upprätthållandet av en mångfald av kulturmiljöer och effektivisering av verksamheterna.

Länsstyrelsernas arbete

Genom kunskapsproduktion och informations-spridning, insatser för vård och tillgängliggörande, ärendehandläggning och tillsyn samt strategiskt arbete och metodutveckling har länsstyrelserna verkat för att främja uppfyllnaden av kulturmiljömålen. I arbetet genomförs eller planeras förändringar i verksamheten, bl.a. åtgärder för samverkan och införande av nya kritiskt reflekterande arbetssätt i ärendehandläggningen. Regional uppföljning och nedbrytning av målen ses som önskvärt men bl.a. bristande tillgång till statistik utgör ett hinder.

Att främja en mångfald av kulturmiljöer

Bidrag prioriteras till formellt skyddade miljöer

Bidraget till kulturmiljövård främjar en mångfald av kulturmiljöer. Under 2015 beslutade Riksantikvarieämbetet och länsstyrelserna att betala ut totalt 249 miljoner kronor. Huvuddelen av besluten gällde vårdåtgärder och objekt och miljöer som är skyddade enligt lag.

Bidraget stödjer såväl fysiska kulturmiljöer som projekt som stärker delaktigheten och ökar tillgängligheten till och förståelsen av kulturarvet. Samverkan sker med bl.a. kommuner, hembygdsföreningar, ideella föreningar, läns-museer, turistorganisationer och fastighetsägare.

Riksantikvarieämbetet har under året utvärderat bidragets betydelse för sysselsättning och tillväxt. I rapporten Positiva effekter av medel till kulturmiljövård (dnr Ku2015/01674/KL) konstateras att bidraget kan ha en betydande roll i att stärka arbetsmarknaden och bidra till hållbar tillväxt, bl.a. genom att ge legitimitet, attrahera annan finansiering som tillsammans med bidraget utvecklar olika näringar samt bidra till möjligheter att stärka regioners självbild. Sambandet är starkast då medlen främjar besöksnäringen genom tillgängliggörande åtgärder. För långsiktig verkan måste även medel till vården av objekt beviljas. Också arbetsmarknader utanför kulturmiljösektorn främjas genom köp av varor och tjänster. Bidraget stärker förutsättningar för delaktighet och för social hållbarhet bl.a. genom sysselsättning för personer som står långt från arbetsmarknaden, och genom att miljöerna engagerar till ideellt arbete och ofta erbjuder rekreation.

Tabell 10.2 Beslutade medel anslag 7:2 Bidrag till kulturmiljövård

Beslut per aktör och kategori

Tusental kronor	2013	2014	2015
Länsstyrelsernas beslut	233 900	233 300	221 900
Kunskapsunderlag	36 400	36 000	40 200
Vårdinsatser	160 300	163 400	147 300
Information/ tillgänglighet	33 500	25 800	23 200
Arkeologi	3 700	5 600	8 600
Ersättning enl. 2 kap 14§		2 500	2 600
Riksantikvarieämbetet	17 700	20 400	27 100
Kulturmiljövård	11 700	14 400	19 100
Laponia förvaltning			2 000
Arbetslivsmuseer	6 000	6 000	6 000
Summa bidrag till kulturmiljövård	251 600	253 700	249 000

Kulturarvet i skogen ett fortsatt utvecklingsområde
Fortfarande visar uppföljningar av miljö-kvalitetsmålet Levande skogar att ett mycket stort antal kulturlämningar skadas i samband med skogsbruket. För att minska antalet skador genomför Riksantikvarieämbetet och Skogs-

styrelsen flera åtgärder i samverkan med berörda aktörer. Några exempel är utvecklad hänsyns-uppföljning, översyn av vägledning i skogs-ärenden och kvalitetssäkring av fornminnes-informationen. I det fortsatta arbetet identifieras behov av att samtliga aktörer förstår sin roll och tar sitt ansvar, att förbättra kunskaps- och planeringsunderlagen, att utveckla arbetssätt och rutiner samt att höja kompetensen hos berörda.

Landsbygdsprogrammets ersättningar

Regeringen gav i april 2016 Statens jordbruksverk i uppdrag att föreslå miljöåtgärder i nuvarande landsbygdsprogram för att förbättra uppfyllelsen av miljö kvalitetsmålen (dnr N2016/02794/HL). Förslagen ska vara utformade så att bl.a. Riksantikvarieämbetet kan ställa sig bakom dem.

Riksantikvarieämbetet har inom ramen för uppdraget att utvärdera hur EU:s gemensamma jordbrukspolitik påverkar miljön redovisat en utvärdering av bl.a. effekter av avsaknaden av arealbaserade kulturmiljöersättningar i nuvarande landsbygdsprogram och erfarenheter från föregående program (dnr N2016/05414/AS). Utvärderingens slutsats är att det behövs en ny form av ersättning som ger en högre måluppfyllelse, med fler anslutna och en bättre samhällsnytta än den tidigare ersättningen. Utvärderingen föreslår att en framtida ersättning som kompletterar de ekonomiska och juridiska styrmedel och information och rådgivning som är tillgängliga i dag bör övervägas. Utvärderingen föreslår att principerna för hur ersättningar utformas bör utredas vidare, bl.a. avseende frågor om möjligheter till regional anpassning, stödkriterier baserade på åtgärder eller resultat, prissättning utifrån kostnader för skötsel eller efterfrågad samhällsnytta.

Kyrkoantikvarisk ersättning

Svenska kyrkan får ersättning från staten för kulturhistoriskt motiverade kostnader i samband med vård och underhåll av de kyrkliga kulturminnena. Ersättningen uppgår till 460 miljoner kronor per år. I arbetet med den kyrkoantikvariska ersättningen samråder och samarbetar Svenska kyrkan med Riksantikvarieämbetet och länsstyrelserna.

Under 2015 har det tidigare överskottet fortsatt att minska. Svenska kyrkan förbrukade 589 miljoner kronor under året vilket är mer än någonsin tidigare. Av det totala statsanslaget som tagits emot sedan 2002 hade Svenska

kyrkan år 2015 förbrukat 95 procent. År 2014 hade motsvarande 91 procent förbrukats. Ansökningstrycket från församlingarna har varit fortsatt högt. Ansökta medel uppgick till 1,1 miljarder kronor för ramår 2016 och kyrkostyrelsen beslutade att fördela 530 miljoner kronor.

Svenska kyrkan har fortsatt att se över systemet för den kyrkoantikvariska ersättningen med syftet att bl.a. uppnå en bättre regional balans i fördelningen. Beslut om införande av en ny modell är planerat till 2018.

Att öka delaktigheten i kulturmiljöarbetet

Reflekterande historieskrivning

På regional nivå har länsstyrelserna verkat för att tillgängliggöra kulturmiljöer och bidra till kunskap, bildning och upplevelser. Arbete har bedrivits bl.a. för att utmana förtryckande normer och bidra till ökad inkludering i samhället. Kritiska angreppssätt i kulturmiljöarbetet utvecklas där fler berättelser och röster görs hörda och där kulturmiljöer och kulturarv som tidigare valts bort synliggörs.

Stärkt fokus på tillgänglighet för funktionshindrade

Det arbete som Riksantikvarieämbetet bedrivit för att främja tillgänglighet till kulturarv har resulterat i att funktionshindersfrågorna i ökande grad integrerats i länsstyrelsernas, museernas och de ideella organisationernas verksamhet och att kompetensnivån hos anställda vid länsstyrelser och statliga myndigheter har förbättrats. Samtidigt återstår ett omfattande arbete med att utveckla tillgängligheten, i synnerhet för äldre skyddad bebyggelse.

Bidrag till det civila samhället en förutsättning

De ideella krafterna bidrar till människors möjligheter att uppleva, förstå och ta ansvar för kulturmiljön och till att främja mångfalden av kulturmiljöer som bevaras, används och utvecklas. Under 2015 betalades 6 miljoner kronor ut till arbetslivsmuseer inom ramen för anslag 7:2 *Bidrag till kulturmiljövård* och från anslag 7:1 *Riksantikvarieämbetet* beviljades ytterligare 4,5 miljoner kronor till 20 ideella organisationer som verkar inom kulturmiljöområdet. Riksantikvarieämbetet konstaterar att ansökta medel kraftigt överstiger tillgängliga medel.

En källa till kunskap, bildning och upplevelser

Tillgång till efterfrågad kunskap

Tillgänglig och tillförlitlig information är en förutsättning för att nå kulturmiljömålen. Riksantikvarieämbetet utvecklar stegvis såväl digitala som fysiska mötesplatser och tjänster riktade till professionella och till allmänheten.

Digital öppen data har tillhandahållits liksom programmeringsgränssnitt som gör det möjligt att vidareförädla informationen så att den kan brukas av andra för att t.ex. skapa nya tjänster. För att säkerställa en fornminnesinformation med tillräckligt hög kvalitet utifrån samhällsbyggnadsprocessens behov genomförs det fleråriga projektet Digital arkeologisk process.

Riksantikvarieämbetets arkiv och bibliotek förvaltar landets största fysiska samling inom kulturmiljöområdet. Material har tillgängliggjorts och blivit sökbart över internet vilket lett till ökad digital användning av samlingarna. Samtidigt har antalet fysiska besökare ökat.

Årligen arrangeras Kulturarvsdagen och Arkeologidagen med aktiviteter på olika ställen i landet för att skapa förståelse och intresse för kulturarv och kulturmiljöer. Vidare är bl.a. samlingsforum och Riksantikvarieämbetes årliga höstmöte viktiga mötesplatser för det professionella arbetet inom kulturarvsområdet.

Forskning, utveckling och stöd

Inom ramen för Riksantikvarieämbetets FoU-program 2012–2016 har 13,7 miljoner kronor fördelats till 30 projekt under 2015 där bl.a. funktionshindersfrågor uppmärksammas (se mer avsnitt 4.4.2). Genom verksamheten vid Kulturvårdslaboratoriet har naturvetenskapligt stöd erbjudits och 13 samarbetsprojekt med museer har genomförts. Tre nya standarder har antagits som stöd för kulturmiljöförvaltningen.

Internationellt arbete med fokus på illegal handel

Inom ramen för bl.a. EU, Unesco, Europarådet, nordiskt samarbete och Östersjösamverkan medverkar Riksantikvarieämbetet i flera nätverk och arbetsgrupper som bl.a. bidrar till att främja utbyte och lärande. Under året har särskilt fokus lagts på att uppmärksamma den illegala handeln med kulturföremål från främst Syrien och Irak och att i detta syfte utveckla samverkan mellan nationella myndigheter och mellan nordiska länder.

Besöksmålen Gamla Uppsala och Glimmingehus
Kulturmiljöer är viktiga besöksmål för ett lärande samhälle. Riksantikvarieämbetet bedriver i Glimmingehus och i Gamla Uppsala en bred publik verksamhet där besöksantalet ökat de senaste åren och uppgår till 47 000 respektive 28 000. Aktiviteter och berättelser har utvecklats med särskilt fokus på barn och unga. Antalet besökande elever ökade med 45 procent vid Gamla Uppsala och 16 procent i Glimmingehus. Tillgänglighet och mångfald har fortsatt uppmärksammas i arbetet med besöksmålen.

Ökad helhetssyn på förvaltningen av landskapet

Kultur- och naturmiljö, behov av helhetsyn
Kulturmiljövärden återfinns i flertalet miljö-kvalitetsmål, som precisering av eller som del i själva målformuleringen. Naturvårdsverkets uppföljning av Sveriges miljö-kvalitetsmål och etappmål 2016 visar på svårigheter ur ett kulturmiljöperspektiv vilket är särskilt tydligt i de s.k. naturtypsmålen. Brister finns bl.a. vad gäller skydd, kunskap, resurser och i direkta vårdinsatser. Läs mer under utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård.

Under 2015 har Riksantikvarieämbetet och Naturvårdsverket arbetat för att utveckla samverkan i förvaltningen av natur- och kulturreservat. Myndigheterna konstaterar att samverkan inom länsstyrelserna varierar stort mellan länen. Flera utvecklingsområden har identifierats nationellt och regionalt, bl.a. avseende rutiner, samordning i vägledningen, tillgång till resurser, behov av gemensam begreppsapparat och ökad samsyn samt gemensam forskning.

Stödet till det kommunala kulturmiljöarbetet
Länsstyrelserna har under året stött kommunernas kulturmiljöarbete bl.a. genom initiativ för förvaltning och förmedling av kulturmiljöer, medverkan i planprocesser och samverkansprojekt, stöd i framtagande av kunskapsunderlag för bl.a. revidering av riksintressen och fördjupade översiktsplaner. Hälften av länsstyrelserna har genomfört eller planerar att genomföra förändringar i verksamheten för att främja arbetet med kommunerna. Det gäller särskilt i arbetet med den fysiska planeringen och bygglovshanteringen men också genom utökad samverkan kopplad till arbetet med fornlämningar och arkeologiska frågor.

Främja tillämpning av kulturmiljölagen

För att främja en rättssäker tillämpning av kulturmiljölagen har Riksantikvarieämbetet bl.a. beslutat verkställighetsföreskrifter och allmänna råd för uppdragsarkeologin, genomfört en revidering av vägledning för metallsökare och i samband med det anordnat utbildningar och genomfört tre överinseenden, bl.a. avseende länsstyrelsernas skogsärenden.

Arkeologisk uppdragsverksamhet

Den 1 januari 2015 överfördes den arkeologiska uppdragsverksamheten från Riksantikvarieämbetet till Statens historiska museer. Under året har inordnandet av uppdragsverksamheten fullföljts och insatser gjorts för att stärka och stabilisera det ekonomiska resultatet. Under året har 654 uppdrag bedrivits varav 269 påbörjades under året och 179 avslutades.

10.4.3 Analys och slutsatser

Regeringen bedömer att det statliga kulturmiljöarbete som bedrivs nationellt och regionalt fungerar väl och spelar en allt viktigare roll för ett hållbart samhälle där kulturmiljöer som bevaras, används och utvecklas är resurser för flera olika områden. Ett kulturmiljöarbete som inriktas på delaktighet och inkludering ger möjligheter att främja möten och utbyte av kunskaper mellan människor med olika bakgrund.

Regeringen bedömer att arbetet med att inordna den arkeologiska uppdragsverksamheten i myndigheten Statens historiska museer har genomförts på ett framgångsrikt sätt under året.

Regeringen anser att det civila samhällets engagemang och insatser för ett levande kulturarv är en förutsättning för att de nationella kulturpolitiska målen och kulturmiljömålen ska kunna nås och konstaterar att det är stor efterfrågan på tillgängliga statliga medel till det civila samhällets aktörer inom kulturarvssektorn.

Kulturmiljövärdena är en viktig del i många av miljö-kvalitetsmålen och det är av stor vikt att natur- och kulturmiljövärdena tas om hand i ett helhetsperspektiv. Det är regeringens bedömning att förvaltningen av natur- och kulturreservat visar på stora utmaningar där det brister i helhetssynen.

10.5 Budgetförslag

10.5.1 7:1 Riksantikvarieämbetet

Tabell 10.3 Anslagsutveckling

Tusental kronor

2015	Utfall	211 659	Anslags- sparande	2 736
2016	Anslag	218 192 ¹	Utgifts- prognos	217 756
2017	Förslag	223 613		
2018	Beräknat	271 832 ²		
2019	Beräknat	277 377 ³		
2020	Beräknat	283 488 ⁴		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2016 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 266 956 tkr i 2017 års prisnivå.

³ Motsvarar 266 957 tkr i 2017 års prisnivå.

⁴ Motsvarar 266 956 tkr i 2017 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Riksantikvarieämbetets förvaltningsutgifter. Anslaget får även användas för utgifter för statsbidrag till organisationer inom kulturmiljöområdet, till utgifter för statsbidrag till löner för arbetsledare inom ramen för Kulturarvs-IT samt för det svenska bidraget till Europeana.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Riksantikvarieämbetets avgiftsintäkter uppgick under 2015 till ca 26 miljoner kronor. Intäkterna omfattar avgiftsintäkter avseende Svensk museitjänst samt intäkter av försäljning vid besöksmålen.

Tabell 10.4 Avgiftsbelagd verksamhet

Tusental kronor

Avgiftsfinansierad verksamhet	Intäkter	Kostnader	Resultat (intäkt- kostnad)
Utfall 2015	26 128	23 384	2 744
Prognos 2016	27 000	24 800	2 200
Budget 2017	26 900	25 150	1 750

Regeringens överväganden

Tabell 10.5 Härledning av anslagsnivån 2017–2020 för 7:1 Riksantikvarieämbetet

Tusental kronor

	2017	2018	2019	2020
Anvisat 2016 ¹	218 192	218 192	218 192	218 192
<i>Förändring till följd av:</i>				
Pris- och löne- omräkning ²	2 483	6 513	11 097	16 149
Beslut	-562	-559	-571	-583
Överföring till/från andra anslag	3 500	47 686	48 659	49 731
Övrigt				
Förslag/ beräknat anslag	223 613	271 832	277 377	283 488

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2015 (bet. 2015/16:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2016. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2018–2020 är preliminär.

Nu föreslagna och aviserade anslagsförändringar innebär att anslaget ökas med 3 500 000 kronor fr.o.m. 2017 för driften av det nationella samordningssekreteriatet för digitalisering, digitalt bevarande och digital förmedling av kulturarvet samt med ytterligare 44 122 000 kronor fr.o.m. 2018 för Riksantikvarieämbetets utökade uppgifter avseende museifrågor. Anslaget minskas med 572 000 kronor fr.o.m. 2017 för att bidra till finansiering av en nationell digital infrastruktur. Se även avsnitt 4.5.1 under utgiftsområde 22 Kommunikationer.

Regeringen föreslår att 223 613 000 kronor anvisas under anslaget 7:1 *Riksantikvarieämbetet* för 2017. För 2018, 2019 och 2020 beräknas anslaget till 271 832 000 kronor, 277 377 000 kronor respektive 283 488 000 kronor.

10.5.2 7:2 Bidrag till kulturmiljövård

Tabell 10.6 Anslagsutveckling

Tusental kronor

2015	Utfall	248 177	Anslags- sparande	506
2016	Anslag	250 505 ¹	Utgifts- prognos	249 865
2017	Förslag	253 522		
2018	Beräknat	253 542		
2019	Beräknat	253 542		
2020	Beräknat	253 542		

¹ Inklusivt beslut om ändringar i statens budget 2016 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till kulturmiljövård. Anslaget får även användas för utgifter för statsbidrag till arbetslivsmuseer.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2017 för anslaget 7:2 *Bidrag till kulturmiljövård* besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 90 000 000 kronor 2018–2020.

Skälen för regeringens förslag: Projekt inom kulturmiljövårdsområdet sträcker sig ofta över flera kalenderår. Regeringen bör därför bemyndigas att under 2017 för anslaget 7:2 *Bidrag till kulturmiljövård* besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 90 000 000 kronor 2018–2020.

Tabell 10.7 Beställningsbemyndigande för anslaget 7:2 Bidrag till kulturmiljövård

Tusental kronor

	Utfall 2015	Prognos 2016	Förslag 2017	Beräknat 2018	Beräknat 2019	Beräknat 2020
Ingående åtaganden	67 810	71 814	76 664			
Nya åtaganden	65 455	70 000	78 000			
Infriade åtaganden	-61 451	-65 150	-64 664	-64 000	-11 000	-15 000
Utestående åtaganden	71 814	76 664	90 000			
Erhållet/föreslaget bemyndigande	80 000	83 000	90 000			

Regeringens överväganden

Tabell 10.8 Härledning av anslagsnivån 2017–2020 för 7:2 Bidrag till kulturmiljövård

Tusental kronor

	2017	2018	2019	2020
Anvisat 2016 ¹	250 505	250 505	250 505	250 505
Förändring till följd av:				
Beslut	3 017	3 037	3 037	3 037
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt				
Förslag/beräknat anslag	253 522	253 542	253 542	253 542

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2015 (bet. 2015/16:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Nu föreslagna och aviserade anslagsförändringar innebär att anslaget ökas med 3 000 000 kronor 2017–2020 för skapandet av ett nytt bidrag till det civila samhällets aktörer inom kulturarvsområdet.

Regeringen föreslår att 253 522 000 kronor anvisas under anslaget 7:2 *Bidrag till kulturmiljövård* för 2017. För 2018, 2019 och 2020 beräknas anslaget till 253 542 000 kronor, 253 542 000 kronor respektive 253 542 000 kronor.

10.5.3 7:3 Kyrkoantikvarisk ersättning

Tabell 10.9 Anslagsutveckling

Tusental kronor

2015	Utfall	460 000	Anslags-sparande	0
2016	Anslag	460 000 ¹	Utgifts-prognos	460 000
2017	Förslag	460 000		
2018	Beräknat	460 000		
2019	Beräknat	460 000		
2020	Beräknat	460 000		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2016 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för kyrkoantikvarisk ersättning enligt kulturmiljölagen (1988:950) i samband med vård och underhåll av de kyrkliga kulturminnena. Den kyrkoantikvariska ersättningen får användas till kyrkobyggnader, kyrkotomter, kyrkliga inven-

tarier och begravningsplatser, och ska fördelas av Svenska kyrkan efter samråd med myndigheter inom kulturmiljöområdet.

Regeringens överväganden

Tabell 10.10 Härledning av anslagsnivån 2017–2020 för 7:3 Kyrkoantikvarisk ersättning

Tusental kronor

	2017	2018	2019	2020
Anvisat 2016 ¹	460 000	460 000	460 000	460 000
Förändring till följd av:				
Beslut				
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt				
Förslag/beräknat anslag	460 000	460 000	460 000	460 000

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2015 (bet. 2015/16:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Regeringen föreslår att 460 000 000 kronor anvisas under anslaget 7:3 *Kyrkoantikvarisk ersättning* för 2017. För 2018, 2019 och 2020 beräknas anslaget till 460 000 000 kronor, 460 000 000 kronor respektive 460 000 000 kronor.

11 Museer och utställningar

11.1 Omfattning

Avsnittet omfattar statens stöd till museer och utställningsverksamhet. De myndigheter som är verksamma inom detta område är Livrustkammaren och Skoklosters slott med Stiftelsen Hallwylska museet, Moderna museet (se även avsnitt 7), Nationalmuseum med Prins Eugens Waldemarsudde (se även avsnitt 7), Naturhistoriska riksmuseet, Statens centrum för arkitektur och design (se även avsnitt 7), Statens försvarshistoriska museer, Statens historiska museer (se även avsnitt 10), Statens maritima museer och Statens museer för världskultur. I avsnittet behandlas även Forum för levande historia och Riksutställningar samt delar av verksamheten inom Statens musikverk (se även avsnitt 5).

Utöver detta ingår statlig bidragsgivning till följande institutioner och föreningar: Stiftelsen Arbetets museum, Stiftelsen Nordiska museet, Stiftelsen Skansen, Stiftelsen Tekniska museet, Stiftelsen Dansmuseifonden för Dansmuseet, Stiftelsen Carl och Olga Milles Lidingöhem, Stiftelsen Thielska galleriet, Stiftelsen Föremålsvård i Kiruna, Stiftelsen Strindbergsmuseet, Åttte – Svenskt fjäll- och samemuseum, Nobelmuseet AB, Judiska museet, Bildmuseet, Zornsamlingarna, Röhsska museet, Sveriges Fängelsemuseum, Svensk form (se även avsnitt 7) och Riksförbundet Sveriges museer.

Statliga utställningsgarantier och stödet till inköp av vissa kulturföremål omfattas också av detta avsnitt.

11.2 Utgiftsutveckling

Tabell 11.1 Utgiftsutveckling inom Museer och utställningar, utgiftsområde 17

Milljoner kronor

	Utfall 2015	Budget 2016 ¹	Prognos 2016	Förslag 2017	Beräknat 2018	Beräknat 2019	Beräknat 2020
<i>Museer och utställningar</i>							
8:1 Centrala museer: Myndigheter	1 011	1 105	1 101	1 129	1 147	1 173	1 199
8:2 Centrala museer: Stiftelser	246	251	251	254	256	260	266
8:3 Bidrag till vissa museer	49	52	52	52	73	73	73
8:4 Riksutställningar	40	44	43	43	0	0	0
8:5 Forum för levande historia	49	58	58	55	46	47	48
8:6 Statliga utställningsgarantier och inköp av vissa kulturföremål		0	0	0	0	0	0
Summa Museer och utställningar	1 395	1 510	1 505	1 534	1 522	1 553	1 586

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2016 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

11.3 Mål

I avsnitt 3.4 anges de mål för den nationella kulturpolitiken som riksdagen beslutat.

11.4 Resultatredovisning

11.4.1 Bedömningsgrunder

Bedömningen av resultatet avseende museer och utställningar utgår bl.a. från arbetet med

- att förvalta samlingar,
- forskning och kunskapsuppbyggnad,
- att tillgängliggöra kunskap genom publik verksamhet, t.ex. utställningar, digital kommunikation, samt skol- och programaktiviteter,
- att främja allas möjlighet att delta i kulturlivet och allas lika tillgång till det gemensamma kulturarvet, och
- att främja samverkan inom sektorn och med övriga samhället.

Bedömningen görs vidare utifrån resultat relaterade till relevanta bedömningsgrunder gemensamma för kulturområdet (se avsnitt 4.4.1).

11.4.2 Resultat

Museutredningen 2014/15 överlämnade sitt betänkande Ny museipolitik (SOU 2015:89) i oktober 2015. I betänkandet föreslås bl.a. att en ny museilag införs för att stärka museerna som fria kunskapsinstitutioner i samhället som utan inskränkningar från den politiska beslutsnivån ska förmedla ett reflekterande förhållningssätt till historien och omvärlden. Betänkandet har remitterats. Regeringen avser att ta ställning till Museutredningens förslag i den kulturarvs-politiska proposition som aviserats.

Museerna förvaltar samlingar

En stor del av museernas arbete med samlingarna består av löpande insatser. Så långt som möjligt genomförs förebyggande arbete såsom avskärmning av skadligt ljus och klimatisering av lokaler, där det sistnämnda ofta är av avgörande

betydelse för föremålens bevarande. Samtliga centrala museer redogör i sina årsredovisningar och verksamhetsberättelser för att man under 2015 fortsatt arbeta enligt långsiktiga vårdplaner, alternativt tagit fram nya.

Museerna arbetar med kunskapsuppbyggnad och forskning

Kunskapsuppbyggnad och forskning är en viktig del av museernas arbete och befruktar både samlingsarbetet och den publika verksamheten. När det gäller forskning varierar omfattning och inriktning mellan de olika museerna. Som exempel kan nämnas att Statens centrum för arkitektur och design under 2015 startade två forskningsprojekt, Genuslabbets metodpaket för normkritisk innovation och Arkitekturmuseet och historiebeteckningen om svensk arkitektur under 1900-talet. Vidare publicerade Naturhistoriska riksmuseet 200 vetenskapliga artiklar i internationella tidskrifter med kollegial granskning.

Museerna tillgängliggör kunskap om och perspektiv på historia och samtid

Museerna är kunskapsinstitutioner som är öppna för allmänheten. Genom utställningsmediet, digital kommunikation och olika typer av lärande upplevelser riktade mot en mångfald av målgrupper tillgängliggör institutionerna kunskap om och perspektiv på historia och samtid.

Antalet fysiska besök till centralmuseerna uppgick under 2015 till drygt 7,2 miljoner. Det är en ökning med fyra procent jämfört med 2014. Sedan våren 2014 är det tidigare Musikverket stängt för ombyggnad. Nyöppning av det kommande Scenkonstmuseet planeras ske under 2017.

Sveriges mest besökta museum under året var Skansen med knappt 1,4 miljoner besökare. Ett par centralmuseer har sett en minskning i besöksantal jämfört med 2014, medan t.ex. Sjöhistoriska museet redovisar en ökning av besök med 15 procent, Naturhistoriska riksmuseet en ökning med 16 procent och Hallwylska museet en ökning med 32 procent. Myndigheten för kulturanalys har tillsammans med de centrala museerna under 2015 utvecklat arbetet för att få till en bättre och mer jämförbar

besöksstatistik. I detta arbete har man enats om två museibesöksbegrepp: anläggnings- respektive verksamhetsbesök på museet. Detta möjliggör en mer enhetlig uppföljning av fysiska besök till museerna kommande år.

Som ett exempel på olika typer av framgångsrika utställningsproduktioner under 2015 kan Verklighetsmaskiner med Olafur Eliasson på Moderna museet i samarbete med Statens centrum för arkitektur och design nämnas. Utställningen blev den hittills mest besökta av en nu levande konstnär i Moderna museets historia. Armémuseum öppnade under 2015 en ny basutställning – Makten och ärligheten. Utställningen handlar om vem som äger makten att berätta. Vid Världskulturmuseet öppnades utställningen Tillsammans som riktar sig till barn och deras medföljande vuxna och är museets första basutställning.

Forum för levande historia har under 2015 fortsatt att utveckla sitt arbete för att främja demokrati, tolerans och mänskliga rättigheter med utgångspunkt i Förintelsen. Efter förslag i propositionen Vårändringsbudget för 2016 beslutade riksdagen om att tillföra myndigheten 3,5 miljoner kronor för ett förstärkt regionalt arbete.

Som exempel på ett gott resultat när det gäller digitalt tillgängliggörande av verksamheten kan nämnas Livrustkammaren och Skoklosters slott med stiftelsen Hallwylska museet, som under året fortsatt arbetet med att kommunicera via både sociala medier och en användarvänligt sökbar samlingsdatabas.

Under 2015 har statliga utställningsgarantier beviljats 42 utställningar, vilket är i ungefärlig nivå med 2014.

Museerna arbetar för att ge alla möjlighet att delta i kulturlivet

Barn och unga

Enligt Myndigheten för kulturanalys har de centrala museerna under 2015 haft 1,6 miljoner besök av barn och unga under 19 år (uppgift saknas från Arbetets museum men besök av barn och unga utgör där ca 11 procent av de besök som inte görs i skolgrupp). För tre av museerna stod barn och unga för minst hälften av besöken under 2015. Könsuppdelad statistik för barn och unga saknas.

Skolan är för många museer en prioriterad målgrupp och museerna erbjuder resurser och tjänster till lärare och elever genom pedagogiska visningar samt kompetensutveckling och pedagogiskt material som lärare kan använda i sin egen undervisning. Besök genom skolgruppsbesök uppgick till ca 440 000 under 2015, vilket innebär en ökning jämfört med året innan. Exempelvis ökade antalet skolvisningar vid Nordiska museet med ca 17 procent 2015.

Jämställdhet

Kvinnor var även under 2015 i majoritet bland vuxna museibesökare enligt Myndigheten för kulturanalys statistik. Andelen var totalt 55 procent, men varierade mellan 33 procent och 74 procent vid enskilda museer. Andelen manliga besökare var lika stor eller översteg kvinnornas andel vid 32 procent av de 25 museerna och likaså vid Forum för levande historia. Museerna arbetar med jämställdhet på olika sätt, från val av utställningstematik till kommunikation, rekrytering och en aktiv samlingsförvaltning. Till exempel har Statens historiska museer under 2015 arbetat aktivt för att genom sociala medier uppmärksamma kvinnor i historien.

Undanröjande av hinder för att öka tillgänglighet

Av Myndigheten för delaktighets öppna jämförelser 2015 framgår att det för flera av de centrala museerna kvarstår arbete med att undanröja hinder för tillgänglighet vid funktionsnedsättning.

Många museer arbetar målmedvetet för lika tillgång till verksamheten. Tekniska museet har under året tagit stora steg för att besökare ska kunna ta del av verksamheten oberoende av funktionsuppsättning. Till den prisbelönta utställningen Megamind utvecklade museet flera innovativa tillgänglighetsskapande pedagogiska verktyg, bl.a. med finansiellt stöd från Post- och telestyrelsen och Allmänna arvsfonden. I och med detta kan fler av museets besökare ta del av utställningsinformationen då den presenteras i format som underlättar för personer med nedsatt syn, hörsel och kognitiv förmåga genom t.ex. teckentolkningsvideor, uppläst text och text med symbolstöd.

Museerna samverkar för att utveckla sin verksamhet

De centrala museerna samverkar inom ett stort antal områden, inte minst genom Centralmuseernas samarbetsråd. Riksförbundet Sveriges museer är en samlande kraft för museisektorn och har under 2015 bl.a. fortsatt att bedriva sitt visionsarbete och anordnat Museernas vårmöte – Sveriges största museikonferens. Riksutställningar bedriver kunskapsutveckling för museiväsendet och har under 2015 bl.a. publicerat flera rapporter, t.ex. Museerna och hbtq samt Museerna och besökarna 2050. Stiftelsen Arbetets museum redovisar att man organiserat sin verksamhet på ett sådant sätt att samarbete och samverkan är museets främsta arbetsmetod och att alla för året redovisade prestationer ska ses som samverkansresultat. Liknande förhållningssätt och arbetsmetod uttrycks också i övriga centralmuseers årsredovisningar och verksamhetsberättelser. Nationalmuseum, som under 2015 hållit huvudbyggnaden stängd för renovering, har utvecklat nya samarbeten för att tillgängliggöra verk ur sina samlingar till nya grupper t.ex. genom att visa dem på flygplatser i Stockholm, Göteborg, Malmö och Visby.

11.4.3 Analys och slutsatser

Regeringen bedömer att museernas arbete med att förvalta sina samlingar bedrivs ansvarsfullt.

Den redovisning museerna ger av sitt arbete med kunskapsuppbyggnad och forskning visar på att den bredd av professioner och angreppssätt som behövs för att bedriva en verksamhet med ett allsidigt förhållningssätt till historia, omvärld och samtid finns vid museerna. När det gäller samverkan med andra kunskapsinstitutioner såsom universitet och högskolor finns goda förutsättningar för att ytterligare samverkan kan ske.

Regeringen bedömer att museernas tillgängliggörande av kunskap genom publik verksamhet under året är bra. Såväl enskilt som sammantaget erbjuder museerna en mångfald av aktiviteter och erbjudanden för lärande om det förgångna. Kulturarvet ska vara en angelägenhet och tillgång för alla människor i samhället. Fri entré infördes på flertalet centrala myndighetsmuseer fr.o.m. februari 2016. Införande av fri entré vid dessa

statliga museer kommer att underlätta museernas arbete genom att det undanröjer en av de faktorer som kan utgöra ett hinder för den som är museiovan. Regeringen bedömer att även andra museer på sikt kommer att gynnas av en sådan reform eftersom den kan få fler personer att upptäcka museer som besöksmål. Museernas arbete för allas möjlighet att delta i kulturlivet och allas lika tillgång till det gemensamma kulturarvet har kunnat uppvisa goda resultat under 2015, inte minst genom innovativa tekniska lösningar. Antalet besök i skolgrupp ökade under 2015 vilket är ett mycket positivt resultat då skolan är en prioriterad målgrupp för museerna.

Den årliga uppföljningen från Myndigheten för delaktighet av myndigheternas arbete med att undanröja hinder för tillgänglighet visar dock att det fortfarande finns brister vid museerna. Regeringen bedömer att flera av de centrala museerna måste intensifiera sitt arbete med att undanröja kvarvarande hinder.

Regeringen bedömer att de centrala museernas samverkan inom sektorn och med övriga samhället resulterar i både kunskapsuppbyggnad och kunskapsspridning, vilket bidrar på ett positivt sätt till institutionernas verksamhetsutveckling.

11.4.4 Årlig revision

Riksrevisionen har avgivit en revisionsberättelse med upplysning av särskild betydelse för Statens historiska museer. Riksrevisionen fäster uppmärksamheten på Statens historiska museers redovisning av dess negativa ackumulerade resultat av myndighetens avgiftsbelagda verksamhet samt de åtgärder som myndigheten vidtagit för att vända de negativa resultaten och därmed på sikt arbeta bort de negativa ackumulerade resultaten. Regeringen avser att följa utvecklingen av de negativa ackumulerade resultaten och de åtgärder som myndigheten vidtar för att vända de negativa resultaten.

11.5 Budgetförslag

11.5.1 8:1 Centrala museer: Myndigheter

Tabell 11.2 Anslagsutveckling

Tusental kronor

2015	Utfall	1 011 314	Anslags- sparande	10 381
2016	Anslag	1 105 458 ¹	Utgifts- prognos	1 101 482
2017	Förslag	1 128 591		
2018	Beräknat	1 146 706 ²		
2019	Beräknat	1 173 191 ³		
2020	Beräknat	1 199 115 ⁴		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2016 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 1 127 859 tkr i 2017 års prisnivå.

³ Motsvarar 1 131 822 tkr i 2017 års prisnivå.

⁴ Motsvarar 1 131 822 tkr i 2017 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för förvaltningsutgifter för följande centrala museer som är myndigheter: Statens historiska museer, Nationalmuseum med Prins Eugens Waldemarsudde, Naturhistoriska riksmuseet, Statens museer för världskultur, Livrustkammaren och Skoklosters slott med Stiftelsen Hallwylska museet, Statens maritima museer, Statens centrum för arkitektur och design, Statens försvarshistoriska museer och Moderna museet. Anslaget får även användas av nämnda myndigheter för utgifter för statsbidrag till ändamål inom museiområdet.

Tabell 11.3 Sammanställning över medelstilldelning till Centrala museer: Myndigheter

Tusental kronor

	2016	2017
Statens historiska museer	99 523	104 712
Nationalmuseum med Prins Eugens Waldemarsudde	153 986	155 862
Naturhistoriska riksmuseet	177 896	180 566
Statens museer för världskultur	167 335	174 677
Livrustkammaren och Skoklosters slott med stiftelsen Hallwylska museet	55 783	57 725
Statens maritima museer	131 514	133 311
Statens centrum för arkitektur och design	55 112	55 591
Statens försvarshistoriska museer	118 725	120 018
Moderna museet	145 584	146 129
Summa	1 105 458	1 128 591

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Tabell 11.4 Sammanställning över avgiftsintäkterna¹ till Centrala museer: Myndigheter

Tusental kronor

	2014	2015
Statens historiska museer ²	15 198	14 545
Nationalmuseum med Prins Eugens Waldemarsudde	38 340	44 708
Naturhistoriska riksmuseet ³	36 552	41 586
Statens museer för världskultur	19 124	17 838
Livrustkammaren och Skoklosters slott med stiftelsen Hallwylska museet	17 940	19 607
Statens maritima museer ⁴	31 205	35 244
Statens centrum för arkitektur och design	5 820	5 952
Statens försvarshistoriska museer	21 133	22 003
Moderna museet	56 442	62 746
Summa	241 754	264 229

¹ I myndigheternas avgiftsintäkter ingår bl.a. entré- och visningsintäkter samt intäkter av försäljning, ev. sponsring och lokaluthyrning m.m.

² Intäkterna för Arkeologisk uppdragsverksamhet redovisas separat i tabell 11.5.

³ Intäkterna för Cosmonovas verksamhet redovisas separat i tabell 11.6.

⁴ Intäkterna för Vasamuseets verksamhet redovisas separat i tabell 11.7.

Tabell 11.5 Arkeologisk uppdragsverksamhet

Tusental kronor

Uppdragsverksamhet	Intäkter	Kostnader	Resultat (intäkt- kostnad)
Utfall 2015 ¹	140 452	139 309	1 143
Prognos 2016	113 000	110 800	2 200
Budget 2017	113 000	110 800	2 200

¹ Från och med 2015 överfördes den arkeologiska uppdragsverksamheten från Riksantikvarieämbetet till Statens historiska museer.

Tabell 11.6 Uppdragsverksamhet Cosmonova

Tusental kronor

Uppdragsverksamhet	Intäkter	Kostnader	Resultat (intäkt- kostnad)
Utfall 2015	15 574	14 821	753
Prognos 2016	13 000	13 200	-200
Budget 2017	13 000	13 200	-200

Tabell 11.7 Uppdragsverksamhet Vasamuseet

Tusental kronor

Uppdragsverksamhet	Intäkter	Kostnader	Resultat (intäkt- kostnad)
Utfall 2015	129 388	134 091	- 4 703
Prognos 2016	117 000	121 000	- 4 000
Budget 2017	117 000	121 000	- 4 000

Regeringens överväganden

Tabell 11.8 Härledning av anslagsnivån 2017–2020 för 8:1 Centrala museer: Myndigheter

Tusental kronor

	2017	2018	2019	2020
Anvisat 2016¹	1 105 458	1 105 458	1 105 458	1 105 458
<i>Förändring till följd av:</i>				
Pris- och löne- omräkning ²	13 818	32 520	54 730	80 364
Beslut	10 610	12 130	12 367	12 640
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt	-1 295	-3 400	639	653
Förslag/ beräknat anslag	1 128 591	1 146 706	1 173 191	1 199 115

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2015 (bet. 2015/16:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2016. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2018–2020 är preliminär.

Nu föreslagna och aviserade anslagsförändringar innebär att anslaget ökas med 1 300 000 kronor

fr.o.m. 2017 för arbete för att främja skydd av hotat kulturarv vid Statens museer för världskultur samt med ytterligare 8 000 000 kronor under 2017–2020 för att stärka Statens historiska museers och Statens museer för världskulturs förutsättningar att arbeta för en kunskapsbaserad och reflekterande historie-skrivning. Anslaget minskas med 206 000 kronor fr.o.m. 2017 för att bidra till finansiering av en nationell digital infrastruktur. Se även avsnitt 4.5.1 under utgiftsområde 22 Kommunikationer.

Regeringen föreslår att 1 128 591 000 kronor anvisas under anslaget 8:1 *Centrala museer: Myndigheter* för 2017. För 2018, 2019 och 2020 beräknas anslaget till 1 146 706 000 kronor, 1 173 191 000 kronor respektive 1 199 115 000 kronor.

11.5.2 8:2 Centrala museer: Stiftelser

Tabell 11.9 Anslagsutveckling

Tusental kronor

			Anslags- sparande	
2015	Utfall	245 877		0
2016	Anslag	250 670 ¹	Utgifts- prognos	250 670
2017	Förslag	253 971		
2018	Beräknat	256 207		
2019	Beräknat	260 194		
2020	Beräknat	266 214		

¹ Inklusivt beslut om ändringar i statens budget 2016 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för statsbidrag till följande centrala museer som är stiftelser: Nordiska museet, Skansen, Tekniska museet och Arbetets museum.

Tabell 11.10 Sammanställning över medelstilldelning till Centrala museer: Stiftelser¹

Tusental kronor

	2016	2017
Nordiska museet	115 881	117 605
Skansen	72 008	72 900
Tekniska museet	47 393	47 900
Arbetets museum	15 388	15 566
Summa	250 670	253 971

¹ Medelstilldelningen för 2017 är preliminär

Avgiftsintäkterna för de centrala museerna som är stiftelser uppgick 2015 till ca 228,7 miljoner kronor.

Tabell 11.11 Sammanställning över avgiftsintäkterna¹ till Centrala museer: Stiftelser

Tusental kronor

	2014	2015
Nordiska museet	31 411	36 334
Skansen	141 976	148 271
Tekniska museet	32 447	38 246
Arbetets museum	6 539	5 882
Summa	212 373	228 733

¹ I stiftelsernas avgiftsintäkter ingår bl.a. entré- och visningsintäkter samt intäkter av försäljning och lokaluthyrning m.m.

Regeringens överväganden

Tabell 11.12 Härledning av anslagsnivån 2017–2020 för 8:2 Centrala museer: Stiftelser

Tusental kronor

	2017	2018	2019	2020
Anvisat 2016¹	250 670	250 670	250 670	250 670
<i>Förändring till följd av:</i>				
Beslut	3	4	4	4
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt ²	3 298	5 533	9 520	15 540
Förslag/beräknat anslag	253 971	256 207	260 194	266 214

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2015 (bet. 2015/16:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Anslaget beräknas fr.o.m. 2017 med ett bestämt nominellt belopp. Mot bakgrund av detta tillförs anslaget 3 298 000 kronor 2017, 5 533 000 kronor 2018, 9 520 000 kronor 2019 och 15 540 000 kronor fr.o.m. 2020 vilket motsvarar den prisomräkning som hade skett om anslaget fortsatt hade pris- och löneomräknats.

Regeringen föreslår att 253 971 000 kronor anvisas under anslaget 8:2 *Centrala museer: Stiftelser* för 2017. För 2018, 2019 och 2020 beräknas anslaget till 256 207 000 kronor, 260 194 000 kronor respektive 266 214 000 kronor.

11.5.3 8:3 Bidrag till vissa museer

Tabell 11.13 Anslagsutveckling

Tusental kronor

2015	Utfall	49 117	Anslags-sparande	0
2016	Anslag	51 510 ¹	Utgifts-prognos	51 510
2017	Förslag	52 214		
2018	Beräknat	72 609		
2019	Beräknat	72 608		
2020	Beräknat	72 608		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2016 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till museer och liknande institutioner.

Tabell 11.14 Sammanställning över medelstilldelning för Bidrag till vissa museer¹

Tusental kronor

	2016	2017
Dansmuseet	10 240	10 352
Millesgården	4 098	4 148
Thielska galleriet	6 038	6 084
Föremålsvården i Kiruna	14 559	14 879
Nobelmuseet	4 952	4 952
Svensk Form	4 491	4 667
Röhsska museet	502	502
Strindbergsmuseet	581	581
Judiska museet	3 102	1 602
Bildmuseet	743	743
Zornsamlingarna	204	204
Åtte, Svenskt fjäll- och samemuseum	500	500
Riksförbundet Sveriges museer	1 500	1 500
Sveriges Fängelsemuseum ²		1 500
Summa	51 510	52 214

¹ Medelstilldelningen för 2017 är preliminär.

² Finansierades t.o.m. 2016 från anslag 1:6 *Kriminalvården* under utgiftsområde 4 Rättsväsendet.

Regeringens överväganden

Tabell 11.15 Härledning av anslagsnivån 2017–2020 för 8:3 Bidrag till vissa museer

Tusental kronor

	2017	2018	2019	2020
Anvisat 2016¹	50 010	50 010	50 010	50 010
<i>Förändring till följd av:</i>				
Beslut	1	19 933	19 933	19 933
Överföring till/från andra anslag	1 500	1 500	1 500	1 500
Övrigt ²	703	1 166	1 165	1 165
Förslag/beräknat anslag	52 214	72 609	72 608	72 608

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2015 (bet. 2015/16:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Anslaget beräknas fr.o.m. 2017 med ett bestämt nominellt belopp. Mot bakgrund av detta tillförs anslaget 702 000 kronor 2017 och 1 165 000 kronor fr.o.m. 2018 vilket motsvarar den prisomräkning som hade skett om anslaget fortsatt hade pris- och löneomräknats

Nu föreslagna och aviserade anslagsförändringar innebär att anslaget ökas med 1 500 000 kronor fr.o.m. 2017 till följd av att de ändamål och verksamheter som avser Sveriges Fängelsemuseum flyttas från anslaget 1:6 *Kriminalvården* under utgiftsområde 4 Rättsväsendet.

Tidigare beslutade och aviserade anslagsförändringar innebär att anslaget ökas med ca 20 000 000 kronor fr.o.m. 2018.

Regeringen föreslår att 52 214 000 kronor anvisas under anslaget 8:3 *Bidrag till vissa museer* för 2017. För 2018, 2019 och 2020 beräknas anslaget till 72 609 000 kronor, 72 608 000 kronor respektive 72 608 000 kronor.

11.5.4 8:4 Riksställningar

Tabell 11.16 Anslagsutveckling

Tusental kronor

2015	Utfall	39 746	Anslags-sparande	4 420
2016	Anslag	43 543 ¹	Utgifts-prognos	42 988
2017	Förslag	43 435		
2018	Beräknat	0 ²		
2019	Beräknat	0 ³		
2020	Beräknat	0 ⁴		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2016 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för Riksställningars och Riksantikvarieämbetets förvaltningsutgifter. Anslaget får även användas för utgifter vid avvecklingen av Riksställningar.

Kompletterande information

När Riksställningars uppgifter överförs från anslaget användas för Riksantikvarieämbetets förvaltningsutgifter.

Regeringens överväganden

Tabell 11.17 Härledning av anslagsnivån 2017–2020 för 8:4 Riksställningar

Tusental kronor

	2017	2018	2019	2020
Anvisat 2016¹	43 543	43 543	43 543	43 543
<i>Förändring till följd av:</i>				
Pris- och löne-omräkning ²	387	1 075	1 927	2 947
Beslut	-495	-496	-505	-516
Överföring till/från andra anslag		-44 122	-44 965	-45 974
Övrigt				
Förslag/beräknat anslag	43 435	0	0	0

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2015 (bet. 2015/16:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2016. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2018–2020 är preliminär.

Nu föreslagna och aviserade anslagsförändringar innebär att anslaget minskas med 1 000 000 kronor fr.o.m. 2017 för att bidra till att finansiera prioriterade satsningar samt med 44 122 000 kronor fr.o.m. 2018 då Riksställningar upphör som myndighet.

Tidigare beslutade och aviserade anslagsförändringar innebär att anslaget ökas med ca 511 000 kronor fr.o.m. 2017.

Regeringen föreslår att 43 435 000 kronor anvisas under anslaget 8:4 *Riksställningar* för 2017. För 2018, 2019 och 2020 beräknas anslaget till 0 kronor, 0 kronor respektive 0 kronor.

11.5.5 Utökade uppgifter för Riksantikvarieämbetet

Ärendet och dess beredning: I januari 2014 tillsattes en särskild utredare med uppdrag att göra en översyn av de statliga museernas uppdrag, myndighets- och institutionsstruktur och regeringens styrning av dem (dir. 2014:8). Genom tilläggsdirektiv fick utredningen också uppdraget att analysera och föreslå hur verksamhet och samlingar vid de centrala museerna i högre utsträckning kan göras tillgängliga i hela landet (dir. 2015:14). Utredningen, som antog namnet Museiutredningen 2014/15, överlämnade i oktober 2015 slutbetänkandet Ny museipolitik (SOU 2015:89). Betänkandet har remissbehandlats.

Riksdagens tidigare ställningstaganden i fråga om Riksutställningar

Regeringens förslag: Riksdagens tidigare ställningstagande om att inrätta myndigheten Riksutställningar ska inte längre gälla.

Utredningens förslag: Det förslag om en ny myndighet för museifrågor som utredningen lämnar förutsätter att riksdagsbindningen avseende Riksutställningar upphävs. Utredningen har dock inte närmare berört riksdagens tidigare ställningstagande.

Remissinstanserna: Endast ett fåtal av remissinstanserna har kommenterat förslaget att avveckla Riksutställningar. En majoritet av dessa har inget att invända mot en avveckling av Riksutställningar.

Skälen för regeringens förslag: Riksutställningar inrättades som myndighet 1998 (prop. 1996/97:3, bet. 1996/97:KrU1, rskr. 1996/97:129) genom övertagande av Stiftelsen Riksutställningars verksamhet. Verksamheten vid Riksutställningar har därefter bl.a. förändrats i samband med behandling av propositionen Tid för kultur (prop. 2009/10:3, bet 2009/10:KrU5, rskr. 2009/10:145).

I Museiutredningens slutbetänkande Ny museipolitik (SOU 2015:89) finns förslag om att inrätta en ny samlande myndighet på museiområdet. Utredningen ser behov av en sammanhållande och stödjande part på nationell nivå, en

sektorsmyndighet som både kan ansvara för särskilda uppdrag på området och vara en pådrivande part för utvecklingen av museisektorn i hela landet. Utredningen föreslår att en ny myndighet inrättas genom att medel överförs från myndigheten Riksutställningar, som i sin tur ska avvecklas.

Flera av remissinstanserna delar bedömningen att en organisatorisk samling av myndighetsansvaret avseende museifrågorna skulle utgöra ett viktigt stöd för hela museisektorn och möjliggöra en mer aktiv och kraftfull museipolitik. Regeringen delar denna bedömning.

Regeringen anser dock att det är viktigt att skapa en stabil, men samtidigt flexibel, myndighetsstruktur som kan hantera alla de uppgifter som är aktuella och samtidigt möta framtida utvecklings- och förändringsbehov. Regeringen anser därför att uppgifter på museiområdet bör samlas vid Riksantikvarieämbetet genom att ett flertal av Riksutställningars uppgifter överförs och inordnas i Riksantikvarieämbetet samtidigt som Riksutställningar upphör som myndighet. Regeringen bedömer även att Riksantikvarieämbetets närvaro på flera platser i landet utgör en starkt möjlighet att stödja museisektorn i hela landet.

Mot denna bakgrund bör tidigare riksdagsbindningar som avser Riksutställningar upphävas.

11.5.6 8:5 Forum för levande historia

Tabell 11.18 Anslagsutveckling

Tusental kronor

År	Slagslag	Anslags-sparande	-477
2015	Utfall	48 960	
2016	Anslag	58 454 ¹	57 784
2017	Förslag	55 379	
2018	Beräknat	46 019 ²	
2019	Beräknat	46 911 ³	
2020	Beräknat	47 954 ⁴	

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2016 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 45 281 tkr i 2017 års prisnivå.

³ Motsvarar 45 281 tkr i 2017 års prisnivå.

⁴ Motsvarar 45 280 tkr i 2017 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Forum för levande historias förvaltningsutgifter. Anslaget får även användas för utgifter för såväl prissumma som

omkostnader för prisutdelning avseende ett pris för humanitära och demokratifrämjande insatser. Anslaget får även användas för utgifter för statsbidrag till den fond som inrättats av Task Force for International Cooperation on Holocaust Education, Research and Remembrance, fr.o.m. 2013 benämnt International Holocaust Remembrance Alliance.

Regeringens överväganden

Tabell 11.19 Härledning av anslagsnivån 2017–2020 för 8:5 Forum för levande historia

Tusental kronor

	2017	2018	2019	2020
Anvisat 2016 ¹	54 954	54 954	54 954	54 954
<i>Förändring till följd av:</i>				
Pris- och löne- omräkning ²	550	1 455	2 549	3 828
Beslut	-126	-10 391	-10 592	-10 828
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt	1	1	0	0
Förslag/ beräknat anslag	55 379	46 019	46 911	47 954

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2015 (bet. 2015/16:FiU10).

Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2016. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2018–2020 är preliminär.

Tidigare beslutade och aviserade anslagsförändringar innebär att anslaget minskas med 126 000 kronor 2017, 10 391 000 kronor 2018, 10 592 000 kronor 2019 och 10 828 000 kronor 2020.

Regeringen föreslår att 55 379 000 kronor anvisas under anslaget 8:5 *Forum för levande historia* för 2017. För 2018, 2019 och 2020 beräknas anslaget till 46 019 000 kronor, 46 911 000 kronor respektive 47 954 000 kronor.

11.5.7 8:6 Statliga utställningsgarantier och inköp av vissa kulturföremål

Tabell 11.20 Anslagsutveckling

Tusental kronor

2015	Utfall	Anslags- sparande	80
2016	Anslag	80 ¹	Utgifts- prognos
			79
2017	Förslag	80	
2018	Beräknat	80	
2019	Beräknat	80	
2020	Beräknat	80	

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2016 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för utställningsgarantier. Anslaget får även användas för utgifter för inköp av kulturföremål som har sådant konstnärligt, historiskt eller vetenskapligt värde att det är av synnerlig vikt att de införlivas med offentliga samlingar.

Regeringens överväganden

Tabell 11.21 Härledning av anslagsnivån 2017–2020 för 8:6 Statliga utställningsgarantier och inköp av vissa kulturföremål

Tusental kronor

	2017	2018	2019	2020
Anvisat 2016 ¹	80	80	80	80
<i>Förändring till följd av:</i>				
Beslut				
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt				
Förslag/ beräknat anslag	80	80	80	80

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2015 (bet. 2015/16:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Regeringen föreslår att 80 000 kronor anvisas under anslaget 8:6 *Statliga utställningsgarantier och inköp av vissa kulturföremål* för 2017. För 2018, 2019 och 2020 beräknas anslaget till 80 000 kronor, 80 000 kronor respektive 80 000 kronor.

12 Trossamfund

12.1 Omfattning

Avsnittet omfattar verksamheten vid myndigheten Nämnden för statligt stöd till trossamfund (SST) och stödet till trossamfunden. Därutöver

omfattar avsnittet även regeringens insatser för att stimulera trossamfundens arbete för demokrati, mänskliga rättigheter och för att motverka religiöst motiverad polarisering i samhället.

12.2 Utgiftsutveckling

Tabell 12.1 Utgiftsutveckling inom Trossamfund, utgiftsområde 17

Milljoner kronor

	Utfall 2015	Budget 2016 ¹	Prognos 2016	Förslag 2017	Beräknat 2018	Beräknat 2019	Beräknat 2020
<i>Trossamfund</i>							
9:1 Nämnden för statligt stöd till trossamfund	9	10	10	10	10	10	11
9:2 Stöd till trossamfund	84	92	87	92	92	92	85
Summa Trossamfund	93	102	96	102	102	102	96

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2016 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

12.3 Mål

Riksdagen har antagit mål för statens bidrag till trossamfund (prop. 1998/99:124, bet 1999/2000:KU5, rskr. 1999/2000:45). Stödet ska bidra till att skapa förutsättningar för trossamfundens att bedriva en aktiv och långsiktigt inriktad religiös verksamhet i form av gudstjänst, själavård, undervisning och omsorg.

12.4 Resultatredovisning

12.4.1 Bedömningsgrunder

Bedömningen av resultatet utgår från det statliga stöd till andra trossamfund än Svenska kyrkan som lämnas i form av statsbidrag och avgiftshjälp. Bedömningen baseras på uppgifter om bl.a.

- fördelat stöd i form av organisations-, verksamhets- och projektbidrag, och
- övriga insatser för att skapa förutsättningar för trossamfundens att bedriva en aktiv och långsiktig religiös verksamhet.

12.4.2 Resultat

Stöd som främjar en religiös mångfald

Statens stöd till trossamfund utgår från lagen (1999:932) om stöd till trossamfund. Målet för stödet är skapa förutsättningar för olika samfund att behålla och utveckla ett eget samfundsliv och därmed främja den religiösa mångfalden i Sverige.

Under 2015 har regeringen prövat fyra ansökningar från trossamfund rörande statligt stöd varav tre ansökningar bifölls. Av dessa rörde två ärenden avgiftshjälp och en rätt att bli statsbidragsberättigad. Vid utgången av 2015 var det totalt 22 trossamfund och samverkansorgan som är statsbidragsberättigade.

Anslaget 9:2 *Stöd till trossamfund* uppgick 2015 till drygt 89 miljoner kronor, vilket är en ökning av anslaget med drygt 12 miljoner kronor jämfört med året innan.

SST har under året betalat ut knappt 54 miljoner kronor i organisationsbidrag, 10 miljoner kronor i verksamhetsbidrag och drygt 18 miljoner kronor i projektbidrag. Totalt

är det 937 församlingar som har fått organisationsbidrag eller etableringsbidrag under året. Vidare har drygt 9 miljoner kronor utgått i bidrag till andlig vård inom sjukvården. Drygt 18 miljoner kronor har betalats ut i olika projektbidrag där huvuddelen har gått till lokalbidrag som bl.a. syftar till att anpassa gudstjänst-lokalerna för personer med funktionsnedsättning.

Verksamhetsbidraget fördelas dels till teologiska utbildningsinstitutioner, dels till andlig vård inom sjukvården. Projektbidraget fördelas som lokalbidrag, etableringsbidrag, utbildningsbidrag eller som säkerhetsbidrag.

Stöd till trossamfundens sociala arbete i samband med flyktingssituationen

Som en del av regeringens insatser kring flyktingssituationen fick SST i december 2015 i uppdrag att fördela drygt 10 miljoner kronor till ett urval av statsbidragsberättigade trossamfund för att stärka samfundens kapacitet i pågående insatser för asylsökande och nyanlända (dnr Ku2015/02981/D). Enligt en delrapport från SST har medlen fördelats mellan 22 trossamfund. Enligt delrapporten används den största delen av medlen till flyktingverksamhet i församlingarna, till exempel språkundervisning och samhällsinformation. Medel används också till koordinering, utbildning av volontärer och akut hjälp när det gäller till exempel övernattning, transporter, tolkning och förnödenheter (dnr Ku2016/01423/D).

Översyn av Nämnden för statligt stöd till trossamfund

En viktig förutsättning för att det statliga stödet till trossamfund blir ändamålsenligt och håller hög kvalitet är att den statliga styrningen inom området är tydlig. Mot den bakgrunden gav regeringen Statskontoret i uppdrag att göra en översyn av organiseringen av SST (dnr Ku2015/01871/D). Statskontorets rapport lämnades till regeringen i november 2015 och myndigheten föreslog bl.a. att SST ska omvandlas till en enrådgivningsmyndighet. Det ska framgå av SST:s instruktion att rollen som expertmyndighet är myndighetens främsta uppgift. Statskontorets rapport har remitterats.

Förbättra trossamfundens förutsättningar

Förutom det statliga stöd som utgår till trossamfund i form av statsbidrag ger staten stöd till trossamfundet för att förbättra trossamfundens förutsättningar att kunna bedriva verksamhet. En stor del av detta stöd utgår från SST:s verksamhet. Bland de statsbidragsberättigade trossamfundet finns en stor mångfald och olika trossamfunds behov av stöd skiljer sig åt.

Insatser som stärker trossamfundens säkerhet

En grundläggande förutsättning för att trossamfundet ska kunna bedriva en religiös verksamhet är att de som deltar i samfundens verksamhet ska känna sig trygga. En kartläggning som SST genomförde 2014 om religiösa grupper och individers utsatthet i Sverige visade att i princip alla trossamfundsinriktningar hade blivit utsatta för hot och hat, samt att anmälningsgraden var låg. I april 2016 lämnade SST en redovisning och analys av den satsning som regeringen gjort om 10 miljoner kronor för 2015 på säkerhetshöjande åtgärder (dnr Ku2016/00880/D). Under 2015 beviljade myndigheten 43 ansökningar till 15 olika trossamfund. Myndighetens slutsats är att bidraget har gjort en stor skillnad för många församlingar, särskilt för små församlingar som saknar resurser. Satsningen har lett till en ökad kunskap om säkerhetsfrågor samt till att investeringar har möjliggjorts. För större församlingar har stödet varit en hjälp på vägen mot säkrare lokaler. Det ekonomiska stödet kompletterades på regeringens uppdrag med en bredare säkerhetsutbildning som riktade sig till samtliga trossamfund.

Utvecklingsarbete med trossamfundet

Två förutsättningar för att ett trossamfund ska få bli statsbidragsberättigat är att samfundet är stabilt och att det verkar i enlighet med samhällets värdegrund. Med detta som utgångspunkt har SST under 2015 genomfört ett ledarskapsprogram för unga ledare inom trossamfundet, med fokus på demokrati, demokratiskt ledarskap och mänskliga rättigheter. Programmet har enligt gjorda utvärderingar hållit hög kvalitet och relevans. De 16 deltagarna, sju kvinnor och nio män, kom från ett brett spektrum av samfund och organisationer.

Den 17 mars 2016 beslutade regeringen att ge SST ett fördjupat uppdrag att bl.a. genomföra en

kompetensinsats för trossamfundsledare (dnr Ku2016/00712/D). Fokus ska ligga på samhälls- och värderingsfrågor. Inom ramen för kunskaps-satsningen ska även frågor som rör svenskt föreningsliv ingå för att höja kunskapen kring föreningsteknik.

SST har genomfört ett rådslag och tre workshops om kvinnors delaktighet, inflytande och synlighet i trossamfundet, där sammanlagt 35 kvinnor från elva olika trossamfund och religiösa organisationer deltog. Myndigheten kommer under året att arbeta vidare med att utveckla stödet till ungdomar och kvinnor inom trossamfundet.

Uppdraget omfattade också att, i dialog med de trossamfund som vill utveckla sitt arbete mot våldsbejakande extremism, stimulera dessa samfunds stöd till ungdomar, föräldrar och anhöriga. Enligt SST:s delrapport av uppdraget (dnr Ku2016/00645/D) uppfattas sällan trossamfundens ordinarie verksamhet som ett verktyg för att värna demokratin mot våldsbejakande extremism. Myndigheten har därför uppmanat trossamfundet att analysera vilka delar i det ordinarie arbetet som kan vara relaterade till att slå vakt om demokratiska principer och mänskliga rättigheter. För de trossamfund som särskilt har intresserat sig för att utveckla sitt arbete har myndigheten bl.a. förmedlat kontakter mellan trossamfund samt myndigheter och kommuner. I de fall goda kontakter saknats har myndigheten varit behjälplig. Generellt har det arbete som den nationella samordnaren för att värna demokratin mot våldsbejakande extremism bedrivit gentemot kommunerna ökat efterfrågan på samverkan med trossamfund.

Stöd till interreligiös verksamhet

Regeringen beviljade den 30 april 2015 en ansökan från Sveriges interreligiösa råd om stöd på 800 000 kronor för att inrätta en administrativ funktion (dnr Ku2015/00864/D). I beslutet meddelade regeringen att den avser att besluta om medel även för 2016 och 2017. Vidare fungerar Regeringens råd för kontakt med trossamfundet (Ku 2000:F) som ett viktigt forum för frågor av övergripande gemensamt intresse för både staten och trossamfundet.

12.4.3 Analys och slutsatser

Regeringen bedömer att statens stöd till trossamfund har bidragit till uppfyllelse av målet att stödet ska skapa förutsättningar för trossamfunden att bedriva en aktiv och långsiktigt inriktad religiös verksamhet i form av gudstjänst, själavård, undervisning och omsorg.

Det ekonomiska stödet är betydelsefullt för flertalet trossamfund när det gäller att behålla och utveckla ett eget samfundsliv och därmed främja den religiösa mångfalden i Sverige.

Ett flertal av SST:s aktiviteter har direkt gett trossamfunden förbättrade förutsättningar att kunna bedriva en aktiv och långsiktigt inriktad religiös verksamhet. Regeringen bedömer att insatser för att stärka den administrativa och organisatoriska kompetensen är avgörande för att många trossamfund ska klara av att utvecklas.

Regeringen bedömer att behovet av samarbete och samtal över religionsgränserna har ökat som en följd av religiöst färgade konflikter i vår omvärld och ett ökat flyktningmottagande i Sverige. Trossamfundens arbete för att utgöra ett forum för möten mellan människor med olika kulturell bakgrund har bidragit positivt till samhällsutvecklingen.

Den statliga styrningen av politikområdet kan ytterligare förbättras och genomförandet av Statskontorets förslag till omorganisering leder enligt regeringen både till en bättre styrning och till ett förtydligande av SST:s uppdrag.

12.5 Budgetförslag

12.5.1 9:1 Nämnden för statligt stöd till trossamfund

Tabell 12.2 Anslagsutveckling

Tusental kronor

2015	Utfall	9 047	Anslags-sparande	272
2016	Anslag	9 837 ¹	Utgifts-prognos	9 696
2017	Förslag	10 093		
2018	Beräknat	10 247 ²		
2019	Beräknat	10 456 ³		
2020	Beräknat	10 687 ⁴		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2016 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 10 066 tkr i 2017 års prisnivå.

³ Motsvarar 10 067 tkr i 2017 års prisnivå.

⁴ Motsvarar 10 067 tkr i 2017 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Nämnden för statligt stöd till trossamfunds förvaltningsutgifter.

Regeringens övervägande

Tabell 12.3 Härledning av anslagsnivån 2017–2020 för 9:1 Nämnden för statligt stöd till trossamfund

Tusental kronor

	2017	2018	2019	2020
Anvisat 2016 ¹	9 837	9 837	9 837	9 837
<i>Förändring till följd av:</i>				
Pris- och löne- omräkning ²	304	487	696	929
Beslut	-47	-75	-76	-78
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt	-1	-2	-1	-1
Förslag/ beräknat anslag	10 093	10 247	10 456	10 687

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2015 (bet. 2015/16:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2016. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2018–2020 är preliminär.

Tidigare beslutade och aviserade anslagsförändringar innebär att anslaget minskas med 47 000 kronor 2017, 75 000 kronor 2018, 76 000 kronor 2019 och 78 000 kronor 2020.

Regeringen föreslår att 10 093 000 kronor anvisas under anslaget 9:1 Nämnden för statligt

stöd till trossamfund för 2017. För 2018, 2019 och 2020 beräknas anslaget till 10 247 000 kronor, 10 456 000 kronor respektive 10 687 000 kronor.

12.5.2 9:2 Stöd till trossamfund

Tabell 12.4 Anslagsutveckling

Tusental kronor

2015	Utfall	83 871	Anslags- sparande	10 463
2016	Anslag	91 894 ¹	Utgifts- prognos	86 632
2017	Förslag	91 913		
2018	Beräknat	91 919		
2019	Beräknat	91 919		
2020	Beräknat	84 919		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2016 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till trossamfund. Anslaget får användas för utgifter för Skatteverkets avgiftshjälp.

Kompletterande information

I förordningen (1999:974) finns bestämmelser om statsbidrag till trossamfund.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2017 för anslaget 9:2 *Stöd till trossamfund* besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 46 000 000 kronor 2018 och 2019.

Skälen för regeringens förslag: Anslaget används bl.a. för lokalanpassningsbidrag och säkerhetsbidrag för trossamfund som i vissa fall sträcker sig över flera år. Regeringen bör därför bemyndigas att under 2017 för anslaget 9:2 *Stöd till trossamfund* besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 46 000 000 kronor 2018 och 2019.

Tabell 12.5 Beställningsbemyndigande för anslaget 9:2 Stöd till trossamfund

Tusental kronor

	Prognos 2016	Förslag 2017	Beräknat 2018	Beräknat 2019
Ingående åtaganden		46 000		
Nya åtaganden	46 000	23 000		
Infriade åtaganden		-23 000	-23 000	-23 000
Utestående åtaganden	46 000	46 000		
Erhållet/föreslaget bemyndigande	46 000	46 000		

Regeringens överväganden

Tabell 12.6 Härledning av anslagsnivån 2017–2020 för 9:2 Stöd till trossamfund

Tusental kronor

	2017	2018	2019	2020
Anvisat 2016¹	91 894	91 894	91 894	91 894
<i>Förändring till följd av:</i>				
Beslut	19	25	25	-6 975
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt				
Förslag/ beräknat anslag	91 913	91 919	91 919	84 919

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2015 (bet. 2015/16:FiU10).
Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Tidigare beslutade och aviserade anslagsförändringar innebär att anslaget ökas med 19 000 kronor 2017 och 25 000 kronor årligen för 2018–2019 respektive minskas med 6 975 000 kronor 2020.

Regeringen föreslår att 91 913 000 kronor anvisas under anslaget 9:2 *Stöd till trossamfund* för 2017. För 2018, 2019 och 2020 beräknas anslaget till 91 919 000 kronor, 91 919 000 kronor respektive 84 919 000 kronor.

13 Film

13.1 Omfattning

Avsnittet omfattar statens stöd till filmproduktion och filmkulturella insatser som fördelas via Stiftelsen Svenska Filminstitutet (Filminstitutet) och genom Konstnärsnämndens filmstöd.

13.2 Utgiftsutveckling

Tabell 13.1 Utgiftsutveckling inom Film, utgiftsområde 17

Miljoner kronor

	Utfall 2015	Budget 2016 ¹	Prognos 2016	Förslag 2017	Beräknat 2018	Beräknat 2019	Beräknat 2020
<i>Film</i>							
10:1 Filmstöd	310	335	335	547	547	540	515
Summa Film	310	335	335	547	547	540	515

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2016 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

13.3 Mål

I avsnitt 3.4 anges de mål för den nationella kulturpolitiken som riksdagen beslutat.

Inriktningen för filmpolitiken presenterades i propositionen Bättre villkor för svensk film (prop. 2012/13:22, bet. 2012/13:KrU2, rskr. 2012/13:112). Utgångspunkten är att de statliga insatserna för filmen bör ha kvalitet, förnyelse och tillgänglighet som övergripande inriktning och syfta till att främja

- produktion och utveckling av värdefull svensk film,
- spridning och visning av värdefull film i olika visningsformer i hela landet,
- ett levande filmarv som bevaras, används och utvecklas,
- internationellt utbyte och samverkan på filmområdet,
- barns och ungas kunskap om film och rörlig bild och deras eget skapande, och
- jämställdhet och mångfald på filmområdet.

Riksdagen beslutade i juni 2016 om nya mål för den nationella filmpolitiken som kommer att gälla fr.o.m. den 1 januari 2017 (prop. 2015/16:132, bet. 2015/16: KrU11, rskr. 2015/16:289).

13.4 Resultatredovisning

13.4.1 Bedömningsgrunder

Bedömningen av resultatet inom film utgår från

- insatser för att sprida, visa och tillgängliggöra film i hela landet, t.ex. i form av fördelade stöd för att underlätta tillgången till film för personer med funktionsnedsättning, stöd till filmfestivaler och visningsorganisationer och stöd till filmpedagogiska projekt,
- insatser för att främja svensk film i utlandet genom t.ex. stöd till deltagande vid internationella filmfestivaler,
- antalet filmer ur det svenska filmarvet som har gjorts tillgängliga genom t.ex. visning

på biograf och på webbplatsen Filmarkivet.se,

- fördelning av stöd inom ramen för 2013 års filmavtal, och
- könsfördelningen när det gäller mottagare av produktionsstöd.

Som grund för bedömningen ligger Filminstitutets publikationer och bl.a. rapporten Svensk filmnäring Utveckling, utmaningar och möjligheter 2015 av Boston Consulting Group.

Bedömningen görs vidare utifrån resultat relaterade till relevanta bedömningsgrunder gemensamma för kulturområdet (se avsnitt 4.4.1).

13.4.2 Resultat

Den statliga filmpolitiken består av två delar: filmavtalet och filmkulturella insatser. Genom det avtal som ingåtts mellan staten, filmbranschen och flera tv-företag bidrar staten med medel – 200 miljoner kronor 2015 – till svensk filmproduktion samt till viss distribution och visning av film i hela landet. Insatser för olika filmkulturella ändamål – 109,6 miljoner kronor 2015 – sker helt genom statlig finansiering. De filmpolitiska insatserna genomförs framför allt av Filminstitutet. Visst stöd fördelas även av Konstnärsnämnden.

Utvecklingen på filmområdet

Under 2015 hade 273 långfilmer premiär på biograf, varav 46 svenska. Det är en klar ökning av antalet premiärer jämfört med 2014 (248), men ungefär samma antal svenska (47). Bakom ökningen står framför allt filmer från Nordamerika och Asien, medan även de europeiska filmerna ligger på samma nivå som förra året.

Tabell 13.2 Ursprungsområde för premiärsatta långfilmer på biograf 2013–2015

Procent och antal filmer

	2013	2014	2015
Nordamerika	47,0	39,9	44,7
Europa (exkl. Sverige)	28,1	34,3	31,1
Sverige	19,7	19,0	16,8
Övriga världen	5,2	6,8	7,3
Totalt antal filmer	249	248	273

Källa: Filminstitutet och egna beräkningar

Som visas i tabell 13.2 domineras utbudet på svenska biografer liksom tidigare av nord-amerikansk film och andelen film från övriga världen är fortfarande begränsad.

Antalet biobesök var totalt drygt 17 miljoner 2015, vilket är en ökning med nära 5 procent jämfört med 2014. Svensk film stod för 3,4 miljoner av besöken, en minskning med 17 procent. Marknadsandelen för svensk film var strax under 20 procent och därmed lägre än genomsnittet för de föregående fem åren. Filmavtalets mål om att svensk film ska ha den högsta nationella marknadsandelen i Norden uppnåddes inte.

Filmåret 2015 avslutades dock med premiärer för årets två mest sedda svenska filmer. En underbar jävla jul hade drygt 600 000 besökare under november och december. En man som heter Ove hade premiär på juldagen och hann ses av drygt 400 000 besökare under 2015. Filmen har fortsatt att vara en publiksuccé under 2016 och är bland de mest sedda svenska filmerna någonsin. Svenska filmer hade också många framgångar internationellt och det genomsnittliga betygsindexet, utifrån recensioner, var det högsta sedan indexet infördes 2006.

Biografvisning är fortfarande, i synnerhet efter dvd-marknadens kraftiga minskning, mycket viktig för en films intäkter. Även om digitala tjänster ökar i betydelse hade ingen svensk film premiär enbart på nätet. Några försök med simultan premiär på nätet och på biograf genomfördes. Intäkterna från den digitala spridningen av film är fortsatt begränsad och har inte på något sätt kunnat kompensera för de minskande intäkterna från dvd-marknaden. Det finns fortfarande svårigheter med att samla in statistik från andra visningsfönster än biograf och tv, t.ex. digitala hyr- och prenumerationstjänster.

Tillgänglighet till film

Spridning och visning i hela landet

Under 2015 vände för första gången sedan 2004 den negativa trenden för antalet biografer i landet. Antalet salonger ökade med 5 procent (37 stycken) jämfört med 2014. Förutom större nyetableringar har flera tidigare vilande biografer på mindre orter kunnat öppnas igen till följd av digitalisering.

Nästan alla biografialonger i landet är i dag digitala, 99 procent, vilket motsvarar 793

salonger av de 802 som visade film 2015. De salonger som inte är digitaliserade har mycket få visningar per år. Under 2015 stod dessa biografer för 52 föreställningar och drygt 2 000 besök av totalt drygt 540 000 föreställningar och drygt 17 miljoner besök. Av landets kommuner har i dag 89 procent minst en digital salong och 71 procent har minst en salong som digitaliserats med hjälp av stöd från Filminstitutet.

Under 2015 genomförde Filminstitutet flera ändringar av stöden till distribution och visning som en följd av den översyn som gjordes 2014. Som exempel kan nämnas att lanseringsstöd nu kan ges till alla filmer som fått produktionsstöd, för att tillräckligt med tid ska kunna läggas på att planera en films spridning. För att bredda utbudet av film i hela landet öppnades stödet för visning av svensk film (den s.k. "biotian") upp för utländsk film. Filminstitutets första, preliminära, analyser visar att stöden är bättre anpassade till behoven än tidigare.

För att öka spridning och visning av filmer i filmarkivet har Filminstitutet bl.a. startat en egen distribution av digitaliserade filmer (se även nedan under rubriken Ett filmarv som bevaras, används och utvecklas).

Ökad tillgänglighet

Under våren 2015 började en applikation för smarta telefoner användas för syntolkning och uppläst textremsa vid biografvisningar. Applikationen har tydligt förenklat möjligheterna att visa film med syntolkning och därmed ökat tillgängligheten till film. Under 2015 var det nära fem gånger fler personer som använde applikationen än som deltog i visningar med en syntolk i salongen.

Filmavtalets krav på att alla filmer som fått produktionsstöd ska kunna visas med text, i kombination med att SF Bio och Svenska Bio börjat med textning av i princip alla visningar av svensk film, har mycket kraftigt ökat tillgängligheten till film för personer med hörselnedsättning. Filminstitutet har anpassat stödssystemet till den nya situationen och ersatt det tidigare stödet till textning och syntolkning med ett stöd till ökad tillgänglighet inom visning och distribution. Numera fördelas stöd till både syntolkning och upplästa undertexter, men endast undantagsvis till textning.

Tabell 13.3 Textade och syntolkade visningar på biograf 2013–2015

Antal visningar och besökare

		2013	2014	2015
Textning ¹	Visningar	9 873	27 189	78 720
	Besökare ²	280 389	956 152	2 663 751
Syntolkning	Visningar	160	146	136
	Besökare ²	1 570	1 215	1 200
Nedladdning av app för syntolkat ljudspår				4 700 ³

¹ Textning av filmer med svensk dialog.² Könsuppdelad statistik saknas³ April–december

Källa: Filminstitutet

Film för barn och unga

Intresset för att använda film i skolan växer och efterfrågan på kompetensutveckling i filmpedagogik bland lärare är fortsatt stor. Filminstitutet samarbetar med fem mellanstadieklasser runt om i landet kring filmpedagogik i projektet *Kompis-skolor*. Suzanne Ostens uppdrag som barnfilmsambassadör och arrangemang av fler fortbildningsdagar om filmpedagogik på flera platser i landet är ytterligare exempel på arbetet med att stärka filmens plats i skolan.

Trots att intresset är stort finns ingen formell filmpedagogutbildning. Filminstitutet genomförde därför i juni 2015 en pilotutbildning tillsammans med Akademi Valand (Göteborgs universitet), Linnéuniversitetet, Stockholms universitet och Stockholms dramatiska högskola.

I Filminstitutets handlingsplan för barn och unga (2015–2016) läggs särskilt fokus på demokrati och att öka mångfalden av upphovs-personer, berättelser respektive publik. De trettio filmhandledningarna om filmer från fjorton olika länder i hela världen lyfter fram aktuella teman som genus, rasism, kolonialism och demokrati. Bidrag till filmpedagogiska projekt riktade till nyanlända barn och unga prioriteras.

Av de långa spelfilmer som fick produktionsstöd under 2015 var en tredjedel (sex stycken) riktade till barn och unga, vilket är på samma nivå som föregående år.

Barn och unga ska prioriteras i arbetet med digitaliseringen av filmarvet. Flera av de filmer som digitaliserats finns nu tillgängliga för distribution till bl.a. skolor och festivaler, med tillhörande filmhandledningar och annat informationsmaterial.

Internationellt

Några resultatmätt på svensk films framgång utomlands är närvaro och utmärkelser vid de tio högst prioriterade festivalerna samt försäljning av filmer till andra länder.

Filmavtalets mål att svensk film ska vara representerad på de tio viktigaste internationella filmfestivalerna i världen nåddes inte under 2015, då svensk film inte var representerad på festivalerna i Venedig och i Annecy. Försäljningen av 30 nya svenska filmer utomlands innebar dock att målet med minst 20 sålda titlar uppnåddes. Flest titlar såldes till Australien, Tyskland och Frankrike. En man som heter Ove och Jag är Ingrid såldes för de högsta beloppen.

Filminstitutet prioriterar bland de festivaler som efterfrågar svensk film och totalt skickades lång spelfilm till 141 festivaler (224 festivaler 2014), dokumentärfilm till 112 festivaler (110 festivaler 2014) och kortfilm till 133 festivaler (154 festivaler 2014). Den tydliga minskningen för lång spelfilm är kopplad till ett ökat intresse från utländska bolag att kräva festivalrättigheter för de filmer de distribuerar internationellt. Filminstitutet har därför infört bestämmelser om att få hantera festivalvisningar för de filmer som fått produktionsstöd. Totalt fick 67 filmer ca 3,5 miljoner kronor i särskilt internationellt lanseringsstöd.

Inom delprogrammet MEDIA i EU:s nya ramprogram Kreativa Europa 2014–2020 tilldelades svenska organisationer och bolag drygt 4,5 miljoner euro 2015. Film- och tv-producenter mottog 2,5 miljoner euro, som bl.a. gick till tre internationella tv-serier som fick 500 000 euro var. Tre dataspelsbolag mottog 330 000 euro för spelutveckling. Sammanlagt fick tio svenska distributörer dela på en summa om drygt 660 000 euro för distribution av icke-nationell europeisk film på svenska biografer.

Ett filmarv som bevaras, används och utvecklas

Inom ramen för den särskilda satsningen på digitalisering av filmarvet under perioden 2014–2018 har 79 filmer, flertalet långfilmer, digitaliserats 2015, vilket är 30 fler filmer än 2014. Det innebär att totalt 141 filmer har digitaliserats.

Filminstitutet har under hösten startat en distributionsverksamhet för att tillgängliggöra filmarvet. Vid årsskiftet 2015/2016 fanns 71 filmer i Filminstitutets distribution. Efterfrågan

på de digitaliserade filmerna är mycket stor bland biografer, skolbioarrangörer och filmklubbar. Under 2015 har 582 biografvisningar av digitaliserade filmer ägt rum i Sverige, jämfört med 42 under 2014. Utöver det har filmerna visats 89 gånger utomlands, jämfört med 9 förra året.

För att tillgängliggöra filmerna för en icke-svensktalande publik, både nationellt och internationellt, har 14 filmer textats med engelsk text. Digitalt material har också förmedlats till bl.a. tv-bolag och dvd-utgivare för vidareexploatering. Ett problem för spridningen är att rättighetsläget för vissa filmer inte är klart.

Filminstitutet gör även filmarvet tillgängligt genom utlåning av arkivets filmer, både analoga och digitala, och av material från Sveriges enda specialbibliotek för filmlitteratur. Filminstitutets visningsverksamhet, Cinemateket, bygger till stor del på filmer från Filmarkivet och lån från andra arkiv. I Göteborg och Malmö kan analog film inte längre visas, varför verksamheten kommer att förändras framöver. För att utöka visningsverksamheten runt om i landet planerar Filminstitutet även att fr.o.m. hösten 2016 skapa nya cinemateksverksamheter tillsammans med lokala biografägare.

Filminstitutet driver i samarbete med Kungl. biblioteket webbplatsen Filmarkivet.se, som vid årsskiftet 2015/2016 omfattade ca 1 500 filmer, fem gånger så många som vid invigningen i februari 2011. Webbplatsen tillgängliggör kort-, dokumentär, reklam- och journalfilm. Intresset för att använda materialet ökar, bl.a. i samband med forskning, undervisning, läromedel, utställningar och dvd-utgivning.

Jämställdhet och mångfald

En central del av regeringens filmpolitik är att bättre återspegla den mångfald som råder i samhället och i filmpubliken vad gäller exempelvis ålder, kön, könsidentitet eller könsuttryck, sexuell läggning, livsåskådning, social, etnisk och kulturell bakgrund eller funktionsförmågor.

Filminstitutet uppfyller genom 2015 års beslut om produktionsstöd målet i 2013 års filmavtal om att förhandsstöden, räknat i antalet projekt som får stöd, vid avtalsperiodens slut ha fördelats jämnt mellan kvinnor och män. Målet gäller för var och en av filmkategorierna långfilm, barn- och ungdomsfilm samt kort- och dokumentärfilm.

Procentandelen för kvinnor som fått förhandsstöd av konsulent under avtalsperioden 2013–2015 varierar mellan 44 och 60 procent i olika kategorier och genrer.

Tabell 13.4 Andel kvinnor respektive män som fått produktionsstöd till lång spelfilm 2013–2015

Procent och antal filmer

	2013		2014		2015		2013–2015	
	Kv	M	Kv	M	Kv	M	Kv	M
Regi	38	62	50	50	43	57	44	56
Manus	46	54	61	39	32	68	46	54
Producent	62	38	69	31	44	56	58	42
Antal filmer	13		14		14		41	

Källa: Filminstitutet

Om man enbart ser till lång spelfilm är könsfördelningen bland de filmer som har haft premiär under 2013–2015 jämnare för konsulentstödda filmer jämfört med filmer med automatstöd eller utan produktionsstöd. För filmer utan stöd är andelen kvinnor bland regissörerna 14 procent, bland manusförfattarna 16 procent och bland producenterna 30 procent, medan fördelningen ligger mellan 40 och 50 procent för de konsulentstödda filmerna.

När det gäller filmavtalets automatiska förhandsstöd till filmer med förväntad stor publik har könsfördelningen klart förbättrats i stödfördelningen 2015 (60 procent kvinnliga regissörer, 37 procent kvinnliga manusförfattare och 60 procent kvinnliga producenter), jämfört med tidigare år.

Filminstitutet arbetar även vidare med jämställdhet i den interna verksamheten och genom att synliggöra kvinnors filmskapande t.ex. vid programläggning av Cinemateksvisningar och i urvalet av filmer som ska digitaliseras.

Filminstitutets aktiva arbete på jämställdhetsområdet har gett fortsatt internationellt genomslag, bl.a. i form av många inbjudningar till arrangemang och föreläsningar om jämställdhetsarbetet.

Webbplatsen Nordic Women in Film är ytterligare ett jämställdhetsprojekt som initierats av Filminstitutet. Syftet är att lyfta fram kvinnors roll i filmbranschen genom historien och att kunna fungera som en kontaktyta för nu verksamma kvinnor. Webbplatsen lanserades i april 2016.

Filminstitutet arbetar vidare med att praktiskt omsätta den handlingsplan för breddad repre-

sensation som antogs 2014. Personalen har fått utbildning i normkritik och varje avdelning/enhet har tagit fram egna styrdokument och aktivitetsplaner. Seminarier har genomförts om bl.a. mångfald i berättelser och bland kreatörer. Ett forsknings- och utvecklingsprogram, Fusion, har initierats för att skapa filmprojekt som är normkreativa.

13.4.3 Analys och slutsatser

Regeringens samlade bedömning är att resultaten av de statliga insatserna är i linje med den inriktning som har fastställts för filmpolitiken.

Digitaliseringen av biograferna och framväxten av nya digitala visningsformer för film har skapat möjligheter till ett ökat och mer flexibelt utbud i hela landet och till en förbättrad tillgänglighet till film för personer med olika funktionsförmåga. Att ge goda förutsättningar för att svenska filmer når ut till publiken, när utbudet av film ständigt ökar, kräver analys och nytänkande. Regeringen bedömer att resultaten understryker betydelsen av fortsatta statliga insatser för att främja spridning och visning av film i hela landet.

Att bevara, använda och utveckla det ständigt växande svenska filmarvet är en grundläggande del av filmpolitiken. Den film som produceras med hjälp av offentliga stöd i någon form bör också vara lätt att hitta och se. Det gäller såväl ny film som filmer ur filmarvet. Den pågående satsningen på digitalisering av filmarvet är ett gott exempel på aktivt arbete med tillgängliggörande av film.

För att publiken ska uppfatta svensk film som angelägen är det viktigt med en mångfald i utbudet av film. Det behövs därför utrymme för en mångfald av uttryck och berättelser och en breddad representation bland de som gör film. Filminstitutet har genom sitt strategiska arbete, bl.a. när det gäller fördelning av produktionsstöd, urval av filmer ur filmarvet som digitaliseras och synliggörande av kvinnor i filmhistorien, bidragit till att uppfylla filmpolitikens inriktning och mål om jämställdhet och mångfald.

I syfte att skapa bättre förutsättningar för svensk filmproduktion pågår under 2016 en större omställning av filmpolitiken. När nuvarande filmavtal löper ut den 31 december 2016 kommer regeringen att ta ett helhetsansvar

för den nationella filmpolitiken. Hela filmpolitiken kommer då, i likhet med andra kulturpolitiska områden, att finansieras via statsbudgeten och styras av mål som fastställs av riksdagen (prop. 2015/16:132, bet. 2015/16:KrU11, rskr. 2015/16:289).

13.5 Budgetförslag

13.5.1 10:1 Filmstöd

Tabell 13.5 Anslagsutveckling

Tusental kronor

2015	Utfall	309 644	Anslags-sparande	0
2016	Anslag	334 644 ¹	Utgifts-prognos	334 644
2017	Förslag	547 144		
2018	Beräknat	547 144		
2019	Beräknat	539 644		
2020	Beräknat	514 644		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2016 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för statsbidrag till utveckling, produktion, visning och spridning av film samt till filmkulturell verksamhet.

Regeringens överväganden

Tabell 13.6 Härledning av anslagsnivån 2017–2020 för 10:1 Filmstöd

Tusental kronor

	2017	2018	2019	2020
Anvisat 2016¹	334 644	334 644	334 644	334 644
<i>Förändring till följd av:</i>				
Beslut	212 500	212 500	205 000	180 000
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt				
Förslag/beräknat anslag	547 144	547 144	539 644	514 644

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2015 (bet. 2015/16:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Nu föreslagna och aviserade anslagsförändringar innebär att anslaget ökas med 2 500 000 kronor fr.o.m. 2017 för att förstärka den pågående satsningen på digitalisering av filmarvet

respektive med 20 000 000 kronor fr.o.m. 2019 för att skapa långsiktiga och stabila ekonomiska förutsättningar för filmpolitiken.

Tidigare beslutade och aviserade anslagsförändringar innebär att anslaget ökas med 210 000 000 kronor årligen för 2017–2018, 182 500 000 kronor för 2019 respektive 157 500 000 kronor fr.o.m. 2020.

Regeringen föreslår att 547 144 000 kronor anvisas under anslaget 10:1 *Filmstöd* för 2017. För 2018, 2019 och 2020 beräknas anslaget till 547 144 000 kronor, 539 644 000 kronor respektive 514 644 000 kronor.

14 Medier

14.1 Omfattning

Avsnittet omfattar myndigheterna Myndigheten för press, radio och tv (MPRT) och Statens medieråd, presstöd, utbyte av tv-sändningar mellan Sverige och Finland, forskning och dokumentation om medieutvecklingen, avgift till

Europeiska audiovisuella observatoriet samt stöd till taltidningar. Avsnittet omfattar även Sveriges Radio AB (SR), Sveriges Television AB (SVT) och Sveriges Utbildningsradio AB (UR). Budgetförslagen avseende presstöd och MPRT redovisas under utgiftsområde 1.

14.2 Utgiftsutveckling

Tabell 14.1 Utgiftsutveckling inom Medier, utgiftsområde 17

Milljoner kronor

	Utfall 2015	Budget 2016 ¹	Prognos 2016	Förslag 2017	Beräknat 2018	Beräknat 2019	Beräknat 2020
<i>Medier</i>							
11:1 Utbyte av tv-sändningar mellan Sverige och Finland	22	21	20	21	21	21	22
11:2 Forskning och dokumentation om medieutvecklingen	3	3	3	3	3	3	3
11:3 Avgift till Europeiska audiovisuella observatoriet	0	0	0	0	0	0	0
11:4 Statens medieråd	16	18	18	22	22	23	23
11:5 Stöd till taltidningar	45	49	48	58	58	65	65
Summa Medier	86	91	90	104	105	113	114

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2016 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

14.3 Mål

Målen för medieområdet är att stödja yttrandefrihet, mångfald, massmediernas oberoende och tillgänglighet samt att motverka skadlig mediepåverkan (prop. 2014/15:1 utg.omr. 17, bet. 2014/15:KrU6, rskr. 2014/15:96).

14.4 Resultatredovisning

14.4.1 Bedömningsgrunder

Bedömningen av resultatet inom medier utgår från

- utbetalat presstöd i form av driftsstöd och distributionsstöd, fördelat på antal tidningar,
- dagspressens ekonomiska resultat och övergripande utveckling,
- antalet taltidningar och abonnenter, produktions- och distributionssätt samt kostnadsutveckling,
- hur allmänhetens tillgång till public service-företagens utbud på olika plattformar utvecklats,
- hur tillgängligheten till tv-sändningar och public service-företagens utbud för personer med funktionsnedsättning utvecklats,
- om programföretagen i allmänhetens tjänst har uppfyllt sina public service-uppdrag enligt bedömning av granskningsnämnden för radio och tv,
- antalet ärenden i granskningsnämnden, samt andelen fällande beslut,
- antalet ärenden om tillstånd och tillsyn avseende radio och tv respektive utgivningsbevis för databaser, och
- insatser för att stärka barn och unga som medvetna medieanvändare och skydda dem mot skadlig mediepåverkan.

Huvuddelen av bedömningarna grundar sig på återrapporteringar, uppföljningar och utvärderingar från myndigheter och institutioner såsom granskningsnämnden för radio och tv:s årliga granskning av public service-redovisningarna från Sveriges Radio AB (SR), Sveriges Television

AB (SVT) och Sveriges Utbildningsradio AB (UR) samt olika rapporter från Statens medieråd.

14.4.2 Resultat

Dagstidningar

Syftet med presstödet är att värna mångfalden på dagstidningsmarknaden. Presstödet lämnas i form av driftsstöd och distributionsstöd.

Regeringen har under 2016 även beslutat om ett tidsbegränsat utvecklingsstöd till tryckta allmänna nyhetstidningar för utveckling av elektroniska publiceringstjänster. Myndigheten för press, radio och tv (MPRT) planerar att besluta om fördelning av utvecklingsstöd hösten 2016.

Det fanns 170 unika dagstidningstitlar i Sverige 2015, enligt TS Mediefakta AB, jämfört med 176 tidningar 2014 respektive 2013.

Under 2015 har tre tidigare sexdagarstidningar beviljats driftsstöd som sjudagarstidningar, efter att ha ökat utgivningen med ytterligare en utgåva som enbart distribueras elektroniskt, och en ny dagstidning har beviljats driftsstöd under året.

Tabell 14.2 Utbetalat presstöd fördelat på antal tidningar 2013–2015

	2013	2014	2015
Utbetalat presstöd totalt	518	519	487
varav driftsstöd	460	464	436
varav distributionsstöd	58	55	51
Antal dagstidningar totalt	176	176	170
varav med driftsstöd	87	88	87
varav med distributionsstöd	134	136	137

Den fortsatta utvecklingen med minskat utbetalat presstöd kan förklaras av minskade upplagor och nedtrappningen av stödet till storstadstidningar. Under 2015 har därutöver två stöd-tidningar upphört med utgivning, varav en sexdagarstidning och en endagstidning.

Till följd av framför allt den minskade annonsförsäljningen sjönk de svenska tidnings-företagens samlade omsättning under 2015. Den tidigare positiva utvecklingen som antydde att den digitala annonseringen var på väg att kompensera för nedgången i den tryckta annonseringen bröts tvärt 2015. Samtidigt sjönk

det statliga driftsstödet till följd av framför allt minskad tidningsförsäljning. De svenska tidningsföretagen har på tio år förlorat omkring en fjärdedel av sina intäkter.

I takt med att intäkterna har sjunkit har också tidningsföretagens kostnader minskat. Som en följd av det steg 2015 den samlade resultatnivån för de svenska tidningsföretagen för andra året i följd efter bottenåret 2013. Trots förbättringen jämfört med föregående år låg resultatnivåerna för 2015 klart under det snitt i tidningsbranschens ekonomiska utfall som mätserien omfattar. Landsortstidningarna har under 2010-talet tvingats till betydande besparingsåtgärder. Det samlade rörelseresultatet för gruppen landsortstidningar med driftsstöd slutade 2015 återigen på minus.

Den svenska tidningsdistributionsbranschen präglas på samma sätt som tidningsbranschen i allmänhet av den pågående strukturomvandlingen. I takt med att de tryckta upplagorna minskar ökar den relativa kostnaden för distributionen av tidningar och 2015 har präglats av arbetet med att möta denna utveckling.

Medieutredningen (dir. 2015:26) har bl.a. i uppdrag att utreda utformningen av nya mediepolitiska verktyg när presstödet i dess nuvarande form upphör. Utredningstiden har förlängts till den 31 oktober 2016 (dir. 2016:14). Utredningen redovisade i oktober 2015 delbetänkandet Medieborgarna & medierna, En digital värld av rättigheter, skyldigheter – möjligheter och ansvar (SOU 2015:94). Under våren 2016 har utredningen redovisat forskningsantologin Människorna, medierna och marknaden (SOU 2016:30). Utredningen har även lämnat in promemorian De offentligt finansierade medierna – frågeställningar som bör utredas inför nästa tillståndspériod (dnr Ku2016/00767/MF).

Regeringen noterar att det av konstitutionsutskottets betänkande med anledning av redogörelsen för behandlingen av riksdagens skrivelser (bet. 2015/16:KU21, rskr. 2015/16:275) framgår att konstitutionsutskottet fortfarande anser att utskottets tillkännagivande om Presstödskommitténs övriga förslag (bet. 2014/15:KU12, mom. 8, rskr. 195) inte är tillgodosett fullt ut och därför inte delar regeringens bedömning som redovisas i skrivelse 2015/16:75 att tillkännagivandet är slutbehandlat. Utskottet förutsätter att regeringen så snart som möjligt återkommer i frågan, t.ex. i budget-

propositionen. Regeringen lämnar i denna proposition förslag på höjda stödnivåer för endagstidningar, se vidare utgiftsområde 1 avsnitt 11.3. Härigenom är tillkännagivandet slutbehandlat.

Taltidningar

Taltidningarna täcker i det närmaste hela landet och trenden med ett ökat antal tidningar har fortsatt. Under 2015 började utgivning av sex nya taltidningar, bl.a. den lättlästa nyhetstidningen 8 Sidor, samtidigt som utgivning av två taltidningar upphörde.

Alla taltidningar är fr.o.m. 2015 s.k. taltidningar med text.

Tabell 14.3 Antal taltidningar 2013–2015

	2013	2014	2015
Radiotidningar	39	0	0
Cd-tidningar	6	0	0
Talsyntestidningar RATS	22	20	0
Taltidningar med text	34	89	113
Totalt	101	109	113

Utgifterna för taltidningsverksamheten uppgick 2015 till ca 45 miljoner kronor, en minskning med 31 miljoner kronor jämfört med 2014 och 77 miljoner jämfört med 2013. Minskningen beror främst på lägre kostnader för produktion och distribution.

Under 2015 tillkom 1 300 nya taltidningsabonnenter, men det totala antalet abonnenter minskade bl.a. på grund av hög ålder. Könsfördelningen är relativt jämn, även om något fler män än kvinnor har tecknat prenumerationer.

Tabell 14.4 Antal taltidningsabonnenter 2013–2015

	2013	2014	2015
Radiotidningar	2 523	0	0
Cd-tidningar	207	0	0
Talsyntestidningar RATS	731	646	0
Taltidning med text	2 449	4 421	4 644
Totalt	5 910	5 067	4 644

Radio och tv i allmänhetens tjänst

De nuvarande sändningstillstånden för programföretagen Sveriges Radio AB (SR), Sveriges Television AB (SVT) och Sveriges Utbildningsradio AB (UR) gäller fr.o.m. den 1 januari 2014 t.o.m. den 31 december 2019. Utöver villkoren i sändningstillstånden ställs i särskilda beslut specifika krav på SVT och UR om tillgänglighet till tv-sändningar för personer med funktionsnedsättning.

SR, SVT och UR redovisar varje år hur de fullgjort sina uppdrag i allmänhetens tjänst i de s.k. public service-redovisningarna.

Sveriges Radio AB

SR sänder FM-radio i de fyra rikstäckande kanalerna P1, P2, P3 och P4. P4 innehåller ett riksutbud och även 25 lokala kanaler. Därutöver sänds två lokala kanaler i Stockholm samt en lokal kanal i Malmö. FM-sändningarna står för huvuddelen av publikens lyssnartid. Ett omfattande programutbud för lyssning såväl direkt som i efterhand erbjuds via webben och applikationer för smarttelefoner. Sedan 2005 har SR gjort innehållet tillgängligt som poddradio, vilken är den snabbast växande formen av digital lyssning med nära tre miljoner lyssningar och nedladdningar per vecka. SR sänder även ett antal kanaler via digitalradio (DAB) i de tre storstadsområdena samt i Norrbotten. Under 2015 var den totala sändningstiden i marknätet (FM och DAB) 155 499 timmar, en ökning med drygt 2 800 timmar jämfört med 2014. Fördelningen mellan olika programkategorier är relativt stabil mellan åren. Räknat i sändningstid utgör musik omkring 61 procent av utbudet medan utbudet av nyheter, samhällsprogram och kultur tillsammans står för omkring 28 procent. När det gäller kostnader står dock sistnämnda programkategorier för 65 procent, varav nyheter för 36 procent. SR har medarbetare på 47 orter i landet och omkring 40 nyhetsredaktioner.

Tabell 14.5 Sveriges Radios sändningar i marknätet per programkategori 2013–2015

Procent av total sändningstid

	2013	2014	2015
Nyheter	10,5	8,1	8,0
Samhälle	11,8	12,1	12,6
Livsstil	2,3	2,8	3,1
Kultur	8,6	7,6	7,6
Sport	2,6	2,0	1,7
Underhållning	5,0	4,8	4,7
Musik	57,3	61,1	60,8
Service	1,9	1,5	1,5
Total sändningstid i timmar¹	161 733	152 668	155 499

¹ Då SR har ändrat redovisningsmetod sedan 2014 är uppgifterna om total sändningstid 2013 respektive 2014 och senare inte helt jämförbara.
Källa: SR:s public service-redovisningar för 2014 och 2015

Sveriges Television AB

SVT sänder tv-program i fem kanaler: SVT1, SVT2, SVT24, Barnkanalen och, tillsammans med UR, Kunskapskanalen. Kanalerna sänds till hela landet via marknät, satellit och internet. Samtliga kanaler vidaresänds via kabel och ip-tv. SVT1 och SVT2 sänds även i högupplöst kvalitet (hd-tv). Därutöver sänds kanalen SVT World till utlandet via satellit och ip-tv. Sändningarna av SVT World till Finland ingår i ett särskilt utbyte av tv-sändningar mellan Sverige och Finland, som i sin tur ger tv-tittare i Storstockholm, Uppsala och Västerås möjlighet att fritt ta emot Sverigefinska Riksförbundets sändningar av TV Finland. För innehållet i TV Finland ansvarar det finska public service-företaget YLE.

På webbplatsen SVT.se finns ett basutbud av programsidor, nyheter, sport och barnutbud. Här finns även program, nyheter och information på de nationella minoritetsspråken finska, meänkieli och samiska. Via tjänsten SVT Play kan i första hand redan sända program – men även webbunika program – ses på begäran. SVT:s äldre tv-program finns i viss utsträckning tillgängliga via tjänsten Öppet arkiv. Mellan slutet av 2014 och slutet av 2015 ökade det totala antalet tillgängliga timmar via SVT:s internet-tjänster från 10 860 till 16 572. Från och med 2016 har SVT ingått nya rättighetsavtal som begränsar antalet timmar som tillgängliggörs i Öppet arkiv, men som möjliggör för SVT att visa delar av detta utbud också i SVT Play.

Under 2015 textades 100 procent av de förproducerade programmen (nästan 100 procent 2014) och 62 procent av de direktsända programmen (55 procent 2014). Av totalt 17 019

timmar svenska program syntolkades 174 timmar, vilket motsvarar 1 procent (119 av 17 497 timmar eller 0,7 procent 2014) i antingen marksänd tv, webbsänd tv eller beställ-tv. Vidare teckenspråkstolkades 217 timmar svenska program, vilket motsvarar 1,3 procent (107 timmar eller 0,6 procent 2014).

Tabell 14.6 Sveriges Televisions sändningar i marknätet per programkategori (exklusive barnprogram) 2013–2015

Procent av total sändningstid respektive sändningstimmar totalt

	2013	2014	2015
Fiktions	13	14	15
Underhållning	12	11	12
Sport	7	8	8
Kultur och musik	10	9	8
Fakta	37	38	40
Nyheter	12	12	8
Övrigt	8	8	9
Total sändningstid i timmar	18 167	18 267	17 133
Total sändningstid i timmar inklusive barnprogram	23 486	23 511	22 884

Källa: SVT:s public service-redovisning för 2014 och 2015

Sveriges Utbildningsradio AB

UR producerar utbildnings- och folkbildningsprogram. Programverksamheten inkluderar barn- och ungdomsutbildning, högskole- och annan vuxenutbildning samt studieförbund och folkhögskolor. UR:s program sänds i SR:s och SVT:s kanaler på sändningstider som fastställs i överenskommelser mellan bolagen. UR och SVT driver tillsammans Kunskapskanalen, som står för mer än 80 procent av UR:s sändningstimmar i tv.

UR:s radio- och tv-program finns även tillgängliga via internet. I slutet av 2015 fanns drygt 14 300 program tillgängliga via UR.se, jämfört med 12 900 program föregående år. På UR Skola finns även kompletterande material för bl.a. pedagoger och elever. Via UR Play, där i princip hela UR:s programutbud finns tillgängligt under sex månader efter sändning, tillhandahölls i slutet av 2015 ca 2 300 program, vilket är oförändrat jämfört med 2014.

UR har under 2015 inte direktsänt några program. Liksom föregående år textades samtliga förproducerade program. Av totalt 2 192 timmar svenska program syntolkades ca 22 timmar, vilket motsvarar 1 procent (45 av 2 257 timmar eller 2 procent 2014). Andelen teckenspråkstolkade program var ca 29 timmar eller 1,3 procent (ca 11 timmar eller 0,5 procent 2014).

Tabell 14.7 Sändningar av Sveriges Utbildningsradios radioprogram i marknätet per kanal 2013–2015

Sändningstid i timmar

	2013	2014	2015
P1	148	135	167
P2	50	49	50
P3	45	44	3
P4 riks	133	129	133
Totalt	376	357	353

Källa: UR:s public service-redovisning 2015

Tabell 14.8 Sändningar av Sveriges Utbildningsradios tv-program i marknätet per kanal 2013–2015

Sändningstid i timmar

	2013	2014	2015
SVT1	60	73	137
SVT2	125	181	209
SVT24	0	20	19
Kunskapskanalen	3 540	3 548	3 116
Barnkanalen	207	202	298
Totalt	3 932	4 024	3 779

Källa: UR:s public service-redovisning 2015

Granskningsnämndens bedömningar

Enligt programföretagens sändningstillstånd ska verksamheten präglas av oberoende och stark integritet och bedrivs självständigt i förhållande till såväl staten som olika ekonomiska, politiska och andra intressen och maktsfärer i samhället. Sändningarna ska vara tillgängliga i hela landet. Ett mångsidigt programutbud ska erbjudas som tillgodoser skiftande förutsättningar och intressen hos befolkningen i hela landet, som speglar förhållanden i hela landet och som kännetecknas av hög kvalitet. Programverksamhetens betydelse för den fria åsiktsbildningen ska beaktas och utrymme ska ges åt en mångfald av åsikter och meningsyttringar. Programutbudet som helhet ska präglas av folkbildningsambitioner. Villkoren i sändningstillstånden avser programföretagens sändningar i marknätet, som är grunden i verksamheterna. För att nå publiken har programföretagen i uppdrag att tillgängliggöra kärnverksamheten på olika plattformar, på ett sådant sätt att så många som möjligt kan tillgodogöra sig utbudet.

Vid en helhetsbedömning anser granskningsnämnden att SR, SVT och UR huvudsakligen har uppfyllt sina public service-uppdrag 2015. Liksom föregående år görs dock bedömningen att villkoren på ett antal områden inte är uppfyllda, endast delvis uppfyllda eller att det är tveksamt om de är uppfyllda.

SR och UR anses med viss tvekan ha uppfyllt kravet på att programutbudet ska spegla förhållanden i hela landet. SVT anses huvudsakligen ha uppfyllt detta krav.

SR och SVT anses ha uppfyllt kravet som gäller för dessa programföretag att minst 55 procent av allmänproduktionen i rikssändningarna ska produceras utanför Stockholm. SR och SVT bör dock enligt granskningsnämnden i kommande redovisningar så långt som möjligt redogöra för en gemensam definition av vad som utgör en produktion utanför Stockholm.

Programföretagen anses med tvekan ha uppfyllt kravet på en sammantagen betydande ökning av det samlade programutbudet på finska, samiska, meänkieli, romani chib och teckenspråk. De anses inte ha uppfyllt kravet på att ta hänsyn till de språkliga behoven hos barn och unga inom språkgruppen romani chib.

Programföretagen anses med viss tvekan ha uppfyllt kravet på att särskilt utveckla programverksamheten för äldre barn och unga generellt.

SR anses inte ha uppfyllt kravet på att prioritera tillgängligheten till program vars innehåll är särskilt anpassat för unga med funktionsnedsättning. SVT anses med viss tvekan ha uppfyllt kravet på att prioritera tillgängligheten till program för barn och unga med funktionsnedsättning.

Granskningsnämnden har vidare fattat beslut gällande uppfyllelsen av de krav på tillgänglighet till tv-sändningar som ställs på SVT och UR för perioden 2014–2016 enligt särskilda regeringsbeslut. SVT anses ha uppfyllt kraven avseende textning av icke direktsända program och uppläst text, men det framgår inte av SVT:s redovisning om kraven uppfyllts när det gäller textning av direktsända program, teckenspråkstolkning och syntolkning. När det gäller UR har ärendet lämnats utan vidare åtgärd med hänvisning till att kraven gäller UR:s programtjänster och UR inte bedöms ha någon programtjänst. Nämnden uttalar dock att den efter regeringens förtydligande beslut i december 2015 (dnr Ku2015/03038/MF) i kommande års uppföljning kommer att kunna bedöma om det utbud av UR:s program som tillhandahålls i SVT:s programtjänster uppfyller regeringens krav.

Granskningsnämnden anser att SVT inte har uppfyllt kravet att särskilt redogöra för deltagande i respektive intäkter från kommersiella samarbeten. Nämnden gör, till skillnad från

SVT, bedömningen att SVT 2015 har överträtt det högsta antalet tillåtna sponsrade evenemang.

Enligt granskningsnämnden har SVT endast delvis uppfyllt kravet att särskilja vad som är kärnverksamhet och kompletterande verksamhet. Det framgår vidare inte tillräckligt tydligt om SR har upprätthållit en god balans mellan kärnverksamhet och kompletterande verksamhet. Varken SVT eller SR har visat att de har uppfyllt kravet att sidoverksamheter ska bära sina egna kostnader.

Programföretagens redovisningar anses ha förbättrats men det behövs fortfarande förtydliganden och utförligare beskrivningar i kommande redovisningar.

SR:s program för en publik utomlands

Sedan SR:s utlandssändningar på kort- och mellanvåg upphörde 2010 har SR, senast i public service-redovisningen för 2014, redovisat att uppdraget att ge en publik utomlands information om Sverige uppfylls genom verksamhet på internet. Under våren 2016 har sådan programverksamhet på vissa språk upphört. SR har, med hänvisning till att sändningarna på kort- och mellanvåg tidigare upphört, framfört att företaget inte längre anser sig ha ett uppdrag för en publik utomlands. Frågan bereds för närvarande i Regeringskansliet.

Kommersiell radio och tv

Antalet av Myndigheten för press, radio och tv (MPRT) meddelade tillstånd att sända analog kommersiell radio uppgick till 100 under 2015, jämfört med 99 under 2014.

Antalet programföretag, utöver SVT och UR, med tillstånd att sända tv i marknätet och antalet programtjänster var 26 respektive 56 under 2015, vilket är oförändrat jämfört med 2014.

Antalet ärenden har fortsatt att öka under 2015. Den största ökningen har skett inom kategorin tillståndsärenden, bl.a. avseende anmälningar av databaser. Bland övriga ärenden finns fr.o.m. 2015 presstödsärenden (188 stycken).

Tabell 14.9 Ärenden vid Myndigheten för press, radio och tv 2013–2015

Antal ärenden fördelade på ärendetyp

	2013	2014	2015
Tillståndsärenden (tillstånd och registrering)	1 104	951	1 271
Tillsynsärenden (tillsyn och granskning)	1 345	1 535	1 573
Övriga ärenden	590	676	734
Totalt	3 039	3 112	3 578

MPRT har bl.a. följt upp hur leverantörer av medietjänster uppfyllt de krav på tillgänglighet som myndigheten beslutat om för perioden 2011–2016. Resultatet visade att 30 leverantörer uppfyller kravet för sammanlagt 53 programtjänster, vilket är en dubbling jämfört med den senaste uppföljningen.

Lokal icke-kommersiell radio och tv

Närradion är det lokala föreningslivets radio. Antalet innehavare av närradiotillstånd var 721 under 2015, jämfört med 777 under 2014. Vid utgången av 2015 sändes närradio i 143 områden, jämfört med 150 områden under 2014. Antalet förordnade lokala kabelsändarorganisationer var 21 i slutet av 2015, jämfört med 23 under 2014. Därutöver fanns 70 personer och privatpersoner registrerade som sändare av kabel-tv i slutet av 2015, jämfört med 84 under 2014.

Granskning av program

Granskningsnämnden för radio och tv har till uppgift att, genom granskning i efterhand, övervaka om program som sänds i radio och tv eller tillhandahålls i beställ-tv står i överensstämmelse med radio- och tv-lagen (2010:696) och de programrelaterade villkor som finns i programföretagens sändningstillstånd. Programrelaterade villkor finns för public serviceföretagen och, i mer begränsad utsträckning, för TV4 AB och övriga svenska programföretag som sänder i marknätet, bl.a. regler om saklighet och skydd för privatlivet.

Antalet diarieförda granskningsärenden, såväl anmälningar som egna initiativ, har fortsatt att öka under 2015. Av dessa har andelen ärenden avseende SR, SVT och UR ökat.

Tabell 14.10 Antalet diarieförda granskningsärenden 2013–2015

Antal ärenden fördelade på ärendetyp

	2013	2014	2015
Granskningsärenden totalt (kan avse flera anmälningar)	1 307	1 403	1 446
varav anmälningar	1 296	1 379	1 413
varav egna initiativ	11	24	33
Ärenden avseende SR, SVT och UR	1 096	1 163	1 222

Utvecklingen när det gäller utgången i granskningsärendena är relativt stabil över tid.

Tabell 14.11 Utgången i granskningsärenden 2013–2015

	2013	2014	2015
Avgjorda ärenden totalt	1318	1378	1328
varav avskrivna	118	110	106
varav friande	488	455	505
varav friande med kritik	13	14	13
varav fällande	53	55	53
varav inte prövade	646	744	651

Under 2015 ansökte granskningsnämnden om påförande av särskild avgift i åtta fall, jämfört med fem fall 2014 och tolv fall 2013. Förvaltningsdomstolarna avgjorde slutligt elva sådana ärenden under 2015. Granskningsnämndens talan bifölls helt i nio av ärendena. I två ärenden bifölls talan delvis genom att den särskilda avgiften bestämdes till ett lägre belopp än det yrkade.

Skydd av barn och unga mot skadlig mediepåverkan

Statens medieråd verkar för att stärka barn och unga som medvetna medieanvändare och skydda dem från skadlig mediepåverkan. Det sker främst genom en rad insatser för att öka medie- och informationskunnighet (MIK), hos barn och unga. Med MIK avses förmåga att finna, analysera, kritiskt värdera och skapa innehåll i medier.

Forskning om barns och ungas medievanor visar att medieanvändningen går allt längre ner i åldrarna. Myndigheten har därför under 2015 fortsatt sitt arbete med inriktning mot personal som arbetar vid barnavårdscentraler (BVC).

Utöver samarbete på nordisk nivå har Statens medieråd under 2015 inlett ett samarbete med de

baltiska staterna, bl.a. genom att översätta myndighetens utbildningsmaterial till olika språk.

Statens medieråd har fortsatt att genomföra regeringens uppdrag att utveckla och förlänga den nationella kampanjen No Hate Speech Movement som sedan 2015 också omfattar att förebygga våldsbejakande extremism (dnr Ku2015/01869/D). Regeringen har vidare gett myndigheten i uppdrag att under 2016 stärka arbetet med MIK genom att utveckla, översätta och sprida utbildningsmaterialet MIK för mig respektive delar av det material som ingår i kampanjen No Hate Speech Movement (dnr Ku2016/01622/LS), se utgiftsområde1 avsnitt 9.7.2.

Under 2015 beslutade myndigheten om åldersgränser för film i 201 ärenden enligt lagen (2010:1882) om åldersgränser för film som ska visas offentligt. Endast tre beslut överklagades, varav inget ändrades i högre instans.

Statens medieråd har på regeringens uppdrag lämnat in en rapport (dnr Ku2015/02477/MF) med bl.a. förslag till en utvidgning av ledsagar-regeln till att omfatta filmer med 15- årsgränns. Rapporten har remissbehandlats.

Granskningsnämnden för radio och tv meddelade 2015 fem fällande beslut avseende tv-sändningar med våldsskildringar i strid med sändningstillståndens bestämmelse om mediets särskilda genomslagskraft. I två av fallen fälldes programföretagen även för utebliven varning i strid med radio- och tv-lagen (2010:696). I ett fall beslutade nämnden att även anmäla sändningarna till JK.

Statens medieråd publicerade under 2015 rapporten Ungar & medier 2015: Demografi, som innehåller analyser av hur föräldrars bakgrund påverkar barns medieanvändning. Arvsfondsprojektet Nätkoll har gjort en enkätundersökning bland barn med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar (NPF) och deras föräldrar. Myndigheten har sammanställt resultatet av undersökningen med data från sina egna undersökningar Ungar & medier 2015 respektive Föräldrar & medier 2015. Sammanställningen visar att barn med NPF i större utsträckning än andra barn råkar ut för hot, mobbning och sexuella närmanden på internet. Samtidigt visar den att datorer och internet ger många barn med NPF positiva upplevelser, t.ex. nya vänner.

Internationellt samarbete

Europeiska unionen

Ett arbete pågår för att revidera direktivet om audiovisuella medietjänster (AV-direktivet). Europeiska kommissionen genomförde en öppen konsultation och ett antal konsultstudier om direktivets funktionssätt under 2015. Som en del i strategin för en inre digital marknad i Europa genomfördes också en analys av behoven av anpassning av regelverket utifrån den marknadsmässiga och tekniska utvecklingen. Ett förslag till ett reviderat direktiv presenterades den 25 maj 2016 och förhandlingar har därefter inletts.

Europarådet

Arbetet med medier och information inom Europarådet sker inom styrkommittén för media och informationssamhället (CDMSI). Kommitténs mandat omfattar även att följa upp den strategi för internets styrning som uppdaterades under 2015. Rätten till yttrandefrihet på internet, frågan om så kallad nätneutralitet och problemen med hot och våld mot journalister i medlemsstaterna har fortsatt varit i fokus under 2015. Arbetet resulterade i en gemensam europeisk plattform för rapportering av hot och våld som lanserades i januari 2015 och hanteras av fyra civilsamhällesorganisationer. I april 2016 antogs rekommendationer angående skydd för journalister av Europarådets ministerkommitté.

Unesco

Det svenska samarbetet med Unesco utgår från den av regeringen beslutade strategin för Sveriges samarbete med Unesco 2014–2017 (U2014/00867/IS). Strategin har fem övergripande prioriteringar: utbildning för alla, utbildning för hållbar utveckling, tillgång till rent vatten, yttrandefrihet och reformering av Unesco. Kulturdepartementet är representerat i Svenska Unescorådets kommunikationsutskott och arbetar där med frågor främst rörande yttrandefrihet, journalisters säkerhet och medier.

Unesco har i uppdrag att publicera en trendrapport över utvecklingen inom yttrandefrihet och medieutveckling i världen. Den andra globala rapporten presenterades i december 2015 i Paris av Unescos generaldirektör och Sveriges kultur- och demokratiminister.

Sverige driver i Unescos styrelse frågan om ökad press- och yttrandefrihet och journalisters säkerhet. Våren 2015 beslutades enligt ett

svenskt förslag om åtgärder för ökad journalistsäkerhet. Som ett led i detta beslut organiserade Unesco en stor konferens med medieägare i februari 2016. Frågorna var också aktuella under generalkonferensen i november 2015, då ett beslut togs om Unescos fortsatta arbete med internetrelaterade frågor. Regeringens arbete för att förebygga journalisters utsatthet i Sverige redovisas under utgiftsområde 1.

14.4.3 Analys och slutsatser

Regeringen bedömer att de statliga insatserna på olika sätt bidrar till att målen för medieområdet uppnås. De snabba förändringarna inom området ställer dock krav på kontinuerlig utvärdering och anpassning av insatserna för att de ska vara fortsatt effektiva och ändamålsenliga. Samtidigt är det viktigt att säkerställa att det finns tillräckliga resurser inom området.

Dagstidningar

Tidningsbranschen präglas av den pågående strukturomvandlingen som i många fall innebär ekonomiska påfrestningar.

De förändringar av presstödet som trädde i kraft den 1 juli 2015 respektive den 1 januari 2016 bedöms bidra till att stödet utnyttjas mer effektivt än tidigare. Det nya utvecklingsstödet till tryckta allmänna nyhetstidningar bedöms bidra till att skapa förutsättningar att långsiktigt utveckla elektroniska publiceringstjänster med redaktionellt innehåll av hög kvalitet. Samtidigt är det viktigt att analysera behovet av mediepolitiska insatser när presstödet i dess nuvarande form upphör, något som omfattas av Medieutredningens uppdrag. Regeringen bedömer att det reformerade presstödet bidrar till att stödja yttrandefrihet, mångfald på dagstidningsmarknaden samt dagstidningarnas oberoende och tillgänglighet. Regeringen föreslår även i denna proposition höjda stödnivåer för endags-tidningar (utgiftsområde 1, avsnitt 11.3). Därutöver föreslår regeringen i denna proposition en sänkning av reklamskatten för periodiska publikationer (Förslag till statens budget, finansplan och skattefrågor, avsnitt 6.19).

Taltidningar

Den nya taltidningsmodellen har lett till att fler dagstidningar ges ut som taltidningar och till betydligt lägre kostnader för staten än tidigare. Förändringen har även inneburit förbättringar

för användarna, som kan prenumerera på vilken tidning som helst i ett tillgängligt format oavsett var de bor i landet. Samtidigt är det fortsatt viktigt att följa utvecklingen inom taltidningsverksamheten, bl.a. mot bakgrund av att antalet taltidningsabonnenter minskar. Regeringen bedömer att stödet till taltidningar bidrar till att uppnå medieområdets mål om tillgänglighet. Stödet fyller på det sättet viktiga demokratiska funktioner i samhället.

Radio och tv i allmänhetens tjänst

Radio och tv i allmänhetens tjänst bidrar genom de villkor och krav som ställs till uppfyllelsen av ett flertal av målen för medieområdet, nämligen att stödja yttrandefrihet, mångfald, massmediernas oberoende och tillgänglighet. Regeringen bedömer, utifrån granskningsnämndens beslut, att SR, SVT och UR i huvudsak har uppfyllt sina uppdrag i allmänhetens tjänst. Programföretagens redovisningar och de synpunkter som nämnden framför på ett antal områden kommer att utgöra en del av underlaget för den översyn som ska göras efter halva tillstandsperioden, liksom för regeringens beslut om krav på SVT och UR att tillgängliggöra tv-sändningar under perioden 2017–2019.

Mot bakgrund av utvecklingen inom området har Myndigheten för press, radio och tv fått i uppdrag att i samband med en översyn av reglerna om vidare-sändningsplikt även beskriva och analysera frågor om bl.a. tillgång till innehåll i allmänhetens tjänst i onlinemiljö (dnr Ku2011/01520/MF och dnr Ku2016/01609/MF).

SR:s, SVT:s och UR:s verksamhet på internet

I propositionen Bildning och tillgänglighet – radio och tv i allmänhetens tjänst 2014–2019 (prop. 2012/13:164) bedömde den förra regeringen att regleringen av programbolagens verksamhet inte kan anses helt ändamålsenlig, eftersom verksamheten på internet på grund av bestämmelser i yttrandefrihetsgrundlagen inte kan regleras i sändningstillstånden och därmed inte granskas. Programbolagen kan inte heller tillgodoräkna sig verksamhet på internet för uppfyllandet av villkoren i sändningstillstånden. Trots det bedömdes det inte vara motiverat med en utredning av aktuella bestämmelser i yttrandefrihetsgrundlagen. Riksdagen har vid behandlingen av propositionen gett regeringen tillkänna att den ska överväga en förändring som gör det möjligt för programföretagen att inom

ramen för nuvarande reglering i praktiken få tillgodoräkna sig verksamhet på internet som en del av public service-uppdraget (bet. 2013/14:KrU3, rskr. 2013/14:60).

Regeringen delar av samma skäl som tidigare anförts bedömningen att regleringen av programbolagens verksamhet inte kan anses helt ändamålsenlig. Regeringen överväger hur frågan om public service-företagens verksamhet på internet kan hanteras vidare och avser att återkomma till riksdagen vid senare tillfälle.

Regeringen noterar vidare att MPRT i beslut den 29 juni 2016 om krav att tillgängliggöra tv-sändningar för personer med funktionsnedsättning har fastställt att tillgängliggörande i beställ-tv av program som har sänts i marknätet, via satellit eller genom tråd ska få tillgodoräknas till viss del när det gäller vissa tillgänglighetstjänster. Beslutet, som avser andra programföretag än public service-företagen, gäller fr.o.m. den 1 juli 2016 t.o.m. den 30 juni 2020. Regeringen avser som redovisats ovan att före årsskiftet besluta om krav på SVT och UR att tillgängliggöra tv-sändningar under perioden 2017–2019.

Evenemangslista

Riksdagen gav 2012 regeringen till känna att en utredning om utformningen av en evenemangslista borde tillsättas (bet. 2011/12:KU16, rskr. 2011/12/224). Myndigheten för radio och tv, som den 1 juli 2015 bytte namn till Myndigheten för press, radio och tv, fick i februari 2013 i uppdrag att lämna förslag till utformning av en evenemangslista. Uppdraget redovisades i november 2013. Under beredningen av ärendet lämnade riksdagen ett nytt tillkännagivande i vilket regeringen uppmanades att beakta vissa synpunkter på listans utformning, bl.a. att en högre andel av allmänheten än den av myndigheten föreslagna (80 procent) skulle få tillgång till de evenemang som listan omfattar (bet.2013/14:KU28, rskr 2013/14:230). Myndigheten fick i november 2015 i uppdrag att ta fram ett förslag till evenemangslista med villkor om högre befolkningstäckning än vad som tidigare föreslagits. Uppdraget redovisades i februari 2016. I rapporten föreslogs bl.a. att kravet på befolkningstäckning ska vara uppfyllt om minst 90 procent av tv-befolkningen har tillgång till den programtjänst som sänder evenemanget. Förslaget har remissbehandlats och ärendet bereds inom Regeringskansliet.

Kommersiell radio och tv m.m.

Granskningsnämndens efterhandsgranskning bidrar till att säkerställa att radio- och tv-lagen och bestämmelserna i sändningstillstånden följs. Den låga andelen fällande beslut tyder på god efterlevnad bland berörda programföretag.

Antalet föreningar som sänder närradio fortsätter att minska, men lokal icke-kommersiell radio och tv bedöms fortsatt betydelsefull för att olika intressen och åsikter ska kunna göra sig hörda. Verksamheten bedöms bidra till uppfyllelsen av medieområdets mål att stödja yttrandefrihet och mångfald.

Utvecklingen inom analog kommersiell radio har gjort att nuvarande regelverk och frekvensplanering bör ses över inför den nya åttaåriga tillståndperiod som inleds den 1 augusti 2018. Som en del i förändringsarbetet inför nästa tillståndperiod gav regeringen den 14 april 2016 Post- och telestyrelsen i uppdrag att i nära samarbete med Myndigheten för press, radio- och tv ta fram en ny frekvensplanering för analog kommersiell radio (dnr Ku2016/00937/MF). Frekvensplaneringen ska främja konkurrens och mångfald på hela radioområdet och ge förutsättningar för en livskraftig kommersiell radio. Planeringen bör bl.a. möjliggöra sändningsområden med så stor täckning som möjligt. Uppdraget ska slutredovisas senast den 30 juni 2017 och en delredovisning ska ske senast den 30 oktober 2016. Inom Regeringskansliet pågår vidare ett arbete med att förbereda förslag till ändringar i radio- och tv-lagens regler om analog kommersiell radio, bl.a. när det gäller sändningsområdets utformning. Förändringsarbetet syftar till att uppnå medieområdets mål att stödja yttrandefrihet och mångfald.

Skydd av barn

Det faktum att medieanvändningen går allt längre ner i åldrarna samt att olika budskap och företeelser som bl.a. kränkningar, sexism, sexuell exploatering, extremism, hot, hat, rasism och felaktig information sprids snabbt på internet och sociala medier ökar behovet av att stärka barn och unga som medvetna medieanvändare och skydda dem från skadlig mediepåverkan. Det är mot denna bakgrund viktigt att Statens medieråd har tillräckliga resurser i arbetet att stärka medie- och informationskunnighet hos barn och unga. Regeringen bedömer att de statliga insatser som bl.a. genomförs av Statens

medieråd bidrar till att uppnå medieområdets mål att motverka skadlig mediepåverkan.

14.5 Budgetförslag

14.5.1 11:1 Utbyte av tv-sändningar mellan Sverige och Finland

Tabell 14.12 Anslagsutveckling

Tusental kronor

2015	Utfall	21 774	Anslags- sparande	0
2016	Anslag	20 719 ¹	Utgifts- prognos	20 422
2017	Förslag	21 220		
2018	Beräknat	21 311 ²		
2019	Beräknat	21 471 ³		
2020	Beräknat	21 713 ⁴		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2016 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 21 221 tkr i 2017 års prisnivå.

³ Motsvarar 21 221 tkr i 2017 års prisnivå.

⁴ Motsvarar 21 221 tkr i 2017 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till Sveriges Television AB och till Sverigefinska Riksförbundet för sändningsverksamhet för utbyte av tv-sändningar mellan Sverige och Finland.

Regeringens överväganden

Tabell 14.13 Härledning av anslagsnivån 2017–2020 för 11:1 Utbyte av tv-sändningar mellan Sverige och Finland

Tusental kronor

	2017	2018	2019	2020
Anvisat 2016 ¹	20 719	20 719	20 719	20 719
<i>Förändring till följd av:</i>				
Pris- och löne- omräkning ²	0	88	244	480
Beslut	501	504	508	514
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt				
Förslag/ beräknat anslag	21 220	21 311	21 471	21 713

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2015 (bet. 2015/16:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2016. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2018–2020 är preliminär.

Tidigare beslutade och aviserade anslagsförändringar innebär att anslaget ökas med 500 000 kronor fr.o.m. 2017.

Regeringen föreslår att 21 220 000 kronor anvisas under anslaget 11:1 *Utbyte av tv-sändningar mellan Sverige och Finland* för 2017. För 2018, 2019 och 2020 beräknas anslaget till 21 311 000 kronor, 21 471 000 kronor respektive 21 713 000 kronor.

14.5.2 11:2 Forskning och dokumentation om medieutvecklingen

Tabell 14.14 Anslagsutveckling

Tusental kronor

2015	Utfall	2 648	Anslags- sparande	0
2016	Anslag	2 703 ¹	Utgifts- prognos	2 703
2017	Förslag	3 252		
2018	Beräknat	3 309 ²		
2019	Beräknat	3 375 ³		
2020	Beräknat	3 450 ⁴		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2016 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 3 252 tkr i 2017 års prisnivå.

³ Motsvarar 3 252 tkr i 2017 års prisnivå.

⁴ Motsvarar 3 252 tkr i 2017 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för information om forskningsresultat för att utarbeta mediestatistik och dokumentera ägar- och marknadsförhållanden inom svenska massmedier vid den svenska avdelningen av Nordiskt informationscenter för Medie- och Kommunikationsforskning (Nordicom).

Regeringens överväganden

Tabell 14.15 Härlledning av anslagsnivån 2017–2020 för 11:2 Forskning och dokumentation om medieutvecklingen

Tusental kronor

	2017	2018	2019	2020
Anvisat 2016¹	2 703	2 703	2 703	2 703
<i>Förändring till följd av:</i>				
Pris- och löneomräkning ²	49	97	153	217
Beslut	500	509	519	530
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt				
Förslag/beräknat anslag	3 252	3 309	3 375	3 450

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2015 (bet. 2015/16:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2016. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2018–2020 är preliminär.

Nu föreslagna och aviserade anslagsförändringar innebär att anslaget ökas med 500 000 kronor fr.o.m. 2017 för att utveckla arbetet med bl.a. den årliga publikationen Mediebarometern.

Regeringen föreslår att 3 252 000 kronor anvisas under anslaget 11:2 *Forskning och dokumentation om medieutvecklingen* för 2017. För 2018, 2019 och 2020 beräknas anslaget till 3 309 000 kronor, 3 375 000 kronor respektive 3 450 000 kronor.

14.5.3 11:3 Avgift till Europeiska audiovisuella observatoriet

Tabell 14.16 Anslagsutveckling

Tusental kronor

2015	Utfall	355	Anslags-sparande	28
2016	Anslag	383 ¹	Utgifts-prognos	362
2017	Förslag	483		
2018	Beräknat	483		
2019	Beräknat	483		
2020	Beräknat	483		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2016 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till Europeiska audiovisuella observatoriet.

Regeringens överväganden

Tabell 14.17 Härlledning av anslagsnivån 2017–2020 för 11:3 Avgift till Europeiska audiovisuella observatoriet

Tusental kronor

	2017	2018	2019	2020
Anvisat 2016¹	383	383	383	383
<i>Förändring till följd av:</i>				
Beslut	100	100	100	100
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt				
Förslag/beräknat anslag	483	483	483	483

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2015 (bet. 2015/16:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Nu föreslagna och aviserade anslagsförändringar innebär att anslaget ökas med 100 000 kronor fr.o.m. 2017.

Regeringen föreslår att 483 000 kronor anvisas under anslaget 11:3 *Avgift till Europeiska audiovisuella observatoriet* för 2017. För 2018, 2019 och 2020 beräknas anslaget till 483 000 kronor, 483 000 kronor respektive 483 000 kronor.

14.5.4 11:4 Statens medieråd

Tabell 14.18 Anslagsutveckling

Tusental kronor

2015	Utfall	16 409	Anslags- sparande	91
2016	Anslag	18 307 ¹	Utgifts- prognos	18 234
2017	Förslag	21 953		
2018	Beräknat	22 377 ²		
2019	Beräknat	22 844 ³		
2020	Beräknat	23 344 ⁴		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2016 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 21 954 tkr i 2017 års prisnivå.

³ Motsvarar 21 954 tkr i 2017 års prisnivå.

⁴ Motsvarar 21 954 tkr i 2017 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Statens medieråds förvaltningsutgifter.

Avgiftsbelagd verksamhet

För att fastställa åldersgränser tar Statens medieråd ut avgifter enligt lagen (2010:1882) om åldersgränser för film som ska visas offentligt. Intäkterna redovisas på budgetens inkomstsida under inkomsttittel 2522. Regeringen har för avsikt att återkomma till riksdagen under hösten 2016 med förslag om att avskaffa det nuvarande avgiftssystemet (avsnitt 3.6.3). Den effekt som förslaget bedöms få när det gäller intäkter på budgetens inkomstsida har beaktats i denna proposition.

Regeringens överväganden

Tabell 14.19 Härledning av anslagsnivån 2017–2020 för 11:4 Statens medieråd

Tusental kronor

	2017	2018	2019	2020
Anvisat 2016 ¹	18 307	18 307	18 307	18 307
<i>Förändring till följd av:</i>				
Pris- och löne- omräkning ²	647	1 012	1 415	1 847
Beslut	2 999	3 058	3 122	3 190
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt				
Förslag/ beräknat anslag	21 953	22 377	22 844	23 344

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2015 (bet. 2015/16:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2016. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2018–2020 är preliminär.

Nu föreslagna och aviserade anslagsförändringar innebär att anslaget ökas med 2 000 000 kronor fr.o.m. 2017 och ytterligare 1 000 000 kronor årligen för 2017–2020 i syfte att öka medie- och informationskunnigheten hos barn och unga.

Regeringen föreslår att 21 953 000 kronor anvisas under anslaget 11:4 *Statens medieråd* för 2017. För 2018, 2019 och 2020 beräknas anslaget till 22 377 000 kronor, 22 844 000 kronor respektive 23 344 000 kronor.

14.5.5 11:5 Stöd till taltidningar

Tabell 14.20 Anslagsutveckling

Tusental kronor

2015	Utfall	44 588	Anslags- sparande	7 610
2016	Anslag	49 156 ¹	Utgifts- prognos	48 450
2017	Förslag	57 556		
2018	Beräknat	57 556		
2019	Beräknat	65 056		
2020	Beräknat	65 056		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2016 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till taltidningar. Anslaget får även användas för

vissa förvaltningsutgifter samt för utgifter för införandet av ett nytt taltidningssystem.

Regeringens överväganden

Tabell 14.21 Härlledning av anslagsnivån 2017–2020 för 11:5 Stöd till taltidningar

Tusental kronor

	2017	2018	2019	2020
Anvisat 2016 ¹	49 156	49 156	49 156	49 156
Förändring till följd av:				
Beslut	8 400	8 400	15 900	15 900
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt				
Förslag/beräknat anslag	57 556	57 556	65 056	65 056

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2015 (bet. 2015/16:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Anslaget minskas med 5 600 000 kronor fr.o.m. 2017 för att bidra till att finansiera prioriterade satsningar.

Tidigare beslutade och aviserade anslagsförändringar innebär att anslaget ökas med 14 000 000 kronor årligen för 2017–2018 respektive 21 500 000 kronor årligen fr.o.m. 2019.

Regeringen föreslår att 57 556 000 kronor anvisas under anslaget 11:5 *Stöd till taltidningar* för 2017. För 2018, 2019 och 2020 beräknas anslaget till 57 556 000 kronor, 65 056 000 kronor respektive 65 056 000 kronor.

14.5.6 Radio och tv i allmänhetens tjänst

Verksamheten i Sveriges Radio AB (SR), Sveriges Television AB (SVT) och Sveriges Utbildningsradio AB (UR) inklusive dotterbolagen, finansieras i huvudsak med radio- och tv-avgiftsmedel som anvisas av riksdagen från rundradiokontots resultatkonto (rundradio-kontot). Även verksamheten vid Myndigheten för press, radio och tv finansieras delvis med radio- och tv-avgiftsmedel.

Medelsberäkningar för 2017

Regeringens förslag: Från rundradiokontot tilldelas Sveriges Radio AB 2 899 600 000 kronor, Sveriges Television AB 4 865 400 000 kronor och Sveriges Utbildningsradio AB 419 400 000 kronor för 2017. För den verksamhet som bedrivs av Myndigheten för press, radio och tv anvisas 8 700 000 kronor från rundradiokontot till budgetens inkomstsida.

Skälen för regeringens förslag: För 2017 föreslås att de tre programföretagen i allmänhetens tjänst tilldelas sammanlagt 8 184 400 000 kronor från rundradiokontot. Enligt förslaget fördelas de samlade medlen med 2 899 600 000 till SR, 4 865 400 000 kronor till SVT och 419 400 000 kronor till UR. Vidare föreslås att 8 700 000 kronor anvisas från rundradiokontot till budgetens inkomstsida för den verksamhet som bedrivs av Myndigheten för press, radio och tv.

Medelstilldelning till SR, SVT och UR

Medelstilldelningen till SR, SVT och UR har räknats upp med 2 procent i förhållande till 2016 i enlighet med riksdagens beslut med anledning av propositionen Bildning och tillgänglighet – radio och tv i allmänhetens tjänst 2014–2019 (prop. 2012/13:164, bet. 2013/14:KrU3, rskr. 2013/14:60).

En förutsättning för en 2-procentig uppräkning av medelstilldelningen ska enligt riksdagens beslut vara att antalet radio- och tv-avgifter inte minskar i någon större omfattning. I Rundradiorörelsens samlade ekonomi för 2015 (dnr Ku2016/00640/MF) redovisar Radiotjänst i Kiruna AB (RIKAB) en minskning av avgifterna under 2015. Det genomsnittliga antalet betalande hushåll hade 2015 minskat med 56 000, vilket motsvarade en minskning med 1,6 procent. Minskningen kan delvis förklaras med att antalet betalande hushåll steg kraftigt under 2013 och 2014, då RIKAB betraktade hushåll med datorinnehav som avgiftspliktiga. Genom en dom i Högsta Förvaltningsdomstolen 2014 ändrades praxis och ett stort antal avgifter har betalats tillbaka. Regeringen gör bedömningen att minskningen inte är av större omfattning och att de av riksdagen angivna förutsättningarna för en uppräkning därmed är uppfyllda. Regeringen

kommer att följa utvecklingen av antalet betalande hushåll noga.

I likhet med vad som gällde 2016 bedömer regeringen att SVT för 2017 bör erhålla en särskild tilldelning om 115 000 000 kronor för att kompensera de direkta merkostnader som uppkommer till följd av regeringsbeslut den 27 februari 2014 om sändningsutrymme för tv-sändningar (dnr Ku2014/00486/MF). Beslutet innebär att utrymmet 694–790 MHz (det s.k. 700 MHz-bandet) får upplåtas för andra ändamål än tv-sändningar fr.o.m. den 1 april 2017. SVT:s merkostnader ska redovisas i särskild ordning.

Tabell 14.22 Medelstilldelning för 2017

Kronor

Sveriges Radio	2 899 600 000
Sveriges Television	4 750 400 000
Sveriges Utbildningsradio	419 400 000
Summa	8 069 400 000
Särskild tilldelning Sveriges Television	115 000 000
Totalt	8 184 400 000

Myndigheten för press, radio och tv finansieras delvis över statens budget och delvis med medel från rundradiokontot som anvisas till budgetens inkomstsida. Regeringens förslag till medelstilldelning till Myndigheten för press, radio och tv lämnas under utgiftsområde 1 Rikets styrelse anslaget 8:2 *Myndigheten för press, radio och tv*. Regeringen föreslår att 8 700 000 kronor anvisas från rundradiokontot till budgetens inkomstsida.

Förändring av radio- och tv-avgiften

Regeringens förslag: Radio- och tv-avgiften höjs med 124 kronor till 2 340 kronor per år fr.o.m. den 1 januari 2017.

Ärendet och dess beredning: Regeringens förslag om höjd radio- och tv-avgift förutsätter en ändring i lagen (1989:41) om finansiering av radio och tv i allmänhetens tjänst. Den föreslagna höjningen är av sådant slag att regeringen inte ansett det nödvändigt att, utöver kontakter med programbolagen och RIKAB, inhämta ytterligare upplysningar i ärendet. Förslag till lag om sådan ändring redovisas under avsnitt 2.1

Lagförslag. Förslaget är författningstekniskt och även i övrigt av sådan beskaffenhet att Lagrådets hörande skulle sakna betydelse.

Skälen för regeringens förslag: Riksdagen beslutade i enlighet med regeringens proposition Bildning och tillgänglighet – radio och tv i allmänhetens tjänst 2014–2019 (prop. 2012/13:164, bet. 2013/14:KrU3, rskr. 2013/14:60) om de ekonomiska förutsättningarna för radio och tv i allmänhetens tjänst under den kommande tillståndsperioden. Medelstilldelningen till SR, SVT och UR ska höjas med 2 procent per år under tillståndsperioden under förutsättning att antalet avgifter inte minskar i någon större utsträckning. Målsättningen är att det ska råda balans mellan intäkter och utgifter för rundradiokontot.

Genom riksdagens beslut i samband med budgetpropositionen för 2015 (prop. 2014/15:1 utg.omr. 17, bet. 2014/15:KrU6, rskr. 2014/15:96) och 2016 (prop. 2015/16:1 utg.omr. 17, bet. 2015/16:KrU1, rskr. 2015/16:85) höjdes medelstilldelningen till SR, SVT och UR med 2 procent 2015 och 2016. För 2016 erhöll SVT dessutom en särskild tilldelning om 115 miljoner kronor enligt ovan.

Radio- och tv-avgiften höjdes med 140 kronor per år fr.o.m. den 1 juli 2015 genom riksdagens beslut i samband med propositionen Vårändringsbudget för 2015. Höjningen motiverades med att avgiften varit oförändrad sedan 2009. Trots att antalet betalande hushåll var högre än någonsin ansåg regeringen att en höjning var nödvändig för att undvika ett negativt resultat i rundradiorörelsen.

Radiotjänst i Kiruna AB (RIKAB) har i en skrivelse till regeringen (dnr Ku2016/00640/MF) redovisat rundradiorörelsens samlande ekonomi för 2015. Antalet registrerade radio- och tv-avgifter minskade med 1,6 procent under året. Trots avgiftshöjningen blev resultatet -179 000 000 kronor. Det ackumulerade resultatet den 31 december 2015 uppgick till 31 000 000 kronor.

I skrivelser till regeringen med budgetunderlag för 2017 har SR, SVT och UR lämnat redogörelser för RIKAB:s verksamhet 2015 med prognoser för rundradiorörelsens fortsatta utveckling (dnr Ku2016/00482/MF, dnr Ku2016/00566/MF och dnr Ku2016/00568/MF). Prognoserna visar ett underskott för innevarande och kommande år. För att hantera underskottet på rundradiokontot föreslår bolagen att radio- och tv-avgiften höjs

med 148 kronor per år fr.o.m. den 1 januari 2017.

Ett balanserat resultat för rundradiorörelsen är långsiktigt nödvändigt och påverkas av avgiftens nivå, antalet betalande och medelstildelningen till programbolagen. Regeringen gör bedömningen att höjningen av avgiften bör begränsas till 124 kronor per år. För att medelstildelningen ska kunna räknas upp med 2 procent per år under resten av tillståndperioden krävs det att antalet betalande hushåll är tillräckligt högt. Regeringen kommer att följa utvecklingen i rundradiorörelsen noga.

Radio- och tv-avgiften uppgår till 2 216 kronor per år. Den föreslagna höjningen med 124 kronor till 2 340 kronor per år innebär att avgiften ökar med 5,6 procent.

15 Ungdomspolitik

15.1 Omfattning

Ungdomspolitiken omfattar frågor om unga personers levnadsvillkor. Ungdomspolitiken omfattar bl.a. statsbidrag, ungdomar som varken arbetar eller studerar och visst övrigt stöd till nationell och internationell ungdomsverksamhet. Arbetet med ungdomspolitiken är sektors-

övergripande och omfattar alla statliga beslut och insatser som berör ungdomar mellan 13 och 25 år. Det ungdomspolitiska arbetet förutsätter insatser på såväl nationell, regional och lokal som internationell nivå. Till området hör Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF).

15.2 Utgiftsutveckling

Tabell 15.1 Utgiftsutveckling inom Ungdomspolitik, utgiftsområde 17

Miljoner kronor

	Utfall 2015	Budget 2016 ¹	Prognos 2016	Förslag 2017	Beräknat 2018	Beräknat 2019	Beräknat 2020
<i>Ungdomspolitik</i>							
12:1 Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor	33	39	40	42	43	43	44
12:2 Bidrag till nationell och internationell ungdomsverksamhet	259	278	274	243	243	243	243
12:3 Särskilda insatser inom ungdomspolitiken		0	0	35	35	10	10
Summa Ungdomspolitik	293	318	314	320	321	297	298

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2016 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

15.3 Resultatredovisning för ungdomspolitiken

15.3.1 Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder

Målet för ungdomspolitiken, att alla ungdomar ska ha goda levnadsvillkor, makt att forma sina liv och inflytande över samhällsutvecklingen, gäller alla statliga beslut och insatser som berör ungdomar mellan 13 och 25 år. Att alla ungdomar ska ha goda levnadsvillkor innebär att samhället ska skapa goda levnadsvillkor för individen med utgångspunkt i ungdomars rätt att komma i åtnjutande av de mänskliga rättigheterna såsom de uttrycks i grundlagarna och i Sveriges konventionsåtaganden på området. Individen ska ha tillgång till utbildning, arbete, bostad, hälsa, trygghet, kultur och fritid, sitt språk, möjlighet till delaktighet och inflytande samt ett liv fritt från diskriminering. Begreppet makt används i målet i betydelsen individens förutsättningar och möjligheter att forma sitt eget liv, vilket är beroende av goda levnadsvillkor. Den tredje delen av målet, dvs. inflytande över samhällsutvecklingen, innebär en uttalad målsättning att ungdomar ska finnas med i samhällsbygget och att ungdomar har en uttalad rätt till inflytande.

Ungdomspolitiken är ett av flera verksamhetsområden som ska bidra till måluppfyllelsen för ungdomspolitiken. Regeringen följer måluppfyllelsen genom det ungdomspolitiska uppföljningssystemet. Resultatuppföljningen för ungdomspolitiken fokuserar främst på resultat från det egna verksamhetsområdet. Regeringen har inom ramen för ungdomspolitiken ett starkt fokus på att stärka såväl unga kvinnors som unga mäns etablering i arbets- och samhällslivet. Ungas utbildning, arbete, ekonomiska situation och boende är viktiga faktorer för uppföljningen av det ungdomspolitiska målet. Den löpande uppföljningen av goda levnadsvillkor fokuserar därför på ett urval av de ungdomspolitiska indikatorerna som belyser utvecklingen av dessa faktorer. Indikatorerna baseras huvudsakligen på årligen återkommande registerdata. Dessa indikatorer är:

- Andel unga kvinnor och unga män (16–24 år) som inte studerar och inte har fullföljt en utbildning motsvarande minst 2-årig gymnasieutbildning.

- Andel unga kvinnor och unga män (16–24 år) som varken arbetar eller studerar (varav andel unga kvinnor och unga män med okänd aktivitet).
- Mediantid i arbetslöshet bland unga kvinnor och unga män (18–24 år).
- Andel unga kvinnor och unga män (20–24 år) som bor kvar i föräldrahemmet.
- Andel unga kvinnor och unga män (16–24 år) som skattar sitt allmänna hälsotillstånd som bra.

Bedömningen av måluppfyllelsen fördjupas med hjälp av övriga indikatorer, som i många fall bygger på enkätstudier och statistikinsamling, vilka genomförs med längre intervall (två–fyra år). Bedömningen fördjupas också med hjälp av andra studier och rapporter som tas fram inom ramen för det ungdomspolitiska uppföljningssystemet samt genom särskilda uppdrag.

15.3.2 Resultat

Ungas etablering i arbets- och samhällslivet

Indikator: Andel unga (16–24 år) som inte studerar och inte har fullföljt en utbildning motsvarande minst 2-årig gymnasieutbildning

Andelen unga i åldern 16–24 år som inte studerade och inte hade fullföljt en utbildning motsvarande minst 2-årig gymnasieutbildning var 7,1 procent 2014 (7,0 2013 och 7,2 2012). Detta gällde för 5,9 (5,9, 6,0) procent av de unga kvinnorna och 8,2 (8,0, 8,3) procent av de unga männen. En högre andel utrikes födda unga i åldern 16–24 år var utan minst 2-årig gymnasieutbildning, 11,4 (10,8, 11,6) procent, jämfört med unga födda i Sverige, 6,4 (6,4, 6,5) procent. Andelen bland utrikes födda unga kvinnor var 10,0 (9,7, 10,2) procent och 12,6 (11,9, 12,9) procent bland utrikes födda unga män.²

² Källa: ungidag.se, Uppgifterna är hämtade från utbildningsregistret och registret för personer i utbildning.

Indikator: Andel unga (16–24 år) som varken arbetar eller studerar

Andel unga i åldern 16–24 år som varken arbetar eller studerar uppgick 2013 till 7,5 procent. Detta innebär att 84 043 ungdomar mellan 16 och 24 år varken arbetade eller studerade under 2013.

Totalt sett är det något färre unga kvinnor (7,4 procent) än unga män (7,7 procent) som varken arbetar eller studerar. Sett över tid har andelen unga 16–24 år som varken arbetar eller studerar varit relativt stabil. Andelen var 7,1 procent 2007 och 7,5 procent 2013. Andelen unga som varken arbetar eller studerar är betydligt högre för utrikes födda ungdomar, 15,6 procent, än för inrikes födda, 6,3 procent. När man ser på skillnaderna mellan könen är andelen högre för inrikes födda unga män 6,7 procent och lägre för inrikes födda kvinnor, 5,9 procent. I gruppen utrikes födda ungdomar är förhållandena det motsatta (unga män 14,0 procent och unga kvinnor 17,3 procent).³

Tabell 15.2 Andel unga (16–24 år) som varken arbetar eller studerar

Procent

	Kvinnor	Män	Riket
2007	7,3	6,8	7,1
2008	7,5	7,1	7,3
2009	8,4	9,2	8,8
2010	7,5	7,8	7,6
2011	7,2	7,1	7,1
2012	7,4	7,6	7,5
2013	7,4	7,7	7,5

Indikator: Mediantid i arbetslöshet bland unga (16–24 år).

Mediantiden i arbetslöshet för inskrivna arbetslösa 16–24 år var 137 dagar 2015, 143 (137 2014 och 133 2013) dagar för unga kvinnor och 142 (136, 136) dagar för unga män. Mediantiden i arbetslöshet för inskrivna arbetslösa i åldern 16–24 år har sedan 2011 ökat från 134 till 142. För unga kvinnor har tiden under perioden ökat

från 133 till 147 dagar och för unga män från 136 dagar till 142 dagar.⁴

Indikator: Andel unga (20–24 år) som bor kvar i föräldrahemmet

Åren 2014–2015 bodde 42 procent av ungdomarna i åldern 20–24 år kvar hos sina föräldrar. I åldern 25–29 år uppgick motsvarande andel till 7 procent. I åldersgruppen 20–24 år var under åren 2012–2013 andelen som bodde kvar hemma 38 procent bland kvinnorna jämfört med 45 procent bland männen. Särskilt gruppen unga med utländsk bakgrund utmärks av att bo kvar länge i föräldrahemmet. Bland unga med utländsk bakgrund i åldern 20–24 år bodde 49 procent kvar i föräldrahemmet jämfört med 40 procent av unga med svensk bakgrund. Statistiken om unga kvinnor respektive unga män födda i ett annat land är alltför osäker för att redovisas på grund av för få svarande.⁵

Makt och delaktighet

Demokratiutredningen – Delaktighet och jämlikt inflytande (Ju 2014:19), som bl.a. arbetat med frågor om ungas politiska representation, delaktighet och inflytande, lämnade i januari 2016 betänkandet Låt fler forma framtiden! (SOU 2016:5). Utredningen konstaterar att de flesta unga upplever att de saknar inflytande över det politiska beslutsfattandet och en stor del av de unga inte känner sig delaktiga i samhället. Unga är underrepresenterade i de politiska partierna, i de politiska församlingarna och i föreningslivet. På samma sätt som för äldre finns det skillnader i deltagandet utifrån faktorer såsom socioekonomisk bakgrund, kön, funktionsförmåga och utländsk bakgrund. Ovanstående undersökningar visar samtidigt att det politiska intresset är starkt bland unga i dag. En stor andel av de unga är engagerade och vill påverka politiken. Unga visar en stark tilltro till demokratin och de allra flesta uttrycker ett stöd för de grundläggande demokratiska värderingarna.

³ Källa ungidag.se. Uppgifterna lämnas av SCB och är hämtade från olika register som SCB sammanställer. SCB har korrigerat uppgifterna i förhållande till föregående års redovisning p.g.a. en felräkning.

⁴ Källa: ungidag.se. Uppgifterna lämnas av Arbetsförmedlingen och är hämtade från myndighetens registerdatabas.

⁵ Källa: ungidag.se. Uppgifterna lämnas av SCB och är hämtade från undersökningen av levnadsförhållanden (ULF/SILC).

Fritid, organisering och välmående

Fritid och organisering

Den tematiska analysen Fokus 14 fritid och organisering (MUCF, 2014) visar på stora skillnader vad gäller hur mycket fritid unga har och hur aktiva de är. Samtidigt värderar många unga fritiden högt och är aktiva på sin fritid. Analysen pekar dock på att vissa barn och unga deltar allt mindre i föreningslivet. Barn som börjar med en aktivitet i tidig ålder slutar också tidigare. Av ungdomarna i åldern 13–19 år är 40 procent inte medlem i någon förening. Bland utrikes födda unga kvinnor, unga hbtq-personer, unga nyanlända och unga kvinnor och män med funktionsnedsättning är detta särskilt vanligt. Studien visar även skillnader sett till olika bostadsområden. Om olika fritidsaktiviteter läggs samman är fritidsaktiviteten lägre i låginkomstområden jämfört med höginkomstområden. Det är vanligare bland unga i gymnasieskolan än i högstadiet att uppge att det finns för lite att göra på fritiden, vilket kan bero på att offentliga verksamheter och stora delar av föreningslivet främst når unga i grundskolan.

Psykisk hälsa

Av MUCF:s rapport Ung i dag 2016 framgår att ungas egen bedömning av sitt allmänna hälsotillstånd och den självskattade psykiska och psykosomatiska ohälsan inte har förändrats i någon nämnvärd utsträckning 2010–2015. De allra flesta ungdomar i åldern 16–24 år skattar sitt allmänna hälsotillstånd som bra. Andelen ungdomar i åldern 16–24 år som 2014 bedömde sitt allmänna hälsotillstånd som bra eller mycket bra uppgick till 81 procent.⁶

Tabell 15.3 Andel unga (16–24 år) som skattar sitt allmänna hälsotillstånd som bra

Procent	Kvinnor	Män	Riket
2010	81,4	88,7	85,2
2011	82,4	90,0	86,4
2012	83,5	86,8	85,2
2013	78,3	83,6	81,0
2014	78,5	84,1	81,4
2015	80,7	87,2	84,2

En femtedel av unga personer i åldern 16–24 år uppgav 2012–2013 att de hade psykiska symtom i form av oro, ångslan eller ångest. Runt hälften av unga 13–18 år uppgav psykosomatiska symtom som huvudvärk, magont eller svårt att somna minst en gång i veckan under samma tidsperiod. Andelen självmord bland unga i åldern 13–24 år har legat på ungefär samma nivå under det senaste decenniet. Andelen var 12,4 per 100 000 vid den senaste mätningen 2014.

Det finns tydliga skillnader i upplevt välbefinnande och psykisk ohälsa mellan unga kvinnor och unga män. En större andel unga män än unga kvinnor bedömer sitt allmänna hälsotillstånd som bra eller mycket bra och en större andel unga kvinnor uppger att de har psykiska och psykosomatiska symtom. Det var 79 procent av de unga kvinnorna i denna ålder som skattade sitt allmänna hälsotillstånd som bra eller mycket bra medan motsvarande gällde för 84 procent av de unga männen. Skillnaden mellan könen är särskilt stor för psykiska symtom, där en nästan dubbelt så stor andel unga kvinnor i åldern 16–24 år uppgav att de upplevde oro, ångslan eller ångest jämfört med andelen unga män 2012–2013 (27 respektive 15 procent). Även när det gäller självmord syns tydliga skillnader mellan könen. År 2014 var det mer än dubbelt så vanligt att unga män begick självmord jämfört med unga kvinnor.

Tidigare studier visar att diskriminering och andras okunskap påverkar hbtq-personers hälsa och självbild negativt. Många unga har erfarenhet av dåligt bemötande, våld eller hot om våld och saknar tilltro till samhällets institutioner. Många har också självmordstankar (Ungdomsstyrelsen).

Ungas sexuella och reproduktiva rättigheter

Den tematiska analysen Fokus 15 om ungas sexuella och reproduktiva rättigheter (MUCF 2015) belyser situationen för unga kvinnor och

⁶ Källa ungidag.se. Uppgifterna lämnas av Folkhälsomyndigheten och är hämtade från den nationella folkhälsoenkäten Hälsa på lika villkor.

unga män, unga hbtq-personer, unga med funktionsnedsättning, unga nyanlända och ungdomar som bor i socioekonomiskt utsatta områden. Analysen visar att det finns brister i hur unga får tillgång till kunskap, stöd och vård gällande sina sexuella och reproduktiva rättigheter. Det blir svårare att komma i åtnjutande av dessa om den unga personen i en eller i flera av sina sociala positioner befinner sig utanför normen. Ju fler normer en ung person uppfattas bryta mot, desto större risk är det att utsättas för diskriminering, osynliggörande eller våld och förtryck som inverkar på rätten till självbestämmande och privatliv.

15.3.3 Insatser inom politikområdet

Etablering i arbets- och samhällslivet

Regeringen har ett ambitiöst reformprogram med satsningar inom bl.a. utbildnings- och arbetsmarknadspolitiken för att stärka ungas etablering i arbets- och samhällslivet. En prioriterad fråga inom ramen för ungdomspolitiken är ungas etablering i arbetslivet och då framför allt insatser för unga som varken arbetar eller studerar. Regeringens övriga insatser för etablering i arbets- och samhällslivet återfinns bl.a. inom utgiftsområdena 14 Arbetsmarknad och arbetsliv, 16 Utbildning och universitetsforskning och 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik.

Unga som varken arbetar eller studerar

Nationell strategi för unga som varken arbetar eller studerar

Regeringen initierade under 2015 en nationell samling för unga utanför. I november 2015 beslutade regeringen ”Vägar framåt – strategi för unga som varken arbetar eller studerar” (dnr U2015/05478/UF). Strategin innehåller åtgärder som regeringen har vidtagit och avser att vidta under åren 2015–2018 för unga som varken arbetar eller studerar, dvs. unga 15–25 år som står utanför både arbetsmarknad och utbildningssystem. Åtgärderna fokuserar på tre områden: ökad samverkan mellan berörda aktörer, ökad kunskap om unga som varken arbetar eller studerar och insatser riktade direkt till målgruppen.

Förebyggande insatser och insatser direkt till målgruppen.

Inom ramen för strategin har regeringen gett uppdrag till Statens skolverk att genomföra verksamhetsnära insatser för att förebygga avhopp från gymnasieskolan. Regeringen har vidare bl.a. beslutat förordningen (2016:82) om statsbidrag till samverkansinsatser för unga som varken arbetar eller studerar. Kommuner och samordningsförbund kan söka bidrag för att starta nya eller utveckla redan befintliga samverkansmodeller där olika samhällsaktörer, t.ex. kommunens olika förvaltningar, landsting, statliga myndigheter, näringslivet och organisationer inom det civila samhället samverkar för att stärka etableringen i arbets- och samhällslivet.

Nationell samordnare för unga som varken arbetar eller studerar

Regeringen har utsett en samordnare för unga som varken arbetar eller studerar (U 2015:06). Samordnaren ska främja förbättrad samverkan mellan myndigheter, kommuner, landsting och organisationer på nationell, regional och lokal nivå kring insatser för unga som varken arbetar eller studerar och kommer således ha kontakt med relevanta aktörer. En del av samordnarens uppdrag är att systematiskt samla och analysera kunskap om insatser till målgruppen för att främja kunskaps- och erfarenhetsbaserade insatser och utvecklingen av kvaliteten i insatser till ungdomarna. Samordnaren ska samarbeta med Delegationen för unga till arbete (A 2014:06) i syfte att samordnarens och delegationens arbete ska komplettera och förstärka varandra.

Kommunernas aktivitetsansvar för ungdomar

Den 1 januari 2015 förtydligades kommunernas ansvar för de ungdomar som inte genomför eller har fullföljt en utbildning i gymnasieskolan. Statens skolverk har haft i uppdrag att stödja kommunerna i deras implementering och utforma en modell för uppföljning (dnr U2015/05222/UF). Statens skolinspektion har haft i uppdrag att kvalitetsgranska kommunernas arbete med aktivitetsansvaret (dnr U2015/05831/UF). Rapporterna pekar mot kvarstående utmaningar för flera av landets kommuner i att fullgöra ansvaret (Redovisning av regeringsuppdrag om modell för uppföljning av kommunernas aktivitetsansvar, Statens skolverk 2015 samt Redovisning av kvalitetsgranskning av kommunala aktivitetsansvaret,

Skolinspektionen 2015). Det finns enligt dessa rapporter oklarheter i styrning och i ansvars- och uppgiftsfördelning inom vissa kommuner, vilket kan få till konsekvens att unga kvinnor och unga män inte får de insatser de har rätt till.

Ytterligare kunskap om ungas övergång mellan skola och arbetsliv

Regeringen har i regleringsbrevet för 2015 gett MUCF i uppdrag att analysera och redovisa utvecklingen av ungdomars övergång mellan skola och arbetsliv (dnr U2014/07179/UF). Analysen ska ha ett ungdomsperspektiv, dvs. utgå från samtliga ungdomar och ha ett särskilt fokus på de grupper som identifieras ha stora problem vid etableringen på arbetsmarknaden. En modell för denna analys har utarbetats inom ramen för Temagruppen Unga i arbetslivet. Uppdraget syftar till att komplettera indikatorn unga som varken arbetar eller studerar och öka träffsäkerheten i de policyåtgärder som riktas till målgruppen. I regleringsbrevet för 2016 gavs MUCF också i uppdrag att i en första delrapport särskilt analysera unga nyanlända kvinnors och mäns villkor vad gäller etablering samt om möjligt beskriva goda exempel (dnr U2015/05946/UF). Utifrån analyserna ska förslag lämnas avseende de områden som behöver förbättras. En delrapport ska lämnas senast den 30 november 2016. Uppdraget ska redovisas i sin helhet senast den 30 november 2017.

Modell för samhällets stöd till unga med psykisk ohälsa och som varken arbetar eller studerar

MUCF fick i augusti 2014 i uppdrag av regeringen att beskriva och, om möjligt, föreslå en eller flera modeller för hur samhällets stöd till unga med psykisk ohälsa och som varken arbetar eller studerar kan organiseras och hur samverkan mellan olika aktörer kan utformas för att förbättra stödet för dessa unga att återkomma i aktivitet (dnr S2014/06311/FS). MUCF redovisade uppdraget i september 2015.

MUCF bedömer att det finns ett antal moment som bör finnas med i arbetet med att stärka ungdomars psykiska hälsa och som är viktiga i samverkan när det gäller stöd till unga med psykisk ohälsa. En sådan viktig framgångsfaktor är att det finns tid, bra bemötande och flexibilitet i de stödåtgärder som erbjuds. Det är viktigt att verksamheterna för unga som varken arbetar eller studerar skapar ett socialt sammanhang för individen – en trygg miljö där man blir sedd och får en gemenskap genom att

träffa andra i samma situation. Ett hinder i arbetet är ungas oro för sin försörjning då det kan vara svårt att tillgodogöra sig en stödinsats om det råder oklarhet om vilken ekonomisk ersättning man har rätt till eller riskerar att förlora då man träder in i olika stödinsatser. När samordningen fungerar och när hälso- och sjukvården ingår i samordningen uppfattas det som en framgångsfaktor för arbetet med individstöd.

Tematisk analys av ungas etablering i arbets- och samhällslivet

Regeringen har gett MUCF i uppdrag att under 2016 och 2017 genomföra en tematisk analys av ungas etablering i arbets- och samhällslivet. MUCF ska beskriva och analysera ungas villkor vad gäller etablering samt beskriva nationella och lokala verksamheter som arbetar för att främja ungas etablering. En delrapport rörande unga nyanlända kvinnors och mäns villkor ska lämnas senast den 30 november 2016. Uppdraget ska redovisas i sin helhet senast den 30 november 2017.

EU:s mobilitetsprogram

År 2015 var det andra året med EU:s nya utbildnings- och ungdomsprogram Erasmus+ (2014–2020). Programmet omfattar de aktiviteter som fanns inom ramen för två tidigare program; det livslånga lärandet och Ung och aktiv i Europa. Det sistnämnda har visat sig vara ett bra instrument för att främja ungas återinträde i utbildning och inträde på arbetsmarknaden. MUCF är nationellt kontor för ungdomsdelen av Erasmus+ och ansvarar för att programmet genomförs i Sverige. Under 2015 deltog totalt 4 148 unga och ungdomsledare inom ungdomsdelen av Erasmus+. Av samtliga unga som deltog bedömdes 37 procent ha särskilda behov eller tillhöra gruppen unga med färre möjligheter.

Makt och delaktighet

MUCF har under 2014 och 2015 på uppdrag av regeringen genomfört insatser i syfte att fler unga kvinnor och unga män ska ta på sig

uppdrag som politiskt förtroendevalda och för att motverka att unga politiker väljer att lämna sina uppdrag i förtid (dnr U2014/03352/UF). Insatserna har bl.a. omfattat en försöksverksamhet i fem utvalda pilotkommuner, med stödinsatser för unga förtroendevalda i form av exempelvis introduktionsprogram, mentorskap och nätverk. Myndigheten har delrapporterat uppdraget (dnr U2016/00966/UF). MUCF har också haft i uppdrag att verka för förbättrad kännedom bland unga om medborgarförslag. Myndigheten har slutredovisat uppdraget (dnr U2016/00734/UF). Bland annat har myndigheten uppdragit åt Sveriges ungdomsråd att upprätta en webbplats, www.medborgarforslag.se, som innehåller information om vilka kommuner som använder sig av medborgarförslag som påverkansfaktor.

Under 2014 och 2015 har MUCF fördelat sammanlagt tre miljoner kronor till sex kommuner som arbetat med att utveckla innovativa strategier och metoder för att stärka ungas inflytande i den lokala demokratin. De kommuner som myndigheten har gett bidrag till vänder sig till sådana målgrupper som kan ha svårt att göra sig hörda i samband med beslutsprocesser. Uppdraget har slutrapporterats (dnr U2016/01123/UF).

Demokratiutredningen – Delaktighet och jämlikt inflytande (Ju 2014:19), som bl.a. behandlat frågor om ungas politiska representation, delaktighet och inflytande, lämnade i januari 2016 betänkandet Låt fler forma framtiden! (SOU 2016:5). Betänkandet har remitterats och förslagen bereds inom Regeringskansliet.

Statsrådet med ansvar för ungdomspolitiken har ett s.k. Ungdomspolitiskt råd. Syftet med rådet är att ge regeringen bidrag till omvärldsanalysen på det ungdomspolitiska området och förankra förslag inom ungdomspolitiken med representanter för politikens målgrupp. Rådet består av representanter för ungdomsorganisationer, liksom nätverk och verksamheter som på olika sätt arbetar med ungdomar samt representant för myndigheter och forskarsamhället. Rådet sammanträdde två gånger under 2015. Rådet har bl.a. diskuterat bostadssituationen för unga och unga nyanlända.

Fritid, organisering och välmående

Statsbidraget till barn- och ungdomsorganisationer styrs av förordningen (2011:65) om statsbidrag till barn- och ungdomsorganisationer. Bidrag kan lämnas i form av organisationsbidrag och i form av projektbidrag. Organisationsbidraget kan lämnas till barn- och ungdomsorganisationer, barn- och ungdomsorganisationer som företräder nationella minoriteter i Sverige, barn- och ungdomsorganisationer som företräder personer med funktionsnedsättning samt, under högst tre år, till barn- och ungdomsorganisationer som inte uppfyller villkoren om antal medlemmar och geografisk spridning i den nämnda bidragsförordningen. År 2015 disponerade MUCF ca 72 miljoner kronor att fördela som organisationsbidrag till barn- och ungdomsorganisationernas verksamhet samt 164 miljoner kronor att fördela som organisations- och projektbidrag. Under 2015 var antalet bidragsgrundande medlemmar 6–25 år 593 018 personer i 106 barn- och ungdomsorganisationer. Det är frivilligt att lämna uppgift om könstillhörighet. Uppgift har inte lämnats av 13 326 medlemmar. Av övriga medlemmar var 285 607 unga kvinnor och 321 966 unga män. Under året fördelades också ca 212 miljoner kronor i organisations- och projektstöd till barn- och ungdomsorganisationer.

MUCF genomförde 2014 en tematisk analys av fritid och organisering. Mot bakgrund av vad som där framkom har regeringen gett MUCF i uppdrag att genomföra en kartläggning av den öppna fritidverksamheten. Uppdraget ska redovisas senast den 31 oktober 2016. Regeringen har i regleringsbrevet för 2016 också gett MUCF i uppdrag att kartlägga, beskriva och sprida goda exempel om hur det unga civilsamhället skapar mötesplatser för unga nyanlända (dnr U2015/05946/UF). MUCF ska lämna förslag på hur denna typ av verksamheter kan stödjas genom ytterligare åtgärder på nationell, regional och lokal nivå. Uppdraget ska redovisas senast den 1 mars 2017. LSU - Sveriges ungdomsorganisationer disponerar 1 miljon kronor för samordning och utbildning av ungdomsorganisationer samt förmedling av kontakter mellan organisationerna när det gäller insatser för mottagande av unga asylsökande och nyanlända.

Regeringen beslutade i januari 2016 att avsätta 200 miljoner kronor till stöd för sommarlovsaktiviteter i landets kommuner

(dnr S2016/00439/FST). Stödet utbetalas av MUCF. Syftet med stödet är att kommunerna ska kunna erbjuda aktiviteter som ger stimulans och personlig utveckling. Aktiviteterna ska stimulera både flickors och pojkars deltagande, främja integration och skapa kontaktytor mellan barn med olika social bakgrund. Satsningen ska pågå 2016–2019. Insatsen beskrivs närmare under utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg.

Internationellt arbete

Sverige deltar i internationellt ungdomspolitiskt samarbete inom EU, FN, Europarådet, Nordiska ministerrådet och Barentsrådet.

Ungdomsministrarna antog vid rådsmötet hösten 2015 den Europiska ungdomsrapporten och en resolution om en arbetsplan för ungdomsfrågor. Ungdomsministrarna i EU har även antagit en resolution om stimulering av ungdomars politiska deltagande i Europas demokratiska liv. Under våren 2016 har diskussionen handlat om ungdomspolitikens bidrag för att förhindra och motverka våldsbejakande radikaliserings.

Barn och unga är en prioriterad målgrupp i Nordiska ministerrådet och ett viktigt politikområde i de nordiska länderna och de självstyrande områdena. I början av 2016 antogs en ny tvärssektoriell strategi för barn och unga 2016–2022.

Sverige har deltagit i Europarådets kampanj No Hate Speech Movement. Den svenska kampanjens syfte har varit att 2013–2014 höja kunskapen, särskilt hos barn och ungdomar, om bl.a. främlingsfientlighet, sexism och liknande former av intolerans på internet (dnr A2013/02317/DISK och dnr A2014/01205/DISK). Den 25 juni 2015 fattades beslut att förlänga kampanjen t.o.m. 2016 och att utvidga kampanjen till att även omfatta våldsbejakande extremism (dnr Ku2015/01869/D).

Övriga insatser

Kunskap om ungas levnadsvillkor

Genom uppföljningssystemet för ungdomspolitiken följer regeringen utvecklingen av ungdomars levnadsvillkor för att möjliggöra en

bedömning av måluppfyllelsen. Uppföljningssystemet administreras av MUCF och består av uppföljning av 55 indikatorer som belyser ungas levnadsvillkor, tematiska analyser som ger en fördjupad bild av utvecklingen av ungas levnadsvillkor (Fokusrapporter) samt attityd- och värderingsstudier.

Regeringen inledde 2010 ett arbete med att utvärdera och förändra uppföljningssystemet för den nationella ungdomspolitiken. Arbetet har bedrivits i flera steg. Utvecklingsarbetet är nu slutfört i och med att MUCF på regeringens uppdrag tog fram och lanserade webbportalen ungidag.se under 2015. Syftet med portalen är att beskriva fakta om ungas levnadsvillkor på ett enkelt och användarvänligt sätt för en bred målgrupp i samhället. Portalen redovisar huvudsakligen de drygt 60 ungdomspolitiska indikatorerna. Flera av dessa indikatorer redovisas även på regional och lokal nivå, vilket ökar tillgängligheten av data för politiker och tjänstemän på regional och lokal nivå.

Ungdomsperspektiv

Regeringen uppdrog i juni 2014 åt MUCF och Barnombudsmannen att under 2014–2016 stärka och sprida kunskap bland beslutsfattare och yrkesverksamma på kommun- och landstingsnivå om vad ett barnrätts- och ungdomsperspektiv innebär och hur man på ett meningsfullt sätt kan föra dialog med flickor och pojkar, unga kvinnor och unga män. Myndigheterna redovisade i februari 2016 en delrapport och uppdraget ska slutredovisas den 15 mars 2017. Inom uppdraget pågår fyra olika delprojekt med inriktning på att öka kunskapen om barnrätts- och ungdomsperspektiven bland beslutsfattare på lokal och regional nivå, att öka barnrätts- och ungdomsperspektiv inom särskilda områden, att fördjupa kunskapen om levnadsvillkor genom dialog med barn och unga och att genomföra och följa upp den lokala och regionala barnrätts- och ungdomspolitiken. Uppdraget har inneburit att en väl fungerande och utvecklande samverkan uppstått mellan myndigheterna och att man lärt sig av varandra när det gäller bl.a. metoder och uppföljning. Vidare har den lokala och regionala nivån upplevt att det är mycket positivt att få en samlad bild av barnrätts- och ungdomsperspektiven och intresset för myndigheternas kunskap och stöd förefaller ha ökat. MUCF har kunnat utveckla den lokala uppföljningen med metoden Unga direkt.

MUCF genomförde 2015 den nationella ungdomsenkäten (LUPP) för femte gången sedan 2004. Enkäten innehåller återkommande frågor som bl.a. ger underlag till de ungdomspolitiska indikatorerna men också tillfälliga frågor som kan ge underlag till pågående studier. Den nationella ungdomsenkäten (LUPP) besvarades 2015 av 49 aktörer, 2014 av 24 aktörer, och 2013 av 39 aktörer.

Jämställdhet för unga kvinnor och unga män

Jämställdhetsperspektivet har i allt högre grad integrerats inom ungdomspolitiken, bl.a. genom att MUCF har integrerat jämställdhetsperspektivet i genomförandet av verksamheten. Analyser av ungas levnadsvillkor belyser som regel situationen för unga kvinnor respektive unga män och ger underlag för analyser av hur ungdomspolitiken kan bistå i arbetet med att möta de jämställdhetspolitiska målen. MUCF har sedan 2011 arbetat med uppdraget Pojkars och unga mäns attityder till jämställdhet, maskulinitet och våld (dnr U2011/02232/UF). Myndigheten har tillgodosett en stor målgrupp och svarat mot en omfattande efterfrågan på den utbildning, kunskap och metodmaterial som myndigheten utvecklat. Som följd av uppdraget har kunskaperna om våldsförebyggande arbete med ett genusperspektiv ökat bland myndigheter och kommuner. Uppdraget slutrapporterades i mars 2015.

MUCF fick i april 2014 i uppdrag att genomföra en jämställdhetssatsning med fokus på att främja unga kvinnors och unga mäns psykiska hälsa, trygghet och välbefinnande (dnr U2014/03013/UF). Under 2015 har myndigheten genomfört detta uppdrag genom att förvalta och fortsätta att sprida den kunskap och de metoder som tagits fram inom tidigare uppdrag.

Unga hbtq-personer

Regeringen har genomfört ytterligare insatser för att stärka unga hbtq-personers situation. Bland annat är MUCF strategisk myndighet för hbtq-frågor.

Under 2014 och 2015 har MUCF haft i uppdrag att genomföra insatser för att skapa en öppen och inkluderande miljö i skolan för unga hbtq-personer (dnr U2014/07545/UF samt dnr Ku2015/01108/DISK). Insatserna har genomförts i samråd med Statens skolverk. MUCF har tagit fram ett stödmaterial för skolpersonal. Öppna skolan, som kan användas för

fortbildning men också i det dagliga arbetet på skolan för att skapa bättre skolmiljöer för hbtq-ungdomar. Myndigheten har även genomfört föreläsningar för att sprida stödmaterial och kunskap om hur skolan kan bli en tryggare plats för dessa unga att vistas på. Uppdraget slutrapporterades i Tryggare skolor (dnr U2016/01012/UF).

Ungdomsforskning

Forte har sedan 2005 samordningsansvaret för svensk barn- och ungdomsforskning. Forte ska på olika sätt stödja detta mångdisciplinära och breda forskningsområde. Stöd lämnas som programstöd, anställningar och projektstöd. Forte gör strategiska satsningar inom området, skapar samverkan mellan olika finansörer, sprider forskningsresultat samt ordnar mötesplatser för forskare och praktiker.

Regeringen har gett Forte i uppdrag att under 2016 och 2017 genomföra en kartläggning av den ungdomsforskning som bedrivits sedan 2008 (dnr U2015/05946/UF).

15.3.4 Analys och slutsatser

Målet för utgiftsområdet är att alla ungdomar ska ha goda levnadsvillkor, makt att forma sina liv och inflytande över samhällsutvecklingen. Utgångspunkten ska vara ungdomars rätt att komma i åtnjutande av de mänskliga rättigheterna så som de uttrycks i grundlagarna och i Sveriges konventionsåtaganden.

Unga har i många avseenden goda levnadsvillkor. Ungas hälsa och sociala förhållanden är generellt goda, särskilt i jämförelse med andra länder. Ett antal utmaningar som påverkar goda levnadsvillkor, makt och inflytande kvarstår dock.

Vissa grupper av ungdomar möter fortsatt stora utmaningar, bl.a. unga med funktionsnedsättning, unga hbtq-personer, unga som lever i socioekonomiskt utsatta områden och unga nyanlända. Under 2015 tog Sverige emot ett rekordhøgt antal unga asylsökande. Av de som sökte asyl i Sverige 2015 var ca 42 procent (68 000 individer) 13–24 år, varav 35 000 var ensamkommande barn under 18 år. Hur detta påverkar måluppfyllelsen kan ännu inte bedömas.

Regeringen har inom ramen för ungdomspolitiken ett starkt fokus på att stärka ungas

etablering i arbets- och samhällslivet och en särskilt prioriterad fråga är unga som varken arbetar eller studerar. Regeringen har därför genomfört flera viktiga insatser under 2015 och 2016. Bland annat har regeringen beslutat om en strategi för unga som varken arbetar eller studerar. Regeringen har också tillsatt en särskild utredare som ska fungera som nationell samordnare för denna grupp. För att ytterligare främja samverkan har MUCF fått i uppdrag att fördela statsbidrag för att starta nya eller utveckla befintliga samverkansmodeller mellan kommuner, landsting, statliga myndigheter, näringsliv och det civila samhället. Det är av vikt att alla som ska omfattas av kommunernas aktivitetsansvar får tillgång till ett gott och likvärdigt stöd oavsett var de bor.

Det finns stora skillnader vad gäller hur mycket fritid unga har och hur aktiva de är. Samtidigt värderar många unga fritiden högt. Under senare år har regeringen genomfört flera insatser för att stimulera unga, såväl unga kvinnor som unga män, att delta i den lokala demokratin för att ge möjligheter för ungas röster att höras. Det är viktigt att den kunskap och de erfarenheter samt de förslag som lämnats tillvaratas och utvecklas vidare.

En viktig grund för att kunna vidta relevanta åtgärder inom ramen för ungdomspolitiken är att det finns aktuell och relevant kunskap om ungas levnadsvillkor, attityder och värderingar. MUCF har under året spelat en viktig roll för att skapa denna grund genom att på olika sätt ta fram, samla och sprida kunskap inom området.

15.4 Budgetförslag

15.4.1 12:1 Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor

Tabell 15.4 Anslagsutveckling

Tusental kronor

2015	Utfall	33 318	Anslags-sparande	956
2016	Anslag	39 346 ¹	Utgifts-prognos	39 723
2017	Förslag	41 786		
2018	Beräknat	42 566 ²		
2019	Beräknat	43 440 ³		
2020	Beräknat	44 395 ⁴		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2016 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 41 788 tkr i 2017 års prisnivå.

³ Motsvarar 41 788 tkr i 2017 års prisnivå.

⁴ Motsvarar 41 789 tkr i 2017 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågors förvaltningsutgifter.

Regeringens överväganden

Tabell 15.5 Härledning av anslagsnivån 2017–2020 för 12:1 Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor

Tusental kronor

	2017	2018	2019	2020
Anvisat 2016 ¹	39 346	39 346	39 346	39 346
<i>Förändring till följd av:</i>				
Pris- och löne- omräkning ²	1 648	2 411	3 269	4 205
Beslut	792	809	825	843
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt				
Förslag/ beräknat anslag	41 786	42 566	43 440	44 395

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2015 (bet. 2015/16:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2016. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2018–2020 är preliminär.

Nu föreslagna och aviserade anslagsförändringar innebär att anslaget ökas med 800 000 kronor för att stärka myndighetens arbete med civilsamhällsfrågor.

Regeringen föreslår att 41 786 000 kronor anvisas under anslaget 12:1 *Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor* för 2017. För 2018, 2019 och 2020 beräknas anslaget till 42 566 000 kronor, 43 440 000 kronor respektive 44 395 000 kronor.

15.4.2 12:2 Bidrag till nationell och internationell ungdomsverksamhet

Tabell 15.6 Anslagsutveckling

Tusental kronor

2015	Utfall	259 330	Anslags-sparande	1 110
2016	Anslag	278 440 ¹	Utgifts-prognos	274 443
2017	Förslag	243 440		
2018	Beräknat	243 440		
2019	Beräknat	243 440		
2020	Beräknat	243 440		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2016 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till barn- och ungdomsorganisationer. Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag och visst övrigt stöd till nationell och internationell ungdomsverksamhet för ungdomspolitikens genomförande. Anslaget får användas för sådana administrativa utgifter som är en förutsättning för genomförandet av insatser inom området.

Kompletterande information

Bestämmelser om statsbidrag till barn- och ungdomsorganisationer finns i förordningen (2011:65) om statsbidrag till barn- och ungdomsorganisationer.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2017 för anslaget 12:2 *Bidrag till nationell och internationell ungdomsverksamhet* besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 239 000 000 kronor 2018.

Skälen för regeringens förslag: För att nå en ökad förutsägbarhet och effektivitet i medelstillsdelningen som avser statsbidrag i form av organisationsbidrag till barn- och ungdomsorganisationer bör MUCF under 2017 kunna fatta beslut om stödets fördelning för 2018. Detta innebär att åtaganden om bidrag till nationell och internationell ungdomsverksamhet beslutas under 2017 för det kommande året och därmed medför behov av framtida anslag.

Regeringen bör därför bemyndigas att under 2017 för anslaget 12:2 *Bidrag till nationell och internationell ungdomsverksamhet* besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 239 000 000 kronor 2018.

Tabell 15.7 Beställningsbemyndigande för anslaget 12:2 Bidrag till nationell och internationell ungdomsverksamhet

Tusental kronor

	Utfall 2015	Prognos 2016	Förslag 2017	Beräknat 2018
Ingående åtaganden	100 000	100 000	212 000	
Nya åtaganden	100 000	212 000	239 000	
Infriade åtaganden	-100 000	-100 000	-212 000	-239 000
Utestående åtaganden	100 000	212 000	239 000	
Erhållet/förslaget bemyndigande		212 000	239 000	

Regeringens överväganden**Tabell 15.8 Härledning av anslagsnivån 2017–2020 för 12:2 Bidrag till nationell och internationell ungdomsverksamhet**

Tusental kronor

	2017	2018	2019	2020
Anvisat 2016 ¹	278 440	278 440	278 440	278 440
<i>Förändring till följd av:</i>				
Beslut			-25 000	-25 000
Överföring till/från andra anslag	-35 000	-35 000	-10 000	-10 000
Övrigt				
Förslag/beräknat anslag	243 440	243 440	243 440	243 440

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2015 (bet. 2015/16:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Nu föreslagna och aviserade anslagsförändringar innebär att anslaget minskas med 35 000 000 kronor 2017 och beräknas minska med 35 000 000 kronor 2018 och beräknas minska med 10 000 000 kronor fr.o.m. 2019 då anslaget renodlas till att huvudsakligen avse statsbidrag till barn- och ungdomsorganisationer.

Regeringen föreslår att 243 440 000 kronor anvisas under anslaget 12:2 *Bidrag till nationell och internationell ungdomsverksamhet* för 2017. För 2018, 2019 och 2020 beräknas anslaget till 243 440 000 kronor, 243 440 000 kronor respektive 243 440 000 kronor.

15.4.3 12:3 Särskilda insatser inom ungdomspolitiken**Tabell 15.9 Anslagsutveckling**

Tusental kronor

		Anslags-sparande	
2015	Utfall		0
2016	Anslag	0 ¹	0
2017	Förslag	35 000	
2018	Beräknat	35 000	
2019	Beräknat	10 000	
2020	Beräknat	10 000	

¹ Inklusivt beslut om ändringar i statens budget 2016 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

användas för sådana administrativa utgifter som är en förutsättning för genomförandet av insatser inom området.

Regeringens överväganden**Tabell 15.10 Härledning av anslagsnivån 2017–2020 för 12:3 Särskilda insatser inom ungdomspolitiken**

Tusental kronor

	2017	2018	2019	2020
Anvisat 2016 ¹	0	0	0	0
<i>Förändring till följd av:</i>				
Beslut				
Överföring till/från andra anslag	35 000	35 000	10 000	10 000
Övrigt				
Förslag/beräknat anslag	35 000	35 000	10 000	10 000

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2015 (bet. 2015/16:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

I syfte att renodla ändamålen för de anslag som bidrar till finansieringen av särskilda insatser inom ungdomspolitiken skapas anslaget 12:3 *Särskilda insatser inom ungdomspolitiken*.

Regeringen föreslår att 35 000 000 kronor anvisas under anslaget 12:3 *Särskilda insatser inom ungdomspolitiken* för 2017. För 2018, 2019 och 2020 beräknas anslaget till 35 000 000 kronor, 10 000 000 kronor respektive 10 000 000 kronor.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för särskilda insatser inom ungdomspolitiken. Anslaget får

16 Politik för det civila samhället

16.1 Omfattning

Politiken på området omfattar generella frågor om det civila samhället och dess villkor, bl.a. möjligheter att bilda organisationer, att få statligt stöd, att bedriva ideell verksamhet och att göra människor delaktiga. Vidare omfattas organisationernas samverkan med den offentliga sektorn genom dialog och samråd. Området omfattar också forskning samt annan kunskapsutveckling

om det civila samhällets omfattning, roll, sammansättning, verksamhet och utveckling samt bidrag till allmänna samlingslokaler och till friluftorganisationer, bidrag för kvinnors organisering samt bidrag till riksdagspartiernas kvinnoorganisationer.

Idrottspolitiken omfattar statliga insatser som syftar till att främja idrott och motion och samtidigt bidra till förbättrad folkhälsa.

16.2 Utgiftsutveckling

Tabell 16.1 Utgiftsutveckling inom Politik för det civila samhället, utgiftsområde 17

Miljoner kronor

	Utfall 2015	Budget 2016 ¹	Prognos 2016	Förslag 2017	Beräknat 2018	Beräknat 2019	Beräknat 2020
<i>Politik för det civila samhället</i>							
13:1 Stöd till idrotten	1 758	1 923	1 923	1 935	1 947	1 947	1 951
13:2 Bidrag till allmänna samlingslokaler	29	32	32	52	52	62	62
13:3 Bidrag för kvinnors organisering	28	28	28	28	28	28	28
13:4 Stöd till friluftorganisationer	28	48	48	48	48	48	48
13:5 Bidrag till riksdagspartiers kvinnoorganisationer	15	15	15	15	15	15	15
13:6 Insatser för den ideella sektorn	329	60	60	29	29	29	29
Summa Politik för det civila samhället	2 186	2 106	2 105	2 107	2 119	2 129	2 133

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2016 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

16.3 Mål för politiken för det civila samhället

Målet för politiken för det civila samhället är att villkoren för det civila samhället som en central del av demokratin ska förbättras. Detta ska ske i dialog med det civila samhällets organisationer genom att

- utveckla det civila samhällets möjligheter att göra människor delaktiga utifrån engagemanget och viljan att påverka den egna livssituationen eller samhället i stort,
- stärka förutsättningarna för det civila samhället att bidra till samhällsutvecklingen och välfärden både som röstbärare och opinionsbildare och med en mångfald av verksamheter, och
- fördjupa och sprida kunskapen om det civila samhället.

Målet beslutades av riksdagen i samband med beslutet om propositionen En politik för det civila samhället (prop. 2009/10:55, bet. 2009/10:KrU7, rskr. 2009/10:195).

16.4 Resultatredovisning för politiken för det civila samhället

16.4.1 Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder

Resultatredovisningen sker med utgångspunkt i målet för politiken för det civila samhället samt de sex principer som är centrala inom politiken för det civila samhället och som fastställdes i riksdagen i och med beslutet om propositionen En politik för det civila samhället (prop. 2009/10:55, bet. 2009/10:KrU7, rskr. 2009/10:195):

- självständighet och oberoende,
- dialog,
- kvalitet,
- långsiktighet,
- öppenhet och insyn, samt
- mångfald.

16.4.2 Resultat

I det civila samhället ingår allt från nätverk, tillfälliga sammanslutningar och frivilliga insatser till ideella föreningar, registrerade trossamfund, stiftelser och kooperativ m.m. En rad faktorer påverkar villkoren för det civila samhällets organisationer. De effekter som insatser inom politiken för det civila samhället har på dessa villkor är svåra att mäta och avgränsa från effekterna av insatser som görs inom andra verksamhetsområden. Ansvar för politikens genomförande vilar på stora delar av Regeringskansliet. En årlig uppföljning görs av den interdepartementala arbetsgruppen inom Regeringskansliet som har till uppgift att följa utvecklingen och bereda generella frågor om det civila samhällets villkor. Statistiska centralbyrån (SCB), Vetenskapsrådet och Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF) lämnar viktiga underlag för bedömningen av politikområdets måluppfyllelse.

Det civila samhällets självständighet och oberoende ska värnas

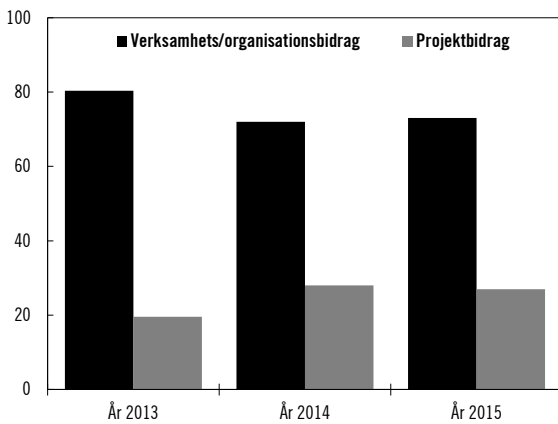
Principen om självständighet och oberoende speglar det civila samhällets centrala betydelse för demokratin och innebär att organisationerna inom det civila samhället självständigt ska kunna formulera sitt uppdrag i samhället utifrån sin egen värdegrund.

Ett sätt att värna organisationernas självständighet och oberoende är att säkerställa att den statliga styrningen genom bidrag inte blir alltför omfattande. Att staten lämnar generella organisationsbidrag kan också vara av betydelse för självständigheten.

Statligt bidrag till det civila samhällets organisationer

Diagram 16.1 Fördelning av statsbidrag

Andel i procent

Källa: Regeringskansliets uppföljningsenkät 2016 som avser verksamhetsåret 2015

Statsbidrag om sammanlagt ca 12,5 miljarder kronor fördelades till det civila samhällets organisationer under 2015 inom flertalet verksamhetsområden. I området politiken för det civila samhället ingår stöd till idrotten, bidrag till allmänna samlingslokaler, bidrag för kvinnors organisering, stöd till friluftorganisationer samt bidrag till riksdagspartiers kvinnoorganisationer. I avsnitt 16:6 respektive 16:7 redogörs närmare för stödet till idrotten och bidraget till friluftorganisationerna.

MUCF hanterar ett antal organisationsbidrag som kan sökas av organisationer på nationell nivå. Sammanlagt 384 organisationer lämnade in ansökningar och 333 av dem beviljades organisationsbidrag 2015.

Av statsbidraget till kvinnors organisering som MUCF fördelade under 2015 utbetalades 74 procent som organisations- eller etableringsbidrag, vilket är likvärdigt med tidigare års nivåer. Vidare fördelade Partibidragsnämnden stöd till riksdagspartiernas kvinnoorganisationer 2015. Stödet fördelades till samtliga åtta riksdagspartier, vilka alla har en kvinnoorganisation.

94 föreningar med projekt spridda över hela landet beviljades bidrag till allmänna samlingslokaler under 2015, vilket är likvärdigt med tidigare år.

Ett ökat fokus på civilsamhällets roll i demokratin

Den 1 april 2015 beslutade regeringen om tilläggsdirektiv (dir. 2015:38) till utredningen Ett stärkt civilsamhälle. Beslutet innebar att fokus på civilsamhällets roll i demokratin tydligt

förstärktes. Utredaren fick bl.a. i uppdrag att föreslå hur det civila samhällets villkor kan stärkas så att dess roll i demokratin kan värnas och utvecklas. Utredarens arbete redovisades i februari 2016 i betänkandet Palett för ett stärkt civilsamhälle (SOU 2016:13).

Former för dialog

Principen om dialog kännetecknar förhållandet mellan regering och det civila samhället.

Politiken för det civila samhället ska stärka förutsättningarna för det civila samhället att bidra till samhällsutvecklingen och välfärden både som röstbärare och opinionsbildare och med en mångfald av verksamheter.

Dialogerna mellan regeringen och organisationer i det civila samhället ska bl.a. bidra till att bredda och fördjupa underlag för offentligt beslutsfattande. Ett formellt remissförfarande kan kompletteras med att information och synpunkter från det civila samhällets organisationer hämtas in på andra sätt.

Under 2015 fanns i Regeringskansliet 60 fasta forum för samråd med det civila samhällets organisationer. Omkring 850 organisationer deltog vid dessa möten. Utöver dessa fasta forum för samråd anordnade Regeringskansliet också under 2015 147 möten (konferenser, hearings, m.m.) för samråd med det civila samhällets organisationer i specifika frågor.

Sakråd – ny modell för att ta fram fördjupat underlag i Regeringskansliet

Regeringen har under året tagit fram en modell i syfte att stärka samråd och samverkan med det civila samhällets organisationer angående sakfrågor inom olika politikområden. I framtagningsmodellen – som kallas sakråd – involverades över hundra nationella organisationer, bl.a. genom två samråd. Sakråd prövades i piloter under våren 2016, bl.a. i frågor som rörde flyktingsituationen.

Dialogen med civilsamhället intensifierades med anledning av flyktingsituationen

I slutet av september bjöd kultur- och demokratiministern in ett tiotal organisationer till ett rundabordsamtal med anledning av flyktingsituationen.

Under perioden november 2015 till juni 2016 genomfördes tio möten på olika teman, exempelvis ensamkommande barn, boendesituation,

hälso- och sjukvård för asylsökande, delaktighet och nyanländas etablering på arbetsmarknaden. 46 organisationer och trossamfund var representerade vid minst ett möte. Även berörda myndigheter deltog, t.ex. Migrationsverket, Arbetsförmedlingen och Socialstyrelsen samt flera departement.

Parallellt besökte kultur- och demokrati-ministern regelbundet civilsamhällesorganisationer där asylsökande och nyanlända omfattades av verksamheten. Under perioden november 2015 till juni 2016 träffade statsrådet ett tjugotal organisationer på lokal och regional nivå på orter som Luleå, Malmö, Stockholm, Borlänge, Göteborg, Visby och Linköping. Även företrädare för kommuner och länsstyrelser deltog vid besöken.

Partsgemensamt forum

Partsgemensamt forum (PGF) är en plattform för dialog på nationell nivå mellan regeringen och det civila samhällets organisationer och ska bl.a. följa upp och utveckla politiken för det civila samhället. Under 2015 genomfördes fem möten. Vid ett flertal tillfällen har regeringen, inom ramen för arbetet med Financial Action Task Force (FATF), informerat i forumet om risker för organisationer att bli utnyttjade för penningtvätt och finansiering av terrorism.

Överenskommelserna

En överenskommelse mellan regeringen, idéburna organisationer inom det sociala området och SKL slöts i oktober 2008 (dnr IJ2008/02110/UF). Drygt 70 organisationer har anslutit sig till den. En motsvarande överenskommelse på integrationsområdet träffades 2010 (dnr IJ2009/02235/UF) och till den har över 40 nationella organisationer anslutit sig. Styrgruppen för överenskommelsen inom integrationsområdet har kommit överens om att avveckla denna under 2016.

Samverkan inom kulturområdet pågår

Kultursamverkansmodellen innebär att de landsting som omfattas av modellen ska upprätta en regional kulturplan i samråd med bl.a. det civila samhället. Kulturplanen ska ligga till grund för Statens kulturråds beslut om fördelning av statsbidrag. Riksdagens uppföljnings- och utvärderingsgrupp har gjort en bred genomlysning av samverkansmodellens första fem år. En tydlig effekt av kultursamverkansmodellen är ökad dialog mellan landsting, kommuner,

institutioner, kulturskapare och civilsamhälle inom länet.

Kvalitet och kunskap

Principen om kvalitet handlar framför allt om civilsamhällets organisationer i rollen som utförare och när de ingår i partnerskap med det offentliga.

Principen om kvalitet handlar också om att det ska finnas en god kunskap om det civila samhället. Målet om att förbättra villkoren för det civila samhället ska bl.a. uppnås genom att kunskapen om det civila samhället fördjupas och sprids.

SCB:s rapport ökar kunskapen om organisationer

I december 2015 lämnade Statistiska Centralbyrån rapporten Det civila samhället 2013 – satelliträkenskaper och undersökningar (dnr Ku2016/00890/D). Rapporten visar att det civila samhället under 2013 stod för ett förädlingsvärde på 124 miljarder kronor, vilket utgör 3,3 procent av Sveriges totala BNP. Den totala produktionen för det civila samhället 2013 var 219 miljarder kronor, vilket utgjorde 3,3 procent av Sveriges totala produktion. Av detta utgjorde 34 miljarder kronor betalningar från offentlig förvaltning och de fasta bruttoinvesteringarna uppgick till 45 miljarder kronor. År 2013 fanns 232 000 organisationer i det civila samhället varav 92 500 uppvisade ekonomisk aktivitet. Totalt sett förvärvsarbetade 191 000 personer inom det civila samhället 2013, 58 procent kvinnor och 42 procent män. Regeringen beslutade om en förstärkning av uppdraget att redovisa statistik om det civila samhället under 2016. Förstärkningen gällde bl.a. en utveckling av arbetet med att redovisa satelliträkenskaper, vilket innebär att statistiken över det civila samhällets ekonomiska transaktioner åskådliggörs och kan ställas i relation till den totala ekonomin.

MUCF:s rapport – bristande kunskap om organisationer i offentlig sektor

På uppdrag av regeringen tar MUCF årligen fram en rapport om det civila samhällets villkor. 2015 års rapport fokuserade på villkoren för organisationer med social inriktning och hade flyktingmottagande som särskilt tema. (dnr Ku2016/01432/D). Rapporten visade bl.a. att fler än hälften av de svarande organisationerna

uppgav att de var beroende av offentliga medel för att bedriva sin kärnverksamhet och för att utveckla sin verksamhet. Bland de organisationer som bedrivit verksamhet på uppdrag av det offentliga uppgav nästan åtta av tio organisationer att de enbart i liten utsträckning eller inte alls upplever att det har begränsat deras självständighet eller oberoende. En tredjedel ansåg att kommunala tjänstemän som de möter i ganska eller mycket liten utsträckning har kunskap om organisationens villkor och förutsättningar. Motsvarande andel för regionala och statliga tjänstemän var 50 procent.

Konkret vägledning för bättre kvalitet och kunskap
På uppdrag av regeringen har MUCF tagit fram materialet Samla kraft – En vägledning för kommuner och civilsamhället om samverkan kring insatser för nyanlända (dnr Ku2016/01226/D). Skriften utgör ett viktigt kunskapsunderlag kring samverkan och sprids nu till berörda aktörer.

För att öka kunskapen erbjuder MUCF också en högskolekurs om villkoren för det civila samhället och den offentliga sektorns relation till det civila samhället.

MUCF arbetar för att öka kunskapen om det civila samhället hos myndigheter. I januari 2016 ingick 25 myndigheter i MUCF:s nätverk med detta syfte.

Forskningsprogram för kunskap på lång sikt
Vetenskapsrådet ansvarar sedan 2009 för ett flervetenskapligt forskningsprogram om det civila samhället. Under 2015 har nio projekt fått finansiering. Inom ramen för programmet pågår forskning om frivilligföreningars roll i det offentliga samtalet, förortsupplopp och dess orsaker samt separationen mellan kyrka och stat.

En internationell forskningskonferens om det civila samhället arrangerades i Sverige den 28 juni till den 1 juli 2016 med ca 800 delegater från över 70 länder. Konferensen gav möjlighet att uppmärksamma det svenska civilsamhället, regeringens politik för det civila samhället och svensk forskning inom civilsamhällespolitiken.

MUCF förmedlade under 2015 medel till studier inom identifierade behovsområden avseende det civila samhället. En vetenskaplig beredningsgrupp prövade 30 ansökningar och fem projekt fick stöd.

Långsiktiga villkor är viktiga för organisationers framtidsperspektiv

Principen om långsiktighet handlar om att det civila samhällets organisationer ska ha goda och stabila förutsättningar för sin verksamhet. I det ingår att civilsamhällets villkor är långsiktiga och förutsebara. Verksamhets- och organisationsbidrag möjliggör för organisationerna att genomföra basverksamhet utan offentlig styrning i någon större utsträckning.

Utredningen för ett stärkt civilsamhälle har i enlighet med direktiven lämnat ett antal förslag till hur villkoren för det civila samhället kan förbättras (SOU 2016:13). Utredningens förslag bereds i Regeringskansliet.

Inom Regeringskansliet utreds vidare hur statliga bidrag till stöd för det civila samhällets organisationer ska kunna bli mer långsiktiga, förutsebara och enhetliga (dnr Ku2016/01219/D).

Delaktighet kräver öppenhet och insyn

Principen om öppenhet och insyn handlar om processer som rör beslutsfattande. Det civila samhället har viktiga funktioner i demokratin som intressebevakare, opinionsbildare och ifrågasättare. En del i uppföljningen av principen om öppenhet och insyn handlar därför om att redogöra för i vilken utsträckning regeringen visar öppenhet och tar tillvara det civila samhällets organisationers kunskaper i frågor som rör det civila samhället.

Synpunkter inhämtas från det civila samhällets organisationer

Samrådsformen remissförfarande används för att uppfylla regeringsformens krav på beredning av regeringsärenden. I remissförfarandet ingår ofta att inhämta synpunkter från det civila samhällets organisationer. Totalt har 192 remisser skickats ut till fler än 2 945 organisationer under 2015. 52 procent av organisationerna svarade på remisserna. Utöver de inbjudna inkom ytterligare sammanlagt 63 organisationer med synpunkter.

Kod som främjar medverkan i beslutsprocesser

Europarådet utvecklade 2009 tillsammans med de idéburna organisationerna en kod för främjande av idéburna organisationers medverkan i offentliga beslutsprocesser, Code of Good Practice on Civil Participation in the Decision-

making Process. Under 2015 fortsatte MUCF att sprida information till offentliga aktörer och idéburna organisationer om koden. MUCF har vid ett tiotal tillfällen genomfört djupgående presentationer av koden. Under ytterligare 18 möten har koden presenterats mer kortfattat i syfte att öka kunskapen om dess användbarhet. Kodens presenterades också särskilt när regeringen under hösten 2015 arbetade fram sakrådsmodellen, som har koden som utgångspunkt.

Mångfald

Principen om mångfald handlar bl.a. om att det civila samhället bör spegla och omfatta människor från olika delar av befolkningen. Det kan finnas behov av att undanröja olika former av hinder för organisationers mångfaldsarbete.

Utredningen för ett stärkt civilsamhälle har föreslagit ett antal åtgärder för att identifiera hinder, sprida kunskap om mångfaldsfrågor och för att underlätta för organisationer att inom sin verksamhet aktivt arbeta med mångfald (SOU 2016:13). Utredningens förslag kring detta bereds inom Regeringskansliet.

Medlemskap i förening och ideella insatser

Befolkningens engagemang i det civila samhället kan redovisas på olika sätt.

Enligt SCB:s undersökning av levnadsförhållanden (ULF/SILC) år 2012-2013 var ca 6,3 miljoner, eller 80 procent av Sveriges befolkning över 16 år medlem i en förening. Cirka 3,6 miljoner var medlemmar i en fackförening eller företagargenomsnitt, 2,4 miljoner i en boendeförening och 2,3 miljoner i en idrotts- eller friluftsförening. Cirka 40 procent av alla som var medlem i minst en förening var också aktiva.

Enligt SOM-institutets undersökning Svenska demokratitrender (Göteborgs universitet 2016) angav 69 procent av svenskarna 2015 att de var medlemmar i en förening. Det är en minskning med en procentenhet sedan 2010 och sju procentenheter sedan 2005. För män var andelen 72 procent och för kvinnor 67 procent. För personer med hög utbildning var andelen 79 procent och bland personer med låg utbildning 47 procent. Med hög utbildning avsågs högskole- eller universitetsstudier och med låg utbildning avsågs ej fullgjord obligatorisk skola, grundskola eller motsvarande. Personer upp-

växta utanför Sverige angav i lägre utsträckning än personer uppväxta i Sverige att de var medlemmar i en förening, 54 respektive 72 procent.

Befolkningsundersökningen Folk i rörelse – medborgerligt engagemang 1992–2014 från Ersta Sköndal högskola visar att drygt 53 procent av befolkningen hade gjort ideella insatser under 2014 i och utanför föreningslivet. Engagemangsnivån är stabil och ligger på liknande nivåer som tidigare studier. De aktiva gjorde i genomsnitt ideella insatser ca 15 timmar per månad, vilket är en ökning med en timme jämfört med 2005. För män var genomsnittet 17 och för kvinnor 13 timmar per månad.

Delaktighet i arbetet med flyktingsituationen

Regeringen beviljade i oktober 2015 Svenska Röda korset 10 miljoner kronor för att bedriva, organisera och samordna hjälpverksamhet runt om i landet för människor på flykt. Medlen fördelades mellan Röda korset, Rädda barnen och Riksföreningen Sveriges stadsmissioner och användes bl.a. till samordning och introduktion av nya frivilliga, insatser vid centralstationer, hjälptelefon för barn, rådgivning och aktiviteter.

I propositionen Extra ändringsbudget för 2015 tillfördes anslaget 13:6 *Insatser för den ideella sektorn* 105 miljoner kronor. Medlen skulle användas för att organisationerna skulle kunna omhänderta det frivilliga engagemanget och skapa uthållighet i sitt arbete. Medlen fördelades till Svenska Röda Korset, Svenska Kyrkan, Rädda Barnen, Riksföreningen Sveriges stadsmissioner, Individuell Människohjälp, Islamic Relief Sverige, LRF, Skyddsvärnet, IOGT-NTO samt Flyktinggruppernas riksråd, FARR (dnr Ku2015/02981/D). 10 miljoner kronor fördelades till 22 trossamfund via Nämnden för statligt stöd till trossamfund, SST, för insatser till asylsökande och till att främja nyanländas etablering. En ekonomisk redovisning och analys av resultaten ska rapporteras till regeringen senast den 2 maj 2017. Medel tillfördes också idrottsrörelsen och folkbildningen, se avsnitt 16.6 respektive 17.3. Detta innebar en sammanlagd ökning av dessa anslag med 200 miljoner kronor.

16.4.3 Analys och slutsatser

I Sverige är det idéburna engagemanget stort. En majoritet av befolkningen, både kvinnor och män, är medlemmar i en förening. Frivilliga insatser, i och utanför föreningslivet, genomförs av mer än hälften av befolkningen, i genomsnitt ca 15 timmar per månad.

SOM-institutets undersökning visar att andelen i befolkningen som är medlemmar i en förening minskar. Skillnaden mellan personer med låg och hög utbildning är särskilt stor. Tidigare forskning visar att bl.a. personer med utländsk bakgrund och personer som står utanför arbetsmarknaden ofta är underrepresenterade i det svenska civilsamhället (MUCF 2016). Regeringen avser att följa och vidare analysera utvecklingen på området.

Många civilsamhällesorganisationer har under året bedrivit ett intensivt arbete för och tillsammans med människor på flykt som har sökt sig till Sverige. De medel som tilldelades organisationer med anledning av flyktingsituationen har skapat förutsättningar att stärka kapaciteten i detta arbete.

Dialogen med organisationer i frågor relaterade till flyktingsituationen har bidragit till ett ökat kunskapsutbyte mellan organisationer, myndigheter och regeringen samt har sannolikt även lett till en ökad förståelse för varandras respektive roller.

Det stora intresset för Partsgemensamt forum visar på dess betydelse för att följa upp och utveckla politiken för det civila samhället.

Regeringen har behov av att ta del av synpunkter från bl.a. det civila samhället som en del av underlaget för sina beslut. Det civila samhällets organisationer tillför ofta viktig kunskap i sakfrågor. I den så kallade sakrådsmodellen har regeringen tillsammans med det civila samhällets organisationer skapat ytterligare ett verktyg för kunskapsinhämtning och informationsutbyte.

Betänkandet Palett för ett stärkt civilsamhälle (SOU 2016:13) är ett viktigt underlag och en utgångspunkt för att utveckla politiken för det civila samhället. Betänkandets förslag bereds vidare i Regeringskansliet.

Arbetet med att statsbidrag ska ge långsiktiga förutsättningar för organisationer att bedriva såväl verksamhets- som organisationsutveckling har intensifierats i samband med att ett särskilt

uppdrag om att undersöka och lämna förslag till hur bidrag kan bli mer långsiktiga har lämnats.

Värdet av kunskap om civilsamhället är något som lyfts fram i betänkandet Palett för ett stärkt civilsamhälle (SOU 2016:13). Regeringen anser att en ökad kunskap om civilsamhället ökar förutsättningarna för offentliga aktörer att involvera civilsamhället i dialog eller beredningen av specifika frågor.

En betydande andel av organisationerna med social inriktning som ingick i MUCF:s uppföljningsrapport 2015 bedömer att kunskapen om organisationens villkor är låg hos tjänstemän på regional och statlig nivå. Regeringen bedömer att MUCF:s strategiska arbete med att öka kunskapen om det civila samhället hos relevanta myndigheter är angeläget och bör fortsätta.

Regeringen anser vidare att forskningsprogrammet för det civila samhället som bedrivs av Vetenskapsrådet samt SCB:s statistikuppdrag om det civila samhället ökar kunskapen om det civila samhället i olika perspektiv.

Regeringen bedömer att de insatser som har genomförts under året har bidragit till uppfyllelse av målet för politiken för det civila samhället.

16.5 Mål för idrottspolitiken

Riksdagen har beslutat om målen för den statliga idrottspolitiken (prop. 2008/09:126, bet. 2008/09:KrU8, rskr. 2008/09:243). Mål och syfte med statsbidraget är att ge möjligheter för flickor och pojkar, kvinnor och män att motionera och idrotta för att främja en god folkhälsa, att stödja en fri och självständig idrottsrörelse samt att ge flickor och pojkar, kvinnor och män positiva upplevelser av idrott som underhållning.

Stöd till barn och ungdomar ska lämnas till verksamhet som bedrivs ur ett barnrättsperspektiv. Stöd kan även lämnas till sådan verksamhet som stärker idrottsutövares internationella konkurrenskraft.

16.6 Resultatredovisning för idrottspolitiken

16.6.1 Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder

Bedömningen av resultatet utgår främst från rapporten Statens stöd till idrotten, uppföljning 2015, från Centrum för idrottsforskning vid Gymnastik och idrottshögskolan (CIF) samt statistikuppgifter från Riksidrottsförbundet (RF). CIF har i uppdrag att årligen följa upp statens stöd till idrotten. I sin rapport för 2015 redovisar CIF 22 indikatorer, fördelade över målen för statens idrottspolitik. Av dessa har tre indikatorer inte kunnat redovisas, delvis beroende på att Statistiska Centralbyrån reviderat sin stora enkätstudie om det svenska folkets levnadsvanor. CIF bedömer dock att det inte förändrar den övergripande bilden av svensk föreningsidrott. Resultatredovisningen utgår från målen för statens idrottspolitik, där de mest centrala indikatorerna redovisas. CIF:s rapport för 2015 baseras på statistik från 2014.

Bedömningen baseras bl.a. på uppgifter om

- medlemskap och det ideella engagemanget i idrottsrörelsen,
- aktivitetsnivån och könsfördelningen bland barn och unga inom idrottsrörelsen,
- barns och ungas förutsättningar för deltagande inom idrottsrörelsen,
- svenska folkets relation till motion och idrott,
- könsfördelningen i idrottsförbundens styrelser,
- ideella ledares utbildning,
- insatser mot dopning,
- RF:s strategiska arbete, och
- etiken inom idrottsrörelsen.

Underlaget för indikatorer består bl.a. av uppgifterna i det elektroniska verksamhetssystemet IdrottOnline. Ordningen innebär att alla uppgifter om idrottsrörelsens medlemmar inhämtas direkt från de lokala idrottsföreningarna. I takt med att allt fler lokala idrottsföreningar använder IdrottOnline förbättras statistikunderlaget. Ett annat underlag för indikatorer består av RF:s årliga enkätstudie

Svenska folkets relation till motion och idrott. Därutöver inhämtas ytterligare information för att kunna beräkna indikatorerna.

16.6.2 Resultat

Statens stöd till idrotten uppgick 2015 till 1 757 miljoner kronor, vilket är en ökning med 52 miljoner kronor i jämförelse med 2014. Det ökade stödet avser 32 miljoner kronor för insatser för etablering av nyanlända samt 20 miljoner kronor för idrottsverksamhet för asylsökande. Anslaget omfattar även bidrag till idrottens organisering, idrottens barn- och ungdomsverksamhet, insatser mot dopning, specialidrott inom gymnasieskolan, förberedelse och deltagande i olympiska och paralympiska spel, idrottsforskning m.m.

Idrotten som folkrörelse

Medlemmar i idrottsrörelsen

Riksidrottsförbundet (RF) har 71 specialidrottsförbund som medlemmar, med ca 20 000 föreningar spridda över hela landet. Svenska Cricketförbundet blev 2015 den senaste medlemmen i RF.

År 2014 uppgavs 3,2 miljoner människor i åldern 6–80 år vara medlemmar i en idrottsförening. Motsvarande uppgifter för 2013 var 2,8 miljoner medlemmar. Skillnaden indikerar en positiv utveckling men då mätmetoden endast gällt i två år ska inte förhastade slutsatser dras. Antalet aktiva medlemmar har legat förhållandevis konstant sedan 2002.

Könsfördelningen bland medlemmar 2014 var 46 procent flickor och kvinnor och 54 procent pojkar och män. För 2013 var motsvarande fördelning 42 respektive 58 procent och 2012 var 47 procent av medlemmarna flickor eller kvinnor respektive 53 procent pojkar eller män. Skillnaderna i könsfördelningen de senaste åren bedöms dock inte visa på någon trend i utvecklingen.

Idrottslyftet utvecklar barn- och ungdomsidrotten

Idrottslyftet har mellan 2007 och 2015 uppgått till 500 miljoner kronor årligen. Det främsta syftet är att få fler barn och ungdomar att idrotta och att idrotta högre upp i åldrarna. Inom ramen för Idrottslyftet erbjuder RF stöd till sina

förbund och föreningar så att de kan utveckla sin barn- och ungdomsverksamhet för att uppnå målen. När Idrottslyftet startade 2007 var könsfördelningen jämnare bland de som deltog i Idrottslyftets aktiviteter än vid mätningen 2014. År 2007 var det 51 procent flickor och 49 procent pojkar som deltog. 2014 var motsvarande fördelning 44 respektive 56 procent.

Aktivitetsnivån i den lokala barn- och ungdomsidrotten

RF har beslutat att LOK-stöd utgår för idrottslig verksamhet, med vilket avses prestationsinriktad tävlingsidrott samt hälsoinriktad bredd- och motionsidrott i vilken det ingår ett centralt moment av fysisk aktivitet. Stödberättigad verksamhet ska utveckla intresset för idrott hos barn, ungdomar och personer med funktionsnedsättning och främja möjligheterna till en allsidig träning efter vars och ens fysiska och psykiska förutsättningar. Kvaliteten i idrottsrörelsens barn- och ungdomsverksamhet ska vidare utvecklas utifrån ett barnrättsperspektiv och idrottsverksamheten generellt ska utvecklas så att den främjar en god etik, ökat deltagande, ideellt engagemang, jämställdhet och integration.

Bidraget till idrottsrörelsens barn- och ungdomsverksamhet i form av LOK-stöd uppgick 2014 till drygt 614 miljoner kronor, vilket var samma belopp som föregående år. Bidraget utgår för antal deltagartillfällen och sammankomster. Bidragsberättigade deltagare är sedan 2014 barn och ungdomar i åldern 7–25 år och ledare i åldern 13–25 år. För deltagare och ledare inom idrott för personer med funktionsnedsättning finns ingen övre åldersgräns.

Under en följd av år har antalet redovisade LOK-stödsberättigade deltagartillfällen minskat vilket inte kan förklaras av minskade barnkullar. Sedan 2010 går det att urskilja en viss utplanings-tendens i och med att antalet deltagartillfällen har förblivit relativt oförändrat, trots att barnkullarna har fortsatt att krympa. Under 2014, som är första året då även ungdomar i åldern 21–25 år var bidragsberättigade, beviljades idrottsföreningar aktivitetsbidrag för 56,4 miljoner deltagartillfällen vilket jämfört med 2013 är 4,1 miljoner deltagartillfällen fler. Ökningen i åldersgruppen 21–25 år var drygt 4,5 miljoner, vilket medför att antalet deltagartillfällen i åldern 7–20 år var i stort oförändrad.

En granskning av antalet deltagartillfällen 2014, uppdelat efter kön, visar att flickor svarade för 38 procent och pojkar för 62 procent – motsvarande fördelning 2013 var 39 procent för flickor och 61 procent för pojkar. Förändringen kan härledas till att bland antalet deltagartillfällen i åldersgruppen 21–25 år utgör andelen unga kvinnor 32 procent och andelen unga män 68 procent. Den samlade fördelningen mellan flickor och pojkar när det gäller deltagartillfällen som mäts genom LOK-stödet har varit förhållandevis konstant sedan 2002, även om könsfördelningen bland de rapporterade deltagartillfällena utjämnades något mellan 2003 och 2008. Därefter har skillnaderna åter ökat. Statistiken indikerar att pojkar redan i unga år är mer aktiva inom idrottsrörelsen än flickor och att skillnaderna därefter tilltar under ungdomsperioden. Detta betyder inte nödvändigtvis att det är fler pojkar än flickor som idrottar inom idrottsrörelsen, utan det kan bero på att pojkar är aktiva fler gånger per vecka än flickor. De fyra idrotter som har flest deltagartillfällen vid beräkning av LOK-stöd är alla lagidrotter. I de tio idrotter med flest antal deltagartillfällen skiljer sig könsfördelningen åt. Skillnaderna mellan 2014 och 2013 är små, men det kan noteras att andelen pojkar har ökat något i fotboll, gymnastik och basket medan andelen flickor har ökat något i innebandy och friidrott. Efter RF:s beslut uppgick bidraget till idrottsrörelsens barn- och ungdomsverksamhet i form av LOK-stöd 2015 till 585 miljoner kronor, vilket var en sänkning med 30 miljoner kronor jämfört med föregående år.

Tabell 16.2 Idrotter med flest deltagartillfällen, fördelat på pojkar och flickor, 2014

Procent Idrotter	Pojkar	Flickor
Fotboll	72	28
Innebandy	70	30
Ishockey	96	4
Handboll	47	53
Gymnastik	18	82
Ridsport	4	96
Basket	52	48
Simidrott	44	56
Friidrott	35	65
Tennis	64	36

Källa: Statligt lokalt aktivitetsstöd, ClF:s rapport Statens stöd till idrotten, uppföljning 2015

Ideellt ledarskap

Ett av flera kännetecken på en folkrörelse är förekomsten av frivilligt och oavlönat föreningsarbete. Män dominerade bland de medlemmar som var aktiva som tränare, ledare eller funktionärer 2014. Av beräknade 849 000 personer i åldern 6–80 år 2014 som innehade ett sådant uppdrag uppges 43 procent vara kvinnor och 57 procent vara män. Motsvarande siffra 2013 var 755 000 personer och den könsmässiga fördelningen var 38 procent kvinnor och 62 procent män. Under 2012 uppgick antalet aktiva som tränare, ledare eller funktionär till 655 000 personer och den könsmässiga fördelningen var motsvarande den under 2014. Även om indikatorn är beräknad på en förändrad frågeställning och en utökad åldersgrupp så är det positivt att andelen kvinnor ökat.

Idrottens betydelse för folkhälsan

Fysisk aktivitet har positiva effekter för hälsan. Genom regelbunden fysisk aktivitet kan olika sjukdomstillstånd motverkas – såsom diabetes typ 2, hjärt- och kärlsjukdomar och depression. Därtill stärks immunförsvaret, konditionen och muskelstyrkan. Världshälsoorganisationen (WHO) rekommenderar därför alla vuxna (18 år och äldre) att vara fysiskt aktiva minst 150 minuter i veckan med måttlig intensitet och/eller 75 minuter med hög intensitet. För barn och ungdomar (5–17 år) rekommenderas fysisk aktivitet minst 60 minuter om dagen på måttlig till hög intensitet.

Personer som motionerar regelbundet

Att undersöka människors motionsvanor är svårt. Svaren varierar beroende på hur deltagaren definierar den fysiska aktivitetens ansträngningsgrad och regelbundenhet. Av Riksidrottsförbundets (RF) enkätstudie Svenska folkets relation till motion och idrott 2014, som undersöker personers deltagande i organiserade motionsaktiviteter, framgår att 47 procent av de tillfrågade mellan 6 och 80 år deltog i minst tre motionsaktiviteter i veckan. Nivån har dock varit konstant sedan 2002. Kvinnor och yngre motionerar i högre utsträckning än män och äldre. Tre av fyra personer uppgav att de motionerar minst en gång i veckan.

Fysisk aktivitet hos vuxna på fritiden

Folkhälsomyndigheten genomför årligen en rikstäckande undersökning om folkhälsa, Nationella folkhälsoenkäten. Undersökningen visar hur befolkningen mår och följer upp förändringar i hälsa över tid.

Drygt var femte kvinna och man ägnar sig åt regelbunden motion och idrott under minst 90 minuter varje vecka. Vidare framgår att unga (16–29 år) i störst utsträckning tränar på denna nivå och att andelen därefter minskar successivt i takt med ökad ålder. I åldrarna 16–44 år tränar män i högre utsträckning än kvinnor, medan kvinnor tränar något mer än män i åldern 45–54 år. Inom den äldre åldersgruppen (65–84 år) finns ingen könsskillnad. Denna undersökning visar således att män motionerar och idrottar något mer än kvinnor. Detta motsägs av RF:s enkätstudie, som redovisas ovan, som visar på att kvinnor motionerar i högre utsträckning än män. Detta beror sannolikt på att kvinnor sammantaget motionerar något mer än män, dock motionerar män mer inom föreningslivet än kvinnor.

Ett annat mått på fysisk aktivitet i den nationella folkhälsoenkäten var frågan om hur mycket tid som de tillfrågade under en vanlig vecka ägnade sig åt måttligt ansträngande aktiviteter ”som får dig att bli varm”, exempelvis ”promenader i rask takt, trädgårdsarbete, tyngre hushållsarbete, cykling, simning, etc.”. Resultatet indikerar att drygt hälften av alla svenskar i åldern 16–84 år är fysiskt aktiva på en nivå som motsvarar WHO:s rekommendationer.

Under senare år har stillasittande lyfts fram som en oberoende riskfaktor för ohälsa. Enligt nationella folkhälsoenkäten uppges 14 procent av den svenska befolkningen att de har en i huvudsak stillasittande fritid. Skillnaderna mellan kön och åldersgrupper är förhållandevis små. Däremot framträder vissa socioekonomiska mönster, i och med att andelen inaktiva minskar i takt med stigande utbildningsnivå. Likaså är andelen med stillasittande fritid högre hos utrikes födda.

Folkhälsomyndigheten och Livsmedelsverket har fått i uppdrag att ta fram underlag till insatser för att främja hälsa relaterad till matvanor och fysisk aktivitet. Förutsättningarna för idrottsrörelsens arbete med livslångt idrottande och potentialen i detta arbete ska särskilt beaktas. Uppdraget ska redovisas senast den 30 april 2017.

Jämställd representation

Kvinnor och män på ledande positioner

År 2014 var det 28 av Riksidrottsförbundets (RF) då 70 specialidrottsförbund (SF) som hade en jämställd förbundsstyrelse, dvs. att båda könen uppgår till minst 40 procent bland ledamöterna. Detta kan jämföras med 2013 då det var 21 SF som hade en jämställd styrelse. År 2014 var det ett förbund som inte var jämställt på så sätt att andelen män i förbundsstyrelsen understeg 40 procent. I resterande 41 förbund var situationen den motsatta, dvs. att andelen kvinnor understeg 40 procent. Sammantaget var förbundsstyrelserna mer jämställda i sin sammansättning 2014 än både 2013 och 2012. Detta är en positiv utveckling.

Sett till förbundsstyrelseledamöternas kön och ålder kan konstateras att kvinnor dominerar i den yngsta ålderskategorin men att män utgör majoriteten i övriga ålderskategorier. Sammantaget visar utvecklingen på att jämställdheten har ökat påtagligt sedan 1985 men att utvecklingen mot jämställd representation tenderat att stanna av. År 2014 var fördelningen 35 procent kvinnor och 65 procent män. Det bör påpekas att styrelserna i RF och i distriktsidrottsförbunden är jämställda vilket är en förutsättning i enlighet med RF:s stadgar.

Tabell 16.3 Styrelseledamöter i specialidrottsförbundens styrelser

Antal och procent Ålder	Kvinnor	Män	Totalt
< 30 år	25 (54)	21 (46)	46
30–45 år	74 (48)	81 (52)	155
46–60 år	81 (32)	174 (68)	255
> 60 år	17 (17)	82 (83)	99
Totalt	197 (35)	358 (65)	555

Det finns en tydlig dominans av män både som ordförande och generalsekreterare i idrottsrörelsens specialidrottsförbund. Bland förbundens 70 förbund 2014 innehas posten som ordföranden av 15 kvinnor och 55 män. På positionen som förbundens högsta tjänsteman återfinns 21 kvinnor och 49 män. I rollen som ordförande för förbundens valberedningar återfinns 19 kvinnor och 51 män.

Tabell 16.4 Kvinnor och män som ordförande respektive generalsekreterare i specialidrottsförbunden (SF) 2014

	Antal	Procent
SF med kvinna som ordförande	15	21
SF med man som ordförande	55	79
SF med kvinna som generalsekreterare	21	30
SF med man som generalsekreterare	49	70

Källa: Specialidrottsförbunden inom RF

Etablering av nyanlända och idrottsverksamhet för asylsökande

Riksidrottsförbundet (RF) har under 2015 fått statligt stöd för att arbeta med etablering av nyanlända och även för att bedriva idrottsverksamhet för asylsökande. Statligt stöd har även tilldelats andra organisationer i civilsamhället för samma målgrupp. Flera av dem bedriver verksamheter som sker i samverkan med idrottsrörelsens verksamhet för asylsökande och nyanlända. Statligt stöd har även tilldelats folkbildningen för nyanländas etablering.

Tidigare har RF inte haft målgrupperna nyanlända eller asylsökande som ett särskilt fokusområde, utan verksamhet riktad till särskilt nyanlända har varit en naturlig del av idrottens generella verksamhet, i enlighet med värdegrunden som betonar allas rätt att vara med. Många föreningar och förbund jobbar även med målgruppen bl.a. inom ramen för idrottslyftet. RF menar att statens stöd har gjort att frågan kommit betydligt högre på dagordningen såväl på central och regional nivå som på lokal nivå.

Då verksamheten ännu är i sin början kan inga slutsatser beträffande effekten av arbetet dras. Distriktsidrottsförbunden (DF) runt om i landet har inlett ett arbete med att genomföra inventeringar av befintlig verksamhet och planera för att genomföra insatser för mångfalds-, inkluderings- och integrationsarbetet. RF menar att intresset är stort från föreningarnas sida att delta.

Samtliga DF hade under hösten 2015 en koordinator anställd för verksamheten. Flertalet av dessa har en bakgrund i och erfarenhet av arbete riktad till nyanlända eller liknande målgrupper. Samtliga DF ingår i regionala nätverk och samverkar med länsstyrelser, kommuner, arbetsförmedlingar och civilsamhällets aktörer. RF rapporterar att DF:s representanter i dessa nätverk har olika roller men återkommande är

att DF tar ett stort ansvar som drivande, samordnare och i vissa fall som processledare.

Idrottens insatser hösten 2015 sammanfattas av RF i följande uppgifter: Verksamhet har genomförts i 540 föreningar, med 260 enheter/flyktinganläggningar där 925 ledare varit engagerade i arbetet och totalt uppskattas ca 27 000 personer ha deltagit i den genomförda verksamheten. Av dessa var 4 200 i åldern 0–12 år, 15 500 i åldern 13–25 år, 4 500 i åldern 17–20 år samt 3 000 deltagare där åldern är okänd. I 11 DF har en uppskattning av fördelningen mellan flickor/kvinnor och pojkar/män gjorts. Fördelningen är ca 10–30 procent flickor/kvinnor och ca 70–90 procent pojkar/män. Även om det är fler pojkar och män än flickor och kvinnor som söker asyl i Sverige så finns behov av att öka insatserna för att fler flickor och kvinnor ska ges möjlighet att delta i verksamheten.

Centrum för idrottsforsknings fördjupade analys

Centrum för idrottsforskning (CIF) har på regeringens uppdrag gjort en fördjupad analys av hur idrottsrörelsen bidrar till demokratisk fostran och delaktighet bland befolkningen.

Sammanfattningsvis visar resultatet av studien, som bygger på en webbenkät till idrottsföreningarna i Riksidrottsförbundet, att idrottsrörelsens lokala föreningar leds av en begränsad skara personer – i genomsnitt tolv procent av klubbens medlemmar. De personer som är utsedda att styra verksamheten är dessutom i stor utsträckning män över 40 år och med tidigare erfarenhet av liknande föreningsuppdrag. Studien visar att få personer går på årsmöten och att många föreningar saknar unga i sina styrelser. Studien visar även att föreningar har mycket att vinna på att öka ungas engagemang för demokratiska processer. Fallstudier visar på att aktivt och medvetet strategiarbete kan bredda föreningarnas styrelsesammansättningar och därmed även sprida verksamhetens demokratiska effekter. CIF anser att en ökad representation av unga i idrottsrörelsens demokratiska processer skapar ett mervärde för såväl den enskilda individen som föreningen. I förlängningen bedöms det även gynna idrottsrörelsen i stort och det omgivande samhället.

Kvinna eller man i ledande positioner i idrottsföreningen?

Totalt utgörs idrottsrörelsens lokala föreningsstyrelser till 37 procent av kvinnor och 63 procent av män. Dessa siffror kan jämföras med idrottsrörelsens medlemskår där män utgör 54 procent och kvinnor 46 procent. Idrottsrörelsens lokala föreningsstyrelser har en tydlig manlig dominans som inte återspeglar sig bland de aktiva.

En jämförelse mellan de olika posterna visar att män dominerar starkt på den mest centrala nyckelpositionen, rollen som ordförande. Mer än tre av fyra lokala idrottsföreningar har en manlig ordförande i och med att 24 procent är kvinnor och 76 procent är män. När det gäller posten som kassör innehas den av 41 procent kvinnor och 59 procent män. Posten i styrelsen som sekreterare är jämt fördelad med 50 procent för både kvinnor och män. Bland övriga styrelseledamöter i de lokala idrottsföreningarna är 36 procent kvinnor och 64 procent män.

Studien visar även att landets lokala idrottsföreningar domineras av äldre vuxna: tre av fyra (74 procent) är minst 40 år. Dominansen av äldre styrelseledamöter är t.o.m. starkare på lokal nivå än i specialidrottsförbundens (SF) styrelser. I SF:ens styrelser är 38 procent av ledamöterna under 45 år. Könsmönstren är ungefär desamma som återfinns i specialförbundens styrelser. Redovisningen ovan visar att svensk idrottsrörelse är mer jämställd och representativ bland de aktiva än i styrelserummen.

Ungdomar och uppdrag som ledare

I Riksidrottsförbundets (RF) undersökning Svenska folkets relation till motion och idrott 2014 uppgav 269 000 barn och ungdomar i åldern 7–25 år att de hade uppdrag som ledare, tränare, styrelsemedlem, domare, funktionär eller motsvarande i en idrottsförening. Det var främst ungdomar i tonåren som hade olika ledaruppdrag. I ungdomsgruppen 13–18 år uppgav 20 procent av flickorna och 16 procent av pojkarna att de var aktiva som ledare.

Ideella ledares utbildning inom idrotten ökar

Studieförbundet SISU Idrottsutbildarna är idrottens studie-, bildnings- och utbildningsorganisation. Omfattningen på SISU:s studieverksamhet, som främst riktar sig till förbund och föreningar inom RF, är ett mått på idrottsrörelsens insatser för att utbilda sina ideella ledare. SISU:s studieverksamhet har ökat

markant och i det närmaste kontinuerligt sedan 2009. I den fördjupade analys av demokrati-aspekter inom idrotten som CIF redovisat 2016 redovisas även deltagare i SISU Idrotts-utbildarnas verksamhet för 2015 fördelat på ålder. Resultatet visar att drygt 490 000 personer deltog i ett utbildningsarrangemang. Nästan hälften (47 procent) var personer under 25 år. Av dessa var 86 000 barn upp till 12 år, varav 50 procent flickor och 50 procent pojkar. Antalet ungdomar upp till 25 år var 133 000, varav 45 procent unga kvinnor och 55 procent unga män.

Dopning är ett samhällsproblem

Att minska bruket av dopningspreparat är en del av statens folkhälsomål. Bruket finns både inom idrotten och i samhället i stort. Antidopningsarbetet är därför ett led i att sluta de påverkbara hälsoklyftorna inom en generation (utgifts-område 9, avsnitt 5.1). I Sverige är det Riksidrottsförbundet (RF) som ansvarar för antidopningsarbetet inom idrottsrörelsen. Alla specialidrottsförbund har egna antidopningsprogram och RF:s 21 distriktsidrottsförbund arbetar förebyggande mot dopning. Dopning utanför idrotten förekommer framför allt bland unga män i gymmiljöer. För att nå dessa miljöer fördelar Folkhälsomyndigheten medel till PRODIS (Prevention av dopning i Sverige) för att bedriva antidopningsprojektet 100 procent ren hårdträning, som omfattar gym- och träningsanläggningar över hela Sverige.

År 2014 genomförde RF 3 146 dopningskontroller vilket var något färre än 2013. Totalt fälldes 30 personer 2014 för dopningsförseelser. Av dessa var fyra kvinnor och 26 män. Under 2013 fälldes 19 personer, alla män. RF:s statistik i fråga om dopningsprover och bestraffningar speglar i första hand den egna antidopningsverksamheten – det är inte ett mått på det allmänna bruket av dopningsmedel varken inom idrottsrörelsen eller i det omgivande samhället.

Idrottens internationella konkurrenskraft

Medaljer i internationella mästerskap

Det är svårt att jämföra idrottsliga prestationer såväl mellan nationer som mellan idrotter. Många idrotter anordnar inte världsmästerskap (VM) eller andra mästerskap varje år. Möjligheten att tävla och utmärka sig varierar därmed över tid. År 2014 deltog 149 av landets 217

landslagstrupper i ett VM eller motsvarande. Totalt vanns 184 medaljer varav 47 guld, 68 silver och 69 brons. Jämförelsevis vanns 231 medaljer 2013.

Internationellt samarbete

Inom EU har det nya programmet för utbildning, ungdom och idrott, Erasmus+ påbörjats. Under den sjuåriga programperioden 2014–2020 är 265 miljoner euro avsatta för insatser inom idrottsområdet med en särskild inriktning mot idrott på gräsrotsnivå. Stödberättigad verksamhet är bl.a. gränsöverskridande samarbetspartnerskap och ideella europeiska idrottsevenemang. Regeringens hållning att idrottspolitikens först och främst är en nationell angelägenhet kvarstår.

Samordning för att stärka den positiva supporterkulturen och motverka idrottsrelaterad brottslighet

Den nationella samordnaren för positiv supporterkultur och mot våld och annan brottslighet i anslutning till idrottsevenemang har slutredovisat sitt uppdrag. Insatser för att få berörda aktörer att samverka har genomförts. Polismyndigheten har tillsammans med samverkansrådet mot idrottsrelaterad brottslighet utarbetat en gemensam nationell strategi för att 2014–2017 minska otrygghet, brott och ordningsstörningar i samband med idrottsevenemang. Regeringen följer arbetet och bedömer att berörda myndigheter och organisationer i dialog med varandra verkar för att den nationella strategin genomförs.

En utredare har biträtt Regeringskansliet med att överväga behovet och lämpligheten av att införa ett förbud att maskera sig vid idrottsarrangemang och lämna förslag till författningsändringar. En promemoria med utkast till lagrådsremiss om maskeringsförbud vid idrottsarrangemang har därefter remitterats (Ds 2014:44).

Inom ramen för Europarådet ingicks 1985 en konvention om läktarvåld och olämpligt uppträdande vid idrottsevenemang och i synnerhet vid fotbollsmatcher. Europarådet beslutade i maj 2016 om en ny konvention med en integrerad strategi för trygghet, säkerhet och service vid fotbollsmatcher och andra idrottsevenemang. Den nya konventionen har utarbetats, bl.a. mot

bakgrund av tillgänglig forskning, erfarenheter av fotbollsmatcher där våld, oroligheter och olyckor har förekommit samt i syfte att se till att konventionen tillämpas lika av de anslutna staterna. I den nya konventionen betonas vikten av samarbete mellan de olika aktörerna, t.ex. mellan polisen, arrangörer och supporterklubbar. Sverige har deltagit i utformandet av den nya konventionen.

Riksidrottsförbundets arbete

Strategiarbetet

Riksidrottsstämman 2015 beslutade en förnyad verksamhetsidé för idrottsrörelsen med fyra strategiska områden som svensk idrott ska prioritera fram till 2025. Dessa är livslångt idrottande med innebörden att svensk idrott ska vidareutveckla verksamheten så att barn, unga, vuxna och äldre väljer att idrotta i föreningar under hela livet och att svensk idrott ska nå fler idrottsliga framgångar internationellt. Vidare är målet att alla lever och leder enligt svensk idrotts värdegrund, där idrott i förening gör Sverige starkare.

RF anser att en av de tydligaste förändringarna i färdriktningen är att idrottsrörelsen ska fokusera på ett livslångt idrottande. Den traditionella bilden av idrottsrörelsen som en triangel där en bred bas i form av barn- och ungdomsidrotten ger en vass topp, det vill säga elitidrotten, ska bytas ut mot bilden av en rektangel där alla ska kunna idrotta i en förening hela livet oavsett ålder, bakgrund eller ambitionsnivå. En verklig förändring kräver att specialidrottsförbunden och föreningarna styr om sin verksamhet i enlighet med den beslutade inriktningen. Riksidrottsstämman gav riksidrottsstyrelsen i uppdrag att till 2017 ta fram en strategisk plan innehållande analys och förändringsförslag gällande organisationsformer och ekonomiska system för att nå målen till 2025. RF har även påbörjat ett idéarbete kring hur det moderna medlemskapet inom svensk idrott ska se ut i framtiden.

Idrotten motverkar uppgjorda matcher

RF bedömer att uppgjorda matcher är ett av de största hoten mot tävlingsidrotten. De senaste åren har ett flertal fall med manipulerade idrottsresultat, med spel om pengar på desamma, upptäckts. Företeelsen strider mot svensk

idrotts grundläggande värderingar som integritet, rent spel och respekt för andra. Uppgjorda matcher involverar dessutom ofta organiserad brottslighet och med den följer risk för hot och påtryckningar mot aktiva inom idrotten. RF har under 2015 vidtagit ett antal åtgärder för att motverka problemet. Bland annat antog riksidrottsstämman 2015 ett så kallat "anti-matchfixingreglemente" som i likhet med dopingreglementet, vid sidan av RF:s stadgar och specialidrottsförbundens tävlingsregler, gäller generellt inom hela idrottsrörelsen.

RF har under 2015 upprättat en rapporteringskanal där tips kan lämnas per telefon, mejl eller via ett webbformulär. Utbildning för spelare, ledare, tränare och domare har påbörjats av RF i samarbete med bl.a. SISU Idrottsutbildarna. Både webbutbildningen och rapporteringskanalen finns på RF:s "anti-matchfixingportal", www.minmatch.se. Även på Lotteriinspektionens webbplats kan tips lämnas anonymt om manipulerade idrottsresultat.

Regeringen har tillsatt en utredning för att arbeta fram en ny reglering av spelmarknaden (Fi 2015:11). En särskild utredare ska lämna förslag till en ny spelreglering, som ska syfta till att skapa en spelmarknad som präglas av ett högt konsumentskydd, hög säkerhet i spelen och tydliga förutsättningar för att få verka på marknaden. I uppdraget ingår även att bedöma vilka åtgärder som kan behöva vidtas för att motverka spelrelaterad matchfixning och lämna nödvändiga författningsförslag.

16.6.3 Analys och slutsatser

Idrottsrörelsen är alltjämt Sveriges största folkrörelse. Den engagerar många barn, ungdomar och vuxna, både som aktiva och ledare. Det ideella arbetet är omfattande och skapar goda förutsättningar för ett aktivt idrottande runt om i hela landet.

Av det totala stödet år 2015 på 1 757 miljoner kronor har 500 miljoner kronor varit öronmärkta till Idrottslyftet med syfte att attrahera fler barn och ungdomar att delta i föreningsidrotten. Utifrån det statistiska underlag som LOK-stödet ger kan konstateras att antalet deltagartillfällen för barn och ungdomar i åldern 7–20 år har minskat över tid och det är främst flickors deltagande som har minskat.

Regeringen noterar att Centrum för idrottsforskning (CIF) studie av hur idrottsrörelsen bidrar till demokratisk fostran och delaktighet bland befolkningen visar att få personer går på årsmöten, att många föreningar saknar unga i sina styrelser och att föreningsstyrelserna är ojämsställda. Studien visar även att föreningar har mycket att vinna på att öka ungas engagemang för demokratiska processer. Det är angeläget att landets idrottsföreningar intensifierar arbetet med att engagera fler unga i förtroendeuppdrag. Genom ökad representation av unga i idrottsrörelsens demokratiska processer skapas ett mervärde för såväl den enskilda individen som föreningen. I förlängningen bedöms det även gynna idrottsrörelsen i stort och det omgivande samhället.

En av utgångspunkterna för statens stöd till idrotten är att idrotten, såväl i verksamheten som i beslutande församlingar, ska vara öppen för alla, oavsett ålder, kön, könsidentitet, könsuttryck, sexuell läggning samt social, etnisk och kulturell bakgrund och funktionsnedsättning. Trots detta är det många grupper som i liten utsträckning deltar i verksamheten eller i beslutande församlingar inom föreningsidrotten. Som regeringen redovisade i budgetpropositionen för 2016 finns en tydlig tendens att socioekonomiskt svaga grupper redan i unga år faller utanför idrottsrörelsens verksamhet. Främst gäller det för flickor med utländsk bakgrund som i lägre omfattning än andra deltar i idrottsrörelsens verksamhet. Mot bakgrund av det minskande deltagandet samt den fortsatta ojämsställdheten och ojämlikheten inom föreningsidrotten bedömer regeringen att genomförandet av det strategiska arbetet som riksidrottsstämman beslutat om 2015 är synnerligen angeläget. Idrottsrörelsen vill i detta arbete utveckla verksamheten så att barn, unga, vuxna och äldre väljer att idrotta under hela livet i framtidens ideella och demokratiskt uppbyggda idrottsrörelse.

Den förhållandevis jämsställda fördelning som kännetecknar idrottsrörelsens aktiva medlemmar återspeglas inte i styrelserummen. CIF har i redovisning till regeringen pekat på att den bristande jämsställdheten återfinns på såväl nationell som lokal nivå inom idrottens styrelser. Det är en stor dominans av medelålders och äldre män. Bristen på jämsställdhet i idrottens demokratiska struktur är något som idrottsrörelsen på alla nivåer måste förhålla sig till. Det är viktigt i hela

samhället att olika beslutande organ är representativa för den verksamhet som bedrivs.

CIF ska i maj 2017 redovisa en fördjupad analys av idrottsrörelsens barn- och ungdomsverksamhet. Analysen ska i första hand inriktas på den grupp barn och ungdomar som inte alls eller i begränsad utsträckning är aktiva inom idrottsrörelsen och orsakerna till detta. I uppdraget ingår även att analysera grundskolans arbete med daglig fysisk aktivitet och undervisning i ämnet idrott och hälsa.

Arbetet mot uppgjorda matcher fortsätter och Riksidrottsförbundet har gjort framsteg i arbetet inom idrottsrörelsen och samverkar med andra berörda aktörer för att samordna insatserna. Regeringen följer aktivt arbetet inom EU med att förhandla om hur en anslutning till den internationella konventionen om manipulerade resultat inom idrotten som antagits i Europarådet kan ske.

Antidopningsarbetet har fått en god utveckling genom att kompetensen inom idrottsrörelsen i ökad utsträckning även kommer andra delar av samhället till del, främst i det projekt som bedrivs riktat till gym- och träningsanläggningar.

Våld och ordningsstörningar vid idrottsarrangemang, där många människor ofta befinner sig på begränsade ytor, kan få allvarliga följder för liv, hälsa och egendom. Arbetet med att minska otrygghet gynnar även på olika sätt jämsställdheten och regeringens arbete för att förebygga våld. Ansvar för att ett idrottsarrangemang kan anordnas på ett tryggt sätt med hög säkerhet för såväl aktiva som publik vilar i första hand på arrangörerna. Samtidigt måste samhället tillhandahålla ett regelsystem som stöder idrottsorganisationerna i deras arbete mot våld och ordningsstörningar.

Flera lagändringar har genomförts under senare år för att motverka våld och ordningsstörningar vid idrottsarrangemang. Ersättningskyldigheten för kostnader för polisbevakning togs bort 2014 (prop. 2013/14:1). Samma år förlängdes den längsta tid som ett tillträdesförbud vid idrottsarrangemang kan meddelas, från ett år till tre år (prop. 2013/14:68). En lagändring som medger ett nationellt register över tillträdesförbud vid idrottsarrangemang (prop. 2013/14:254) trädde i kraft 2015. Vidare har ovan redogjorts för det pågående arbetet med att föreslå ett maskeringsförbud för att förhindra våld och ordnings-

störningar vid idrottsevenemang. Dessa beslutade och planerade lagändringar tillsammans med berörda myndigheters och organisationers pågående arbete med att genomföra den nationella strategin bedömer regeringen som steg i rätt riktning.

16.7 Friluftslivspolitik

Riksdagen har fastställt det övergripande målet för friluftslivspolitik. Målet är att stödja människors möjligheter att vistas ute i naturen och utöva friluftsliv där allemansrätten är en grund för friluftslivet. Alla människor ska ha möjlighet till naturupplevelser, välbefinnande, social gemenskap och ökad kunskap om natur och miljö (prop. 2009/10:238, bet. 2010/11:KrU3, rskr. 2010/11:37 och 2010/11:38).

Friluftsliv är ett allmänt intresse och spänner över flera politikområden, bl.a. naturvårdspolitiken, den regionala tillväxtpolitiken, skogs- och jordbrukspolitiken, politiken för landsbygdens utveckling samt utbildnings- och forskningspolitiken.

Friluftslivspolitik är viktig för folkhälso-politiska mål, liksom för kulturlivet och samhällsplaneringen. Friluftslivspolitik behöver integreras i samhällsplaneringen och kan vara av betydelse för den sociala sammanhållningen lokalt.

Naturvårdsverket ska verka för att förutsättningarna för friluftslivet bevaras och utvecklas, samt samordna myndigheternas arbete när det gäller friluftsliv och samverka med andra berörda.

16.7.1 Mål för friluftslivspolitik

Tio mätbara mål har beslutats av regeringen och redovisats till riksdagen (skr. 2012/13:51, bet. 2012/13:KrU4, rskr. 2012/13:278). Målen är följande:

- Tillgänglig natur för alla
- Starkt engagemang och samverkan
- Allemansrätten
- Tillgång till natur för friluftsliv
- Attraktiv tätortsnära natur

- Hållbar regional tillväxt och landsbygdsutveckling
- Skyddade områden som resurs för friluftslivet
- Ett rikt friluftsliv i skolan
- Friluftsliv för god folkhälsa
- God kunskap om friluftslivet

De tio målen har preciseringar som förtydligar innebörden av målen. Preciseringarna är ett stöd i genomförande av åtgärder. De är också underlag för att kunna mäta och följa upp målen samt för att kunna fortsätta utveckla friluftslivspolitik.

Varje friluftslivsmål berör flera olika myndigheter och organisationer. För varje mål utpekades en till två myndigheter som ansvariga för uppföljning och utveckling av respektive mål. Syftet med friluftslivsmålen och preciseringarna är att de ska vara vägledande för arbetet med friluftslivsfrågor på alla nivåer i samhället.

Riksdagen har beslutat om ett generationsmål för miljöarbetet och om 16 miljö kvalitetsmål som uttrycker den miljömässiga dimensionen av hållbar utveckling (prop. 2009/10:155, bet. 2009/10:MJU25, rskr. 2009/10:377). Flera av miljö kvalitetsmålen har även preciseringar som rör friluftslivet, liksom etappmål som identifierar en önskad samhällsomställning och som anger steg på vägen för att nå generationsmålet och ett eller flera miljö kvalitetsmål (se utg.omr. 20 Allmän miljö- och naturvård). Uppföljningen av friluftslivsmålen ska samordnas med miljömålsuppföljningen.

Resultatredovisning för friluftslivspolitik

Resultatredovisningen baseras i huvudsak på den första uppföljningen av friluftslivsmålen (Naturvårdsverket rapport 6700) och redovisningen av statsbidrag till friluftorganisationer. Även Naturvårdsverkets uppföljning av åtgärder för biologisk mångfald 2013–2015 (rapport 6699) innehåller värdefull information.

Naturvårdsverket har nyligen utvärderat Svenskt Friluftslivs fördelning av statsbidraget till friluftslivets organisationer (rapport 6717).

Naturvårdsverket redovisar även årligen till Regeringskansliet hur arbetet med samordningen av berörda myndigheters friluftslivs-

arbete utvecklas, liksom samverkan med andra aktörer såsom friluftsförbund och organisationerna.

Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder

Friluftslivsmålen

Det primära syftet med uppföljningen av friluftslivsmålen är att redovisa resultat av de medverkande myndigheternas åtgärdsarbete och att ange en utvecklingsriktning för målen till år 2020. Uppföljningen redovisar även insatser som skulle kunna stärka förutsättningarna för friluftsliv i enlighet med de tio friluftslivsmålen. Ett syfte är också att utvärdera målen utformning och preciseringar.

Friluftslivsmålen utveckling till 2020 bedöms som positiv, neutral, negativ eller oklar:

- Positiv. Nuvarande insatser uppskattas gynna friluftslivsmålet i en positiv riktning nu och framåt de närmaste åren.
- Neutral. Det går inte att se en tydlig riktning för utvecklingen av friluftslivsmålet nu och framåt de närmaste åren. Alternativt tar positiva och negativa utvecklingsriktningar inom målet ut varandra.
- Negativ. Insatser saknas eller uppskattas som otillräckliga nu och framåt de närmaste åren.
- Oklar. Tillräckliga underlag för att bedöma utvecklingen saknas, det är inte möjligt att ange utvecklingsinriktning.

Statsbidraget

Redovisningen av statsbidragen görs med utgångspunkt från förordningen (2010:2008) om statsbidrag till friluftsförbund och organisationer och det övergripande målet för friluftsliv som riksdagen beslutat för den statliga friluftslivspolitik (prop. 2009/10:238, bet. 2010/11:KrU3, rskr. 2010/11:37 och 2010/11:38). Syftet med bidraget är att stödja att människor organiserar sig för vistelse i naturen och utövande av friluftsliv med allemansrätten som grund samt att ge alla människor möjlighet att genom friluftsliv få naturupplevelser, välbefinnande, social gemenskap och ökad kunskap om naturen och miljön.

Resultat

Uppföljning av friluftslivsmålen

Naturvårdsverket bedömer att två mål har en positiv utveckling till år 2020, fem mål neutral utveckling, två mål oklar utveckling och ett mål negativ utveckling. För vissa preciseringar finns dock otillräcklig kunskap och data.

Tillgänglig natur för alla

Naturvårdsverket bedömer att målet har en positiv utveckling. Arbete med att öka tillgängligheten i natur- och kulturlandskapet, både för befolkningen i stort och för särskilda grupper har intensifierats, bl.a. till följd av den ökning av anslag 1:3 *Åtgärder för värdefull natur* som gjordes i budgetpropositionen för 2016. Allt fler kommuner tar fram strategiska planeringsunderlag om grönstruktur och friluftsliv, samt olika typer av informationsmaterial som kartor och broschyrer. Det saknas underlag för att bedöma om åtgärderna är tillräckliga för att motsvara olika gruppers behov.

Starkt engagemang och samverkan

Naturvårdsverket bedömer att målet har en oklar utveckling. Det finns etablerade nätverk för dialog och utveckling av friluftslivet. Den årliga Tankesmedjan för friluftsliv fyller en viktig funktion. Det nationella nätverket behöver utvecklas för att bidra till politikens mål. Länsstyrelserna har fr.o.m. 2016 fått utökade resurser inom utgiftsområde 20 för att genomföra den regionala friluftslivspolitik. 18 procent av kommunerna har lokala friluftsråd. Lokala naturvårdssatsningen (LONA) är av stor vikt för att i samverkan mellan kommun och det ideella skapa friluftslivsåtgärder. De ideella föreningarna står för en viktig del av friluftslivet.

Allemansrätten

Naturvårdsverket bedömer att målet har en neutral utveckling. Undersökningar visar att allmänhetens grundläggande kunskaper om allemansrätten är goda. Regelverket som sätter gränserna för allemansrätten har inte förändrats under de senaste åren. Några förtydliganden av allemansrättens gränser har inte skett. Tillsynen av regler i flera olika lagstiftningar för att stävja överträdelser av allemansrättens gränser är svag.

Naturvårdsverket har på uppdrag av regeringen tagit fram en långsiktig strategi för att kommunicera allemansrätten.

Tillgång till natur för friluftsliv

Naturvårdsverket bedömer att målet har en neutral utveckling. Det finns verktyg inom såväl fysisk planering som hållbart brukande för att tillgodose värden för friluftslivet, men de används inte på ett enhetligt sätt. De flesta friluftsfunktioner sker i naturmiljöer nära hemmet som inte är formellt skyddade. Människors möjligheter till friluftsliv hindras delvis av brist på tillgång till miljöer. Skogsstyrelsens konsekvensanalys från 2015 visar att gammal skog främst kommer att finnas i skyddade områden. Brukad skog blir allt yngre och tätare om skogsbruket fortsätter på samma sätt som i dag. Andelen granskog förväntas öka i Götaland och södra delen av Svealand. Utvecklingen är problematisk inte bara för biologisk mångfald utan även för skogens betydelse för friluftsliv och rekreation.

Skogsstyrelsen har publicerat ett nytt kapitel i skogsskötselserien som behandlar hänsyn till friluftsliv och rekreation.

Attraktiv tätortsnära natur

Naturvårdsverket bedömer att målet har en neutral utveckling. Nuvarande insatser gynnar utvecklingen av friluftslivsmålet nu och de närmaste åren. Det finns samtidigt starka intressekonflikter i det tätortsnära landskapet där annan markanvändning prioriteras framför friluftsliv. En stor del av friluftslivet utövas till vardags i det tätortsnära natur- och kulturlandskapet. För de flesta finns det närmaste grönområdet inom gångavstånd och ett skyddat naturområde inom cykelavstånd. Det pågående arbetet på nationell, regional och framför allt lokal nivå skapar goda förutsättningar för att den tätortsnära naturen finns tillgänglig, har bra kvalitet och är känd. Lokala naturvårdsinsatserna (LONA), har spelat en viktig roll i detta arbete. För att kunna bedöma närheten till och kvaliteten inom tätortsnära naturområden behövs bättre underlag enligt Naturvårdsverkets uppföljning.

Hållbar regional tillväxt och landsbygdsutveckling

Naturvårdsverket bedömer att målet har en neutral utveckling. Sveriges natur och kultur skapar attraktionskraft i hela landet. Turismen utvecklas positivt både nationellt och internationellt och har potential för fortsatt hållbar tillväxt i hela landet, inte bara genom ökad omsättning utan också med ökat antal arbets-tillfällen. Det finns samtidigt många utmaningar

med hållbar turismutveckling (ekologisk, ekonomisk och social) i små orter på landsbygd och i glesbygd, så som begränsat kundunderlag, begränsad service och brist på kollektiva transportsystem.

Landets företag inom naturturism omsätter 3,6 miljarder kronor årligen. Det visar den första nationella kartläggningen av företag som helt eller delvis lever på turism med inriktning på naturupplevelser (Fredman & Margaryan 2014: The Supply of Nature-based Tourism in Sweden: A National Inventory of Service Providers).

Skyddade områden som resurs för friluftslivet

Naturvårdsverket bedömer att målet har en positiv utveckling. De ökade anslagen för skydd och förvaltning av värdefull natur gynnar utvecklingen av friluftslivsmålet. Föreskrifter har uppdaterats i 16 nationalparker, vid nationalparksutvidgningar och nybildade områden. Planeringsverktyget zoneringsplan tillämpas i bildandet och utvidgning av nationalparker. Hälften av de skyddade områdena har syfte att tillgodose värden för friluftslivet. Under 2015 har Skogsstyrelsen slutit två naturvårdsavtal för områden som är betydelsefulla för friluftslivet. Vägledning ger stöd för länsstyrelsernas förvaltning av skyddade områden. Nationalparkerna hade under året totalt 2,4 miljoner besökare. Entréer, information, tillgänglighet och leder uppskattas av besökarna. Natur- och kulturvärden är viktiga resurser för livskvalitet och regional utveckling.

Ett rikt friluftsliv i skolan

Naturvårdsverket bedömer att målet har en oklar utveckling. Det finns ett starkt stöd för friluftsliv i styrdokumentet för förskola och skola. Det saknas en aktuell nationell uppföljning av friluftslivet i skolan. Vidareutbildning för lärare på universitet och högskolor tenderar att minska eller läggas ned. Många ideella organisationer bidrar till utbildning av lärare och erbjuder aktiviteter men är starkt beroende av projektmedel, vilket gör kontinuiteten osäker. Hälften av landets kommuner uppger att de har skolskogar som finns utpekade i översiktsplan eller detaljplan eller genom avtal med markägare.

Friluftsliv för god folkhälsa

Naturvårdsverket bedömer att målet har en oklar utveckling. Tillräckliga underlag för att bedöma utvecklingen saknas. Under 2015 har Folkhälso-

myndigheten påbörjat en kunskapssammanställning om friluftslivets betydelse för folkhälsan. Kunskapen bör ge en djupare förståelse för hur individers hälsa påverkas av friluftsliv.

God kunskap om friluftslivet

Naturvårdsverket bedömer att målet har en negativ utveckling. Forskningsprogrammet *Friluftsliv i förändring* har avslutats. Programmet har stimulerat till fortsatt forskning om friluftsliv och informerar om bl.a. statistik, forskning och konferenser om friluftsliv på friluftsforskning.se. De långa tidsserier kring utövande av friluftsliv som tagits fram inom ramen för SCB:s undersökning av levnadsförhållandena har minskat i omfattning.

Statsbidragen

Svenskt Friluftsliv fördelar och betalar ut statsbidrag till friluftslivsorganisationer. Statsbidrag lämnas antingen som organisationsbidrag eller verksamhetsbidrag. Organisationsbidrag är stöd till organisationer i förhållande till organisationens medlemsantal och aktivitetsnivå. Verksamhetsbidrag är stöd till organisationer för en specifik verksamhet efter särskild prövning. Svenskt Friluftslivs medlemsorganisationer har tillsammans nära två miljoner medlemmar.

Svenskt Friluftsliv fördelade under 2015 27,8 miljoner kronor i bidrag till 25 friluftslivsorganisationer, varav 18,7 miljoner kronor avsåg organisationsbidrag till 15 organisationer och 9,2 miljoner kronor avsåg verksamhetsbidrag till 17 organisationer.

Tabell 16.5 Friluftslivsorganisationer som fått bidrag år 2015 av Svenskt friluftsliv

Organisationsbidrag och verksamhetsbidrag
Friluftsrämjandet
Sveriges Sportfiske- och Fiskevårdsförbund (Sportfiskarna)
Svenska Livräddningssällskapet
Svenska Turistföreningen
Cykelfrämjandet
Båtunionen
Svenska Kryssarklubben
Svenska Cykelsällskapet
Organisationsbidrag
Svenskt Friluftsliv
Hälsöfrämjandet
Svenska Frisksportförbundet
Fjällklubben
Svenska Folksportförbundet
Verksamhetsbidrag
Scouterna
Svenska Orienteringsförbundet
Gång- och vandrarsförbundet
Naturskyddsföreningen (tillsammans med Naturskoleföreningen och Sportfiskarna)
Svenska Klätterförbundet
Svenska Kanotförbundet
Svenska Jägareförbundet
Förbundet Skog och Ungdom
Skridskoförbundet

Genom bidragsverksamheten nås stora grupper av människor som ges möjlighet att få ett upplevelserikt friluftsliv. Organisationsbidragen till friluftslivsorganisationerna möjliggör stor verksamhet med många deltagare i olika aktiviteter. År 2015, i likhet med tidigare år, prioriterades särskilt satsningar på verksamheter för barn och ungdomar. Flera projekt har fokuserats på barn som nyligen kommit till Sverige. Nyskapande projekt har lyfts fram och försök har gjorts att nå nya föreningar för att få fler både fler och nya aktörer inom friluftslivet. Några projekt har syftat till att utbilda ledare vilket gynnar möjligheten att i följande aktiviteter öka antalet deltagare. En positiv medlemsutveckling, även för medlemmar i åldern 25 år och yngre, rapporteras av flera organisationer. Bland andra Scoutkåren, Friluftsrämjandet,

Orienteringsförbundet och Klätterförbundet har ökat medlemsantalen.

Bland projekten som fokuseras på barn och ungdomar finns Sportfiskarnas Klassdraget, som sedan 2007 har gett mer än 80 000 barn chansen att få prova på fiske. Totalt deltog under året 157 skolor och 61 klubbar. I Svenska Turistföreningens projekt Get Real Kids fick barnfamiljer möjligheter att upptäcka fjällen. Samtidigt undersökte STF hur fjällanläggningar och vandringsleder kan förbättras för att underlätta för barnfamiljer att tillbringa semestern i fjällen. Frilufsfrämjandet har tillsammans med Rädda barnen i projektet Skogshjältarna gett barn i socioekonomiskt utsatta områden en chans att upptäcka naturen. Frilufsfrämjandets hemmabackar ges ca 500 000 människor möjligheter till ett aktivt friluftsliv kring en lokal backe.

Flera projekt fokuseras på integration och aktiviteter för personer som nyligen kommit till Sverige. Svenska Turistföreningen genomförde projektet Tillsammans, verksamhet för integration, där unga kvinnor med olika etnisk, kulturella och sociala bakgrunder möttes för att i en trygg atmosfär utmana sig själva, lära känna varandra och varandras kulturer och samtidigt upptäcka mer av Sveriges natur, kultur och friluftsliv. I Svenska Klätterförbundets projektet Klättring med socioekonomiskt utsatta grupper har bl.a. ungdomar på ett asylboende erbjudits klättring inomhus och utomhus. Svenska Jägarförbundets fleråriga projekt Nya svenskar i naturen har under 2015 fortsatt verkat för ökat intresse för och deltagande i det svenska natur- och friluftslivet hos ungdomar med utländsk bakgrund, engagera och aktivera flera relevanta aktörer och skapa möjlighet för möten och kulturellt utbyte. Kontakt och samarbeten i olika former finns även med projektet Skogen i Skolan och Skogsstyrelsen. Hittills har projektet direkt nått drygt 1200 ungdomar med utländsk bakgrund. Av deltagarna uppger ca 80 procent att de är intresserade av att lära sig mer om den svenska naturen och friluftaktiviteter. Av Scouternas strategi framgår att medlemsbasen 2025 ska spegla Sveriges befolkning gällande etnicitet och socio-ekonomisk bakgrund. I projekten Breddat friluftsliv och Scouting för alla har Scouterna sökt nå nya grupper och väcka nya fritidsintressen. Genom statsbidragen till projektaktiviteter har fler barn har fått bättre förutsättningar för att få kunskap om och möjlighet att uppleva olika typer av friluftsliv. I

Naturskyddsföreningens projekt Mer friluftsliv i skolan som genomförs tillsammans med Naturskoleföreningen och Sportfiskarna fokuseras ledarnas fortbildning bl.a. på allemansrätt och etik, friluftssäkerhet, friluftstekniker, att samarbeta i naturen, och natur- och vattenvård. Kännedomen om närnaturens och friluftslivets värden (biologiska, sociala och pedagogiska) har ökat. Värdet av att bevara och tillgängliggöra natur för utomhuspedagogisk verksamhet och friluftsliv nära skolor och bostäder har genom projektet även uppmärksamrats hos politiker, tjänstemän och skolor i ett stort antal kommuner.

Samverkan och dialog

I februari 2016 anordnade Miljö- och energidepartementet Folk- och Naturkonferensen *Steg framåt för friluftslivet* med syfte att ge regeringen underlag till en utvecklad och stärkt friluftspolitik. Cirka 80 inbjudna deltagare från näringsliv, myndigheter och organisationer medverkade. Miljö- och energidepartementet har dokumenterat konferensen i en rapport (M2016:01).

2016 års tankesmedja om friluftsliv, *Värdera det ovärderliga*, arrangerades av Naturvårdsverket tillsammans med ett 15-tal aktörer. Cirka 250 deltagare diskuterade friluftslivets bidrag till attraktion och värdeskapande, hur friluftslivet kan framställas som attraktivt och hur aktuell friluftslivsforskning bidrar till utvecklingen.

Analys och slutsatser

Regeringen bedömer att förutsättningarna för människor att utöva friluftsliv behöver utvecklas. Regeringen ökade därför anslaget 13:4 *Stöd till friluftorganisationer* i budgetpropositionen för 2016 med 20 miljoner kronor per år för 2016 och framåt. Prioriterade målgrupper är barn, ungdomar och personer som nyligen kommit till Sverige. Naturvårdsverkets första uppföljning av friluftslivsmålen är ett viktigt underlag för regeringens arbete att utveckla politiken och följa upp målen.

Regeringen bedömer att ansvaret för friluftslivsfrågor måste bli tydligare och att samarbetet mellan myndigheter med ansvar för friluftslivsfrågor behöver utvecklas. Kommuner och myndigheter på regional nivå behöver fortsatt stöd och samordning i arbetet med att

förvalta och utveckla förutsättningar för friluftslivet, tillsammans med berörda aktörer. Samordningen av myndigheternas arbete med tätortsnära natur behöver utvecklas och befintliga styrmedel behöver tillämpas för friluftslivets syften. Kunskap och data om friluftsliv är viktigt för att förvalta landskap hållbart och för att kunna följa upp om målen nås.

Det är av stor betydelse att det finns attraktiva och upplevelserika naturmiljöer i alla delar av landet, inte minst i tätorternas närhet. Länsstyrelsernas program för skydd av tätortsnära natur bidrar bl.a. till detta, liksom det statliga stöd som ges till kommuner enligt förordningen (2003:598) om statliga bidrag till lokala naturvårdsprojekt (LONA) (se utg.omr. 20 Allmän miljö- och naturvård).

Brist på tillgänglighet är mest påtaglig i slättbygder med hög bruksintensitet, stora åkrar och få stigar vid sidan av de trafikerade vägarna. Tillgänglighet och tillgång till attraktiv natur kan också minska på grund av låg grad av anpassningar och miljöhänsyn samt körskador på stigar och leder. Inom skogssektorn bedrivs arbete för att förbättra hänsynen till friluftsliv och rekreation bl.a. genom att implementera och utveckla nya målbilder för friluftsliv och rekreation.

De kraftfulla budgetsatsningar som gjordes i budgetpropositionen för 2016 på anslag 1:16 *Skydd av värdefull natur* (utg.omr. 20) och anslag 1:3 *Åtgärder för värdefull natur* (utg.omr. 20) är av stor betydelse för förutsättningar för friluftslivet och bidrar även till jobb och företagande.

Det kvarstår mycket arbete för att bevara den biologiska mångfalden och kulturmiljön samt förbättra förutsättningarna för friluftsliv, särskilt i tätortsnära natur och i det mångbrukade landskapet. Det behövs mer vägledning och kompetensutveckling om friluftslivets värden i samhällsplanering och i planeringsunderlag för de areella näringarna.

Myndigheternas arbete med grön infrastruktur och ekosystemtjänster ska samordnas med arbetet med friluftsliv som är en s.k. kulturell ekosystemtjänst. Bevarande av biologisk mångfald och hänsyn till friluftslivet ska vara en naturlig komponent inom alla sektorer som nyttjar mark och vatten.

Allemansrätten ger tillgänglighet till stora delar av landskapet och den ska nyttjas med respekt för äganderätten. Regeringen anser att

kunskap om allemansrätten behöver upprätthållas kontinuerligt av Naturvårdsverket och andra myndigheter och organisationer.

Sveriges natur- och kulturlandskap och de naturupplevelser dessa erbjuder är förutsättningar för den starkt växande besöksnäringen och skapar attraktionskraft i hela landet. Regeringen har gjort stora satsningar på att främja natur- och kulturbaserad turism (se utg.omr. 24 Näringsliv). Turismen utvecklas positivt både nationellt och internationellt och har potential för fortsatt tillväxt i hela landet.

Flera av miljö kvalitetsmålen har preciseringar som rör friluftslivet. Skydd och skötsel av värdefull natur gynnar friluftslivet genom att stärka och förbättra tillgång och tillgänglighet till natur (se utg.omr. 20 Allmän miljö- och naturvård).

Tillgång till naturen förhöjer fysisk aktivitet, ökar sociala kontakter, minskar psykosocial stress och depression. Friluftslivspolitikerna har därför betydelse för Folkhälsopolitikens målområden, inte minst målområde 1 om delaktighet och inflytande i samhället och målområde 9 om fysisk aktivitet (se vidare utg.omr. 9).

Friluftorganisationerna skapar intresse och möjligheter för barn och vuxna att utöva friluftaktiviteter, motionera och uppleva naturen. Organisationerna skapar också mötesplatser i naturen för människor med olika bakgrund och med olika förutsättningar att vistas ute i naturen. Regeringen konstaterar att det statliga bidraget till friluftorganisationer under 2015 väl uppfyller bidragets syfte och att anslaget ger goda samhällseffekter.

16.8 Budgetförslag

16.8.1 13:1 Stöd till idrotten

Tabell 16.6 Anslagsutveckling

Tusental kronor

2015	Utfall	1 757 794	Anslags-sparande	-43
2016	Anslag	1 922 811 ¹	Utgifts-prognos	1 922 768
2017	Förslag	1 935 311		
2018	Beräknat	1 946 811		
2019	Beräknat	1 946 811		
2020	Beräknat	1 950 811		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2016 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till idrotten. Anslaget får även användas för utgifter för statsbidrag till specialidrott inom gymnasieskolan, idrottsforskning och insatser mot dopning.

Regeringens överväganden

Tabell 16.7 Härledning av anslagsnivån 2017–2020 för 13:1 Stöd till idrotten

Tusentals kronor

	2017	2018	2019	2020
Anvisat 2016 ¹	1 902 811	1 902 811	1 902 811	1 902 811
Förändring till följd av:				
Beslut	32 500	44 000	44 000	48 000
Överföring till/från andra utgifts-områden				
Övrigt				
Förslag/beräknat anslag	1 935 311	1 946 811	1 946 811	1 950 811

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2015 (bet. 2015/16:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Anslaget föreslås öka med 11 miljoner kronor för 2017 för insatser främst inom barn- och ungdomsidrotten. För samma ändamål beräknas anslaget öka med 30 miljoner kronor årligen fr.o.m. 2018.

Anslaget föreslås öka med 14 miljoner kronor för 2017 för insatser för idrottsverksamhet i utsatta områden. För samma ändamål beräknas anslaget öka med 14 miljoner kronor årligen för

2018–2019 samt med 18 miljoner kronor årligen 2020–2025.

Anslaget föreslås öka med 7 500 000 kronor för 2017 för insatser för att öka sysselsättningen. Finansiering sker från anslag 1:8 *Bidrag till psykiatri* under utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg.

Regeringen föreslår att 1 935 311 000 kronor anvisas under anslaget 13:1 *Stöd till idrotten* för 2017. För 2018, 2019 och 2020 beräknas anslaget till 1 946 811 000 kronor, 1 946 811 000 kronor respektive 1 950 811 000 kronor.

16.8.2 13:2 Bidrag till allmänna samlingslokaler

Tabell 16.8 Anslagsutveckling

Tusental kronor

2015	Utfall	28 600	Anslags-sparande	3 564
2016	Anslag	32 164 ¹	Utgifts-prognos	31 702
2017	Förslag	52 164		
2018	Beräknat	52 164		
2019	Beräknat	62 164		
2020	Beräknat	62 164		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2016 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till allmänna samlingslokaler. Anslaget får även användas för utgifter för statsbidrag till Bygdegårdarnas Riksförbund, Folkets Hus och Parker och Riksföreningen Våra Gårdar för organisationernas information, rådgivning utvecklingsarbete och arbete gällande ansökningar om statligt stöd.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2017 för anslaget 13:2 *Bidrag till allmänna samlingslokaler* besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 30 000 000 kronor 2018–2020.

Skälen för regeringens förslag: Anslaget används bl.a. för investeringsbidrag till fleråriga projekt. Detta innebär att bidragen betalas ut ett eller flera år efter det år då projektbidrag beslutats. Regeringen bör därför bemyndigas att under 2017 för anslaget 13:2 *Bidrag till allmänna samlingslokaler* besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 30 000 000 kronor 2018–2020.

Tabell 16.9 Beställningsbemyndigande för anslaget 13:2 Bidrag till allmänna samlingslokaler

Tusental kronor

	Utfall 2015	Prognos 2016	Förslag 2017	Beräknat 2018	Beräknat 2019	Beräknat 2020
Ingående åtaganden	26 283	27 701	29 701			
Nya åtaganden	16 867	22 212	20 247			
Infriade åtaganden	-15 449	-20 212	-20 247	-20 247	-8 000	-1 454
Utestående åtaganden	27 701	29 701	29 701			
Erhållet/föreslaget bemyndigande	32 000	32 000	30 000			

Regeringens överväganden

Tabell 16.10 Härledning av anslagsnivån 2017–2020 för 13:2 Bidrag till allmänna samlingslokaler

Tusental kronor

	2017	2018	2019	2020
Anvisat 2016¹	32 164	32 164	32 164	32 164
<i>Förändring till följd av:</i>				
Beslut	20 000	20 000	30 000	30 000
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt				
Förslag/beräknat anslag	52 164	52 164	62 164	62 164

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2015 (bet. 2015/16:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Nu föreslagna och aviserade anslagsförändringar innebär att anslaget ökas med 20 000 000 kronor årligen för 2017–2018 respektive 30 000 000 kronor årligen för 2019–2020 för att öka möjligheten att skapa föreningsdrivna mötesplatser, särskilt i storstädernas socioekonomiskt utsatta områden.

Regeringen föreslår att 52 164 000 kronor anvisas under anslaget 13:2 *Bidrag till allmänna samlingslokaler* för 2017. För 2018, 2019 och 2020 beräknas anslaget till 52 164 000 kronor, 62 164 000 kronor respektive 62 164 000 kronor.

16.8.3 13:3 Bidrag för kvinnors organisering

Tabell 16.11 Anslagsutveckling

Tusental kronor

2015	Utfall	28 063	Anslags-sparande	100
2016	Anslag	28 163 ¹	Utgifts-prognos	27 759
2017	Förslag	28 163		
2018	Beräknat	28 163		
2019	Beräknat	28 163		
2020	Beräknat	28 163		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2016 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag för kvinnors organisering.

Kompletterande information

I förordningen (2005:1089) om statsbidrag för kvinnors organisering finns bestämmelser om statsbidrag för kvinnors organisering.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2017 för anslaget 13:3 *Bidrag för kvinnors organisering* besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 29 000 000 kronor 2018.

under 2017. Detta innebär att åtaganden om bidrag för kvinnors organisering beslutas under 2017 för det kommande året och därmed medför behov om framtida anslag. Regeringen bör därför bemyndigas att under 2017 för anslaget 13:3 *Bidrag för kvinnors organisering* besluta om bidrag som medför behov av framtida anslag på högst 29 000 000 kronor 2018.

Skälen för regeringens förslag: För att nå en ökad förutsägbarhet och effektivitet i medelstillelningen till kvinnors organisering bör Myndigheten för ungdoms- och civillsamhällesfrågor kunna handlägga stödet för 2018

Tabell 16.12 Beställningsbemyndigande för anslaget 13:3 Bidrag för kvinnors organisering

Tusental kronor

	Utfall 2015	Prognos 2016	Förslag 2017	Beräknat 2018
Ingående åtaganden	0	19 927	29 000	
Nya åtaganden	19 927	29 000	20 000	
Infriade åtaganden	0	-19 927	-20 000	-29 000
Utestående åtaganden	19 927	29 000	29 000	
Erhållet/föreslaget bemyndigande	29 000	29 000	29 000	

Regeringens överväganden

Tabell 16.13 Härledning av anslagsnivån 2017–2020 för 13:3 Bidrag för kvinnors organisering

Tusental kronor

	2017	2018	2019	2020
Anvisat 2016 ¹	28 163	28 163	28 163	28 163
Förändring till följd av:				
Beslut				
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt				
Förslag/beräknat anslag	28 163	28 163	28 163	28 163

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2015 (bet. 2015/16:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Regeringen föreslår att 28 163 000 kronor anvisas under anslaget 13:3 *Bidrag för kvinnors organisering* för 2017. För 2018, 2019 och 2020 beräknas anslaget till 28 163 000 kronor, 28 163 000 kronor respektive 28 163 000 kronor.

16.8.4 13:4 Stöd till friluftsförbund

Tabell 16.14 Anslagsutveckling

Tusental kronor

			Anslags-sparande	
2015	Utfall	27 785		0
2016	Anslag	47 785 ¹	Utgifts-prognos	47 785
2017	Förslag	47 785		
2018	Beräknat	47 785		
2019	Beräknat	47 785		
2020	Beräknat	47 785		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2016 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till friluftsförbund.

Kompletterande information

I förordningen (2010:2008) om statsbidrag till friluftsförbund finns bestämmelser om statsbidragens hantering.

Regeringens överväganden

Tabell 16.15 Härledning av anslagsnivån 2017–2020 för 13:4 Stöd till friluftorganisationer

Tusental kronor

	2017	2018	2019	2020
Anvisat 2016 ¹	47 785	47 785	47 785	47 785
<i>Förändring till följd av:</i>				
Beslut				
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt				
Förslag/beräknat anslag	47 785	47 785	47 785	47 785

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2015 (bet. 2015/16:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Regeringen föreslår att 47 785 000 kronor anvisas under anslaget 13:4 *Stöd till friluftorganisationer* för 2017. För 2018, 2019 och 2020 beräknas anslaget till 47 785 000 kronor, 47 785 000 kronor respektive 47 785 000 kronor.

16.8.5 13:5 Bidrag till riksdagspartiers kvinnoorganisationer

Tabell 16.16 Anslagsutveckling

Tusental kronor

2015	Utfall	15 000	Anslags-sparande	0
2016	Anslag	15 000 ¹	Utgifts-prognos	15 000
2017	Förslag	15 000		
2018	Beräknat	15 000		
2019	Beräknat	15 000		
2020	Beräknat	15 000		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2016 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till riksdagspartiernas kvinnoorganisationer i

enlighet med lagen (2010:473) om statligt stöd till riksdagspartiernas kvinnoorganisationer.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2017 för anslaget 13:6 *Bidrag till riksdagspartiers kvinnoorganisationer* besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 15 000 000 kronor 2018.

Skälen för regeringens förslag: För att Partibidragsnämndens administration ska kunna bedrivas effektivt bör stödet till riksdagspartiernas kvinnoorganisationer handläggas samtidigt som stödet till de politiska partierna enligt lagen (1972:625) om statligt stöd till politiska partier. Detta innebär att åtaganden om stöd till riksdagspartiernas kvinnoorganisationer beslutas under hösten för det kommande året och därmed medför behov om framtida anslag. Regeringen bör därför bemyndigas att under 2017 för anslaget 13:5 Bidrag till riksdagspartiers kvinnoorganisationer besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 15 000 000 kronor 2018.

Tabell 16.17 Beställningsbemyndigande för anslaget 13:5 Bidrag till riksdagspartiers kvinnoorganisationer

Tusental kronor

	Utfall 2015	Prognos 2016	Förslag 2017	Beräknat 2018
Ingående åtaganden	15 000	15 000	15 000	
Nya åtaganden	15 000	15 000	15 000	
Infriade åtaganden	-15 000	-15 000	-15 000	-15 000
Utestående åtaganden	15 000	15 000	15 000	
Erhållet/förslaget bemyndigande	15 000	15 000	15 000	

Regeringens överväganden**Tabell 16.18 Härledning av anslagsnivån 2017–2020 för 13:5 Bidrag till riksdagspartiers kvinnoorganisationer**

Tusental kronor

	2017	2018	2019	2020
Anvisat 2016¹	15 000	15 000	15 000	15 000
<i>Förändring till följd av:</i>				
Beslut				
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt				
Förslag/ beräknat anslag	15 000	15 000	15 000	15 000

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2015 (bet. 2015/16:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Regeringen föreslår att 15 000 000 kronor anvisas under anslaget 13:5 *Bidrag till riksdagspartiers kvinnoorganisationer* för 2017. För 2018, 2019 och 2020 beräknas anslaget till 15 000 000 kronor, 15 000 000 kronor respektive 15 000 000 kronor.

16.8.6 13:6 Insatser för den ideella sektorn**Tabell 16.19 Anslagsutveckling**

Tusental kronor

2015	Utfall	328 509	Anslags- sparande	1 249
2016	Anslag	59 758 ¹	Utgifts- prognos	59 640
2017	Förslag	28 758		
2018	Beräknat	28 758		
2019	Beräknat	28 758		
2020	Beräknat	28 758		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2016 och förslag till ändringar i samband med denna proposition

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för bidrag till forskning samt annan kunskapsutveckling som avser det civila samhället. Anslaget får även användas för utgifter för uppföljning och annan verksamhet för genomförandet av politiken för det civila samhället samt för sådana administrativa utgifter som är en förutsättning för genomförandet av insatser inom området.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2017 för anslaget 13:6 *Insatser för den ideella sektorn* besluta om bidrag som medför behov av framtida anslag på högst 28 000 000 kronor 2018 och 2019.

Skälen för regeringens förslag: Medlen på anslaget används för att finansiera ett forskningsprogram kring det civila samhället. Vetenskapsrådet planerar att under 2017 besluta om fleråriga forskningsprojekt. Regeringen bör därför bemyndigas att under 2017 för anslaget 13:6 *Insatser för den ideella sektorn* besluta om bidrag som medför behov av framtida anslag på högst 28 000 000 kronor 2018 och 2019.

Tabell 16.20 Beställningsbemyndigande för anslaget 13:6 Insatser för den ideella sektorn

Tusental kronor

	Förslag 2017	Beräknat 2018	Beräknat 2019
Ingående åtaganden			
Nya åtaganden	28 000		
Infriade åtaganden		-14 000	-14 000
Utestående åtaganden	28 000		
Erhållet/föreslaget bemyndigande	28 000		

Regeringens överväganden**Tabell 16.21 Härledning av anslagsnivån 2017–2020 för 13:6 Insatser för den ideella sektorn**

Tusental kronor

	2017	2018	2019	2020
Anvisat 2016¹	24 758	24 758	24 758	24 758
<i>Förändring till följd av:</i>				
Beslut	4 000	4 000	4 000	4 000
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt				
Förslag/ beräknat anslag	28 758	28 758	28 758	28 758

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2015 (bet. 2015/16:FiU10).
Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Nu föreslagna och aviserade anslagsförändringar innebär att anslaget ökas med 5 000 000 kronor årligen för 2017–2020 för att underlätta civilsamhällets organisationers arbete med att ge stöd och trygghet till asylsökande barn och unga.

Anslaget minskas vidare med 1 000 000 kronor fr.o.m. 2017 för att bidra till att finansiera prioriterade satsningar.

Regeringen föreslår att 28 758 000 kronor anvisas under anslaget 13:6 *Insatser för den ideella sektorn* för 2017. För 2018, 2019 och 2020 beräknas anslaget till 28 758 000 kronor, 28 758 000 kronor respektive 28 758 000 kronor.

17 Folkbildning

17.1 Omfattning

Till folkbildningen räknas folkhögskolor, studieförbund och studerandeorganisationer inom folkhögskolan. Inom folkbildningen finns

även ett särskilt bidrag för verksamheter för asylsökande och vissa nyanlända samt särskilda statsbidrag för tolkutbildning.

17.2 Utgiftsutveckling

Tabell 17.1 Utgiftsutveckling inom Folkbildning, utgiftsområde 17

Milljoner kronor

	Utfall 2015	Budget 2016 ¹	Prognos 2016	Förslag 2017	Beräknat 2018	Beräknat 2019	Beräknat 2020
<i>Folkbildning</i>							
14:1 Bidrag till folkbildningen	3 626	3 812	3 812	3 856	3 889	3 889	3 889
14:2 Bidrag till tolkutbildning	16	38	37	59	59	59	59
14:3 Särskilda insatser inom folkbildningen	105	212	209	175	150	136	41
14:4 Särskilt utbildningsstöd	155	154	151	155	158	161	165
Summa Folkbildning	3 903	4 215	4 209	4 244	4 256	4 246	4 154

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2016 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

17.3 Resultatredovisning för folkbildningspolitiken

17.3.1 Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder

Målet för folkbildningspolitiken fastställdes genom riksdagens beslut i fråga om regeringens proposition Allas kunskap – allas bildning (prop. 2013/14:172, bet. 2013/14:KrU8, rskr. 2013/14:379). Målet är att folkbildningen ska ge alla möjlighet att tillsammans med andra öka sin kunskap och bildning för personlig utveckling och delaktighet i samhället. Målet avspeglar folkbildningens idémässiga grund, särskilda pedagogik och självständighet. Folkbildningens verksamhet följs i första hand upp i förhållande till de fyra syften som gäller för statsbidraget för folkbildningen. Dessa fyra syften ligger till grund för resultatindikatorerna och presenteras i tabell 17.2. De resultatindikatorer som används

för folkbildningens område är i huvudsak kvantitativa och beskriver främst den verksamhet som genomförts, t.ex. antal deltagare vid folkhögskolor och studieförbund. En ny indikator har införts med anledning av riksdagens beslut om Vårändringsbudget för 2015, som bl.a. innebar att en särskild folkbildningsinsats för asylsökande och nyanlända som fortfarande bor kvar på anläggningsboenden kunde införas sommaren 2015. Underlag för uppföljning gentemot dessa indikatorer samt för övriga bedömningar av folkbildningens verksamhet har hämtats från Folkbildningsrådets och SISU Idrottsutbildarnas årsredovisningar samt från de utvärderingar som Folkbildningsrådet genomför. Vidare har uppgifter inhämtats från vissa myndigheters årsredovisningar, bl.a. Myndigheten för yrkeshögskolan och Specialpedagogiska skolmyndigheten.

Tabell 17.2 Syften och indikatorer

Syfte	Indikatorer
1. Stödja verksamheten som bidrar till att stärka och utveckla demokratin	Antalet folkhögskolor och studieförbund i landet. Fördelning av folkhögskolor och studieförbund i landet.
2. Bidra till att göra det möjligt för en ökad mångfald människor att påverka sin livssituation och skapa engagemang att delta i samhällsutvecklingen.	Deltagare i folkhögskolekurs efter ålder och kön. Unika studiecirkeldeltagare efter ålder och kön. Andel utrikes födda deltagare i folkhögskolans långa kurser och i studiecirklar. Andel deltagare med funktionsnedsättning i långa kurser resp. studiecirklar. Antal asylsökande och nyanlända som bor i anläggningsboende som deltagit i särskilda folkbildningsinsatser
3. Bidra till att utjämna utbildningsklyftor och höja bildnings- och utbildningsnivån i samhället.	Andel deltagare utan gymnasieutbildning. Antal utfärdade intyg om grundläggande behörighet bland deltagare på folkhögskolans långa kurser. Antal utfärdade intyg om avslutad eftergymnasial yrkesutbildning på särskild kurs.
4. Bidra till att bredda intresset för och öka delaktigheten i kulturlivet.	Antal deltagare i folkhögskolors och studieförbunds kulturprogram. Andel kvinnor respektive män i kulturprogram.

17.3.2 Resultat

Statens stöd till folkbildningen omfattar bidrag till folkhögskolor och studieförbund. Riksdagen anvisade totalt 3 626 miljoner kronor för statsbidraget till folkbildningen för 2015. Vidare anvisades totalt 105 miljoner kronor för särskilda insatser inom folkbildningen (30 miljoner kronor i Vårändringsbudget för 2015 och 75 miljoner kronor i Extra ändringsbudget för

2015) för att studieförbunden skulle genomföra verksamheter för asylsökande och nyanlända på anläggningsboende (prop. 2015/16:47, bet. 2015/16:FiU18, rskr. 2015/16:96). Statligt stöd om 125 miljoner kronor tilldelades även andra organisationer i civilsamhället (dnr Ku2015/02981/D, S2015/08025/FS) för samma målgrupp. Flera av dem bedriver verksamheter som sker i samverkan med studieförbundens verksamhet för asylsökande och vissa nyanlända.

Folkbildningsrådet och SISU Idrottsutbildarna fördelar det statliga stödet till

folkbildningen enligt förordningen (2015:218) om statsbidrag till folkbildningen. Av de medel riksdagen anvisade fördelade Folkbildningsrådet 1 708 miljoner kronor till folkhögskolorna och 1 716 miljoner kronor till studieförbunden (exklusive SISU) för 2015 års verksamhet. Vidare fördelades bidrag till studieförbunden för särskilda folkbildningsinsatser för asylsökande enligt förordningen (2015:521) om statsbidrag till särskilda folkbildningsinsatser för asylsökande och vissa nyanlända invandrare. SISU Idrottsutbildarna, som är idrottsrörelsens studie-, bildnings- och utbildningsorganisation, får ett särskilt verksamhetsstöd. Verksamhetsstödet till SISU uppgick 2015 till 164,3 miljoner kronor.

Folkbildningsrådet har redovisat att under 2015 deltog i genomsnitt 28 600 deltagare per termin i folkhögskolans långa kurser och i genomsnitt 42 000 deltagare per termin i korta kurser. De långa kurserna dominerar i hög grad när det gäller deltagarveckor. Mätt i deltagarveckor motsvarade de långa kurserna 94 procent av den statsbidragsberättigade kursverksamheten och de korta kurserna ca 6 procent.

Vidare redovisade Folkbildningsrådet att det i studiecirkelverksamhet deltog drygt 628 300 unika deltagare och att det i annan folkbildningsverksamhet anordnad av studieförbunden deltog knappt 398 900 unika deltagare. Studieförbunden (exklusive SISU) anordnade under verksamhetsåret 272 500 studiecirklar, 60 000 arrangemang i form av annan folkbildningsverksamhet och ca 371 500 kulturprogram. SISU hade över 490 000 unika deltagare i sina arrangemang. Sammantaget deltar över en miljon unika deltagare i folkbildningens utbildningsinsatser varje år i hela Sverige.

Stödja verksamhet som bidrar till att stärka och utveckla demokratin

Folkbildningen har sedan sin framväxt spelat en viktig roll för demokratin i Sverige. Folkbildningen är betydelsefull inte bara för det demokratiska samtalet utan också för att stärka medborgarnas delaktighet i demokratin.

Indikator: Antalet folkhögskolor och studieförbund i landet

Det finns för närvarande 154 folkhögskolor och 11 studieförbund (inklusive SISU Idrottsut-

bildarna). Under 2015 godkände Folkbildningsrådet S:ta Elisabets folkhögskola och Holma folkhögskola som statsbidragsmottagare fr.o.m. januari 2016 och Sankt Ignatios folkhögskola fr.o.m. juli 2016. Dessutom har Folkbildningsrådet godkänt att den judiska utbildningsstiftelsen Paideia under 2016 får starta försöksverksamhet i samarbete med Kista folkhögskola.

Indikator: Fördelning av folkhögskolor och studieförbund i landet

Enligt Folkbildningsrådets redovisning är både folkhögskolor och studieförbund spridda över landet. Under 2015 erbjöd 151 folkhögskolor verksamhet i 136 kommuner. Av de nya folkhögskolor som har startats under den senaste tjugoårsperioden har de flesta etablerats i någon av landets större städer. Dessutom har ett antal folkhögskolor flyttat sin verksamhet från landsbygd till stad och många folkhögskolor har etablerat filialer i städer. Vad gäller studieförbunden så finns det studiecirkelverksamhet i landets alla 290 kommuner men de enskilda studieförbunden har inte kontor i varje kommun. I relation till kommunernas invånarantal är antalet deltagare i studiecirklar störst i landets glesbygdskommuner.

Sedan 2013 har antalet deltagare i folkhögskolan ökat i landets storstäder och större städer, medan verksamheten minskat något i förortskommuner och pendlingskommuner. Under 2015 återfanns 50 procent av folkhögskolornas deltagare i långa kurser i storstäder, större städer eller förortskommuner.

SISU Idrottsutbildarna

Under 2015 har SISU Idrottsutbildarna samverkat med närmare 8 500 föreningar i olika utvecklings- och utbildningsinsatser runt om i Sverige. Det har bl.a. handlat om att stärka föreningarna genom att öka kunskapen om föreningsarbete, ledarförsörjning och värdegrundsarbete. Under 2015 genomfördes 135 000 arrangemang med 1 100 000 deltagare (ej unika deltagare). Under året genomfördes 85 000 studietimmar inriktade på värdegrundsarbete.

Bidra till att göra det möjligt för en ökad mångfald människor att påverka sin livssituation och skapa engagemang att delta i samhällsutvecklingen

Folkbildningen är en mötesplats för människor med olika bakgrund och förutsättningar. Statens stöd till folkbildningen syftar till att göra det möjligt för en ökad mångfald människor att påverka sin livssituation och skapa engagemang att delta i samhällsutvecklingen.

Indikator: Deltagare i folkhögskolekurs efter ålder och kön

Folkbildningsrådet redovisar att kvinnorna är fler än männen på folkhögskolorna. År 2015 var 60 procent av deltagarna i folkhögskolornas långa kurser kvinnor. Deltagarna i folkhögskolornas kurser är yngre än deltagarna i studieförbundens verksamheter och deltagarna i allmän kurs är yngst. Medelåldern var 28 år bland deltagarna i allmän kurs och 34 år bland deltagarna i särskild kurs 2015. Nästan 57 procent av deltagarna i allmän kurs och 42 procent av deltagarna i särskild kurs var yngre än 25 år. Endast 3 procent av deltagarna i allmän kurs och 9 procent av deltagarna i särskild kurs var 50 år eller äldre.

Indikator: Unika studiecirkeldeltagare efter ålder och kön

Enligt Folkbildningsrådets redovisning deltog under 2015 ca 1,7 miljoner grupprapporterade studiecirkeldeltagare i 272 500 studiecirkelar. Bland deltagarna var 56 procent kvinnor och 44 procent män. Vidare deltog 739 000 deltagare i annan folkbildningsverksamhet, varav 65 procent var kvinnor och 35 procent män.

Studieförbundens deltagare är betydligt äldre än deltagarna på folkhögskolornas allmänna kurs. Av studieförbundens deltagare hade 37 procent fyllt 65 år och 62 procent var över 44 år. Av de unika deltagarna var 14 procent under 25 år. Under 2015 fanns nästan 53 procent av studieförbundens cirkeldeltagare i landets storstäder och större städer.

SISU Idrottsutbildarna redovisar att av deltagarna i studiecirkelar, kurser, barnkultur och utvecklingsarbete var 42 procent kvinnor och 58 procent män.

Indikator: Andel utrikes födda deltagare i folkhögskolornas långa kurser och i studiecirkelar

Enligt vad Folkbildningsrådet redovisar ökar andelen utrikes födda deltagare både inom folkhögskolornas långa kurser och i studieförbundens studiecirkelar. Höstterminen 2015 var 34 procent av deltagarna i allmän kurs utrikes födda medan motsvarande andel var 13 procent i de särskilda kurserna. Bland studiecirkeldeltagarna var andelen utrikes födda deltagare knappt 20 procent. I annan folkbildningsverksamhet var andelen utrikes födda lägre, närmare bestämt 12 procent.

Indikator: Andel deltagare med funktionsnedsättning i folkhögskolornas långa kurser respektive i studieförbundens studiecirkelar

Enligt Folkbildningsrådets redovisning var det under höstterminen 2015 ca 35 procent av deltagarna i allmän kurs och ca 14 procent av deltagarna i särskild kurs som hade någon form av funktionsnedsättning. Vidare var det 7 procent av deltagarna i studiecirkelverksamhet som hade funktionsnedsättning i någon form.

Indikator: Antal asylsökande och nyanlända som bor i anläggningsboende som deltagit i särskilda folkbildningsinsatser

Mot bakgrund av den kraftigt ökade invandringen till Sverige under de senaste åren initierades hösten 2015 en ny satsning som innebär att studieförbunden (fr.o.m. sommaren 2016 även folkhögskolor) genomför verksamheter för asylsökande och nyanlända i anläggningsboende i syfte att stärka deras kunskaper i svenska språket, om samhället och främja deras deltagande i samhällslivet. Folkbildningsrådet fördelar medel till verksamheterna enligt förordningen (2015:521) om statsbidrag till särskilda folkbildningsinsatser för asylsökande och vissa nyanlända invandrare. Verksamheterna har benämningen Svenska från dag ett.

Sammantaget nådde de tio studieförbunden 73 500 deltagare (inte unika personer). Verksamheterna har huvudsakligen anordnats som studiecirkelar och de vanligaste tematiska insatserna har varit svenska som främmande språk, svenska, samhällsvetenskap och jämställdhet.

Jämställdhet inom folkbildningen

Av Folkbildningsrådets studie Jämställdhet inom folkbildningen (dnr U2015/01605/UF) framgick att kvinnor och män ofta väljer olika kursinriktning på folkhögskolor och i studie-

förbundens studiecirklar. Av studien framgick även att jämställdhetsinsatser genomförs av 76 procent av folkhögskolorna och 64 procent av studieförbunden. Jämställdhetsinsatserna är främst inriktade på arbetsmiljö, arbetsorganisation och personalens fortbildning.

Mot denna bakgrund beslutades hösten 2015 att Folkbildningsrådet fr.o.m. 2016 skulle ingå i nätverket för jämställdhetsintegrering för myndigheter för att kunna utveckla jämställdhetsarbetet inom folkbildningen.

Etableringskurser för nyanlända

Etableringskurser för nyanlända genomförs av folkhögskolorna sedan 2014. Kurserna finansieras genom att Arbetsförmedlingen lämnar bidrag till Folkbildningsrådet. Målgruppen är personer som omfattas av lagen (2010:197) om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare. Folkhögskolorna anordnar utbildningar som är sex månader långa och som innehåller studier i svenska samt arbetsförberedande och orienterande insatser. Under 2015 deltog ca 2 000 personer i etableringskurserna vid totalt 91 folkhögskolor. Av deltagarna var ca 950 kvinnor och ca 1 050 män.

Förstärkningsbidrag och särskilt utbildningsstöd

Folkbildningsrådet fördelade 2015 totalt 175 miljoner kronor till folkhögskolorna som kostnadsrelaterat bidrag riktade till deltagare med funktionsnedsättning och till deltagare som är utrikes födda och har bristande kunskaper i det svenska språket. Till studieförbunden fördelas ett motsvarande förstärkningsbidrag som 2015 uppgick till 103 miljoner kronor för personer med funktionsnedsättning och utrikes födda.

Vidare fördelar Specialpedagogiska skolmyndigheten särskilt utbildningsstöd för att underlätta studierna på folkhögskola för personer med funktionsnedsättning. Under 2015 avsattes totalt 155 miljoner kronor för särskilt utbildningsstöd. Specialpedagogiska skolmyndigheten fördelade den största delen av detta stöd, ca 140 miljoner kronor, till folkhögskolorna medan 5,5 miljoner kronor lämnades till universitet och högskolor. Av det beviljade bidraget till folkhögskolor avsåg 77 procent bidrag till stödpersoner medan 23 procent avsåg särskilda utbildningsinsatser. I genomsnitt kunde 5 100 deltagare per termin studera på folkhögskola med hjälp av stödpersoner. Den största gruppen sett till antal personer var

deltagare med neuropsykiatrisk funktionsnedsättning. Förutom bidraget till stödpersoner beviljades 88 folkhögskolor bidrag för särskilt kostnadskrävande utbildningsinsatser för deltagare med funktionsnedsättning. Vidare fördelades 4,2 miljoner kronor till Synskadades Riksförbund för teknisk anpassning av studiematerial för synskadade och personer med dövblindhet.

Störst andel av medlen (ca 53 procent) har beviljats för tolkkostnader. Sett till antal mottagande skolor är det flest som har beviljats bidrag till anpassning av teknisk utrustning och merkostnader för läromedel.

Utbildning till tolk för döva och hörselskadade

personer, personer med dövblindhet samt skrivtolk
Utbildning till tolk för döva och hörselskadade personer, personer med dövblindhet samt skrivtolk bedrivs inom folkhögskolor med särskilt statligt stöd. År 2015 lämnade Myndigheten för yrkeshögskolan 23,7 miljoner kronor i bidrag till folkhögskolor för dessa tolkutbildningar.

Utbildningen till teckenspråks- och dövblindtolk genomförs till sin större del som en fyraårig utbildning. Det genomsnittliga antalet deltagare per termin på teckenspråks- och dövblindtolkutbildningen uppgick 2015 till 239 jämfört med 272 under 2014. Totalt slutförde 39 personer teckenspråkstolkutbildning med godkänt resultat under 2015 och 48 personer under 2014. Under perioden 2013–2015 har årligen i genomsnitt 12 personer påbörjat skrivtolkutbildningen och 10 personer årligen har slutfört utbildningen med godkänt resultat.

Kontakttolkutbildning

En kontakttolk tolkar mellan enskilda personer som inte behärskar svenska och representanter för svenska myndigheter. Det var fyra folkhögskolor och fyra studieförbund som genomförde kontakttolkutbildningar under 2015. I genomsnitt var det 3,5 sökande per plats till den ettåriga utbildningen och 5,3 sökande per plats till den tvååriga utbildningen (Statistisk årsrapport 2015, Myndigheten för yrkeshögskolan).

Utbildningarna vid studieförbund genomförs som bundna, ettåriga, sammanhållna grundutbildningar på halvtid. Utbildningarna vid folkhögskolor genomförs som distansutbildningar, ett år på halvtid eller två år på kvartsfart. Myndigheten för yrkeshögskolan betalade under 2015 ut bidrag om 15,5 miljoner kronor till folkhögskolor och studieförbund för detta ändamål.

Under 2015 studerade i genomsnitt 322 personer på den sammanhållna grundutbildningen till kontakttolk, varav 189 kvinnor och 133 män. Andelen som slutförde sin utbildning med godkänt resultat ökade från 41 procent 2014 till 48 procent 2015.

En folkhögskola och två studieförbund har under 2015 genomfört validering av yrkesverkssamma tolkar som saknar auktorisation, vilket innebär att de kan få ett utbildningsbevis utan att behöva gå den sammanhållna grundutbildningen. 18 av de 58 personer som påbörjade valideringsprocessen fick ett sådant utbildningsbevis under 2015.

Översyn av kontakttolkutbildningen och teckenspråkstolkutbildningen

Myndigheten för yrkeshögskolan (MYH) redovisade den 1 juni 2016 på regeringens uppdrag rapporten Förslag på fler utbildningsvägar för att bli kontakttolk. Myndigheten föreslog att en tvåårig utbildning till kontakttolk införs och att denna utbildning ska genomföras inom yrkeshögskolan. Vidare föreslogs att en kort tolkutbildning baserad på moduler som kan anpassas efter den studerandes behov införs inom folkbildningen och att en ny möjlighet till certifiering av tolkkvalifikationer införs. MYH framförde även att det finns behov av en djupare utredning som kan belysa konsekvenserna av förslagen på kort och lång sikt. Regeringen har därför sommaren 2016 tagit initiativ till att en konsekvensanalys av MYH:s förslag genomförs.

MYH redovisade vidare den 14 juni 2016 på regeringens uppdrag en översyn av samhällets behov av kontakttolkar (Samhällets behov av kontakttolkar, slutrapport 2016). Myndigheten konstaterar att samhällets behov av kontakttolkar har ökat under 2015. De myndigheter, kommuner, landsting och tolkförmedlingar som myndigheten varit i kontakt med vid genomförandet av översynen betonar att de har ett stort behov av tolkar de närmaste åren och att det råder brist på framför allt utbildade eller auktoriserade rätts- och sjukvårdstolkar. Även på lite längre sikt (3–5 år) bedömer de flesta aktörer att de har ett fortsatt högt behov av tolkar.

Av översynen framgår vidare att de flesta tolkar är verksamma i Stockholm, Göteborg och Malmö medan tillgången varierar i övriga landet. I mindre kommuner kan det ta flera dagar innan tolk finns att tillgå. Myndigheter som Migra-

tionsverket och Domstolsverket har brist på rättstolkar och landstingen behöver fler sjukvårdstolkar. Kommunerna efterfrågar fler platstolkar. De tolkspråk som efterfrågas är främst arabiska, dari, somaliska och tigrinja. Flera kommuner betonar att tolkar i dari är särskilt angeläget eftersom kommunerna tagit emot många ensamkommande barn med det språket som modersmål. De tolkspråk som efterfrågas mest kan dock snabbt förändras beroende på flyktingsituationen.

Statskontoret redovisade i oktober 2015 rapporten Det framtida behovet av teckenspråks- och skrivtolkar (Statskontoret 2015:25). I rapporten bedömer Statskontoret att det antal personer som under senare år har utbildats till teckenspråkstolkar är för många i förhållande till samhällets behov av teckenspråkstolkar. Statskontoret föreslår därför bl.a. att teckenspråkstolkutbildningen ska minska i omfattning och att den aktuella nivån på bidraget till teckenspråkstolkutbildning därför är tillräcklig. Statskontoret ansåg vidare att samhällets behov av skrivtolkar kommer att öka.

Mot bakgrund av Statskontorets rapport fick Myndigheten för yrkeshögskolan (MYH) i regleringsbrevet för 2016 i uppdrag att redovisa en plan för hur antalet utbildningsplatser inom teckenspråkstolkutbildningen kan anpassas till det minskade statsbidraget till teckenspråkstolkutbildning samt hur många utbildningsplatser som den framtida skrivtolkutbildningen ska omfatta. MYH redovisade i april 2016 rapporten Dimensioneringen av antalet utbildningsplatser för teckenspråkstolk- och skrivtolkutbildningen. I rapporten föreslås att antalet anordnare av teckenspråks- och dövblindtolkutbildningar ska minska från sju stycken till tre fr.o.m. höstterminen 2017. Bidraget till teckenspråkstolkutbildning beräknas kunna räcka till drygt 75 nya beviljade platser vilket utgör en halvering av antalet platser jämfört med 2013. MYH föreslog vidare att antalet utbildningsplatser inom skrivtolkutbildningen ska utökas samt att skrivtolkutbildningen bör lyftas in i yrkeshögskolan.

Bidra till att utjämna utbildningsklyftor och höja bildnings- och utbildningsnivån i samhället

Folkbildningen, särskilt folkhögskolorna, har en lång tradition av att genomföra verksamhet för personer med kortare formell utbildningsbak-

grund än befolkningen i genomsnitt. Folkbildningen bidrar därigenom till att utjämna utbildningsklyftor i samhället.

Indikator: Andel deltagare utan gymnasieutbildning

Deltagarna i folkhögskolornas kurser har kortare formell utbildningsbakgrund än befolkningen i genomsnitt. Enligt Folkbildningsrådets redovisning var det hösten 2015 så mycket som 85 procent av deltagarna i folkhögskolans allmänna kurs som endast hade förgymnasial utbildning (grundskola, folkskola eller motsvarande). På de särskilda kurserna hade 16 procent endast förgymnasial utbildning. Många av deltagarna i studieförbundens verksamhet hade högre utbildning. Andelen med endast förgymnasial utbildning uppgick till 19 procent bland deltagarna i studieförbundens verksamhet jämfört med 22 procent bland befolkningen som helhet. Andelen med eftergymnasial utbildning uppgick till 42 procent bland studieförbundens deltagare jämfört med 34 procent bland befolkningen som helhet.

Indikator: Antal utfärdade intyg om grundläggande behörighet bland deltagare på folkhögskolans långa kurser

Folkbildningsrådet redovisar att det under kalenderåret 2015 utfärdades 2 053 intyg om grundläggande behörighet från folkhögskolans långa kurser (allmän kurs). Hösten 2015 sökte drygt 5 800 tidigare folkhögskoledeltagare till högskolan, varav nästan 3 700 antogs.

Indikator: Antal utfärdade intyg om avslutad eftergymnasial yrkesutbildning på särskild kurs

Enligt vad Folkbildningsrådet redovisar fick 1 280 studerande vid folkhögskolans särskilda kurser intyg om avslutad eftergymnasial yrkesutbildning under 2015.

Studiemotiverande folkhögskolekurs

Studiemotiverande folkhögskolekurs är en arbetsmarknadspolitisk insats som sedan 2010 genomförs av folkhögskolorna i nära samverkan med Arbetsförmedlingen. De studiemotiverande folkhögskolekurserna vänder sig till arbetsökande som varken har grundläggande högskolebehörighet eller gymnasieexamen, i syfte att underlätta för deltagaren att påbörja eller återgå till reguljär utbildning. Målgrupperna är dels arbetslösa ungdomar mellan 16 och 24 år,

dels deltagare i jobb- och utvecklingsgarantin som fyllt 25 år.

Under 2015 påbörjade drygt 3 500 personer en studiemotiverande folkhögskolekurs på en av 109 folkhögskolor. Enligt Arbetsförmedlingen har 41 procent av de ungdomar som avslutade studiemotiverande folkhögskolekurs någon gång under 2014 studerat vidare på allmän kurs och 2 procent på särskild kurs fram till december 2015. För de deltagare som fyllt 25 år gällde att 25 procent studerat vidare på allmän kurs och 3 procent på särskild kurs.

Av de som deltagit i en studiemotiverande folkhögskolekurs från och med insatsens början och därefter studerat vidare på allmän kurs, har hittills ca 950 personer nått grundläggande behörighet för högskolestudier och ca 140 personer har fått behörighet för yrkeshögskolestudier.

Bidra till att bredda intresset för och öka delaktigheten i kulturlivet

Statens stöd till folkbildningen ska bidra till att bredda kulturintresset i samhället och till att öka delaktigheten i kulturlivet. Folkhögskolor och studieförbund kan fungera som lokala och regionala arenor där deltagare inte bara konsumerar utan också skapar kultur. Inom de flesta studieförbund var kulturen den största verksamheten under 2015.

Indikator: Antal deltagare i folkhögskolors och studieförbunds kulturprogram

Enligt Folkbildningsrådet anordnade studieförbunden 2015 totalt 371 500 kulturprogram som samlade totalt nästan 20 miljoner (ej unika) deltagare.

Vidare anordnade folkhögskolorna ca 2 200 kulturprogram för allmänheten med drygt 201 000 deltagare.

SISU:s distrikt arrangerade tillsammans 6 790 kulturprogram med drygt 520 000 deltagare.

Indikator: Andel kvinnor respektive män i kulturprogram

Enligt Folkbildningsrådet var 56 procent kvinnor och 44 procent män av de nästan 20 miljoner (ej unika) deltagarna i studieförbundens kulturprogram. Av de drygt 520 000 deltagarna i SISU Idrottsutbildarnas kulturprogram var 46 procent kvinnor och 54 procent män.

Övriga insatser

Utvärdering av folkbildningen

Med hänsyn till såväl det omfattande statliga stödet till folkbildningen som folkbildningens viktiga roll i samhället är det angeläget att mer regelbundet än tidigare utvärdera den verksamhet som anordnas av folkhögskolor och studieförbund med stöd av statsbidraget. Utvärderingarna ska syfta till att ge svar på i vilken utsträckning syftena med statens stöd till folkbildningen uppnås. Enligt förordningen (2015:218) om statsbidrag till folkbildningen ska Folkbildningsrådet kontinuerligt följa upp och utvärdera studieförbundens och folkhögskolornas verksamheter i förhållande till statens syften och de villkor som föreskrivits för att statsbidrag ska utgå.

Genom att besluta i enlighet med förslagen i propositionen Allas kunskap – allas bildning (prop. 2013/14:172, bet. 2013/14:KrU8, rskr. 2013/14:379) har riksdagen godkänt att statliga myndigheter ska ansvara för statens utvärdering av folkbildningen. Regeringen gav därför i december 2014 Statskontoret i uppdrag att genomföra en samlad utvärdering av folkbildningen utifrån de fyra syftena för statsbidraget till folkbildningen. Statskontoret redovisade i april 2016 den första delrapporten inom uppdraget. Rapporten visade att de verksamheter som Statskontoret hade undersökt i hög grad uppnådde statens syften med bidraget till folkbildningen. Statskontoret redovisade även att denna bild av folkbildningen i hög grad delades av de olika grupper av lärare, elever och cirkelledare som ingick i utvärderingen. Genom att denna första del av utvärderingen fokuserade på allmän kurs och verksamheter för asylsökande och nyanlända har kultursyftet ännu inte varit föremål för utvärdering. Uppdraget ska slutredovisas senast den 18 april 2018.

Folkhögskollärarexamen

Folkhögskollärarexamen är en yrkesexamen som uppnås efter att studenten fullgjort kursfordringar om 60 högskolepoäng. Examensmålen regleras i bilaga 2 till högskoleförordningen (1993:100). År 2012 beslutades att folkhögskollärarexamen skulle ses över i särskild ordning. En översyn har genomförts och regeringen har fattat beslut om nya examensmål vilka framgår av bilaga 2 till högskoleförordningen (1993:100). De nya examensmålen vidgar bl.a. förståelsen av

folkhögskolor och folkbildning som samhällsfenomen och syftar till att tydliggöra systemet med studieomdömen och behörighetsgivning i relation till bedömning och betygssättning i skolväsendet.

Inplacering av allmän kurs i den nationella referensramen för kvalifikationer

Folkbildningsrådet inkom sommaren 2015 med en begäran (dnr U2015/04257/UF) om att folkhögskolans allmänna kurs ska författningsregleras, så att det i bilaga 2 till förordningen (2015:545) om referensram för kvalifikationer för livslångt lärande ska kunna anges vilken nivå intygen från kurserna motsvarar. En kvalifikation är ett dokumenterat resultat av lärande, som t.ex. betyg eller intyg. Idén med nationella referensramen för kvalifikationer för livslångt lärande, som även har en europeisk motsvarighet, är att det ska bli enklare för personer, arbetsgivare och utbildningsanordnare att förstå på vilken nivå en kvalifikation ligger. Ärendet bereds inom Regeringskansliet och en promemoria har remitterats. Förslagen i promemorian syftar till att tydliggöra det resultat av lärande som utbildningen på folkhögskolans allmänna kurs leder till och till att underlätta jämförelser mellan intyg från allmän kurs och andra kvalifikationer.

17.3.3 Analys och slutsatser

Regeringen bedömer utifrån bl.a. Folkbildningsrådets återsrapportering att folkbildningen uppnår syftena med bidraget till folkbildningen. Detta bekräftas även av den delrapport avseende utvärdering av folkbildningen som Statskontoret redovisade våren 2016. De verksamheter som Statskontoret har undersökt uppnår i hög grad statens syften med bidraget till folkbildningen. Denna bild av folkbildningen delades även i hög grad av de olika grupper som ingick i utvärderingen. Således hade lärare, kursdeltagare och cirkelledare samma bild av folkbildningen och hur syftena för folkbildningen uppnås. Genom att denna första del av utvärderingen fokuserade på allmän kurs och verksamheter för asylsökande och nyanlända hade dock inte kultursyftet kunnat utvärderas i samma utsträckning som de övriga syftena.

Kunskapslyftet fortsätter. Regeringen har därför fr.o.m. 2016 tillfört medel för mot-

svarande 3 000 utbildningsplatser på allmän och särskild kurs (se även utgiftsområde 16).

Stödja verksamhet som bidrar till att stärka och utveckla demokratin

Folkbildningen har bidragit till att skapa stimulerande lärandemiljöer och engagemang såväl inom som utom verksamheten. Folkbildningen är tillgänglig i hela landet och erbjuder bl.a. möjlighet till etablering och delaktighet för nya svenskar. Varje år rapporterar studieförbund och folkhögskolor att de har mer än en miljon unika deltagare. Utöver detta samlar SISU ytterligare ett stort antal deltagare.

Sedan 2010 har antalet deltagare och deltagarveckor på folkhögskolans allmänna kurs ökat i landets storstäder, större städer, förortskommuner och pendlingskommuner medan verksamheten minskat något i de glesbefolkade delarna av landet. Denna utveckling har lett till att 2015 återfanns hälften av deltagarna i folkhögskolornas allmänna kurser i storstäder, större städer eller förortskommuner – 55 procent av deltagarna i allmän kurs och 47 procent i särskild kurs. Av studieförbundens samtliga cirkeldeltagare 2015 var 23 procent nya för året. Studieförbundens nyrekrytering var störst i storstäderna, där 65 procent av de nya cirkeldeltagarna återfanns.

Bidra till att göra det möjligt för en ökad mångfald människor att påverka sin livssituation och skapa engagemang att delta i samhällsutvecklingen

Studieförbunden når ut till ett stort antal deltagare, men framför allt till den kategori av deltagare som redan sedan tidigare är aktiva i studieförbunden. Studieförbundens verksamhet når inte alla grupper i samhället, t.ex. deltar medelålders män, unga kvinnor, utrikes födda och personer med funktionsnedsättning i studieförbundens verksamheter i lägre utsträckning än övriga befolkningen.

Inom folkbildningen finns en lång erfarenhet av att arbeta med frågor som har med demokrati, mänskliga rättigheter, jämlikhet och mångfald att göra. Arbetet med alla dessa olika perspektiv kan dock innebära att jämställdhetsfrågor behöver lyftas fram särskilt. Folkbildningsrådet ingår därför i regeringens utvecklingsprogram avseende jämställdhetsintegrering för myndigheter.

Folkbildningsrådets styrelse har i december 2015 beslutat om ett nytt fördelningssystem för statsbidraget till studieförbunden som ska

tillämpas fr.o.m. 2017. I det nya fördelningssystemet beaktas det förändrade syftet att göra det möjligt för en mångfald av människor att påverka sin livssituation.

Bidra till att utjämna utbildningsklyftor och höja bildnings- och utbildningsnivån i samhället

Folkhögskolans utbildning är flexibel och anpassas till deltagarnas olika behov och förutsättningar. Deltagarna i folkhögskolans allmänna kurs är yngre och deras genomsnittliga utbildningsbakgrund är kortare än tidigare. Antalet personer med funktionsnedsättning har ökat på folkhögskolans allmänna kurser. Vidare har andelen utrikes födda med svårigheter att tala, läsa eller skriva svenska ökat på allmän kurs, dock inte på särskild kurs. De ändrade förutsättningarna för folkhögskolorna innebär bl.a. att det finns behov av ny kompetens hos folkhögskollärarna.

Folkbildningsrådet har under 2015 fattat beslut om att tre nya folkhögskolor kan starta sin verksamhet med stöd av bidrag till folkbildningen. Det är positivt att fler folkhögskolor startar och att nya samarbeten initieras. Folkbildningsrådet rapporterar samtidigt att folkhögskolornas utbildningsverksamhet går med underskott 2015. Detta kan innebära att utvecklingen i form av fler folkhögskolor hämmas.

Bidra till att bredda intresset för och öka delaktigheten i kulturlivet

Folkbildningen är landets största kulturarena både när det gäller att erbjuda kulturupplevelser och möjligheter till eget skapande. Folkbildningen möjliggör att människor i olika samhällsgrupper kan utveckla sitt kulturella engagemang, delta i möten mellan människor och få en meningsfull fritid. Deltagandet i studieförbundens kulturprogram ligger på en hög nivå och hade 2015 ca 20 miljoner (icke unika) deltagare.

Dagens ålderspensionärer lever ett aktivt liv med många sociala kontakter och många söker sig till studieförbunden. Att folkbildningen på det här sättet når ut till landets äldre innebär ett proaktivt arbete för att stärka folkhälsan inom dessa grupper. Det är också en utbildningsform där äldre och yngre deltagare möts och kan lära av varandra. Många unga, särskilt unga män, finner en utvecklande och inspirerande verksamhet i studiecirklar med inriktning på improvisatorisk musik.

Särskilda insatser för asylsökande samt för nyanlända i anläggningsboende

Satsningen på studieförbundens verksamheter för asylsökande och nyanlända i anläggningsboende har varit framgångsrik och har inneburit att målgruppen fått möjlighet att utöka sina kunskaper i svenska språket och om samhället. Regeringen har därför haft inriktningen att utöka denna satsning. Genom riksdagens beslut om Vårändringsbudget för 2016 (prop. 2015/2016:99, bet. 2015/16:FiU21, rskr. 2015/16:310) tillfördes folkbildningen totalt 97 miljoner kronor för att dessa verksamheter ska kunna utökas. Av medlen får 25 miljoner kronor fördelas till folkhögskolor. Vidare ska 72 miljoner kronor fördelas till studieförbunden för verksamheter som syftar till att ge fördjupade kunskaper i svenska språket och som omfattar minst 40 timmar per deltagare, s.k. Vardagssvenska. Målgruppen för Vardagssvenska är asylsökande och nyanlända i anläggningsboende som fyllt 18 år.

Samhällets behov av kontakttolkar har ökat kraftigt
Under de senaste åren och särskilt under 2015 har antalet personer som invandrat till Sverige ökat i hög utsträckning vilket innebär ett kraftigt ökat behov av kontakttolkar. Enligt den rapport om samhällets behov av kontakttolkar som Myndigheten för yrkeshögskolan redovisade i juni 2016 överstiger samhällets efterfrågan på kontakttolkar tillgången på tolkar. Regeringen har fr.o.m. 2016 förstärkt bidraget till kontakttolkutbildning vilket möjliggjort en utökning av antalet utbildningsplatser i kontakttolkutbildningen och förbättrat möjligheterna till validering för verksamma tolkar. Vidare har fler kompetenshöjande kurser och preparandkurser inför auktorisation kunnat genomföras.

17.4 Budgetförslag

17.4.1 14:1 Bidrag till folkbildningen

Tabell 17.3 Anslagsutveckling

Tusental kronor

2015	Utfall	3 626 432	Anslags-sparande	0
2016	Anslag	3 811 928 ¹	Utgifts-prognos	3 811 928
2017	Förslag	3 855 540		
2018	Beräknat	3 889 483		
2019	Beräknat	3 889 483		
2020	Beräknat	3 889 483		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2016 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till folkbildningen. Anslaget får även användas för statsbidrag till Föreningen Nordiska Folkhögskolan i Genève samt för utgifter för statsbidrag i form av det särskilda verksamhetsstödet till SISU Idrottsutbildarna. Vidare får anslaget användas för utgifter för utvärdering av folkbildningen samt för utgifter avseende bidrag till teckenspråkstolkutbildning.

Kompletterande information

I förordningen (2015:218) om statsbidrag till folkbildningen finns bestämmelser om statsbidrag till folkbildningen.

Regeringens överväganden

Tabell 17.4 Härledning av anslagsnivån 2017–2020 för 14:1 Bidrag till folkbildningen

Tusental kronor

	2017	2018	2019	2020
Anvisat 2016 ¹	3 811 928	3 811 928	3 811 928	3 811 928
Förändring till följd av:				
Beslut	48	54	54	54
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt ²	43 564	77 501	77 501	77 501
Förslag/beräknat anslag	3 855 540	3 889 483	3 889 483	3 889 483

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2015 (bet. 2015/16:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Anslaget beräknas fr.o.m. 2017 med ett bestämt nominellt belopp. Mot bakgrund av detta tillförs anslaget 43 564 000 kronor 2017 och 77 501 000 kronor från och med 2018 vilket motsvarar den prisomräkning som hade skett om anslaget fortsatt hade pris- och löneomräknats.

Regeringen föreslår att 3 855 540 000 kronor anvisas under anslaget 14:1 *Bidrag till folkbildningen* för 2017. För 2018, 2019 och 2020 beräknas anslaget till 3 889 483 000 kronor, 3 889 483 000 kronor respektive 3 889 483 000 kronor.

17.4.2 14:2 Bidrag till tolkutbildning

Tabell 17.5 Anslagsutveckling

Tusental kronor

År	Slagslag	Belopp	Anslags-sparande	Utgifts-prognos
2015	Utfall	16 481		288
2016	Anslag	37 733 ¹		37 191
2017	Förslag	58 765		
2018	Beräknat	59 331		
2019	Beräknat	59 331		
2020	Beräknat	59 331		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2016 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för statsbidrag till tolkutbildning. Anslaget får i begränsad omfattning även användas för utgifter för administration, utveckling, utvärdering och rekryteringsfrämjande insatser.

Kompletterande information

I förordningen (2012:140) om statsbidrag för viss utbildning som rör tolkning och teckenspråk finns bestämmelser om bidrag till kontakttolkutbildning och om bidrag till teckenspråkstolkutbildning.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2017 för anslaget 14:2 *Bidrag till tolkutbildning* besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 110 000 000 kronor 2018–2021.

Skälen för regeringens förslag: Myndigheten för yrkeshögskolan fördelar bidrag till tolkutbildningar som genomförs vid folkhögskolor och studieförbund. Kontakttolkutbildningarna är ettåriga och tvååriga medan teckenspråkstolkutbildningarna är treåriga och fyraåriga. Detta innebär att Myndigheten för yrkeshögskolan behöver fatta beslut om bidrag för flera kommande år. Genom riksdagens beslut om 2016 års ekonomiska vårproposition (prop. 2015/16:100, bet. 2015/16:KU23, rskr. 2015/16:290), kan regeringen i budgetpropositionen för 2016 flytta de ändamål och verksamheter som avser bidrag till teckenspråkstolkutbildning i folkhögskolors regi samt administration av detta bidrag från anslag 2:64 *Särskilda utgifter inom universitet och högskolor* under utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning till utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid. Som en konsekvens av detta bör bemyndigandet att besluta om bidrag som ska utbetalas kommande år avseende anslaget 14:3 *Bidrag till tolkutbildning* utökas med 50 000 000 kronor, vilket motsvarar det bemyndigande som gällde för bidraget till teckenspråkstolkutbildning på anslaget 2:64 *Särskilda utgifter inom universitet och högskolor*.

Regeringen bör mot denna bakgrund bemyndigas att under 2017 för anslaget 14:2 *Bidrag till tolkutbildning* besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 110 000 000 kronor 2018–2021.

Tabell 17.6 Beställningsbemyndigande för anslaget 14:2 Bidrag till tolkutbildning

Tusental kronor

	Utfall 2015	Prognos 2016	Förslag 2017	Beräknat 2018	Beräknat 2019	Beräknat 2020–2021
Ingående åtaganden	36 090	19 500	60 000			
Nya åtaganden	0	60 000	107 000			
Infriade åtaganden	-16 590	-19 500	-57 000	-35 000	-16 000	-59 000
Utestående åtaganden	19 500	60 000	110 000			
Erhållet/föreslaget bemyndigande	30 000	60 000	110 000			

Regeringens överväganden

Tabell 17.7 Härledning av anslagsnivån 2017–2020 för 14:2 Bidrag till tolkutbildning

Tusental kronor

	2017	2018	2019	2020
Anvisat 2016¹	37 733	37 733	37 733	37 733
<i>Förändring till följd av:</i>				
Beslut				
Överföring till/från andra anslag	21 000	21 000	21 000	21 000
Övrigt ²	32	598	598	598
Förslag/beräknat anslag	58 765	59 331	59 331	59 331

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2015 (bet. 2015/16:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Anslaget beräknas fr.o.m. 2017 med ett bestämt nominellt belopp. Mot bakgrund av detta tillförs anslaget 32 000 kronor 2017 och 598 000 kronor från och med 2018 vilket motsvarar den prisomräkning som hade skett om anslaget fortsatt hade pris- och löneomräknats.

I enlighet med riksdagens beslut (prop. 2015/16:100, bet. 2015/16:KU23, rskr. 2015/16:290) om indelning i utgiftsområden (fördelning av ändamål och verksamheter inom utgiftsområden) överförs 21 000 000 kronor från utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning till utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid.

Regeringen föreslår att 58 765 000 kronor anvisas under anslaget 14:2 *Bidrag till tolkutbildning* för 2017. För 2018, 2019 och 2020 beräknas anslaget till 59 331 000 kronor, 59 331 000 kronor respektive 59 331 00 000 kronor.

17.4.3 14:3 Särskilda insatser inom folkbildningen

Tabell 17.8 Anslagsutveckling

Tusental kronor

			Anslags-sparande	
2015	Utfall	105 000		0
2016	Anslag	212 000 ¹	Utgifts-prognos	208 956
2017	Förslag	175 000		
2018	Beräknat	150 000		
2019	Beräknat	136 000		
2020	Beräknat	41 000		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2016 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för att genomföra insatser för att stärka kunskaper i svenska, om samhället och främja deltagande i samhällslivet för asylsökande och personer som fått uppehållstillstånd men bor kvar i anläggningsboende.

Kompletterande information

I förordningen (2015:521) om statsbidrag till särskilda folkbildningsinsatser för asylsökande och vissa nyanlända invandrare finns bestämmelser om statsbidrag till särskilda folkbildningsinsatser för asylsökande och vissa nyanlända invandrare.

Regeringens överväganden

Tabell 17.9 Härlledning av anslagsnivån 2017–2020 för 14:3 Särskilda insatser inom folkbildningen

Tusental kronor

	2017	2018	2019	2020
Anvisat 2016 ¹	50 000	50 000	50 000	50 000
<i>Förändring till följd av:</i>				
Beslut	125 000	100 000	86 000	-9 000
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt				
Förslag/beräknat anslag	175 000	150 000	136 000	41 000

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2015 (bet. 2015/16:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Nu föreslagna och aviserade anslagsförändringar innebär att anslaget ökas med 135 000 000 kronor 2017 och beräknas öka med 120 000 000 kronor 2018, 106 000 000 kronor 2019 och 41 000 000 kronor 2020 för utökade satsningar på studieförbundens och folkhögskolornas verksamheter för asylsökande och vissa nyanlända. Dessa verksamheter utgör en del av regeringens tidiga insatser för nyanlända.

Tidigare beslutade och aviserade anslagsförändringar innebär att anslaget minskas med 10 000 000 kronor 2017 och beräknas minska med 20 000 000 kronor 2018, 20 000 000 kronor 2019 och 50 000 000 kronor 2020.

Regeringen föreslår att 175 000 000 kronor anvisas under anslaget 14:3 *Särskilda insatser inom folkbildningen* för 2017. För 2018, 2019 och 2020 beräknas anslaget till 150 000 000 kronor, 136 000 000 kronor respektive 41 000 000 kronor.

17.4.4 14:4 Särskilt utbildningsstöd

Tabell 17.10 Anslagsutveckling

Tusental kronor

2015	Utfall	155 330	Anslags-sparande	-420
2016	Anslag	153 606 ¹	Utgifts-prognos	151 401
2017	Förslag	154 860		
2018	Beräknat	157 677 ²		
2019	Beräknat	160 956 ³		
2020	Beräknat	164 575 ⁴		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2016 och förslag till ändringar i samband med denna proposition. Till och med budgetåret 2016 har anslaget redovisats under utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning.

² Motsvarar 154 869 tkr i 2017 års prisnivå.

³ Motsvarar 154 870 tkr i 2017 års prisnivå.

⁴ Motsvarar 154 870 tkr i 2017 års prisnivå

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för särskilt utbildningsstöd som ges till folkhögskolor och universitet och högskolor samt för analyser av och utveckling av folkhögskolornas och lärosätenas lärmiljöer. Anslaget får även användas för statsbidrag för teknisk anpassning av studiematerial för synskadade och dövblinda.

Kompletterande information

I förordningen (2011:1163) om statsbidrag för särskilt utbildningsstöd finns bestämmelser om statsbidrag för särskilt utbildningsstöd och särskilda utbildningsinsatser.

Regeringens överväganden

Tabell 17.11 Härledning av anslagsnivån 2017–2020 för 14:4 Särskilt utbildningsstöd

Tusental kronor

	2017	2018	2019	2020
Anvisat 2016 ¹	153 606	153 606	153 606	153 606
<i>Förändring till följd av:</i>				
Pris- och löne- omräkning ²	2 337	5 165	8 466	12 110
Beslut	12	21	22	22
Överföring till/från andra anslag	-3 046	-3 101	-3 166	-3 237
Övrigt	1 951	1 986	2 028	2 073
Förslag/ beräknat anslag	154 860	157 677	160 956	164 575

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2015 (bet. 2015/16:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2016. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2018–2020 är preliminär.

I enlighet med riksdagens beslut (prop. 2015/16:100, bet. 2015/16:KU23, rskr. 2015/16:290) om indelning i utgiftsområden (fördelning av ändamål och verksamheter inom utgiftsområden) överförs 154 860 000 kronor från utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning till utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid.

Tidigare beslutade och aviserade anslagsförändringar innebär att anslaget ökas med 1 083 000 kronor och beräknas öka med 4 071 000 kronor 2018, 7 350 000 kronor 2019 och 10 968 000 kronor 2020.

Regeringen bedömer att verksamheten ska bedrivas i samma omfattning som tidigare.

Regeringen föreslår att 154 860 000 kronor anvisas under anslaget 14:4 *Särskilt utbildningsstöd* för 2017. För 2018, 2019 och 2020 beräknas anslaget till 157 677 000 kronor, 160 956 000 kronor respektive 164 575 000 kronor.

18 Tillsyn över spelmarknaden

18.1 Omfattning

Området omfattar frågor om tillsyn och reglering av spelmarknaden.

Lotteriinspektionen är tillsynsmyndighet på spel- och lotteriområdet. Myndighetens uppgifter innefattar bl.a. att säkerställa en enhetlig tillämpning av spelregleringen, tillståndsgivning och tillsyn av spelmarknaden.

- Andel upptäckta fel genom tillsynsinsatser.
- Ökad kunskapsspridning genom informationsinsatser.
- Korrekt tillståndsprövning.

Syftet med tillsynsinsatserna på området är att spelmarknaden ska präglas av hög säkerhet och att skadeverkningarna av spel ska minimeras. I tillsynsinsatserna inbegrips även kontroll av illegalt spel.

Vad gäller upptäckta fel har antalet anmärkningar avseende reglerat spel och illegalt spel minskat. Sammantaget har andelen upptäckta fel minskat från 5,5 procent 2014 till 3 procent 2015. Detta indikerar att myndighetens insatser har fått en ökad träffsäkerhet och fungerar väl. Omfattningen av illegalt spel bedöms ha minskat som en följd av det uppföljande tillsynsarbetet och ökade insatser från rättsvårdande myndigheter. Lotteriinspektionens utökade samverkan med polis och åklagare bedöms ha bidragit till de ökade insatserna från dessa myndigheter.

Informationsinsatser förväntas leda till ökad kunskapsspridning om risker för spelberoende; hur farliga olika spel är och hur stor sannolikheten är att vinna. Avsikten är att spelverksamheten ska vara sund och säker med kunskap om risker kopplat till spelande. Myndighetens kunskapsspridning sker via webbplatser, traditionella och sociala medier, genom artiklar i dags- och kvällspress samt facktidningar. Myndigheten har även genomfört omfattande utbildningsinsatser.

Tillståndsprövning avser att granska ansökningar om speltillstånd i förhållande till regelverket med möjlighet att bevilja eller avslå dessa. Antalet ansökningar om tillstånd har,

18.2 Mål

Målet är en sund och säker spelmarknad där sociala skyddsintressen och efterfrågan på spel tillgodoses under kontrollerade former. Överskottet från spel bör värnas och alltjämt vara förbehållet det allmänna eller allmännyttiga ändamål, dvs. föreningslivet, hästsporten och staten (prop. 2002/03:93, bet. 2002/03:KrU8, rskr. 2002/03:212).

18.3 Resultatredovisning

18.3.1 Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder

De indikatorer och bedömningsgrunder för spelmarknaden som används för att redovisa resultaten är följande:

mellan åren 2013 och 2015, varierat mellan 3 400 och 1 200, se tabell 18.1. Fluktuationen beror dels på marknadens utveckling, dels på att ansökningar för tillstånd att anordna Vegas inte söks årligen utan på tvåårsbasis. I syfte att uppnå en fullt ut avgiftsfinansierad verksamhet har åtgärder vidtagits för att effektivisera tillståndsprövningen.

Tabell 18.1 Resultat

	2011	2012	2013	2014	2015
Tillsynsinsatser					
Antal kontroller	7 656	12 195	6 580	6 966	6 702
Varav tillståndsgivet spel	5 757	9 307	5 393	5 749	5 995
Varav illegalt spel	1 899	2 888	1 187	1 217	707
Antal kontroller med fel	764	737	682	627	479
Varav tillståndsgivet spel	248	303	268	314	177
Varav illegalt spel	516	434	414	313	302
Andel kontroller med fel, tillståndsgivet spel	4,3	3,3	5,0	5,5	2,9
Informationsinsatser					
Besök webb, Kunskaps-spridning	26 000	33 000	71 000	55 000	101 000
Räckvidd, omnämmande i media	645	753	1 301	1 006	1 203
Tillstånd					
Antal ansökningar	3 560	1 298	3 362	1 226	2 742
Antal beviljade ansökningar	3 510	1 262	3 259	1 262	2 768
Antal avslag	25	38	29	17	23

Källa: Lotteriinspektionen.

Lotteriinspektionens fördelning av resurser och dess prioriteringar bedöms vara rimliga med hänsyn till utvecklingen på spelmarknaden och utifrån utformningen av nuvarande spelreglering. Det samlade resultatet visar att resultatindikatorerna för myndighetens verksamhet har utvecklats positivt.

18.3.2 Spelmarknadens utveckling

Spelmarknaden

Utvecklingen på den svenska spelmarknaden tenderar fortsatt att gå från traditionella lotterier och vadhållning till spel över internet. År 2015

omsatte den reglerade spelmarknaden ca 45,6 miljarder kronor brutto.

Utöver den reglerade marknaden förekommer spel på utländska webbplatser. Marknadsandelen för bolag utan tillstånd i Sverige är ca 21 procent av den totala kända nettoomsättningen för spelmarknaden år 2015, motsvarande ca 4,4 miljarder kronor. Uppgifterna baseras på undersökningar av spelvanor och omvärldsanalys.

Utvecklingen på spelmarknaden visar på en förskjutning från traditionellt spel till spel över internet och från reglerade spelbolag till oreglerade. Reglerade bolag står för 79 procent av den totala spelmarknaden och tillväxten för oreglerade bolag uppskattas av Lotteriinspektionen till 5–9 procentenheter per år de kommande åren.

Utvecklingen vad gäller marknadsföringen som helhet för spel har ökat med drygt 30 procent mellan 2014 och 2015. År 2015 uppgick de samlade reklaminvesteringarna till 3,3 miljarder kronor. De oreglerade aktörerna som agerar från andra länder svarar för mer än 70 procent av den samlade reklamen från samtliga spelbolag. Svenska Spel AB (Svenska Spel) är det svenska bolag som avsätter mest resurser på marknadsföring, ca 700 miljoner kronor under 2015.

Antalet personer som spelar regelbundet har sedan 2007 minskat med 20 procent samtidigt som omsättningen ökat med nästan 30 procent. Detta bekräftar undersökningsresultat som visar att färre personer spelar för desto mer pengar.

Regeringen bedömer att de åtgärder som görs genom bl.a. Svenska Spels införande av ett spelkort och ett ökat fokus på en sund och säker spelmarknad är viktiga åtgärder.

I tabell 18.2 redovisas spelmarknadens bruttoomsättning uppdelat på olika spelenordnare.

Tabell 18.2 Spelmarknadens bruttoomsättning

Miljoner kronor

	2011	2012	2013	2014	2015
Svenska Spel inkl. poker och kasino	27 030	27 528	27 337	25 557	25 618
ATG	13 111	12 420	12 155	12 231	12 535
Folkrörelsernas spel och lotterier	6 456	6 560	6 882	6 642	6 978
Restaurangkasino	500	495	455	450	432
Totalt	47 097	47 003	46 829	44 880	45 563

Källa: Lotteriinspektionen.

År 2011–2015 har bruttoomsättningen för spelenordnare på den reglerade marknaden minskat

med 3 procent. I tabell 18.2 ingår bruttoomsättningen för samtliga spelformer med undantag för Svenska Spels internetpoker.

Svenska Spels bruttoomsättning exklusive poker och kasino minskade 2015 med 6,5 procent och uppgick till 19,8 miljarder kronor. Bruttoomsättningen för Casino Cosmopol uppgick före utbetalda vinster till ca 5,8 miljarder kronor. Svenska Spels omsättning av spel via internet, uppgick till ca 4,6 miljarder kronor eller 22 procent av bolagets totala omsättning.

AB Trav och Galopps (ATG) bruttoomsättning ökade 2015 med 2,5 procent och uppgick till ca 12,5 miljarder kronor vilket kan jämföras med 12,2 miljarder kronor 2014. Spelformen V75 är fortfarande bolagets största produkt med en bruttoomsättning på 4,6 miljarder kronor. Försäljningen via internet fortsätter att öka och uppgick till 49 procent av den totala omsättningen. Det traditionella banspelandet och ombudsspelet fortsätter att minska. Överskottet från bolagets verksamhet går till trav- och galoppsporten. Under 2015 tilldelades trav- och galoppsporten ca 1,7 miljarder kronor. Vidare erhöll Hästnäringens nationella stiftelse 48 miljoner kronor.

I tabell 18.3 redovisas marknadsandelar för olika spelordnare på den reglerade marknaden. På grund av skillnader i återbetalningsprocent och spelfrekvens mellan olika aktörers produktutbud är nettoomsättning ett bättre mått än bruttoomsättning vid studerande av marknadsandelar.

Tabell 18.3 Marknadsandelar av nettoomsättningen

Procent av nettoomsättningen

	2011	2012	2013	2014	2015
Svenska Spel inkl. poker och kasino	56,1	56,8	56,4	54,4	53,7
ATG	22,6	21,4	21,0	22,3	22,5
Folkrörelsernas spel och lotterier (inkl. Bingo)	20,0	20,6	21,4	22,2	22,8
Restaurangkasino	1,2	1,2	1,1	1,2	1,1
Totalt	100	100	100	100	100

Källa: Lotteriinspektionen.

Omsättningen netto på den reglerade marknaden (dvs. efter utbetalda vinster) var sammanlagt drygt 16,7 miljarder kronor under 2015.

När det gäller utvecklingen av marknadsandelar beräknat på nettoomsättningen kan konstateras att folkrörelserna har stärkt sin

position medan Svenska Spel har tappat andelar. ATG samt restaurangkasino bevarar sina andelar.

Folkrörelsernas spel och lotterier utgör 23 procent av spelmarknaden. Lotterier via internet fortsatte att öka 2015. De privata företag som bedriver restaurangkasinospel har de senaste åren haft en minskad omsättning och har uppskattningsvis en procent av spelmarknaden.

I tabell 18.4 redovisas de tolv spelformerna med störst omsättning 2015.

Tabell 18.4 De omsättningsmässigt största spelformerna

Brutto, miljoner kronor.

	2009	2015	Förändring
Casino Cosmopol	5 931	5 777	-154
Värdeautomatspel - Vegas	7 464	4 691	-2 773
V75	4 744	4 851	107
Postkodlotteriet	2 110	3 359	1 249
Oddset	2 414	3 308	894
Triss	3 294	3 437	143
Lotto	2 881	2 765	-116
Dagens Dubbel	1 824	1 457	-367
Keno	1 392	1 187	-205
Vinnare	1 188	1 029	-159
V64	966	1 157	191
Bingo	1 276	967	-309

Källa: Lotteriinspektionen.

Omsättningen för de tolv största spelformerna har under en sexårsperiod minskat med ca 4,3 procent (1,5 miljarder kronor). Vegas maskinerna har tappat mest medan Postkodlotteriet och Oddset ökat mest.

Av spelmarknadens aktörer med tillstånd har Svenska Spel, ATG, Folkspel, Miljonlotteriet, Postkodlotteriet och Kombispiel under 2015 erbjudit spel över internet. Dessa aktörers sammanlagda försäljning över internet uppgår till 11,1 miljarder kronor. Det motsvarar drygt 25 procent av den totala bruttoomsättningen på den reglerade svenska spelmarknaden.

Statliga inkomster från spelverksamheten

De statliga inkomsterna från spelverksamheten består huvudsakligen av överskott från Svenska Spel AB och lotteriskatt från ATG. Därtill finns mindre inkomster från lotteriavgifter och skatt på spel. De sammanlagda inkomsterna till statens budget från spel uppgick 2015 till ca 5,9 miljarder kronor varav överskottet från

Svenska Spel uppgick till ca 4,6 miljarder kronor och lotteriskatten från ATG uppgick till ca 1,3 miljarder kronor.

Spelreglering

Flera länder i Europa inför nya regelverk på spelområdet. Syftet är bl.a. att återta kontrollen på den inhemska spelmarknaden. Flera länder inom EU har infört blockeringar av ip-adresser och förbud att genomföra betalningar till spelbolag för att försöka stänga ute aktörer som saknar tillstånd. Ett stort antal avgöranden från EU-domstolen har bekräftat att medlemsstaterna har ett betydande utrymme att själva reglera spelpolitiken inom ramen för Fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget).

Europeiska kommissionen beslutade i två ärenden mot Sverige (2004/4087 och 2006/4160) i november 2013 om motiverade yttranden. Enligt yttrandena ifrågasätter kommissionen alltså om lotterilagens tillämpning vid anordnande av spel är förenligt med EUF-fördraget. Regeringen har svarat kommissionen genom att beskriva det svenska regelverket såsom konsistent och förenligt med EU-rätten. De högsta instanserna i det svenska rättssystemet och EU-domstolen har hittills inte funnit att den svenska lagstiftningen är oförenlig med EU-rätten. Kommissionen har dock i pressmeddelande den 16 oktober 2014 meddelat att den beslutat väcka talan mot Sverige i EU-domstolen för fördragsbrott. Regeringen har tillsatt en utredning (dir. 2015:95) för att lämna ett förslag till en ny spelreglering, som ska syfta till att skapa en spelmarknad som präglas av ett högt konsumentskydd, hög säkerhet i spelen och tydliga förutsättningar för att få verka på spelmarknaden. Regleringen ska bygga på ett licenssystem som innebär att alla som agerar på den svenska spelmarknaden ska göra det med behöriga tillstånd, och att aktörer utan tillstånd ska stängas ute. En utgångspunkt är vidare att de negativa konsekvenserna av spelande ska begränsas. Ett högt konsumentskydd förutsätter också en reglering som tar sociala hänsyn, med krav på bl.a. måttfull marknadsföring. Utredningen, som har antagit namnet Spellicensutredningen (Fi 2015:11), ska redovisa sitt uppdrag senast den 31 mars 2017 (dir. 2015:95).

I Sverige beslutade Högsta domstolen i ett mål den 21 december 2012 (NJA 2012 s. 1073) att straffsanktionen som är kopplad till främjandeförbudet enligt 54 § andra stycket lotterilagen strider mot EU-rättens diskrimineringsförbud.

Som en följd av Högsta domstolens dom gavs en särskild utredare i uppdrag att se över och föreslå lagändringar så att utformningen av främjandeförbudet i lotterilagen inte ska göra åtskillnad mellan svenska och utländska lotterier (dir. 2014:6). Utredningen lämnade i mars 2015 betänkandet Ett effektivare främjandeförbud i lotterilagen (SOU 2015:34). Förslaget bereds i Regeringskansliet.

Regeringen beslutade den 2 juni 2016 om en lagrådsremiss med förslag om lagändringar om hur regeringens tillståndsgivning kan tydliggöras. Vidare föreslås krav på en måttfull marknadsföring av lotterier samt bestämmelser om spelansvar. Regeringen avser att under hösten 2016 besluta om en proposition med samma innehåll. Vidare pågår en översyn av automatspelslagen (1982:636). Denna översyn görs bl.a. mot bakgrund av ett tillkännagivande från riksdagen.

18.3.3 Tillsynen av spelmarknaden

Syftet med kontroll- och tillsynsverksamheten på området är att spelmarknaden ska präglas av hög säkerhet och att skadeverkningarna av spel ska minimeras.

De oreglerade aktörernas expansion och övergången till allt mer spel över internet innebär nya förutsättningar för Lotteriinspektionens tillsynsverksamhet. Oreglerade aktörer, som agerar från andra länder, har på senare år tagit marknadsandelar från aktörer med tillstånd i Sverige.

Lotteriinspektionens uppgift är att se till att anordnaren bedriver sin spelverksamhet på ett korrekt sätt i enlighet med villkoren i det tillstånd som Lotteriinspektionen eller regeringen lämnat. Tillsyn är en av Lotteriinspektionens främsta uppgifter. De två senaste åren har Lotteriinspektionen genomfört drygt 11 700 kontroller av den legala spelmarknaden. Kontrollerna avser främst automater och lotterier, med ökat fokus på teknisk tillsyn, dvs. kontroll enligt Lotteriinspektionen fastställda rutiner av spelautomater och annan utrustning för spel. Lotteriinspektionen har under den

senaste tvåårsperioden beviljat drygt 4 100 tillstånd samt bedrivit en omfattande informationsverksamhet om spelmarknaden och spelregleringen, främst riktad mot kommuner. Informationsinsatser har även genomförts gentemot spelaktörer och statliga myndigheter samt informationskampanjen ”Prata om spel”, riktad till ungdomar vid högstadie- och gymnasieskolor.

Myndighetens insatser för tillståndsgivning och tillsyn har varit stabil över tid. År 2015 har ökat fokus lagts på regelefterlevnad, skyddet av spelaren och påverkan genom publicering.

Den tekniska utvecklingen har medfört en förändrad spelmarknad, vilket har inneburit att tillsynen ställts inför nya uppgifter. Arbetet med uppföljning av den olagliga spelmarknaden, dvs. lotterier som anordnats utan tillstånd, har främst inriktats på de områden som medför störst risk för spelberoende och kriminalitet, i dagsläget pokerspel och spelautomater. Kontroller sker både preventivt och i uppföljningssyfte.

18.3.4 Analys och slutsatser

Spelmarknaden präglas av en ökad konkurrens med allt fler bolag som verkar i Sverige utan tillstånd och oreglerade aktörer tar marknadsandelar från den reglerade marknaden. En ökning av marknadsföring särskilt på tv och internet kan noteras. En annan oroande utveckling är att även om färre personer i befolkningen spelar, så spelar fler för allt mer pengar. Detta leder till ökad risk för spelberoende och överskuldssättning för dessa personer, något som uppmärksammas i regeringens strategi om överskuldssättning som presenterades i budgetpropositionen för 2016 (prop. 2015/16:1).

De statliga insatser som genomförts på spelområdet har givit positiva effekter inom ett flertal områden. Informationsinsatser som Lotteriinspektionen har genomfört om spel har ökat kunskapen hos exempelvis ungdomar om sannolikheten för vinst eller förlust och spels farlighetsgrad ur beroendehänseende. Detta förväntas ge unga en bättre förståelse för olika spel och dess eventuella risker. Den tillsynsverksamhet som bedrivs av Lotteriinspektionen ger en systematisk och kontinuerlig tillsyn av spelmarknaden; lotterier prövas för att eventuellt beviljas fortsatt tillstånd och verksamhet som

inte uppfyller kriterier för att bedrivas lagenligt förbjuds.

Regeringen kan konstatera att de prioriteringar som tillsynsmyndigheten gjort har gett goda resultat i den utsträckning gällande regelverk medger.

18.4 Budgetförslag

18.4.1 15:1 Lotteriinspektionen

Tabell 18.5 Anslagsutveckling

Tusental kronor

2015	Utfall	46 134	Anslags-sparande	3 992
2016	Anslag	49 312 ¹	Utgifts-prognos	48 162
2017	Förslag	49 936		
2018	Beräknat	50 885 ²		
2019	Beräknat	51 939 ³		
2020	Beräknat	53 079 ⁴		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2016 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 49 939 tkr i 2017 års prisnivå.

³ Motsvarar 49 940 tkr i 2017 års prisnivå.

⁴ Motsvarar 49 939 tkr i 2017 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Lotteriinspektionens förvaltningsutgifter.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Tabell 18.6 Offentligrättslig verksamhet

Tusental kronor

Offentlig-rättslig verksamhet	Intäkter till inkomsttitel (som inte får disponeras)	Intäkter som får disponeras	Kostnader	Resultat (intäkt - kostnad)
Utfall 2015	30 327	30	46 046	-15 669
Prognos 2016	30 500	20	49 312	-18 792
Budget 2017	31 000	20	49 888	-18 857

Verksamhetens kostnader täcks endast delvis med avgifter som redovisas mot inkomsttitel 9455 *Lotteriavgifter*. De åtgärder som närmast är av direkt rättsvårdande karaktär, och som syftar till att motarbeta illegalt spel, är sedan den 1 januari 2007 anslagsfinansierade. Detsamma gäller den egeninitierade utbildnings- och informationsverksamhet som myndigheten bedriver där ett naturligt avgiftskollektiv saknas.

Regeringens överväganden

Tabell 18.7 Härledning av anslagsnivån 2017–2020 för 15:1 Lotteriinspektionen

Tusental kronor

	2017	2018	2019	2020
Anvisat 2016¹	49 312	49 312	49 312	49 312
<i>Förändring till följd av:</i>				
Pris- och löne- omräkning ²	631	1 577	2 631	3 771
Beslut	-7	-4	-4	-4
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt				
Förslag/ beräknat anslag	49 936	50 885	51 939	53 079

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2015 (bet. 2015/16:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2016. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2018–2020 är preliminär.

Regeringen föreslår att 49 936 000 kronor anvisas under anslaget 15:1 *Lotteriinspektionen* för 2017. För 2018, 2019 och 2020 beräknas anslaget till 50 885 000 kronor, 51 939 000 kronor respektive 53 079 000 kronor.